

حجاب

ناسنامه‌ی ئافره‌تی ئیمانداره

مه‌لا ظاهر حسن حاجی نادر که له‌باشی

چاپی یه‌که‌م

١٤٣٤ کۆچی - ٢٠١٣ زاینی

منتدی اقرأ الثقافی
www.igra.ahlamontada.com

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

حيجاب

ناسنامه‌ی ئافره‌تی ئیمانداره

حیجاب ناسنامهی ئافرهتی ئیمانداره

چاپی یه‌که‌م

۲۰۱۳ز

۱۴۳۴ک

ناوی کتیب : حېجاب ناسنامه‌ی نافرته‌ی نیمانداره

نوسینی : مه‌لا طاهر حسن حاجی نادرکه‌له‌باشی

ژماره‌ی سپاردن : (۱۲۴۲) ی سالی (۲۰۱۳)

ژماره‌ی چاپ : یه‌که‌م

چاپخانه : سیما

نه‌خشه‌سازی به‌رگ : مه‌ریوان فتاح

تایپ : هاوړیز علی، محمد صابر، هاوکار ناوات

نه‌رگی له‌چاپدانی : به‌شی کومه‌لایه‌تی خیرخوازی لقی پیرمه‌گرونی یه‌کگرتووی

نیسلامی کوردستان

پىشكەش.....

پىشەكى.....

بەشى يەكەم

ئىقى يەكەم : پىنئاسەنى پۇشاكى شەرىى .

ئىقى دووم : بەلگەكانى واجب بوونى پۇشاكى شەرىى (ھىجاب الشرىى)

يەكەم : بەلگەكان لە قورئانى پىرۇزدا .

دووم : بەلگەكان لە سونەتنى پىنقەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) .

سى يەم : ھەلۋىستى مەھابەكان لەم بارمىيەو .

ئىقى سى يەم : ئاومكانى پۇشاكى شەرىى لە قورئانى پىرۇزدا .

يەكەم : لىياس

دووم : خىمار

سى يەم : جىباب

چوارم : ئىباب

بەشى دووم :

يەكەم : مەرجەكانى پۇشاكى شەرىى

دووم : بەلگەكانى دەرغىستى دەم و چاو .

بەشى سى يەم ..

ئىقى يەكەم : خۇجوانكردن و خۇپازاندنەو (التبروج) .

ا : لە رووى شەرىى يەو :

يەكەم : جل و بەرگ و پۇشاك .

دووم : ماددەكانى خۇجوانكردن لەش وكو (خشل و خرخال) .

سى يەم : ماددەكانى خۇجوانكردن وەكو ئارايشت و سوراو سىپاو .

چوارم : ماددەكانى خۇجوانكردن وەكو (برۇ بارىك كردن و گۆرىنى برۇو برۇنگەكان و نىنۇكەكان) .

پىنچەم : ھەرامە ئافرىقىسى ئىماندارە

شەشەم : يەككى ئەمۇ شاتنەنى كە ئەمىرۇ بۇتە عادەت و زۇرىمى ئافرىتى مۇسلمان دەپكەت ئەومىيە
كە ئافرىت دەست و پە نەجەم كۆلم و چاۋو ئىنومكانى بۇيە دەمكەت .

ب : ئە بۇرى تەندىرۇستى يەۋە

ج : ئە بۇرى ئابۇرى يەۋە

بەشى چۈارەم :

يەكەم : بۇن خۇشى ئافرىتان (الطيب والنساء) .

دووم : ھۇكارەمكەنى رۇوت و قولى (سفورى) .

۱- چاۋلىكەرى

۲- دىزگەكەنى راگەيانلىن

۳- ترسان ئە لۇمەدى خەلگى .

۴- ھەندىك ئافرىت ئەللىن بالا پۇشىم ئى نايەت .

۵- ھەندىك ئەللىن بالا پۇشى نىشانەنى دواكەۋتە

۶- ھەندىك دەللىن بالا پۇشى جل و بەرگىكى مەرمى يە .

۷- ھەندىك ئافرىت ئەللىن بالا پۇش بىت كەس سەيرت ناكەت .

۸- حېجاب نىشانەنى پىرى نىيە .

بەشى پىنچەم :

خۇنلىن و بالا پۇشى .

بەشى شەشەم :

ئەمۇ نەخۇشيانەنى بەھرى زىناۋ داۋىن پىسى يەۋە تۈۋشى مۇۋا دەپن .

يەكەم : نەخۇشى زۈھرى (السقلىس) .

دووم : نەخۇشى سەيلان (السيلان) .

سى يەم : نەخۇشى ھارىز (ھرىز جىنتالىس) يان (ھرىس الجىنىسى) .

بەشى جەۋتەم :

جىنس :

يەكەم : جىنس ئە رۋانگەنى علمانىيەتەۋە .

دووم : جىنس ئە رۋانگەنى ئىسلاۋەۋە .

پیشکشه شه

- * به دايك و باوكى بهرېزم .
- * به هاوسهري دلسوز و خوشهويستم، به ههر پينج جگهر گوشه و نوري چاوتم (هيو و سايه و سارا و سيوه و محمد) .
- * به براو خوشكه كانم .
- * به هه موو نه و دايك و باوكه بهرېزانه ي كه دلسوزانه ده يانه وي مندا له كانيان له سهر بهرنامه و رڼيازي پيروزى ئيسلام په رومرده كهن و كچه كانيان فيري بالا پوشي و جل و بهرگي شهرعي ده كهن .
- * به هه موو نه و خوشكه بهرېزانه ي كه ده يانه وي خويان بپاريزن نه و شالوي پروتي و قوتيبه ي كه نه ورووپاو خورئاوا ده يانه وي به ناوي پيشكه وتن و ناوي جوراو جورموه فيري نافرته ي مسولمانى بكن ؟!
- * به هه موو دلسوزانى ئيسلام كه ده يانه وي نافرته ي ئيماندار ده ست به رڼيازي ئيسلامه وه بگري و دوربن له پروتي و قوتي و هه لپه ي ناحه زان و خوانه ناسان .

پیشگی

سوپاس بۆ خوای پهروردگار له سهر هه موو خه لات و به خشه کانی که به ئیمه ئی
 نومه ئی محمد (صلی الله علیه وسلم) به خشیوه، به تاییه ت خه لات ئیمان که ئیمان
 هه یه به خوا و به پۆزی دوا و گوهر و سهرگهردانی نه کردوین، چونکه هه رکه سی
 به موسلمان بۆ و خوای گه وره نه و ئوتفه ئی نه گه لدا بکات به ئیمان داری بچینه وه ئقای
 خوا به پاستی سهر به رزه و گه رموی ژمانی دونیا و قیامه ئی بردۆته وه، په حمه ت و
 میهرمبانی خواش نه ئیمه و سهرجه م ئیمان دارانی نه هلی قبیله بیت . حه مد و سه نای
 پیشکه ش به خوشک و برایی به پۆزم بکه م نه کوردستانی خوشه ویست به تاییه ت
 خوشکان به ئومیدی هوشیار کردنه و میان له و شالای بی دینی و هه سادیه ئی که نه مرۆ
 نه مریکا و نه ورو پا نه ریگای نه لقه نه گوێ کانیا نه وه به ناوی پیشکه وتن و نازادی یه وه
 ده یکه نه سهر جیهانی ئیسلامی نه ریگای سهدان پیکهرا و سه نته رموه خویان کردووه به
 پارێزمری مافی ناهه رت و فرمیسک تیمساحی بۆ دهرپۆژن، جا له م ساته وه خته میژویه دا
 به واجبی شه رعی شه رسانی خۆمی دزمانم باسی پۆشاک شه رعی ناهه رت بکه م و وه لامی
 هه موو نه و بیرو باومرو بۆچونه نازانستی یانه ش بده مه وه که په خنه نه ناینی پیرۆزی
 ئیسلام دمه گرن و حیجابیان به مایه ئی دواکه وتوی کۆمه لگا ناوهر دووه، چونکه گه وره ترین
 کیشه نه بابردوو و داها توودا ناهه رت بوومو ناهه رت ده بی، بۆیه ده بینیی زۆریه ئی
 کۆمه لئاس و هه یله سوفا و یاساناس و سیاسه ته دارمه کانیش خویان به ناهه رته وه
 سه رتال کردووه و نه ریگه پاسته که ئی خویان لایان داوه که خوا و پینه مبه ری خوا (صلی
 الله علیه وسلم) بۆیان دیازی کردووه. جا ئومینه وارم خوای گه وره ئیمان ته بول بکات
 بیکاته خزه تیکی بچکۆلانه ش به ناینی پیرۆزی ئیسلام و موسلمانان، ده ستی نزاو
 پارانه وه ش نه خوای پهروردگار به رزه مکه مه وه که میله ته که مان بگه رنینه ته وه سهر
 به ها به رزه بته ما په موشتی یه به رزه کانی ئیسلام و پڕیازه پاسته که ئی سه رزه ته
 محمد (صلی الله علیه وسلم).

پیم خوشه له سهره‌تای باسه‌کوهه پیناسه‌یه‌کی جل‌وبه‌رگ بکه‌ین له‌رووی زمانه‌وانی یه‌وه:

له‌زمانی کوردی دا وشه‌ی ((جل‌وبه‌رگ)) یان (پۆشاک) به‌کارده‌هین، وشه‌ی (جل) تایبه‌ته به‌و به‌رگه‌ی که بۆ هه‌ندی ئازهل به‌کار ده‌هینریت به‌لام به‌شه‌که‌ی تری ئهم وشه‌ لیك دراوه‌ که (به‌رگ) ه‌ له‌بنه‌ره‌ت دا وشه‌یه‌کی فارسی یه‌و به‌واتای (گه‌لا) دیت مه‌به‌ست له‌و گه‌لایانه‌یه‌ که دره‌خته‌که داده‌پۆشیت، به‌لام وشه‌ی (پۆشاک) زاراوه‌یه‌کی هاوبه‌شه‌ له‌ نیوان زمانی کوردی و فارسی دا واته‌ له‌به‌رکردن و داپۆشین. له‌زمانی عه‌ره‌بیشدا زیاتر وشه‌ی (لباس) (حیجاب) به‌کار ده‌هینریت له‌ زمانى ئینگلیزیش دا زاراوه‌ی (clothes) و (Dress) به‌کارده‌هینریت.

بى گومان مڕۆڤ بۆ سێ مه‌به‌ستی سه‌ره‌کی جل‌وبه‌رگ له‌به‌رده‌مکات:

یه‌که‌م: جل و به‌رگ بۆ ئه‌وه‌یه‌ مڕۆڤ له‌سه‌رماو گه‌رما پیاڕیزیت.

دوهم: جل و به‌رگ بۆ ئه‌وه‌یه‌ داوینی مڕۆڤ پیاڕیزیت.

سێ‌یه‌م: جل و به‌رگ ده‌بیته‌ هۆی جوانی مڕۆڤ بۆیه‌ زانایانی ده‌رون ناسی ئه‌لێن جوانی مڕۆڤ بکه‌یت به‌ ده‌ به‌شه‌وه‌ نۆ به‌شی له‌ جل و به‌رگه‌که‌یايه‌تی. له‌سه‌ره‌تای دروست بوونی ژیان دا مڕۆڤ بۆ ئه‌وه‌ی خۆی له‌گه‌رماو سه‌رماو گیان له‌به‌ر و درنده‌کان پیاڕیزیت خانووی دروست کرد چونکه‌ خانوو مایه‌ی ئارامی و

وئاسودەى يە بۆى كەواتە دەتوانىن بلىين خانووى يەكەمى مروڧ
جل و بەرگەكەيەتى و ھەموو كەسى سەرەتالە لە جل و
بەرگەكەى دا ئارام ئەگرى و دواتر لە خانووەكەى دا نىشتە جى
ئەيىت.

بەشى يەكەم

لقى يەكەم: پېتناسەى پۇشاكى شەرى:

پۇشاكى شەرى (الحجاب) برىتييه لەو پۇشاكى ئافرەت لەشى خۇى پېدا دەپۇشىت لەبەرچاوى ئەو پياوانەى كەمەحرەمى خۇى نىن، بەواتايەكى تر پۇشاكى شەرى ئەو پۇشاكىيە كە عەرەتى ئافرەت دادەپۇشىت لەبەرچاوى ئەو پياوانەى كە مەحرەمى نىن. ھەرۈھا (حېجاب) بەواتاي ھەرشتىك بېتتە پەردەو بەربەست لەنىوان دوشىت دا، زۆركەسەس وای تىگەشتوو كەحېجاب تەنھا سەرپۇشىكە يان لەچكىكى سادەو ساكارە كەئافرەتان لەملى ئەكەن ياخود لايەكى سەرى يان شىۋەى قزى دادە پۇشىت نەخىر بالا پۇشى تەواو برىتييه لەو جلە ئاودامانەى كەھەموو لەشى ئافرەت دادە پۇشى و بەەرەبى پىى دەوترىت (الحېجاب) پۇشاكى شەرى حېجاب ئەو پۇشاكى شەرىيە كەھەموو لەشى ئافرەت دائەپۇشىت و ئەبىتتە قەلاو شوورەيەكى پتەو، كەخوای بالا دەست و كاربەجى بۇ پاراستنى شەرەف و كەرامەتى ئافرەتى ئيماندارى دانائە بەشىۋەيەكى پۇلاين و بە ھىز بۇ پاراستن و راگرتنى كۆمەلگا لەھەموو خراپەو داوین پىسى يەك، وە چوارچىۋەيەكى دامەزراو بەھىزىشە كەئافرەت لەميانەيدا ئەتوانى كارى پەرۋەردەى بەرەكانى

دوۋاپۇژو جگەرگۆشەكانى تىدا جۇش بدات و پەيكەرى تەلارى
 دوۋاپۇژى گەل و نىشتەمانىكى پاك و بىگەردى پىدابمەزىنىت.
 پۇشاكى ئىسلامى ئەو خانوۋەيە كە حورمەت و ناوەرۇكى ئەو
 مالا دەپارىزىت لەچاۋى چاۋ چنۇكان لەزىانى دزو جەردەو
 پىساۋ خراپ و گياندارە دپندكان كەبەچواردەورى ئەو
 خانوۋەوھن. ھەرۋەھا پۇشاكى شەرى ئەو بەرگە جوانە خوايى
 يەيە كە خۋاى گەورەو بالا دەست كردوۋىەتى بە بەرى ميوۋەى
 پرتەقال و ھەنارو لىمۇو نارنجدا، بۇ پاك راگرتنى و پاراستنى
 ئەو ميوۋەيە و خۇراكە لەھەموو مىكرۇب و نەخۇشەيەك، ئەو
 بەرگە رەق و پتەۋەيە كەخۋاى كردوۋىەتى بە پارىزەرى گۈيزو
 چوالەو بەپوختى و خاۋىنى كاكلەكەى دەپارىزىت و ەك و
 دايكىكى بەسۆز جگەر گۆشەكەى لەباۋەش گرتوۋە، پۇشاكى
 ئىسلامى ئافرىقى ئىماندار ەك ئەو بەرگەۋايە كە خۋاى گەورە
 بۇ ئەم بوۋنەۋەرەى دروست كردوۋە داروۋ درخت بەرگى
 ھەيە ئەگەر تويۇكلەكەى لىپكەيتەۋە لەگەشەكردن و شكۇفە
 ئەۋەستى ەك و ئەو دەنكە گەنم و جۈيە ۋايە كەخۋاى گەورەو
 كاربەجى بۇى دروست كردوۋە، لەم چەند سالاى راپردودا
 زاناكان چەند دەنكە گەنمىكىيان لە ئەھرامەكانى مىسردا
 دۇزىيەۋە مېژوۋەكەى ئەگەرپىتەۋە بۇ شەش ھەزار سال لەمەو
 بەر ەكو ئەو دەنكە گەنمەش ۋايە كە ئىستا ئىمە لەئاشى
 دەكەين و دەى خۋىن و لەزەۋيە كشتوكالىيەكان زەرى ئەكەين

زاناکان ئەلین ھۆی مانەوھى ئەو دەنکە گەنمانە بەھۆى ئەو
 بەرگ و توینکەلەوھىە کەخوا بۆى درووست کردووە، لەزنجیرە
 فلیمى حەزرتى یوسف سەلامى خۆى لەسەربیت کە لەکەنالی
 ئاسمانى سەحەرەو پێشکەش ئەکرا بەھۆى ئەو قاتى و قېرى و
 وشکە سالى یەى بەسەر وولاتى میصردا ھات کاهینەکان ئەو
 گەنمەى ھەلیان گرت بوو بەرگەکیان لیکردبوو تا سەرەنجام
 خراپ بوو بەلام ئەو گەنمەى کە حەزرتى یوسف (سەلامى
 خۆى لەسەربیت) ھەلیان گرتبوو بە بەرگەکیەو بوو بۆیە
 چەند سال خۆى گرت و سەرەنجام ھەموو وولاتى میصردا
 قات و قېرى و وشکە سالى پزگارکرد. جل و بەرگی شەرعى
 نافرته نیمان داریش وە ئەو بەرگەوايە کە خۆى گەورە بو
 ئەم زەوپیەى درووست کردووە پێى دەلین (بەرگە ھەوا) ئەوفا
 خۆى گەورە لە سورەتى ئەنبیائدا نایەتى (۳۲) دانامارە بو ئەم
 راستیە گەورە ئەکات و ئەفەرموویت (وجعلنا السماء سقفاً
 محفوظاً). واتە ئیمە ئەم زەویەمان بە ھۆى بەرگیکەو
 پاراستوووە، ئەگەر ئەو بەرگەمان بو درووست نەکردایە ئەمان
 ئەتوانى لەسەرى بژین، بۆنمونە لە سالى ۱۹۰۸ بەردیكى
 زۆرگەورە لەولاتى سیبری لەیەکیتى سوڤیەتى جاران
 لەئاسمانەو کەوتە خوارەو (۳۰۰) مەتر ئەبوو، کیشى
 تەقینەوھەکەى سەد میگا تەن بوو، ھەو سەد میل ئەرزى تەخت و
 خاپوور کرد و ھەفتا ھەزار مەتر زەوى لەناوبرد، لەدورى ھاقتا

میلەو جلی بەبەری کەسەو نەهیشت، زۆر ولاتی ئەرۆپای
پووناک کردەو، زانایان ئەلێن پۆژانە هەزاران بەردی گەورەو
نەیزەک لەئاسمانەو ئەکەوێتە خوارەو بەلام بەهۆی ئەر بەرگە
هەوایەو کە خوا بۆ زهوی درست کردووە ئەپیارێزێت، ئە گینا
بە پەک بەردی گەورە ژیان لەناو ئەچوو.

پۆشاکى شەرىى ئەو پەرژىنەيە كە بەچوار دەورى باخچەى
گول و خونچە و ميوەى ھەنارو سىۋو ھەرمى دا دروست كراوہ
بۇ پاراستنى بەروو بوومە تازە پى گەشيتوۋەكەى ئەو باخ و
گولستانەى لەدەستى ناپاكان و چاۋى چاۋ پيس و ورگ زلەكان.
پۆشاکى شەرىى وەك ئەو پەرژىنە ئابروو شوخ و شەنگى و
جوانى و ناسكى ئافرەتى ئيماندار. ئەشارىتوۋە لە چاۋى
ناھەزان و دل نەخوشەكان كەواتە چۇن پەرژىنى گول و باخ و
گولستانەكان پىۋيستە جل و بەرگى ئافرەتى ئيماندارىش ئاوا
پىۋيستەكى كۆمەلەيتى و بەلگە نەويستە بۇ پاراستن و تىك
نەچوونى شىرازەى كۆمەلەيتى و كۆمەلگا. بۆيە خاۋى گەرە بە
بالاى ئافرەتى پەوابىنيوۋە و بە بنەمايەكى پتەوى كۆمەلگاى
داناوہ لە سەر پوۋى زەوى ھەروەك لە سورەتى الاحزاب ئايەتى
(۵۹) دا دە فەرمويەت ((يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ
وَبَنَاتِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ
فَلَا يُؤْذَنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)) .

ئەفەرموئى ئەى خۆشەويسىتى خوا بلى: پىغەمبەر لەحەزەرتى جېرىلى پرسى و فەرموئى چى بلىم و بەكى بلىم، خوا بەحەزەرتى جېرىلدا ئەم ئايەتەى ناردە خوارەو و فەرموئى: بەھەموو خىزانە بەرېزەكانت و كچەكانت وەك حەزەرتى فاتمە و زەينب و روقىيە و لم كلسوم ھەموويان كۆ بکەرەو ئەم پەيامەى خويان پىبلىئى كەخويان سەرتاپا داپۆشن و جوانى و پاراۋەىى خويان دەرەنەخەن چونكە لە چەندان پىۋايەتدا ھاتوۋە كەئافرەتان بە(ئازادى كۆيلەكانەو) و(كەنىزەكان) ھو شەۋانە بەيەكەو ئەچوۋنە دەرەو بۆ كارو و بارى پىۋىستى خويان بۆ ناو دار خورورماو قامىش و بىشەلانەكان پىاوان و گەنجانى فاسق و خراپەكارانىش پىگەيان پى ئەگرتن تەشقەلەيان پى ئەكردن خواى گەرە لەم ئايەتە قورئانىدە ئەفەرموئى ئەى محمد (صلى الله عليه وسلم) ئەم بانگەوازو پەيامە تەنيا بۆ خىزان و كچە بەرېزەكانت نىيە بەلكو بۆ ھەموو ئافرەتانى ئيماندارە تاپۆژى دواىى، لە سەرەتاي ئايەتەكەشەو خوا ئەم بەپىغەمبەر ئەكات كە لە پىشدا لەخىزان و كچە بەرېزەكانىو دەست پى بكات ئىنجا پەيامەكە بە ئافرەتانى ئيماندار بگەيەنە، واتە ھەر شتېك لەم دىنە پىرۆزەدا ھاتىتە خوارەو لەپىش ھەموو كەسىكەو دەبىت پىغەمبەرەكەى خۆى مال و مېندالەكەى جىيەجىيى بكات ئىنجا ئەم بە ئومەتەكەشى بكات جى بە جىيى بكن، بەراستى لەكەيەكى گەرەيە بەسەر ئەم دىنەو كە زۆر جار كچەمەلاو كچە

سەبارەت بە وشەى(جالبىب) كە لەكۆتای ئایتەكەو ھاتوو كۆى
 وشەى (جالباب) ە ئو پۆشاکیە كە ئافرىت دادەپۆشیت ھەر
 لەسەرەو تاخوارەو ەى لەش ھەرەك و ابن عباس فەرموویەتى:
 ● جالباب: بریتىە لەو پۆشاکیە كە ئافرىت خۆى پى دادەپۆشیت.
 ● جالباب: بریتىە لەپۆشاکیكى فراوان كە ئافرىت خۆى پىدادە
 پۆشیت .

● جالباب: بریتىە لەكراس.

● جالباب: بریتىە لەگشت بەرگ و پۆشاکیك لەسەر جلەكانیەو
 لەبەرى دەكا واتە: ەبا.

● جالباب: ئو ەبا یەكە لەسەر كراسەو ەو بەسەر سەر
 پۆشاکیەكەیدا لەبەرىدەكات بەخۆیدا شۆرىدەكاتەو دیتە
 خوارەو پىیەكانیشى دادەپۆشیت.

ابن ەربى لەلیكدانەو ەى ئەم ئایەتە پىرۆزەى قورئان كە
 دەفەرمووى ((يَذْنِبْنَ عَلَيْهِنَ مِنْ جَلَّابٍ)) دا دەفەرمووى
 لەشیکردنەو ەى زاراو ەى (جالباب) دا، زانایان جیاوازیان ە یە
 ھۆكەشى بۆ لیک نزیكبوونی واتاكان دەگەریتەو ە ئو ەش
 كە واتای راست و دروست دەدا بە دەستەو ە ئو ەكە جالباب
 بریتىە لەو پۆشاکیە كە لەشى ئافرىت دادەپۆشیت بە واتایەكى
 تر بریتىە لەپۆشاکیكى فراوان و ئەستور كە لەسەر جل و
 بەرگەكانى تری ئافرىتەو ە لەبەردەكریت گشت لەش ھەر
 لەسەر یەو تادەگاتە پىیەكانى دادەپۆشیت بۆیەو دەتوانن بلیت

جلباب بریتیه: لەو عەبایەى كە ئافرەت لەسەر جەلەكانیەو
دەپۆشیت كە لەسەریەو تاپییه كانی دادە پۆشیت بۆ یە
پیویستە لەسەر ئافرەتانی موسلمان كە ئەم ئایەتە پێرۆزە لەسەر
خۆى جیبەجیبكات و ملكە چى فەرمانەكانى خوابیت.

لقس دووهم: بەلگەكانى واجب بوونس پۆشاكى
شەرعى (الحیجاب الشرعى).

بەلگە كانی واجیب بوونی پۆشاكى شەرعى لەقورئانى پیرۆز
سونەتى پیغەمبەردا.

یەكەم: بەلگەكان لەقورئانى پیرۆزدا:

پۆشاكى شەرعى فەرزیکە وەك نوێژکردن و پۆژوو گرتن،
لەقورئاندا پۆشاكى شەرعى فەرزیکە وەك نوێژکردن و پۆژوو
گرتن و حەج و زەكات نابیت پشتگوێ بخەى، هەر ئافرەتیک
باوەرى بە واجب بوونی نەبیت و بەو نیازە وازی لیبینیت پیى
كاfr ئەبیت، بەلام ئەگەر بەهۆى نەرىتى خراپى كۆمە لگاوه وازی
لیبینى بەلام بپوای تەواوى بەفەرزەت بوونی هەبیت ئەوه سەریچی
لەفەرمانەكانى خوا پیغەمبەرى خوا كردهو گوناھبارە .

•خوای گەوره لە قورئانى پیرۆزدا لە سورەتى الاحزاب ئایەتى

(۵۹) ۞ فەرموویت ((يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ
الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)) واتە ئەى خۆشەویستى خوا بەخیزان و

كچە بەرپىزەكانت و ھەموو ئافرىقى تىمانداربلى كە خۇيان داپۇشن (ابن كثر) لە تەفسىر ئەم ئايەتە پىرۇزەدا ئەلئىت: خۇاي بالا دەست و كاربەجى فەرمىانى بەپىغەمبەرەكەى كردووه كە فەرمان بە ھەموو ئافرىقى تىماندار بىكات سەرەتاش بەخىزان و كچە بەرپىزەكانى خۇي كەعەباكانيان بەسەر خۇياندا بدەن و لە تەوقى سەرىانەو تەابنى پىيەكانيان شوپرى بكنەو بەشىوئەكەى و ھەموو لەشيان دا پۇشئىت، بۇ ئەوئەى لەئافرىقى تىماندارەمانى نەقامى جىابكرىنەو دىارە ئەم فەرمان كردنە خۇاي گەورە بەپىغەمبەرەكەى بە صىغەى ئەمرەو ئەمرىش لىردا بۇ واجب بوونە كە بەواتاى فەرز دىت. واتە: ئەى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئەمر بەئافرىقى تىماندارە موسلمان بكنە كەپۇشاكى شەرىى پىۇشن و عەباكانيان بەخۇيانا بدەن ((ذلک أدنى أن يُعرفن)) ئەو خۇ داپۇشئىنەش باشترین ناسنامەى ئافرىقى تىماندارە پىيى ئەناسرىتەو. ولأهى كەئەچىتە شوئىنىك و ئافرىقى تىكى داپۇشراو ئەبىنى يەكسەر ئەزانى ئەو ئافرىقى تىماندارە بەگەرە و ئەمىنى ئەزانى لىرەدا بە پىوئىستى ئەزانم بە سەر ھاتى يەككە لەنوسەرە ئىسلامىيەكان كە خۇي بەچاوى خۇي بىنىوئەتى (مامۇستا على باپىر لەكتىبى ئافرىقى تىماندارە خىزان لەسايەى شەرىعتە دا لاپەرە (۲۵۲) گىپراوئەتەو). ھەز ئەكەم منىش بىخەمە بەرچاوى خۇيەرانى بەرپىز، ئەو نوسەرە بەرپىزەش كەخۇي ئەى گىپرىتەو ئەلئىت چەند سالىك لەمەوبەر پۇژىكىان كچىك ھاتە

نوسینگه‌که مه‌وه له‌کۆلیجی شه‌ریعه هه‌رزوو هه‌ستم کرد
 له‌چکیکی ساخته‌ی کردوو نیوه‌ی قرژی به‌دیاره‌ویه دووای
 وه‌گرتنی مۆله‌ت زۆر به‌ناسۆره‌وه به‌سه‌ره‌اتی تالی خۆی بۆ
 گێڕامه‌وه به‌هیوای نه‌وه‌ی یارمه‌تی بده‌م و له‌و گرفته‌گه‌وره‌ی که
 به‌سه‌ری هاتوو په‌زگاری بی‌ت، به‌ کوردی و کرمانجی به‌
 سه‌ره‌اته‌که‌ی نه‌وه‌ بوو که نه‌و که‌ له‌مالێک دا گه‌وره‌ بوو که‌هیچ
 پا‌په‌ندیکی ئاینیان نه‌بووه، نه‌م که‌ش سه‌ره‌تا له‌قوتابخانه‌و
 پاشان له‌زانکۆ خۆیندوو‌یه‌تی و هیچ چا‌و دی‌ریکی خێزانی و
 ئاینیشی نه‌بووه‌و له‌و کاته‌ی که‌ قوتابی ئاماده‌یی بووه‌ کو‌پان
 ده‌وریان داوه‌و زۆر پی‌ی (معجیب) بوون و به‌رده‌وام هانیانداوه
 که‌ زیاتر خۆی پووت بکاته‌وه‌و جل و به‌رگی ته‌سک و سه‌رنج
 پراکیش له‌به‌رکات، نه‌لی‌ت منیش داواکه‌یانم پی‌خۆش بوو زیاتر
 ته‌سلیمی قسه‌که‌یان نه‌بووم، به‌جۆریک له‌قوناغی زانکۆدا زیاتر
 له‌مه‌سه‌له‌ی خۆپازاندنه‌وه‌و خۆ پووت کردنه‌وه‌دا پۆده‌چووم تا
 گه‌نجیک به‌ته‌واوی دلی داگیرکردم و نه‌ویش وای پیشان نه‌دا که
 له‌قولای دل و ده‌روون و ناخیه‌وه‌ منی خۆش و نه‌وێت، دووای
 بیرو پراگۆپینه‌وه‌ داوام لی‌کرد که‌ به‌پاستی نه‌و منی خۆش
 نه‌وێت بی‌ته‌ داخوازیم، نه‌ویش وتی بی‌خه‌م به‌ به‌م زوانه‌ دی‌مه
 داوات و ده‌بینه‌هاوسه‌ری ژینی یه‌کت‌ری، نه‌مه‌ش بووبه‌ هۆی
 نه‌وه‌ی پۆژ له‌ دوای پۆژ په‌ یوه‌ندی خۆشه‌ویستیمان به‌ هی‌زتر
 نه‌بوو، سه‌ره‌نجام له‌یه‌کیک له‌ دیداره‌کانمان کچی‌تی نه‌هی‌شتم و
 تادوای چه‌ند پۆژی‌ک داوام لی‌کرد که‌ کار له‌کار ترازاو‌ه و بی‌ته‌

داوام، ئەویش زۆر بەسوکیهوه وتی هیشتا بریاری ژن هینانم
 نه داوه، هر وهختیکیش بریاری ژن هینانم دا کچیکی شەریف و
 به حەیا دینم که خۆی نه کردبیتته بەردهستی کهس. ئە لیت لهو
 کاتهوه که ئەو قسه یهه بیست موچورکه یهه له بنی پیمه وه
 دهستی پیکردوو له تهوقی سه ره مه وه ده رچوو! ئەنجا هه سگم
 کرد که هه له تینراوم و گالته م پیکراوه هر چەند خیزانه کەم
 ملته زیمی دین نه بوون به لام له بهر عورف و نه ریتی کۆمه لگا
 نه مویرا مه سه له که م بو خیزانه که م بگێرمه وه چاره نویسی خۆم
 به ره و نادیا ری به رم، به ده م ئەو هاواروو نالیه وه وتی به راستی
 ئەنجا بۆم ده رکه وتوو ئەگەر ئەمه رکانی خواو پیغه مبه ری خوا
 جیبه جی بکرایه به م پۆژه ره شه ی ئیستا نه ده گه یشتیم و
 ناسنامه ی پاکی و بیگه ردی خۆم له ده س نه ئەدا، ئیستا ها تووم
 بۆلای تو وه ک و برایه ک چاره سه ری ئەم کیشه یه م بکه ی، ئەویش
 وتی خوشکی خۆم هه رشتیک که خواو پیغه مبه ره که ی
 فه رموو یانه بو قازانجی ئینسان و کۆمه لگایه نافرته ته که ش وتی
 به پشتیوانی خوی گه وه له م پۆوه هه ول ئەده م که خۆم دا پۆشم
 له ئاره زوو هه کانی نه فس و هه واوم ده رکه ومه وم. ئەو پۆشاکه ی
 که فره زی خواته ناسنامه ی نافرته ی ئیعانداره بیکه مه به رم.
 که واته حیکمه تی ئەو پۆشاکه ی که خواله سه ر نافرته تانی
 نیمانداری فره ز کردوووه بو گه ره یی پیزو خورمه تی نافرته ته

دووم: بەلگە ئەبەلگەو دەلیلەکانی قورئانی پیرۆز:

ئایەتی سی و یەکی سۆرەتی نوورە کە خۆی گەرە دەفەر مۆیت:
(وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَائِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ).

واتە: ئەی پێغەمبەری خوشەویست بە ئیمانداران بلی:
کەچاوی خۆیان دەرئەخەن و داوینی خۆیان بپاریزن لەرێگە ی
شەری یەوە نەبێت ئارەزووە سێکسیەکانی خۆیان جێبەجێ
نەکەن باجوانی وزینەتی خۆیان دەرئەخەن و مەگەر ئەو نەبێت
کە بۆ زەرورەت دەرئەکەوێت کە زانایان فەرموویانە دەم و چاو
و هەردوو دەستیان نەبێت تا مەچەک، بە لەچەکی
پۆشاکەکانیشیان بەسەر سینگ و گەردنیا نا بەردەنەو بۆ ئەو ی
جوانی و پازاوەیی خۆیان دەرئەخەن تەنیا بۆ مێردەکانیان
نەبێت، یان باوکیان، یان باوکی مێردەکانیان، یان کۆرەکانیان،
یان کۆپی مێردەکانیان، یان براکانیان، یان کۆپی براکانیان، یان
کۆپی خوشکەکانیان، یان ئافەرتانی وەک خۆیان واتە ئافەرتانی

مسوئلمان نەك ئافرەتانی نامسوئلمان، كەلەوانەيە لای پياوانی نامسوئلمان باسیان بکەن و بیئتە هوئی بلۆ بوونەوہی فیتنەو فەسادى، یان بۆ كەنیزەكەکانیان كەمولكى خویانن یان بۆ ئەو پياوانەى كەپیویستیان بەئافرەت نەماوہو مەترسى خیانەتیان نى یە وەكو پياوہ پیرە پەككەوتووہکانیان، یان ئەو پياوہ گیلانەى كە لەبارەى سیكسیەوہ هیچ نازانن، یان ئەو منالە ساوايانەى كەمیشتا تەمەنیان نەگەیشتۆتە بالغ بوون. ئەبى ئافرەتانی ئیماندار ئەو راستییە بزائن كە حەزو ئارەزووی منالان پەيوەندى بە بالغ بوونەوہیە، چونكە مندالى وا ھەيە پیش تەمەنى دەسالى و پیش بالغ بوونیان ھەستى سیكسى و ئارەزووی ئافرەتان دەكات. واتە سەیرکردنى (النظر)ى مندال بۆ ئافرەت پەيوەندى بەتەمەنى بالغ بوونەوہ نییە بۆیە دەبیئت خوشکان لەھەر شوینیك مندالیان لەگەلابوو تییبینی ئەوہ بکەن ئەگەر بەشەھووت و ئارەزووہو سەیری ئافرەتیان ئەکرد ئەبیئت خویان دابیۆشن و خویان لەلایان پووت نەكەنەوہ. زانایان پەحمەتى خویان لەسەر بیئت دەفەرموون ئایەتى سى و یەك سوورەتى نوور كەخوای گەورە دەفەرمویت: ((أر الطفل اللذين لم يظهروا على عورات النساء)).

مەبەستى لەو منالانەيە كە هیچ ئارەزوویەكى سیكسیان لەئافرەتان نى یە ئارەزوویان بۆ ناجولییت بەلام ھەندى منال ھەيە پیش بالغ بوونیان حەزو ئارەزوویان بۆ ئافرەتان

ئەجولئىت، پېرېچاۋ پېرېدلى ئارەزۈۋە سەيرىيان دەكەن. ئەبىت ئافرىتان خۇيان لەو جۆرە مندالانە پېارىژن و خۇيان لەبەر چاۋيان دەرەنەخەن، چونكە لەۋانەيە مندالى ۋا ھەيە بەھۇي پەرۋەردى مال ۋ ژىنگەكەيەۋە كە زۆر باسى ئافرىتى تىياكرىت زوۋ ھەزۋو ئارەزۋى ئافرىتان لە ناخيا پېرسكى، ۋاتە ئەو جۆرە مندالانە زوۋتر ئارەزۋى سىكسىيان ئەجولئىت ۋ ئەبىت ئافرىتانى ئىماندار ۋىيائى ئەم پاستىيانە بن، ھەرۋەھا لەكۆتاي ئايەتەكەدا دەفەرموۋىت: (بأرجلھن ليعلم ما يخفين من زينتهن) ئەي پىغەمبەرى خوا پىيان بلى نابت ئافرىتى ئىماندار قاچى بەئەرزەكەدا بكىشى بۇ ئەۋەي بەدەنگى خېرخال ۋ زېرەكەي سەرەنجى پىاۋان بۇلاي خۇي پانە كىشىت، بە عىبارەتى ئەم ئايەتە نابت ئافرىتى مۇسلمان پىلاۋىك لەپى بىكات كە بەپىگادا پۇيشت تەقەي بىت يەكسەر پىاۋ ئاۋرېداتەۋە بۇي، ئە بىت، لە كۆتاي ئايەتەكەشدا ئەفەرموۋىت (وتوبوا إلى الله جميعا أيها المؤمنون) ئىمان داران لەكرەۋە خراپەكانتان پەشىمان بىنەۋە تۆبە بىكەن بۇ ئەۋەي خۇي گەۋر سەرەرزوۋ سەرفرۇزى دىناۋ قىامەتان بىكات.

سېنەم بەلگە لەبەلگە دەلىلەكانى قورئانى پېرۇز:

ئايەتى سى و سىي سۈرەتى احزابە كەخۇي پەرۋەردىگار ئەفەرموۋىت ((وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى

وَ اقِينِ الصَّلَاةَ وَ عَاتِيَنِ الرُّكُوءَ وَ اطْعَنِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً)) ئافرىقىسى ئىماندار لەمالكانى خۇيان بىمىنەۋە بۇ كارىكى زۇر پىۋىست نە بىت و كەسىكى مەحرەمىيان لەگەلدا نەبىت مەۋنە دەرەۋە ئەگەر پۇيشتەنە دەرەۋەش جوانى و پازاۋەى خۇيان ۋەك و ئافرىقىسى جاھىلى دەرەۋەش چۈنكە ئافرىقىسى لە زەمانى جاھىلىيەتدالە مالىۋە بۇنى چلك و چەپەلىيان لىدەھات بەلام كەدەچۈنە دەرەۋەش جۋاتىرىن و تەنكىرىن جل و بەرگىيان لەبەرئەكرد باشتىرىن عەترىشىيان لەخۇيان دەداۋ بەبى ئىش و كار ئەچۈنە بازار، نە داخەۋە ئافرىقىسى ئىستە پەفتارى سەردەمى جاھىلىيەتتە زىندوۋ كىرۋتەۋە لەمالەۋە بۇنى ناخۇشىيان لىدەت و كەئەچنە دەرەۋەش جۋاتىرىن جل و بەرگەۋ باشتىرىن عەتر بەكار ئەھىنن، بەبى ئىشكى زەرۋورى دوكان بەدوكانى ئەۋ بازار ئەگەر ئىشكى ئەمە چىە مەكسىيەك يان شامپۇيەك ئە كرىت، خوشكى بەرپىز، خىر لەۋەدايە ھەموۋ پۇژوۋ سەعاتىك پانەكەى بۇ بازار ئەگەر زەرۋر نەبۋى مەچۈرە بازار ۋاتە بەپى پىۋىستى بچۈرە بازار ۋەچۈرۈتە دەرەۋەش با جل و بەرگىكى شەرى و ئافرىقىسى يان كە سىكى مەحرەمەت لە گەلدايىت خىرا ئىشەكەت بىكەۋ بگەرپۇۋە، ئەگەر بەۋردى سەرنجى ئايەتەكە بەدەن ئە بىنن خۋاى گەرە خۇ داپۇشىنى پىش نويژ و پۇژو زەكات دان خىستۋە ۋاتە خۇداپۇشىن ۋەك نويژ و پۇژو زەكات و ئەركەكانى تىرى ئىسلام فەرزە، مامۇستا مىرزا ئەحمەدى مىرزا

پۇستەمى لە كىتەبە كەى خۇيدا بەناوى (پۇشاكى ئىسلامى مایەى خۇش بە ختى تاك و كۆمەلە)^۱ دەلىت: لە سالانى پابردودا لەپارسىيەكى كەنالى تەلەفیزیونىدا چاۋ پىكەوتنىان لەگەل خەلكدا ئەكرد بەتایبەتى پیاۋان سەبارەت بە دیاریدەى خۇپازاندنەۋەى ئافرىقتان بۇ دەرەۋەى مالى خۇى، پر سىارى لەپیاۋىك كىردوۋ وتى: پات چىە سەبارەت بەخۇجوانكىردن و پازاندنەۋەى ئافرىقتان بۇ دەرەۋە وتى: ۋەلامى بە دیاریدەىيەكى زۇر خراپى دەزانم وتیان: بۇ چى وتى: من بەخیزانەكەى خۇما ئەزانم كە بەجۋاتىرىن جل و بەرگەۋە ئەپواتە دەرەۋە ھەر كەماتەۋە مالىشەۋە جل و بەرگە جۋانەكەى فېرىدەدا كام جل و بەرگ ناشىرىن و خراپە ئەۋە لەبەر ئەكات تەنانت جل و بەرگىش كاریگەرى خۇى ھەىە لەسەر گەرم و گوپى خۇشەۋىستى بەینى ژن و مىرد بەلام بە داخەۋە ئافرىقتان ئەۋندەى گىرنگى بەدەرەۋە ئەدەن نیۋەى ئەۋەندە گىرنگى بەمالەۋە نادەن و دلى پیاۋەكانیان پازى بكەن و چاۋیان تىرىكەن، پىغەمبەر (سەلامى خۋای لەسرىت) نەفەر موۋىت: ھەر ئافرىتىك ئەۋ پىنج نوپۇزەى كەخۋا فەرزى كىردوۋە لەسەرى بكا و مانگى پەمەزان بگىرىت و دلى مىردەكەى پازى بكات لەسەر دىنى خۋا پۇژى قىامەت لەھەر يەككە لە ھەشت دەرگاگەى بەھەشتەۋە بىھۋى ئەچىتە ژورەۋە.

^۱ پۇشاكى ئىسلامى مایەى خۇشەختى تاك و كۆمەلە، احمد مىزا پۇستەمى

دووم : بەلگە كان لە سونەتى پېغەمبەردا :

پۆشىنى پۆشاكى شەرىى واجبە لەسەر ئافرەتى موسلمان بەگۆيرەى بەلگەكانى قورئانى پىرۆزو سونەتى پېغەمبەرو فەرموودەى ئەسحابەكان و فەرموودەى پېشەوايانى ئىسلام زانا بەپىزەكانى ئىسلام، ھەموويان لەسەر ئەو كۆكن كەپۆشىنى پۆشاكى شەرىى واجبە لەسەر ئافرەتى موسلمان كەھەموو گيان و لە شى خۆى دا پېوشى و نابىت خۆى بەدەر بخات لەبەر چاوى ئەو كەسانەى كە مەحرەمى نىن، واتە پۆشاكى شەرىى لەسەر ھەموو ئافرەتتىكى بالقى موسلمان واجبە و فەرزە دە بىت بەتەواوى پابەندى بىت، بەدلتىايىيەو ھەر ئافرەتتىك پۆشاكى شەرىى لەبەرنەكا بەپىنى فەرموودەى قورئان و سونەتى پېغەمبەر گوناھبارەو گوناھە كەشى لەتاوانە گەرەكانە، خواى گەرە پۆژى قىامەت بەتوندى لىنى دە پىچىتەو ە سزای توندە ئەدا.

فەرموودەكانى پېغەمبەرىش لەسەر واجىب بوونى پۆشاكى شەرىى ئافرەتى موسلمان لە مانەى خوارەو ەدەر ئەكەوئىت.

يەكەم؛ پېغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرموويەتى: (صنفان من اهل النار لم أرهما بعد قوم معهم سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس، و نيساء كاسيات عاريات، مائلات مميلات رؤسهن كأسنمة البخت المائلة، لا يدخلن الجنة ولا يجدن،

رىجھا، وَأَنْ رِيحَهَا لَيَوَجَدَنَّ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَ كَذَا^۱ ئافرىموى:-
 دوو كۆمەل مەن لەناو ئومەتكەما من نەم يىتتوون و ئە ھلى
 ئاگرن. كۆمەلى يەكەميان: ئافرىموى ئەر جەلادانەن كە قامچى
 يان كىيىلىيان بەدەستەرمىيە وەكەو كەككى مانگاويە واتە
 لەخوارمە پىشال پىشالە بۇ ئەرەي باش ئازلى خەلكى پى
 بەن، ئەر جەلادانەي كە لەخەك ئەدەن ئە ھلى ئاگرن. كۆمەلى
 دوو مەيشيان فرموى: ئافرىماتىكەن كە بەرولەت جىلو بەرگيان
 لە بەردايە بەلام پووتەن واتە جىيان لە بەردايە بەلام چەند
 شوئىنكى لە شى بەدەرمىيە تەنورەي لە بەردايە بەلام نىوہى
 قاچى پووتە كراسى لە بەردايە بەلام نىوہى قۆلى پووتە يان
 جلى لەبەردايە بەلام تەسكەو تەنكە كە ئەندامەكانى لەشى
 دەرەخات يان لاشەي دەر ئەپەرن، كە بەرپىگاشدا ئەرەوات بە
 لەنجەولارو عىشومو نازمەو ئەرۆن بۇ ئەرەي سەرمەنجى پىاوان
 بۇ لاي خۇيان پاكىشن ، قزىشيان لەسەر تەوقى سەريان
 كۆنەكەنەو ئەيەكەن بەتۆپەل وەكەو پىشتى ووشتر، فرموى ئەر
 دوو كۆمەلەيە ناچنە بەدەشتەو نەك ناچنە بەدەشتەو بەلكو
 بۇنىشى ناكەن كە بۇنى بەدەشت سالىھاي سال پى ئەرەوات.
 ئەر فرمودە موبارەكە ھەرەشەيەكى پوون و ئاشكراي تىايە بۇ
 ئەر ئافرىتەنەي كە پۇشاكى شەرى لە بەرناكەن ، بە زارەوي

^۱ صحیح مسلم جۈلد ۱ - ۲۱۸ -

ئەمىرۇ سىفۇرۇن، كەۋاتە خوشكانى بەرپىز ورياو ھۇشيارىن جلو بەرگە كانتان لەم جۇرەيان نە بىت، ھەروھە پىغەمبەرى سەرورەمان دە فەرموۋىت (مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ تَظْهَرَ نِسَاءُ كَاسِيَاتٍ عَارِيَّاتٍ) يەككىك لە نىشانەكانى ھاتنى قىيامەت كە ئەم بونەۋەرە ئالۇ گۆپرى بە سەردا دىت و ھاۋسەنگى لە دەست ئەدات ئەۋەيە كە ئافرىقانى مۇسلمان جلو بەرگىك لە بەر ئەكات نىۋەى دا پۇشراۋە و نىۋەى پوۋتە. بە راستى مەبەستى ئەم فەرموۋە پىرۋزە ھاتۋتە دى.

دوۋم؛ پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) لە فەرموۋەيەكى تىريا دە فەرموۋى: ثَلَاثَةٌ لَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ - يَعْنِي لِأَنَّهُمْ مِنَ الْهَالِكِينَ: رَجُلٌ فَارِقُ الْجَمَاعَةِ وَ عَصَى إِمَامَهُ وَ مَاتَ عَاصِيَّارَ وَ أَمَةٌ أَوْ عَبْدًا بِقُفْمَاتٍ، وَ إِمْرَأَةٌ غَابَ عَنْهَا زَوْجُهَا، وَ قَدْ كَفَاها مَوْئِنَةُ الدُّنْيَا، فَتَبَرَّجَتْ بَعْدَهُ فَلَا تَسْأَلُ عَنْهُمْ))^۲ دە فەرموۋىت سى كەس ھەن ھەرگىز دەر بارەى ئەۋانە پىرسىارم لىمەكەن چۈنكە ئەۋان مال ويران و تياچون.

۱- پىاۋىكە كە لە كۆمەلى مۇسلمانان دوور ئەكەۋىتەۋە بە بىمەبەستىكى شەرى سەر پىچى پىشەۋاى مۇسلمانان ئەكات، ئەگەر لە سەر ئەم سەر پىچىيەش بىرىت و تۆبەى لە سەر ئەكات و نەگەرپتەۋە پىزى مۇسلمانان گوناھبارە.

^۲ رواه الحاكم وأحمد وصححه الألبانى في سلسلة الصحيحة: (۸۱/۲) إسناده ۵۴۲

۲- كۆيلەيەكە لەژێردەستی خاوەنەكەى رابكا بەو سەرپىچىيەوەش
بمريت.

۳- ئافرەتيك مێردەكەى لەمال نەبیت و ھەموو پێداويستىيەكانى
ژيانيشى بۆ دابىن كردىت سەرەپاى ئەوەش ناپاكى
ھاوسەرايەتى لەگەڵدا بكات و دەستى پياوى نامەحرەم بگريت و
بپهينيتە مالهەو ىان جوانى و رازاوەى خۆى بۆ خەلك دەرڤخات.

سَيِّئِهِمْ: عبدالله كورى مسعود (پەزای خۆى لەسەرىت) بۆمان
دەگيريتەووە ئەفەرمويت: پيغەمبە (صلى الله عليه وسلم)
فەرمويەتى: (المرأة عورة) لەشى ئافرەت ھەمووى عەرەتە
لەبەر ئەو و واجبە ھەموو لەشى داپۆشى و دروست نىە خۆى
لەبەرچاوى پياوانى نامەحرەم دەرڤخات، بيجگە لەو شوپانانەى كە
شەرىعەتى ئىسلام ريگەى پى داو. وەك و دەمو چاو و لەپى دەست.

چوارەم: باوكى ماليكى كورى رەبيع ئەفەرموى: پيغەمبەرى خوا
(صلى الله عليه وسلم) لەكاتىكا لەمژگەوت ئەچوووە دەرەو بىنى
ژن و پياو بەتيكەلى بەيەكەو ئەپۆن فەرموى: (إستمأخرن فليس
لكن أن تحققن الطريق عليكن بحافات الطريق، فكانت المرأة
تلصق بالجدار، حتى إن ثوبها ليتعلق بالجدار، من لصوقها
به) فەرموى پاوەستن و لەسەرخۆپۆن نابيت ئاوا بەپانى
پيگاكەيا بپۆن فەرموى قەرەگەكەى بگرن و بەلارپيەكەدا بپۆن.
ئەفەرمويت ھەرئەوئەندە بەس بوو كە ئافرەتان گوويان لە پيغەمبەر

^۴ سلسلة الإحاديث الصحيحة (٢٦٨٦)

^۵ صحيح سنن أبى داود (١٠٤٠) رواه البخارى .

(صلی الله علیه وسلم) بوو وای فەرموو: وەڵاهی ئافرهتان وایان لیهات ئەوەندە بەبن دیوارەکاندا دەپویشتن و دیوارەکه هەموو جلە کهیانی بردبوو ئەوەندە خۆیان بەدیوارەکهوه نوساندبوو، فەرمووی با ئەو دەرگایە بەس ئافرهتی لیبیتە ژوورهوه، تا ئەم پۆش ئەو دەرگایە بەس ئافرهتی لی ئەچیتە ژوورهوه، ئە گەر پیایوکی نەشارەزا بچیتە ژوورهوه یەکسەر پۆلیس بانگی ئە کات چونکە لەو دەرگایەوه چوونە ژوورهوه قە دەغەیه. (ام سلمه)ی دایکی ئیمانداران ئە فەرمووی که نوێژی جومعه تەواو دەبوو، پیغەمبەر و صحابەکان پائەوهستان هەتا ئافرهتان ئە گەیشتنە مالهوه ئینجا پیایان ئەهاتنە دەرەوه، ئیستە شوینی ئافرهتان جیاوازه لە مزگەوتی پیغەمبەر لەشاری مەدینە پۆلیس لە بەردەگاکه وهستاوه هەركاتیك پیایوکی بچیتە ناو ئافرهتەکان یاخیزانی خوشی لیبیت یەکسەر پۆلیس بانگی ئە کات و ئە لیت وەرە دەرەوه حەرامە جا که پیغەمبەر ئەمە ی فەرموو دەرگایەك تەرخان کرا بو ئافرهت جا، نافع رەزای خوای لیبیت ئە فەرموی: لەو کاتەوه ی که عبدالله کوری عمر لەو دەرگایە نەچوو ژووری مزگەوتەوه تا وەکوو مرد^۱. ئە گەر ئافرهتانیشت لەمزگەوت بوونایە لە ریزەکانی دواوه دەبوون منالانیش لە پیشیانەوه و پیایوانیش لە پییش منالانەوه بوون پیایوانیش بە امام و مەئموومیانەوه بۆیان نەبوو لە دوا ی سەلام دانەوه لەشوینی

^۱ صحیح سنن ابن داود . (۳۴) رەاه البخاری .

خویان هه لیبست و بچنه دهر وه هه تننا نافره تان ئه پویشتن و ئه گه رانه وه ماله وه، بوئه وهی تیکه لی یه کتری نه بن.

پینجه م؛ ئه بوو داود (په حمه تی خوی له سه ربیت) له (سنن) هکه ی

له ژیر سه ردی پری (باب إنصراف النساء قبل الرجال من الصلاة)

فه رموده یه که ده گیری ته وه (ام سلمه) دایکی پرواداران (په زای خوی

له سه ربیت) فه رمویه تی (کان رسول الله (صلی الله علی وسلم) إذا سلم

مکت قليلاً و كانوا يرون ذلك كميا ينفذ النشاء قبل الرجال)^٧

پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) کاتی که له نویژ سه لامی

ئه دایه وه که می که رانه وه ستا، بوئه وهی ژنان له پییش پیاوان دا

بچنه ماله وه و تیکه لی له به ینیاندا پروونه دات. هه روه ها

فه رموده یه کی شمان له (ام سلمه) وه دایکی ئیماندارانه وه بوئه

هینی ته وه که ئه فه رموویت (کان یسلم فینصرف النساء فیدخلن

بیوتهن من قبل ان ینصرف رسول الله (صلی الله علیه وسلم) واته که

پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ئاوپی ئه دایه وه، نافره تان

یه کسه ر ده ستیان ده کرد به چوونه دهر وه و مزگه وتیان به جی

ئه هیشت و ئه چوونه وه مالی خویان، دوی نافره تان که

ئه گه یشتنه وه ماله کانی خویان. ئه نجا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)

هه ئه ستا له مزگه وت ئه چوووه دهر وه و پیاوانیش به دوی

خو شه ویستدا ده ستیان ده کرد به چوونه دهر وه، ئه مه له به ر ئه وه

بوو تیکه لی له به ینی پیاوان و نافره تاندا پروونه دات.

^٧ صحیح سنن ابی داود . (١٠٤٠) رواه البخاری .

شہ شہم: النسائی بومان ئە گیرتەوہ ئە فرموویت (نافرہتان کہ سہلامیان دایہوہ ئە پویشتنەوہ، پیغەمبەریش (صلی اللہ علیہ وسلم) لە شوینی خۆی هەل ئەستە، پیاوانیش چەندیان بویستایە هەل ئەستەستان واتە پیاوانیش چەندیان بویستایە نزو پارانەویان ئەکرد. جا کہ پیغەمبەر هەل ئەستە، پیاوانیش هەل ئەستەستان و ئەپویشتنەوہ. (الحافظ ابن حجر) ئەفرموویت: (ئەو فرموو دەیە بەلگەیە لەسەر تیکەل ئەبوونی نافرہتان بە پیاوانی نامەحرەم لەسەر جادەو کۆلان و بازارو شوینە گشتییەکان حەرەمە مەگەر لە بەر ناچاری نەبێت.

حەوتەم: لە(ام حمید الساعیدی)وہ نافرەتیکی چۆتە خزمەتی پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) ووتویەتی: (ئەو پیغەمبەری خوا کەز ئەکەم نوێژ لە گەل تۆدا بکەم) پیغەمبەریش فرموویەتی (قد علمت أنك تحبين الصلاة معي، وصلاتك في بيتك خير لك من صلاتك في حجر تل، خيرو لك من صلاتك في دارك، وصلاتك في دارك خير لك من صلاتك في مسجد قومك خيرو لك من صلاتك في مسجدی) ^۸ واتە: بەدنیایەوہ ئەزانم کەز ئەکەم نوێژ لە گەل مندا بکەم، بەلام نوێژکردن لە ژورەکەم خۆتدا خیرە زۆرترە لە نوێژکردن لە خانووەکەم خۆتدا، وە نوێژکردن لە خانووەکەم خۆتدا خیرە زیاترە وەك لە نوێژکردن لە مزگەوتی

^۸ رواه احمد شماره ۲۶۵۵

گەرەکه که خۆتدا، وه نوێژ کردنت له گەرەکه کهی خۆتدا خێرتەر
له نوێژ کردنت له گەل مندا و له مزگەوتی مندا، بیگوومان ئەمەش
له بەر پوونە دانێ تیکەلیه له نیوان پیاوان و ئافەرەتان دا، هەر و
چەند پێگای مزگەوتە که دوربیت، ئەوەندەش گێچەلی خوا نه
ناسان زۆرتەر دەبیت.

هەشتەم: (عبدولای کۆری عەس) پەزای خوای لەسەر بیت بۆمان ئە
گێریتەو ئە فەرموی پێغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
فەرموویەتی ((لا تمنعوا النساء ان یخرجین الی مساجد و بیوتھن
خیر لھن))^۹ ئافەرەتان قە دەغەمەکن لە چوونیان بۆ مزگەوت بەلام
مالە کانیا بۆ ئەوان باشتر و خێرتەر و سەلامەت ترن.

نۆیەم: ئەبو ھریرە رەزای خوای لیبیت ئە گێریتەو ئە فەرمویت
پێغەمبەر فەرموویەتی (خیر صفوف للرجال اولھا و شرھا آخرھا
و خیر صفوف للنساء آخرھا و شرھا اولھا))^{۱۰} واتە باشترین
نوێژی جەماعەت لە پیزی پیاواندا پیزی یەكەمیانە و خراپ
ترینیشیان دواوەمینیانە، باشترین پیزی ئافەرەتانیش
دواوەمینیانە، خراپترینیشیان یەكەمیانە، ئەمە لە مزگەوتێك دا که
شوینی ژن و پیاو جیا نەبێت لەو مزگوتە دا ژن و پیاو بە یەكەو
نوێژی جەماعەت بکەن. هەموو ئەمانە ی که باسمان کرد لە کاتی
بەندایەتی و خواپەرستیایە و لەو حالەتانیان که موسلمان زۆر

^۹ رواه بخاری، ۹۰۰، مسلم ۴۴۲

^{۱۰} مسلم ۴۴۰

خۆى به دور ئه گرى له خراپه كارى و مه كرو حيله كانى شه يتان. ئه ي ئه بيت له بواره كانى تىرى سياسى و ئابورى و كۆمه لايه تى و هتد. كه هه ميشه له م بواره دا پۆزانه ژن و پياو تى كه لى يه ك ئه بن ئه بيت چۆن بيت.

دهيه م: ابن عباس (ره زاي خواى لييت) ئه فهرموى: (له نويزى چه ژنى ره مه زان له گه ل پيغه مبه رو ئه بو بكر و عثمان دا بووم نويزه كه يان پيش خوتبه خويندنه وه كه كرد ئينجا دواى خوتبه خويندرايه وه و پيغه مبه ر بهر چوه وه بهر وه بينيم به ده ستى خۆى پياوانى داده نيشانده وم، ئافره تان تيبه پهن و بگه نه ماله وه و له گه ل پياواندا تى كه ل نه بن). هه زوه ها له پى وايه تى مستليم دا هاتوه كه ئه فهرموي: (يجلس الرجال بيده) واته: پيغه مبه ر به ده ستى خۆى پياوانى داده نيشانده وه به ئيشاره ت خه لكه كه ي تينه گه ياند تا ئافره تان تيبه پهن و بچنه وه ماله وه و له گه ل پياواندا تى كه ل نه بن.

يانزهيه م: يه كى له و شتانه ي كه پيغه مبه رى خوا (صلى الله عليه وسلم) به يعه تى له سه ر ئافره تان وه ئه گرت واز هينان و خۆ دور خستنه وه بوو له خۆ پوت كردنه وه و سفورى و له بهر كردنى پۆ شاكى شه رعى هه روه ك و له فهرموو ده كه ي (ميمونه بنت رقيه) دا هاتوه بۆ مان بهر ئه كه وي ت كه وه ختى به يعه تى به پيغه مبه ردا پيى فهرموو شه ريك و هابه ش بۆ خوا بريار مه ده و

دزى و زىنامەكە مئالەكانت مەكۇرە و بوختان بۇ كەس نەكەيت،
لە كاتى مردنى خوشەويستەكانىشدا ھاوارو شىوون و پۇ پۇ
مەكە و جوانى لەشى خۇت بۇ پىاوانى نامەحرەم دەرە خەيت و
پۇشاكى شەرىى لەبەر بگەيت.

دووافزەيىم: حەزرىتى عايشە دايىكى ئىمانداران "پەزى خەي
لەيىت" ئەفەرمۇيت: لەنۇرئى عىشادا حەزرىتى جەريىل ئەم
ئايەتەي بۇ پىغەمبەر ھىنايە خوارەو كە ئەفەرمۇيت: (و
ليضرين بخمورهن على جيوپهن) "۱۱" واتە ئەي خوشەويستى خوا
بە ئافرىتانى ئىماندار بلى كە خۇياندا پۇشن و جوانى و پاراۋەي
خۇيان دەرەخەن و لەچكەكانيان بەسەر سنگ و سىنەو گەردىنانا
بەردەنەو، حەزرىتى عايشە ئەفەرمۇيت (يرحمه الله نساء
المؤمنات اول رحمة) پەجمەتى خوا لە ئافرىتانى پىشىنەي ئەم
ئىسلامە يىت، كە وختىك حەزرىتى جەريىل ئەيەتى (و ليضرين
بخمورهن على جيوپهن) ئەكەتى نۇرئى عىشادا بۇ پىغەمبەر
ھىنايە خوارەو، پىغەمبەرىش يەكسەر بۇ ھىجابەكانى
خۇيىندەو، ھىجابەكانىش كەپۇشتەنەو يەكسەر بە ئىو
مئالەكانيان پەگەياند، ئەفەرمۇي ئافرىتىش ھەبوو خۇي لە
مەكەوت بوو گوى ي لى بوو، حەزرىتى عايشە ئەفەرمۇيت:

۱۱ سەرە الامراف (۲۶۱).

وہ لاهی ہر ئافرەت بوو رای ئە کردوہ پارچە قوماشیکی ئەدۆزیوہو خۆی پێدا ئە پۆشی، بۆ نوێژی بەیانی کە هاتنەوہ بۆ مزگەوت یەك ئافرەت بە پرووتی نہ ئە بینرا. بۆیە ئە فەرمووی رەحمەتی خوا لە ئافرەتانی پێشینە ی ئەم ئیسلامە بێت ھەربیان وتایە خواو پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) وا ئە فەرمووی: یەكسەر جێبە جێیان ئە کرد.

سیانزە یەم: عمری کوری خطاب (پەزای خوای لیبیئت) بە پیغەمبەری خوای فەرموو (إحجب نسائك.....) قالت عایشة ، فأنزل الله آية الحجاب)^{۱۲} ئە ی خوشەویستی خوا پیاو خراپ زۆرن با خێزانە کانت خۆیان دا پۆشتن و جل و بەرگی شەرعی لە بەر کەن، ھەزەرەتی عایشە ئە فەرمویت دوا ی ئەم قەسە یی ھەزەرەتی عمر خوای گەرە ئەم ئایە تە ی بۆ ناردە خواروہ (قل یا أيها النبي قل لأزواجك و بناتك ونساء المؤمن بدنين عليهن من جلابيبهن ذلك ادنى أن يعرفن فلا يؤذين و كان الله غفوراً رحيماً)^{۱۳} و اتاکە یمان لە پێشوتردا لیک داوہ تەوہ.

چواردە یەم: ھەر و ھا ھەزەرەتی عمر ((پەزای خوای لیبیئت)) ئە فەرمووی (یا رسول اللہ، لو امرت أمهات المؤمنین بالحجاب فأنزل الله آية من الحجاب) ئە ی پیغەمبەری خوا خۆزگایە فەرمانت بە

^{۱۲} سورة الاحزاب (۵۹).

پۆشاکس ئیسلامی مایەس خوشبەختس تاک و کۆمەلە ، احمد میرزا پۆستەمس ژێروو (۵۳)

دایکانى ئیماندار بکردایە پۆشاکی شەریان لەبەرکردایە، دوایی ئەم قەسە یەكسەر خۆی پەرەردگار ئایەتى پۆشاکی شەرى نارە خوارەوه و جل و بەرگی شەرى لە سەر ئافرهتان فەزکرد.

سى يەم : هەلۆستى سەبابەكان لەو بارىيەوه؛-

خیزانى سەبابەكان (پەزای خویان لە سەر بیئت) خویان لە تێکەڵبوون لە گەل برايانى سەبابەدا زۆر بەدوور ئەگرت، هەرەها لە کاتى قەرە بەلغى مزگەوت و پێپەرەسمى حەج کردن لە (المسجد الحرام) دا خویان زۆر ئەپاراست، ئیستەش هەندى لەو هەلۆستانە دە خەینە بەر دەستى خۆینەرانى مۆسلمان:-

أ- حەزەرتى عایشەى دایكى برۆاداران (پەزای خۆی لیبيئت) لەکاتى تەواف کردندا خۆى لەپیاوان جیا دەکەرەوه، لەو کاتەدا ئافرهتێک پێى ووت (إنطليقي نستلم يا أم المؤمنين) خیراکە، پەلەکە خۆت بگەیهنە بەردە پەشەکە، برۆبادەستى لیبدەين. فەرموى (إنطليقي عنك) بەتۆپەرییەوه فەرموى بۆ خۆت برۆ، نە چوووە تێکەلى پیاوان نەبوو.

ب- ئافرهتێک هاتە لای حەزەرتى عائیشەى ووتى (ئەى دایكى برۆاداران، حەوت جار بەدەورى کەعبەدا سوپامەوه و دووسى جارىش دەستم لە بەردەکەدا حەزەرتى عائیشە پێى فەرموو: خوا پاداشتت نەداتەوه، ئەم پالە پەستۆو شان بەشەنت لە گەل پیاواندا بوۆ کرد، ئەى بۆچى (الله اکبر) ت نەدەکرد و تى نەدەپەریت، واتە: لەحەجى مالى خوادا کە دیمەنێکە لە دیمەنەکانى پۆژى حەشر، ئا لەویش دا باش وایە ئافرهتان خویان بە دور بگرن لە تێکەل بوون لەگەل پیاواندا و بەناویاندا

نەچىن بۇ لاى بەردەكە دەستى لىيىدەن، نەخىر ھەر لەدورەو دەستى بۇ ھەلپىن باشترە لەوئى خۇيان لەپىياوان بخشىن و دەستى لى بىدەن.

ج- لەسەردەمى پىغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) لە كاتى چوونە ژورەوئى كەعبەئى پىرۇزدا، ئافرىقتان پائەوستان تا پىياوان ئە ھاتنە دەروە، ئەنجا ئە چوونە ژورەو.

د- (إبراهيم النخعي) ئەفەرموئىت: (ئىمامى عمر) پەزائى خوائ لەسەرىن ئەسەردەمى خەلافەتى خۇيدا نەيدەھىشت پىياو لە گەل و ئافرىقتاننا بەيەكەو تەواف بىكەن، ھەروەھا ئەفەرموئىت: (جارىكىيان پىياوئىكى بىنى لەگەل ژنىكىدا تەوافى دەكرد، ئىمامى عمر بەقامچى لىيىدا)^{۱۴}

لقى سىيەم: ئاوەكانى پۇشاكى شەرى لەقورئانى پىرۇزدا: پۇشاكى شەرى جىل و بەرگ لەقورئانى پىرۇزدا بە چەند ئاويكى جۇراو جۇر ھاتو، لەوانەش: يەكەم: لىباس:

واتە: بەرگ يان پۇشاك كە بەماناى داپۇشىنى شتىك دىت، لە زۇر ئايەتەش دا (لىباس) بەماناى (كراسى زىپۇشى) دىت (وعلمناه صنعة لبوس)^{۱۵} واتە فىرى دروست كردنى ئەو جۇرە كراسانەمان كرد، ھەروەھا (لىباس) لەقورئانى پىرۇزدا بەماناى

^{۱۴} پۇشاكى لىسلامى مابەى خۇشەنتى تاك و كىمەلە أحمد مىزا رۇستەس ژىرو ۲۶۰

^{۱۵} رواه امام احمد و مسلم و كذلك النسائي في كتبهم

پۆشاک بوونی ژنو پیاو دیت که خوای پهروه‌دگار ئەفەرمویت؛
 ((هَنْ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لِهِنَّ))^{۱۶} لێره‌دا به‌مه‌به‌ستی
 داپۆشینى مه‌عنه‌وى دیت: ((يا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ لِبَاسًا
 يُوَارِي سَوْءَ أَتِكُمْ وَرِيشَا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ
 اللَّهِ))^{۱۷} واته ئەى نه‌وه‌كانى ئاده‌م ئێمه به‌رگمان بۆ ئێوه دروست
 كردوه تاوه‌كو لاشه‌تان داپۆشى، به‌لام به‌رگى خواناسى
 باشتروو جواتره بۆ ئێوه.

دووه‌م: خمار؛

واته سه‌ره‌پۆش خوای گه‌وره ئەفەرمویت (وليضربن بجمورهن
 على جيوبهن)^{۱۸} واته ئەى پێغه‌مبه‌رى خوا (صلى الله عليه
 وسلم) به ئافره‌تى ئيماندار بلى: باب‌سه‌ره‌پۆشه‌كانيان ملو
 سنگو گه‌ردن‌يان دا پۆشن.

سێهه‌م: جلباب؛

واته كراسى ئاودامان يان نه‌و به‌رگه‌ى كه هه‌موو له‌ش
 دانه‌پۆشیت جگه له هه‌ردوو ده‌ست و ده‌موو چاو وه‌كو خوای
 په‌روه‌دگار له قورئانى پېرۆزدا ده‌فەرمویت ((يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ
 لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَٰلِكَ

^{۱۶} امام احمد له ژێر ژماره‌ى (0114.0110.0170) و ابن مساكم گێڕاوه‌يانته‌وه .

^{۱۷} رواه مسلم و النسائي و الدارمي وابن خزيمة والبيهقي واحمد .

أَدْنَى أَنْ يُعْرِفَنَّ فَلَا يُؤْذِنَنَّ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا^{۱۸} واته ئهی
 پیغمبهری خوا پیغمبهردا (صلی الله علیه وسلم) به خیزان و
 کچهکان و نافرتهانی ئیماندار بلیّ جل و بهرگی شهرعی لهبر
 بکن و جوانی و پزاوهی خویان بۆ پاوانی نامه حرم دهرمهخن
 چونکه ئه پۆشاکه ناسنامهی باوهرداریانهو لههه موو زیان و
 ئازاریک ئهیان پاریزیت خوی پهروهردگاریش له گوناهاه کانت
 خوش دهییت و بهرهم و بهزییه بهرامبه به بهندهکانی خوی
 (الجلابی) کۆی (جلباب) ه لهسهر ریوایهتی (ابن عباس) بریتییه
 لهو پۆشاکهی که ئافرته بهسهر خویا ئه دات و لهسهرهوه
 تاخوارهوهی خوی پیّ دانه پۆشیت، ههروهها له تهفسیری
 (ئالوس) و (البغویش) دا بهمانای ئه پۆشاکه هاتوه که ئافرته
 لهسهر هه موو جلهکانیه وه له بهری ئه کات و خوی پیّدا ئه
 پۆشی، واته (الجلباب) ئه پۆشاکهیه که هه موو لهشی ئافرته دا
 ده پۆشیت.

چوارهم: ئیاب؛

ئهم پۆشاکه تایبه ته بهو ئافرته تانهی که سوپیی مانکانهیان
 بهسهرچووه واته مندالیان ناییت، ئامادهی شوکردنیان نهماوه
 سهرتاپا واته داپۆشراویان لهسهر گوناح و تاوان نیه، بهمهرجیک

^{۱۸} سورة الاحزاب ۵۹

ئەل ئافرىقىدا جۈمھۇرىيەت ۋە پادىشاھىيەت خۇدانى بەلگىلىدىغان ئىكەن سەرىپا
پۇشەنچىلىككە بەلگىلىنمەكتە. ئەگەر خۇشال سەرىپا داپۇشۇش زۇ
باشلىرى چاكتىرى بۇيان.

بەشى دوۋم

يەكەم: سەرجەكانى پۇشاكى شەرىسى:-

خۇاى گەورە لە پارەى ئافرىقەتەنەۋە لەقورئانى پىرۇزدا فەرموئەتى
(ولا يېدىن زىنتەن) باجوانى و پاراۋەى خۇيان دەرەنەخەن، بەلام
بۇپىياۋان ئەۋەى فەرموۋە، ئەمەش بۇ سودو سەربەرزى و
سەرفرازى ئافرىقەتە، بۇ كۆت و زنجىركردنى ئافرىقەت نىيە ۋەك و
بىبەۋەرەن و خوانەناسان ۋادەلىن ئەم خۇداپۇشىنە ئەۋە
ئەگەيەتت كەجۋانى و پاراۋەى و ناسكى ھەمىشە لەئافرىقەتەن
زۇر ترە ۋەك و لەپىياۋ، بەلى بۇ پاراستنى ئەۋ جۋانى يەۋ پتەۋ
كردنى بىناغەى كۆمەلگەى موسلمان نەپچرانى شىرازەى
كۆمەلگە، بەرگىرى كردن لە بلاۋ نەبۋنەۋەى خراپەركارى و
داۋىن پىسى و بۆگەن نەبۋنى كۆمەل ۋ لەناۋ نەچۋون و
دانەپزاندىنى كۆمەلگەخۇاى پەرۋەردىگار پۇشاكى لە سەر
ئافرىقەتەن فەرزكردۋە، پەخمەت لە پىشىنانى ئەم مىللەتە بىت
كە فەرموۋىانە: (ماسى لەسەرىيەۋە بۆگەن دەكات) دەى لای
ھەموۋانىش شىتەكى ئاشكراۋ بەلگە نەۋىستە كە ئافرىقەت نىۋەى
كۆمەلن بەلكو ئەلەن سەرى ھەموۋ كۆمەلەكن، ۋاتە
ئەگەر ئافرىقەت پىس و بۆگەن بۋو ئەۋا ئەۋ كۆمەلەش ھەموۋى
پىس و بۆگەن ئەبىت، كەۋاتە بەفرىدانى پۇشاكى شەرىسى ئەۋ

هموو خوږازاندنه وه و زهړق و برقيه ۱۱ كه ئيستا ئافره ت ئيكا
 كوښه لگا بهرو پووخان و خرپه كاري ئه بات، زور به داخه وه،
 خوشكمان هيه ناتواني دهست به رداری پووتی و قووتی بیت،
 زور خوشكیش به تایبه تی نه وانه كه هندی ئیلتنی زامی
 دینیشیان هیه واته نویژ نه كهن و پوژوش نه گرن، زه كات
 نه دهن، پووكنه كانی تریش جیبه جی ده كهن كه چی پوت و
 سفورن و ته نیا بو مانگی په مه زان خویمان دا نه پوژشن و دواي
 په مه زان نه گه پښنه وه سهر باری جارانیان كه لیښی نه پرسى
 خوشكى به پږز بو وا نه كه ی بو نه چیته وه سهر نه و نه ریته ی
 گرتوته، له وه لام دا نه لیت به دل به جل نیه یان نه لیت جاری
 گه نجم با پیربم شوم نه كړدو وه باشو بكم، ئاخر خوشكى به
 پږم بهم بی فرمانیت خوا توپه نه كه ی و شهیتان و دوژمنانی
 خوا دلخوش نه كه ی دلنیاش به سهره نجام دا ده پږی و پیسو
 بوگه ن ده بیت، داواكارم له خواي په روه ردگار و لیى نه پاریمه وه
 بوخاتری ناوه جوانه كانی خو ی و سیفته به رزوو بالا كانی
 خو ی، نه م نه ریته له دلی خوشكانمان دهریښیت، به لی ده بیت
 نه و راستیه بزاین كه خواي گه وړه یه ك شیوه و یه ك موډلی
 پوژشاكی له سهر ئافره تان فره نه كړدو وه ناچارى نه كړدوون كه
 یه ك په نگو و یه ك شیوه بیوژشن، نه خیر به لكو ئافره تان خویمان
 نازادن له هه لېژاردنی شیوه كه ی و. په ننگه كه ی، به مه رچی نه و
 پوژشاكه له مه رجه كانی پوژشاكی شهرعی بیت، چونكه شیوه ی

مۇدىل و پەنگى پۇشاك لەكاتىكەوہ بۇ كاتىكى تر
 لەشويىكەوہ بۇ شوينىكى تر لەمىلەتیکەوہ بۇ مىلەتیکى تر
 دەگۇپت، غىرەدا پرسىارىك دروست دەبىت ئەویش ئەوہ يە كە
 باسى پۇشاكى شەرى ئەكەيت زۆركەس وا ئەزانىت پۇشاكى
 شەرى تەنيا حىجابە نەخىر ھىچ دەقىك نە لە قورئان و
 سوتەكەنى پىغەمبەرا (صلی اللہ علیہ وسلم) نەھاتوہ كە
 ئافرەتان ناچاربكا تەنيا يەك رەنگ و يەك شىوہ لەبەرکەن^{۲۰}
 ئەمەش واتاى ئەوہ نىە كەئافرەت ھەر جل و بەرگىك لە بەربكا
 ئىتر ئەواوہ ئەو پۇشاكە شەرى يە نە خىر بەلكو ئەبىت ئەو
 پۇشاكى كە ئافرەتان لەبەرى ئەكەن بەتەواوى لەگەل
 مەرجهكانى پۇشاكى شەرىا يەك بگىتەوہ. بۇ زىاتر پوون
 كردنەوہى باسەكەشمان لە خوارەوہ مەرجهكانى پۇشاكى
 شەرى لەچەند خالىكا پوون ئەكەينەوہ:

يەكەم: ئەبىت پۇشاكى شەرى ئاو دامان بىت واتە بالا پۇش
 بىت و ھەموو گىيانى دا پۇشيت لەسەريەوہ ھەتاوہك و قاچەكانى،
 واتە نابىت ھىچ بە شىكى لەشى والاكاتەوہ بۇ چاو
 چنۇكان و چاو برسەيەكان تاتىرى ژەھراوى خۇيان تىبگرن
 بەفەرمودەى خواى پەرورەدگار كە ئەفەرموويت (يُذْنِبْنَ عَلَيْهِنَّ
 مِنْ جَلَابِيْبِهِنَّ) واتە: بائافرەتانى ئيماندار جلى شوپو ئاودامان

^{۲۰} پۇشاكى نىسنامەس مايسەي خۇشەختس تاك و كۆمەلە احمد مىرزا رۆستەمس ژىرو ۵۲

لەبەر كەن بە خۇياندا شۇرى بىكەنەۋە تا بەتەۋاۋى ھەموو لەشيان
 دادە پۇشۇت. لەبەر چاۋى ئەۋ پىۋانەنى كە مەحرەمى خۇيان نىز ،
 شۇر كىرەنەۋەش لىرەدا مەبەست ئەۋە نىيە كە ئەۋەندە شۇر بىت
 لەدۋاى خۇيدا بەزەۋىدا بۇشۇت وپىسى وپۇخلىيەكەى زەۋى
 رابما لىتۇ لەگەل خۇيدا ھەل بىگىر ئىت، عىكرەش (رەزاي خۋاى لىبىت)
 قەرموۋىيەتى: ئەۋ پۇشاكى كە ئافرىقىسى ئىماندار بەسەر
 خۇياندا ئەدەن دەبىت تەختى سىنگ وگەردىيان داپۇشۇت
 كەۋاتە: يەك لەمەبەستەكانى پۇشاكى شەرى ئافرىقىسى
 ئىماندار ئەۋەيە ھەموۋلاشەى داپۇشۇت بۇ ئەۋەى سەرنجى
 پىۋانى نامەحرەم بۇلاى خۇى رانەكىشۇت دەرگەى تاۋان
 نەكاتەۋە ، چۈنكە پۇشاكى شەرى ئەندامەكان ئەشارىتەۋە.
 دوۋەم: ئەبىت پۇشاكى شەرى ئەستور بىت، واتە ئەبىت ئەۋ
 پۇشاكە ئەۋەندە ئەستور بىت لەش تىا دەرەكەۋىت، ئەۋەندە
 تەنك وپوون نەبىت گىيانى ئافرىقىسى تىا دەرەكەۋىت، ئوسامەى
 كوپى زەيد (رەزاي خۋاى لەسەربىت) ئەفەرموۋىت: پۇژىكىيان
 پىغەمبەرى خوا بەرگىكى (قېطى) پىدام كە (دەيە كەبى) بە
 دىارى پىشكەشى پىغەمبەرى كىرەبو، مەنىش دام بە خىزانەكەم
 دۋاى چەند پۇژىك پىغەمبەر فەرموۋى: بۇ بەرگە قېتىيەكەت لەبەر
 نەكردوۋە؟ ئوسامە ئەفەرمىت مەنىش وىم ئەۋ پىغەمبەرى خوا
 داۋمە بەخىزانەكەم، فەرموۋى: بەخىزانەكەت بلى: با لەزىرەۋەى
 ئەم بەرگە جىلىكى كە لەبەر بىكات نەۋەك ئەم بەرگە قەبارەى لەش

ولار ئۆيىگە كەلگەن بىلەن بىر ۋاقىتتا ۋە ئۆيىدىن چىقىپ كەتكەن بىلەن بىر ۋاقىتتا ھەرگىز پۇشاكى تەسك ۋە تەنك ۋە تەنگەبەر دروست نى يە، ئەگەر خۇمان لە راستىيەكە لاندەين ھەموومان ئەزانىن پۇشاكى تەسك ۋە تەنك قەبارەى جەستە ۋە ئىندامەكان ۋە ئىنا ئەكەت ھەم پىستى لەشى تيا ديارە ، بۇ يە ئىبىت ئافرىقىي ئىماندار ۋە شىيار بن ۋە خۇيان لە ۋە جۇرە جل ۋە بەرگە بىپارىزن ، چۈنكى ئە ۋە جۇرە پۇشاكى ئەمىر لەبەر ئەكرىت پۇشاكى مۇسۇلمان نى يە چ پىياو چ ئافرىقىي ، بەداخو ۋە ئەمىر پىياوانىش ئەۋەندە جلى تەسك ۋە تەنك لەبەر ئەكەن زۇر لە ھى ئافرىقىي خىراپىرە ، زۇر جار ۋە تۈۋىيە مامۇستا ئە ۋە گەنجەنى كە لە پىزەكانى پىش ئىمەۋە نۇيۇ ئەكەن كراس ۋە تىشىرتەكانىيان ئەۋەندە كورتە ھەمو لەشى بەدەر ئەكەۋىت . يان زۇر جار پىياو لە بازار ۋە كۆپ ۋە مەجلىسەكان ئەبىنى شەرم لە خۇت ئەكەيت، ئەم سىفەتى ئەھلى بەھەشت نى يە ئەگەر ئەۋەت بىچىتە بەھەشت ئەبىت پابەند بىت بە ۋە مۇۋەدى خوا ۋە پىغەمبەرى خوا . ئەم سىفەتە خىراپانە ۋە لىبەئىيە ۋە بىچىتە ۋە سەر پىبازى قورئان ۋە سۈۋنەت . ھەزرىتى عايشە دايىكى ئىمانداران (پەزىلى خۇي لىبىت) ئەيگىرىتەۋە كە (ئەسما) كچى ئەبۇبكر ھاتە ژورەۋە بۇ لاي پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) جلىكى تەنكى لەبەر دا بو، پىغەمبەر پۈۋى لىۋەر گىپرا ۋە مۇۋى ((ئەسما ۋە ئافرىقىي ئەگەر

بالغ بوو گەيشتە تەمەنى بىنويىرى بۆى نى يە ھىچ شويىنىكى
بەدىارەوہ بىت بىجگە لىرەو لە وىى نەبىت واتە ئىشارەتى کرد
بۇ ھەردو لەپى دەست و دەم و چاوى ^{۲۱}

سەيىھ؛ ئەبىت پۇشاكى شەرى فراوان بىت: ئەبىت پۇشاكى
شەرى فراوان بىت و تەسك و تەنك نەبىت بەشىوہىكى وا كە
لەش ولار و شوینە بزوينەرەكانى تيا ديار بىت و وینەى
ئەندامەكانى لەشى بەرجەستەو قۇقز دەرەپەرىنىت و وینای
لەشى بكات، ھەندى جل و بەرگ ھەن كە درىژو ئاو دامانن بەلام
تەسك و تەنك ھەموو سەر سىنگ و مەمك و نىو قەد سەمكەكانى
دەردەپەرىنىت، ھەروہا جارى وا ھەيە يەخەكانيان فراوان
ئەدوورن بەلام نىوہى پشتيان لە دواوہ ديارە يان سەرسىنگ و
مەمكيان بەدەر ئەكەوئىت ، بەراستى لەبەرکردنى ئەوجۆرە جل
و بەرگانە ھەرامە : چونكە سەرنجى نەك ھەر گەنج ولاو
ھەرزەكاران بەلكو پىرەكان و بەسالاً چوانىش بۆلاى خۇيان
رادەكىشن و سەرەنجام خراپەو بەرەلايىش بلاو ئەكەنەوہ،
ھەروہا ئەو تەنورەو چاكەتانەى كەئەمرو ئافرىتان لەبەرى
ئەكەن جارى وا ھەيە چاكەتەكە زۆر تەسكە و بەشى پىشەوہ و
دواوہى لەشى دەر ئەپەرىنىت يان تەنورەكەى لە دواوہ

^{۲۱} نەم فەرەھدەيە (بخاري و مسلم و ابو داود و النسائي و ابن ماجه و مالك و احمد و

البیھقي و ابن حزم) لہ (عبداللہ كوري عباس) ھە كىزىراويانەتەوہ .

شەقیکی تیایە و نیووی قاچی بەدەر ئەخات ئەمەش حەرەمە ،
 بەلام ئەگەر تەنۆرەکە ئەوەندە فراوان بیّت لەشی دەرنەپەریننیت
 و چاکەتەکە ی تەسک و کورت نەبیّت و پێشەوه و دواووی
 بەتەواوی داپۆشیّت ، بلۆزەکە ی ئەوەندە تەسک لەبەر نەکات کە
 مەمکەکانی دەرنەپەریننیت ، سەرپۆشی شەرعیانەیان لەگەڵدا لەبەر
 کات و سەرپۆشەکەش تا ناوەرەستی پشتی بجیّت و سەر و مل
 و شانێ لەدواو داپۆشیّت و لەپێشەوهش سەر سینه و سینگ
 و مەمکەکانی داپۆشیّت لەبەرکردنی باشتەر لەجۆرەکانی تر
 . مەرۆهە لەبەرکردنی پانتۆل و شانتۆل و ستریز بەهیچ شیوێهە ک
 شەری نی یە و دروست نی یە لەبەرکردنی ، چونکە هەر
 لەبەرەتدا ئەو جل و بەرگیکی پۆژئاواییە و ئافەرەتان بەدیاری
 بۆیان ناردوین ، بێجگە لە قینە و فەسادێ هیچ سیفەتیکی
 شەری تیایە . هەندیک لەخوشکان دەلێن پرسیارمان
 کردوو وە مامۆستایان و توویانە ئەگەر چاکەتی درێژی لەگەڵ
 لەبەرکەن و پاش و پێشی داپۆشیّت پەوایە و دروستە ، ئیمەش
 لەوەلامی ئەو خوشکانەو هەموو ئەو کەسانە ی بەو شیوێهە بێر
 ئەکەنەو ئەلێن ئەوکاتە دروستە ئەگەر فراوان بیّت و پانتۆلەکە
 هیچ شوینیکی دیار نەبیّت ، ئەو پۆشاکە ی کە لەسەر
 پانتۆلەکەو لەبەر ئەکریت ئاودامان و فراوان بیّت تەسک و تەنک و
 تەنگەبەر نەبیّت وەسفی پانتۆل و جەستەشی نەکات ، ئەگەر
 بتهوێت زۆر شەری تر بیّت ئەبیّت عەبای لەسەرەو لەبەر

بەكەيت، ھەممۇ لەشى لەسەر ھەم تا خوار قاچەكانى داپۇشىت
لەگەل رېزمان بۇ ئەمەس مامۇستا بەرپانەنى ئەمەس جۆرە فتوايەيان
داۋە ئەگەر بەشىك لە ئافرىقىدا تەننىش ئەمەس ھەمەن كەردۈتە بىيانۇ پانتۇل
لەبەر ئەكەن پارچە پەپۇيەكەش بەسەر پاش و پېشى خۇياندا
داۋە گوايە كە پۇشاكى شەرىئەيان لەبەردايە ، توخوا من
لەخۇتان دەپرسەم كەي ئەمەس سەرىپۇشە و كەي ئەمەس پۇشاكى
شەرىئەيە و كەي پۇشاكى شەرىئەيە وەك ئەمەس پۇشاكەيە كە
بەرىزەت پۇشاۋتە.

ئەگەر راست ئەكەيت ئەتەۋىت پۇشاكەكەت شەرىئەيانە بىت و وەك
وئافرىقىدا سەردەمى چەرخى زىپىنى ئىسلام بىت و وەك و خوا
فەرمانى پى كەردۈۋە ئەبى لەسەر ھەمەمە جەكەنتەۋە عەبە بەخۇتا
بەدەيت و ھەر لەسەر تەۋە تا ئەگەتە پىيەكانت داپۇشىت ، بېجە
لەمانەش پانتۇل بەزۇرى بۇ پىاۋانە ئەگەر بۇچۈنەكەشمان راست
بىت ئەمەس لېرەشدا خۇ چۈۋەندە بە پىاۋان ، پىغەمبەرى خواش)
صلى الله عليه وسلم) نەفرىنى لەپىياۋ وژنانە كەردۈۋە كە خۇيان بە
يەكترى دەچۈنەن ، ھەرۋە پانتۇل بەمە سىفەتەي كە ئىستا
بەتەسكى و تەنكى لەبەر دەكرىت بۇ پىاۋانىش دروست نى يە
گوناھىكى گەرەيان دەگاتى، چۈنكە ھەممۇ لەشيان پىشەۋە
وپاشەۋەشيان قۇقۇز دەردەپەرىت. ھەرۋە جارىكىيان كۆمەك ئافرىت
ھاتنە لاي ھەزرىتى عائىشەي دايكى ئىمانداران (پەزىل خۇاي لە
سەرىت) جلى تەنكىيان لەبەردابو، ھەزرىتى عائىشە فەرمۇي ئەگەر
ئىماندارن و باۋەرتان ھىناۋە ئەمەس ئەمەس جەل و بەرگەي لەبەرتانايە

ب: ئه‌وکه سه‌ی که مال و منداله‌که‌ی له‌سه‌ر به‌ره‌لای و خراپه‌کاری
په‌روه‌ده ده‌کات و پیشی پازیه، لی‌ره‌دا ئه‌و که سانه‌ش ئه‌گیرته‌وه که
کچ و ژن و خوشکه‌کانیان خویان ئه‌پازینه‌وه و خو سفور پرووت
ئه‌که‌نه‌وه و پیشی پازی یه.

ج: ئه‌و ژنانه‌ی که خویان به‌پیاوان ئه‌چووینن و ئه‌و پیاوانه‌ش
که خویان به‌ژنان ئه‌چووینن، ئه‌وسی که سه‌ ناچنه به‌هه‌شته‌وه
بۆنیشی ناکه‌ن هه‌تا ته‌وبه نه‌که‌ن واز له‌وکاره‌یان نه‌هینن.

۳- وعن عمار بن ياسر (رضی الله عنه) عن رسول الله (صلی الله
عليه وسلم) قال: ثلاثة لا يدخلون الجنة أبداً: الديوث، و الرجلُ
من النساء، و مد من الخمر. قالوا: يا رسول الله أما مد من
المخمر فقد عرفناه، فما الديوث؟ قال: الذي لا يُبالي من دخل
على أهله فيقلنا: فما الرجلُ من النساء؟ قال التني تشبه
بالرجل)) عماري كوري ياسر (ره‌زای خوای له‌سه‌ر بی‌ت) بۆمان
ئه‌گیرته‌وه و ئه‌فه‌رمویت پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه
وسلم) فه‌رموی سی که‌س هه‌رگیز ناچنه به‌هه‌شته‌وه

ا: ئه‌و که سانه‌ی که مال و مندالیان هه‌رچی ئه‌که‌ن و هه‌رچی
بی‌فه‌رمانی خوا و پیغه‌مبه‌ره ئه‌یکه‌ن ده‌نگ ناکات و
لی‌پچینه‌وه‌یان له‌گه‌لا ناکات پی‌ی پازیه.

ب: ئه‌و ژنانه‌ی که لاسای پیاوان ده‌که‌نه‌وه چ له‌ پۆشاک و جل و
به‌رگ چ له‌ هه‌لسوکه‌وت و چ له‌ خوره‌وشت و ئه‌خلاق و چ له
قژیرین و کورت کردنه‌وه و ده‌نگ زڕکردن وه‌ک و پیاوان هه‌روه‌ها

بە پىچەوانە شەھەر پىياوانىش ۋەك و ژىيان بىكەن لە چلو بەرگى و
پۆشاکا لە ھەلسوگەرتا لە خورەشتو ئەخلاقا لە دەنگ ناسك
کردنەو و خۇبادانا

ج: ئەو كەسانەى كەوا ژن بن يان پياو فەرقى نىيە كە
بەبەردەوامى عەرەق ئەخۇنەو لەگەل خوينيان تىكەل بوو واته
(مەدەن) بوون لەگەلى راھاتوون، صحابىيەكان و تيان ئەى
پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئەو ەى كە عەرەق خۆرە
ئەزانىن كىيە بەلام ئەى (الديوث) چى يە؟ فەرمووى ئەو
كەسەى ھەرگەسىك بىتە لای مال و مندالى گويى لىنيە و خوى سل
ناكات و پى ي پازىي يە، و تيان ئەى زەحمەت نەبىت (الرَّجُلُ مِنَ
النِّسَاء) چىيە؟ فەرمووى ئەو ژنانەى كە خۇيان بەپياوان ئە چوينن.
و (الديوث) واته گەواد، ئەو كەسەى كە سەرى خوى لەئاستى
بەرەلای و بى ئەخلاقى مال و منالیا شۆرەكات و قسەناكات.

پىنچەم: چلو بەرگى لە خۇبايىبوون نە بىت (الشھر) نە بىت
چلو بەرگ و پۆشاكى شەرى بۆ خۆدەر خستى و ناوبانگ نە
بىت، بۆ خۆ ھەل بىرین بە سەر خەلكى دا نە بىت، لاف گەزاف و
فىزيان بەسەرەو لى بدات، مەبەست لە چلو بەرگ و پۆشاكى
شەرە ئەو كەسەيە كە چلو بەرگى گران بەھاو جىاوازو پازاوە
لەبەر بىكات بەمەبستى خۆ ھەل بىرین و خۆ جىاكردنەو لە خەلك
ئەمەش و اتاي ئەو نىيە كە چلو بەرگى كۆن و شېر دېرو چلكن
لەبەر بىكات بەناوى دىندارى و زوھدەو! نە خىر بەلكو (خير

الأمور اوسطة) باشتەین کار ئەو کارەیه که مام ناوەندی بێت نه زیاده رهوی تیدا بێت و نه که موو کوردتی (الأفراط و التفريط) یان تاکه رهنگیک له بهر بکات که له ناو بازاردا تاک بێت و دهگمەن بێت و پێیهوه بنازێت. ابن عمر رهزای خوای له سه ر بێت بۆ مان ئە گێڕێتهوه و ئەفه رمویت (عن ابن عمر (رضی الله عنه) یرفعه قال: من لبس ثوب شهرة ألبس الله إياه يوم القامة، ثم الهب فيه النار، ومن تشبه بقوم فهو منهم، ذکر رزین فی جامعہ. به لام (ابن ماجه) به سه نه دیکی راست گێڕاویه ته وه. (قال: قال (رسو الله (صلی الله علیه وسلم) من لبس ثوب شهرة في الدنيا ألبسه الله ثوب مذلّة يوم القيامة، ثم الهب فيه نارا) ئەفه رموی پێغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فه رموویه تی: هه رکه سی جل و به رگی به ناو بانگی بۆ خۆده رخستن له دونیادا له بهر بکات و خۆی پێوه راوه شیینی و فیزی پێوه لیبدا به سه ر خه لکا پوژێ قیامه ت هه مان جل و به رگی له بهر ئەکرێته وه و گه رپی ئاگریشی تیبه ر ئەده ن، هه رکه سیکیش خۆی به هه ر گه ل و کۆپو کۆمه ل و که سیك بچوینیت ئەوه ئەو که سه له وانه و هه شرو حه ق و حیسابیشی له گه ل ئەوان دایه.

شه شه م: پوشاکی شه رعی ئەبێت پوشاکی ئافره تانی کافره نه بێت نابێ پوشاکی ئافره تی موسلمان له پوشاکی کافران بچیت، چونکه له بنچینه و بنه ما گرنگه کانی شه ریه تی ئیسلام پێگه نه دانه به ئافره تی موسلمان که خۆی له پیاو ئافره تانی کافران

بچوئىنى. جافەرقى نىيە ئەو خۇ چواندەنە لە جلو بەرگو پۇشاك
 دا بىت يان لە دابوونەرىت و جەژنەكاندا بىت يان لەبەندايەتى
 پەرسىتەشەكاندا بىت، بەلگەشمان ئەم فەرموودەيە يە كە عبدالله
 كورپى عاص گىپراو يەتتەمە ئەفەرموئىت : (راي رسوالله صلى
 الله عليه وسلم على ثوبين معصفرين فقال: هذه من ثياب الكفار
 فلا تلبسهما)^{٢٢} وە لە فەرموودەيەكى ترا پىغەمبەرى (صلى الله
 عليه وسلم) فەرموويەتى: (..... ومن تشبه بقوم فهو منهم)^{٢٣}
 شىخى ئىسلام (ابن تيمه) لەسەر ئەم فەرموودەيە ئەفەرموئىت
 (ئەم فەرموودەيە ھىواشتەرىن و ھىمەن ترين فتواي ئەو يە كە
 فەرمان دەكات بە خۇ نەچواندەن بە كافران. ھەر واتاي پۋالەتى
 فەرموودەكەش كوفركردنى خۇچوئىنەر بە كافران دەگەيەنئىت.
 ھەروەك خۋاي پەرورەدگار ئەفەرموئىت (ومن يَتَّو لَهُمْ مِنْهُمْ فَأَنَّهُ
 مِنْهُمْ) ھەركەسىك لە ئىو بەدۋاي كافران بكموئىت، يان خۋى
 بچوئىنئىت يان مەيلى ئەوانى ھەبىت و لايەنگىريان بكات ئەو بە
 ھەمو واتايەك ئەو كەسە لەوانە . ھەروەھا (الصفاني)
 ئەفەرموئىت (ئەم فەرموودەيە ئەو ئەگەيەنئىت ھەركەسىك خۋى
 لە فاسق و كافرو خراپەكاران بچوئىنئىت ئەو لەوانە، ئەو پىنى
 كافر ئەبىت، بەلام ئەگەر بپرواي وانەبوو ئەوا زانايان رايان

^{٢٢} رواه امام أحمد ومسلم وكذلك النسائي في كتبهم

^{٢٣} رواه امام أحمد له زئير ٢٤٨٨٥ (٥٦٦٦٥، ٥٦٦٦٥، ٥٦٦٦٥) وابن سالك كىپراو يەتتەمە .

جياوازه لەبارەيەوه، ھەندىك ھەرمويانە كافر ئەبىت و پىشتيان بەپوالەتە ھەرموودەكە بەستو ھەندىكى تىرشيان ھەرموويانە كافر نابىت بەلام دەبىت سەر زەنشەت بىكرىت و پەشىمان بىتەوه و بگەرتەوه سەر بەرنامەى ئىسلام و واز لەو ڕەوشت و خۆچواندە بىنەت .

دووھەم: بەلگە كائى بەدەر خستنى دەم و چاو:

خوینەرانی بەرپز لەم بەشەى باسەكە مانا جەزەكەم ئەم بەلگانە باس بكەم كە ڕىگەئەدەن بەدەر خستنى دەم و چاو بىگومان زۆر بەمان دەزانين كە عەرەتەى پياو لە نوێژدا لە نىوان ناوك و ھەردوو ئەژنۆيەتى، ھى ئافرەتەش ھەموو گيانىيەتى، ھەرچەندە لە نىوان زانايانى ئىسلام دا جياوازيان كردووە لەم مەسەلەيەدا. زانايانى سعودى و توپانە: ھەموو گيانى ئافرەت عەرەتە (شىخ ناصر الدين البانى) ئەفەرمووت ھەموو گيانى ئافرەت عەرەتە تەنھا ھەردوو لەپى دەست و دەموو چاوى نەبىت ديارە ئەوێش ئەبىت خۆى جوان نەكردبىت وە يان بەسالىدا چووبىت و بىرى مێرد كردنەوى نەبىت پياو تەماحى تىنەكردبىت ھەروەھا (محمد الدين الابانى) لە كۆتەبەكەى خۆيدا بەناوى (حجاب المرأة المسلمة في الكتاب و السنة) لە لا پەرە (٣٩) دا ھەرموويەتى پىويستە لە سەر ئافرەتەى ئيماندار كە چوونە دەرەو، سەرپۆش و لەچكەكانيان بەسەرياندا بەدەن و لە سەروى

ئەوېشه وه عەبا لەبەر بکەن لەماله وه و لەگشت کاته کانی تریشدا
 له چکه کانیان به سه رياندا بدهن و له سه روی ئەوېشه وه عەبا لەبەر
 بکەن، ههروه ها له لاپه ره (٤١) دا ئەفه رموی سه لمینراوه که دهم و
 چاو (الوجه) عه ورت نیه ئەمهش پای زۆربه ی زۆری زاناکانه،
 ههروه که و بېن رشد له (البدایه / ٨٩) فه رموویه تی ههروه که و
 مه زمه بی ابو حنیفه و مالک و شافعی و له احمده وه گێر دراوه
 ته وه، هه ره ها ئیمامی طحاویش له (شرح المعانی) دا ئەمه ی
 گێر دراوه ته وه . به لām ئەوه له کاتی کدا ده بیئت که ده ست و دهم و
 چاو ی نه پازاند بیته وه وه لیوه کانی سوراو سپیاوی نه کرد بیئت و
 ده س و نینۆکه کانی سور نه کرد بیئت. دیاره ئەگەر وای بیئت واته:
 ده ست و دهم و چاو ی پازا بیته وه وه لآلی ماکیاج بیئت ئەو کاته
 ده ست و دهم و چاو ی ش ده بیته عه ورت و ده بیئت جوان جوان
 داپۆشریئت و له لای پیاوانی بیگانه و نامه حه رم نابییئت به هیچ
 شیوه یه که ده ریان بخات. خوینه رانی به ریز ئاماره به و پێگایانه
 ئەکه م که له قورئان و سونه ت دا هاتوون مۆله ت ئەده ن به ده ر
 خستنی دهم و چاو ی نافرته:

یه که م:

١- خوای گه وره له قورئانا ئەفه رموی (ولا یُبدین زینتهُن الا ما ظهر
 منها) نابییئت نافرته ی ئیماندار جوانیو پازا وه ی خوایان ده رخن بو
 پیاوانی نامه حه رم بیجگه له ده ست و دهم و چاو یان ابن عباس
 "په زای خوای له سه ر بیئت" له ته فسیری ئەم ئایه ته یا ئەفه رموویئت:

دهم و چاو هەردوو لەپی دەست و ئەنگوستیلەیه. اعمش لە سعیدی کۆپی
جیبرەوه (پەحمەتی خویان لە سەر بیئت) ئەفەرمویت تەفسیری حیجابە
بەلگەیه و کاری پێنەکریت)

ب- خۆی گەوره لە ئایەتی (۳۱) سورهتی نوردا دەفەرمویت (وَلْيَضْرِبْ
بُخْرِمٌ عَلَى جُيُوبِهِمْ) ئەی پێغه مەبری خوا بە ئافرهتانی ئیماندار بلی
سەرپۆش و لە چکەکانیان بکەن و بەسەر سنگ و بەرۆکیان بەری دەنە
خوارەوه. بێ گومان خوا قسە ی لەپو لە جێی گەر بیویستایە فەرمان بکا
بە داپۆشینی دەم و چاو ئەوه بە پاشکاوی ئەی فەرموو با دەم و
چاوشیان داپۆشن ئەک بە تەئویلیکی دوور باسی بکات و نە یگێرێتەوه
پرووی لیۆەر گێراو فەرمووی (یا اسماء إِنْ الْمَرْأَةُ إِذَا بَلَغَتْ سِنَ الْمَعِيضِ لَمْ
يَصْلَحْ أَنْ يَرَى مِنْهَا إِلَّا هَذَا وَهَذَا) ئەسما هەر ئافرهتێک گەیشته کاتی
بینوێژی دروست نیە لیۆەر لیۆەر زیاتری بەدەر کەوێت ئیشارەتی بۆ
دەم و چاوی خۆی و لەپەکانی دەستی کرد.

دووهم:

ابوداود لەسەندەکە ی خۆیدا هیناویەتی لە حەزەرەتی عائیشە
دایکی ئیماندارانەوه (پەزاخوای لەسەر بیئت) ئە یگێرێتەوه و ئەفەرمووی: پۆزێکیان
ئەسمائی کچی حەزەرەتی ئەبو بکر هاتە لای پێغه مەبر (صلی الله علیه وسلم)
و جلیکی تەنکی لە بەردا بوو پێغه مەبر (صلی الله علیه وسلم) فەرمووی: (یا
اسماء إِذَا بَلَغَتْ سِنَ الْمَعِيضِ لَمْ يَصْلَحْ أَنْ يَرَى مِنْهَا إِلَّا هَذَا وَهَذَا).
ئە ی ئەسما هەر ئافرهتێک گەیشته تەمەنی بینوێژی دروست نیە
لیۆەر و لەوێ زیاتر بەدەر بکەوێت، واتە ئاماژە ی کرد بۆ دەم و چاو
و هەردوو لەپی دەستی.

سییهام:

جابر بن کوی عبد الله (رهزای خوای لهسهرییت) نهیگپرتتهوه عن جابر بن عبد الله قال: شهرت مع رسول الله (صلى الله عليه وسلم) الصلاة يوم العيد، فبدأ بالصلاة قبل الخطبة بغير أذان ولا إقامة ثم قام متوكئاً على بلال فاتوا بتقدى الله وحث على طاعته ووعظ الناس وذكرهم ثم مضى حتى أتى النساء فوعظهن وذكرهن فقال تصدقن فإن أكثر كن حطب جهنم فقامت امرأة من سبطه النساء سفعاء الخدين فقالت لم يا رسول الله قال لا تكن تكثين الشكاة وتكفرن العشير^{٢٥} نهفهرموى له پوژى جهژندا له خزمتهى پیغه مبهرا نویژم کرد، سهرمتا بهر له وتاری نویژى جهژن بى بانگ و بى قامهت مهلسا نویژى کرد پاشان موسلمانانى هاندا بو جیبه جیگردنى فرمانهکانى، ناموزگارى خهلكى کردو بیرى خستنهوه، دواى پوى بولای نافرمتان ناموزگارى نهوانیشى کردو بیرى خستنهوه، پاشان فهرمووى خیروو چاکه بکن چونکه زۆریهى نافرمتان شهلى دۆزهخن، لهو کاتهیا نافرمتیکى پومتهت پەش هەل گهراو له ناومپرستى نافرمتانهوه مهلساو قسهى کرد و ووتى نهى پیغه مبهرى خوا بوچی زۆریهى زۆرى شهلى دۆزهخ نافرمتان؟!، فهرمووى لهبهر شهوى زۆر گلەى و پرتەو بۆله نهکن و بهرامبهر به هاوسهرهکانیشتان سپهلهن..... نهوى لیژهدا مهبهستمانه نهوهیه که

^{٢٥} رواه المسلم والنسائی والدارمی وابن خزيمة والبيهقي وأحمد.

جابر و هسلی پرومستی نافرمتگی کردوه، دیاره دم و چاری
دیاریوه نهگینا نیمدزانی پهنکی پمش هل گهراوه.

چوارم:

سهلی کوپی سهد "پزای خوی له سر بیت" بومان نهگیرتموه (عن سهل
بن سعد ان امرأة جاءت الى رسول الله (صلى الله عليه وسلم) و هو في
المسجد، فقامت: يا رسول الله جئت لا حب لك نفسي..... فصنعت لفلان
وايتها قائمة ملياً او قال هو يئنا، فنظر اليها رسول الله (صلى الله عليه
وسلم) فصعد النظر اليها وصوبه، ثم طأطأ راسه، فلما رأت المرأة انه لم
يقصد فيها شيئاً جلست.....)^{٦٦} نهلمرووی پوزنك نافرمتيك هاته
خزمستی پیفهمبری خوا كه له مزگوت دابوو ووتی نهی پیفهمبری خوا
من هاتووم خومت پیشگهش كه، پیفهمبریش بیدنگ بو، نهلیت من
نافرمتكهه بینی زور پلوهستاو پاشان پیفهمبریش تماشای کردو به
جوانی چاری پیدا گیرا، دواي ساری خوی نهوی گرد، نافرمتكهش
كسزانی پیفهمبر هیسچی نهرنهبری دانیششت خوشروستان كه
فرمودیه زور بهروونی نهو راستیه نهو نهخات كه نهلمرووی دم و
چاری نافرمت عمرهت نهی، نهگینا پیفهمبر تماشای چیکردوه و
چون بهردی سرنجی داومتی؟!

پینهم:

خزمستی عایشه دایکی نیمانداران (پزای خوی له سهریبت) بومان
نه گیرتموه (عن عائشة رضي الله عنها قالت: كُنْ نساء المؤمنين
كيشهن مع النبي (صلى الله عليه وسلم) صلات الفجر متلفعات و
بمروطهن، ثم ينقلبن إلى بيوتهن حين يقضين الصلاة لا يغرغن من

^{٦٦} رواه البخاري والمسلم والنسائي واهم والبيهقي والديلمي والزيهلي وابو يعلى وغيرهم

الْغَلَس) ٢٧ وفي رواية (وما يَعْرِفُ بَعْضُنَا وَجْهَ بَعْضٍ) ئەفەر مووی
 ئافره‌تانی ئماندار له گەڵ پیغه‌مبەر نوێژنی به‌یانیان ئەکرد،
 عەباکانیان لەخۆیانەوه ئەپێچاو، کە نوێژیان تەواو ئەکرد
 ئەگەر ئەوه بۆ ماله‌وه به‌لام لەبەر تاریکی و لێنی ئەدە ناسرا ئەوه،
 ئەمەش بەلگە یەکێ بەهێزە لە سەر ئەوهی کە دەموو چاوی ئافره‌ت
 عەوه‌رت نیە ٢٨ چونکە به‌هۆی تاریک و لێنی به‌یانیه‌وه ئە ناسراون
 دەموو چاویان، خو ئەگەر تاریک نەبوا یە ئە ناسرا، بێگومان
 کاتیکیش ئافره‌ت ئە ناسرێت کە دەموو چاوی دیاریت.

شەشەم:

عبدالله کوری عەباس (پەزای خۆی لە سەربیت) بۆمان ئە گیریتەوه
 ئەفەر مووی: لەپۆژی جەژنی قوربانا و لەکاتی سەر بزیندا
 پیغه‌مبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) (فضلی کوری عباسی)
 لەپشتی خۆیه‌وه سواری وولاخه‌که‌ی کردبوو، فەزلیش جوان و
 بەرچاوبوو، پیغه‌مبەر لە گەڵ هەندیک خەڵک وەستابوو فەتوای
 بۆ ئەدان و لەو کاتەیا ئافره‌تیکی بەرچا و هات داوای فەتوای لە
 پیغه‌مبەر (صلی الله علیه وسلم) کرد، فەزلیش دەستی کرد بە
 سەرنج دان و سەیر کردنی ئافره‌ته‌که‌و جوانیه‌که‌ی سەر سامی
 کردبوو، پیغه‌مبەر کە ئاوری دایه‌وه زانی (فەزل) تەماشای

٢١ متفق علیه

٢٢ نعم فرموده‌یه البخاری والمسلم ابوداود و نسائی ابن ماجه و مالک و احمد و البيهقي وابن
 ذر (له عبدالله کوری عباسه‌وه گیراویانەتەوه).

ئافرهتهكه ئەكات، بەدهستی پیوۆزی خۆی چه ناگهی گرت و
بردی بۆلاره ئەم فەرموو دەیهش بەلگهیهکی ئاشکرایه له سه
ئەوهی که دەم و چاوی ئافرهت عه و رەت نیه.

حهوتهم: (عهتای کوپی ئەبی رباح) ئەفەرموی پۆژنکیان عبدالله
کوپی عباس (پەزای خوای له سه ربیت) بانگی کردم و فەرموی
(الْأُرِيكَ إِمْرَأَتُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟) وەرە با ئافرهتێکی بهههشتیت
نیشان بدهم؟! منیش ووتم ئادهی بفەرموو، فەرموی (هَذِهِ الْمَرْأَةُ
السُّودَاءُ أَتَتْ النَّبِيَّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَتْ: إِنِّي أَصْرَعُ
وَإِنِّي أَتَكْشِفُ فَاذْعُ اللَّهُ لِي) فەرموی: ئەم ئافرهته پەشه کاتی
خۆی هاته خزمهتی پیغه مبهەر (صلى الله عليه وسلم) ووتی ئەی
پیغه مبهیری خوا من فیم لیدی و لهو کاتهیا که فیه کهم لیدی،
ئاگام له خۆم نامینی و جل و بەرگ به بهر خۆمهوه ناهیلیم، جا
هاتومه ته خزمهتت بۆ ئەوهی له خوا بپارییته وه که چاکم
بکاته وه لهم نه خۆشیه پزگارم بی. پیغه مبهیری خواش (صلى
الله عليه وسلم) فەرموی (إِنْ شِئْتَ صَبِرْتَ وَلَكِ الْجَنَّةُ وَإِنْ شِئْتَ
دَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُعَا فَيْكَ) فەرموی ئەگەر حەزده کهیت ئارام بگره
له سهر ئەو ئیها تهت و خوای گه وره به بهههشت پاداشت
ئەداته وه و له قیامه تیشدا ئە چیه بهههشته وه، ئەگەر حەزیش
ئەکهی له خوای گه وره ئەپاریمه وه بۆت که چاکت بکاته وه و
شیفات بۆ بنیری و جاریکی تر توشی ئیها تن نه بیت،
ئافرهته کهش وتی: ئەی پیغه مبهیری خوا (صلى الله عليه وسلم) هەر

هەشتەم: بەلگەیەکی تریشمان لەسەر ئەوێ دەم و چاوی ئافرەت
 عەرەت نیە ئەوێە کە ژن خواز (خاطب) بۆی هەیه سەیری دەم و
 چاوی و دەستی ئافرەت کات کە واتە غەیری ژنخواز بۆی نیە سەیری
 دەم و چاوی ئافرەت کات، ئەمەش ئەو ئەگەئەنی کە دەم و چاوی
 ئافرەت عەرەت نیە.

پۆشاکێ کچە بچوکهکان:

ئاینی پیرۆزی ئیسلام گرنگیەکی و بایەخیکی زۆری داوە بە پەرۆردەو
 فێرکردنی منداڵ بە مەبەستی چەسپاندنی بیرو باوەڕ لە دڵ و دەرونیان دا،
 ئەویش بە پراھێنانی منداڵ لەسەر فێربوونی ئەدەبی خەوتن، پۆشاکێ
 شەری، نان خواردن، لەسەر بەخۆیی، خاوینی بیرو باوەڕ، پاراستنی
 زمان، پێزی گەرە، سلاوکردن، بەلام بەشیوەیەکی لەسەر خۆ و وردە
 وردە، بەپێی تەمەن و کاتەکان، هەر وەها سونەتی پیغمبەری خوا
 (صلی اللہ علیہ وسلم) فێرکردنی منداڵ لە کاروباری ئاینیەکی هەر
 لە دەست نوێژ و پاک و خاوینی و نوێژ پۆژوو پارانە و خۆرە و سستی
 جوان، پیغمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) بەپێی جەخت لەسەر
 پەرۆردە کردنی منداڵ دەکاتە بەپێی قوناغەکانی ژبانی و ئەفرموی:
 ((مروا اولادکم بالصلاة وهم أبناء سبع واضربوهم علیها وهم أبناء عشر
 فرقوا بینهم فی المضاجع))^{۲۰} واتە: فەرمان بکەن بە منداڵکانتان بەوێ
 کە هەستێ بە فێربوون و ئەنجامدانی پێنج فەرزی نوێژ، کاتیەک کە
 تەمەنیان گەیشتە حەوت سالی ئەگەر باش بە دەم فەرمانە کەوێ نەهاتن و،
 سست بوون لە جێ بە جێ کردنی نوێژەکان، بە قەسە خۆش و نەرم و

^{۲۰} صحیح ابوداود (۴۹۴) وابن خزیمە (۱۰۲۱۲) والحاکم (۲۰۱۱۱) وغیرھم

نیانی لەگەڵیاندا هەول بەدەن هەتا نوێژەکان لەکاتی خۆیدا ئەنجام بەدەن، ئەگەر تەمەنیان گەیشته دە سالی و هەروا مانەوه شیوازیکى تر بەکار بێنن ئەویش لێدان بەلام لێدانیک کە زەرەر نەداتە لاشەى و کاریگەرى خراپى نە بێت لە سەر جەستەى، وە لە کاتی لێدانە کەشا سەر و دەموو چاوى بپاریزیت، هەروەها ئەفەرمویت: شوینى نوستنى کوپکچ جیا بکەنەوه، با کوپان لەژوریکدا بخەون و کچانیش لەژوریکى ترا بخەون، هەروەها هاندانى کچ بۆ خۆداپۆشین و شەرم و حیا هەرلە مندالی یەوه بۆ ئەوهى کە گەوره بوو لەسەرى پابیت، کەواتە: نابیت کیزۆلەکانمان جلی کورت و پانتۆل و سترىچ و هاوشیوهکانیان لە بەرکەن چونکە ئەوه خۆشوپهاندنە بەپیاوان و خەلکانى بى باوەر، هەروەها پابهینریت لە سەر داپۆشینى سەر ئەگەر بە پارچە قوماشیکی تەنکیش بێت بەلە تەمەنى حەوت سالیش دا بێت، هەروەها پێویستە دایکان و باوکەکان ئامۆژگارى مندالکانیان بکەن هەر پەرگەزەیان پەيوەست بێت بە جلی تايبەتى خۆیەوه بۆ ئەوهى جلی نێرینە جیاوازییەت لە جلی مێینە و دوریش بن لە جلی بێگانە. ئەركى دايك و باوك و ماقى مندال لە سونەتى صحیحى پێغمەبرى خوادا (صلى الله عليه وسلم) دیارى كراوه، کەواتە پێویستە لە سەر بەختۆکەرى مندالان، چ دايك و باوك و برا و هەركەسیكى تر بێت کە منالەکانیان لە سەر بەرنامەى خۆى پەرورەدگار و رەوشت و کلتورى ئیسلامى پابهینیت، بەتایبەتى حىجاب و پۆشاکی شەرى و دەبى لە کاتی پەرورەدەکردنى مندالەکانى دا ئەم خالانەى خوارەوه پەرچا و بکات: یەگەم: مندالەکان چ کوپین و چ کچ بن دەبیت لەتەمەنى چوار سالى یەوه لەسەر خۆشەویستى خوا و پێغمەبەى خوا (صلى الله عليه وسلم) پابهینرین. هەروەها دەبیت لە سەر خۆشەویستى دايك و

باوك و گويپايەلى رابەينىت، چونكى لە ھەر شوينىك خىواي گەورە باسى مافى خوى كرديت راستەو خو دوايش باسى مافى دايك و باوكيشى لە گەلا كردووه، بەواتاي رەزامەندى خوا بە دەست نايات ھەتا دايك و باوكيشى لى پازى نەبى، پيوستيشە بە خىو كەرى مندان ھەندى فەرموودەى خواو پىغەمبەر و چىروكى بە سوديان بو بگيرتتەو تەكارىگەرى باشيان لە سەر دروست بكن.

دووھە؛ ھەر ھە پيوستە بە خىو كەرى مندان ئاموزگارى مندان بكن كە لە ناو مال دا و لە پيش چاوى بيگانەو نا مەھرەم ھەموو لەشى خويان دا پوشن و بيگە لە دەم و چا و ھەردو دەستە كانيان نەبىت. وە ئاموزگارىش بكرين كە سەر قول و سنگيان داپوشن، ھەر ھە كىرژولكان لە تەمەنى پينج ساليەو رابەينىت لە سەر داپوشىنى سەر قىيان، بەو شىوازەى كە دىنى ئىسلام ئەيەوئەت و پيشىنەى چاكە كانى ئيمە پۆلكانيان لە سەر پەرورە كردووه، و پيوستە دايكان و باوكانى بە پىز لە چك و سەر پوشيان بو بكرن و ئاموزگاريان بكن كە قىر سەر پىرچيان داپوشن، تاوھە و دەست بەردارى پۆشاكى شەرى نەبن، بۆيە زانايانى فەقيھزانى امامى شافعى (رەھمەتى خىواي لە سەربىت) فەرموويانە ھەزكاتىك كچ ھەزو ئارەزووى جولە دەبىت پۆشاكى شەرى لە بەركات، پلەى جولاندنى ھەزو ئارەزووى كچانىش بە پىي ئاو ھەواى ئەو ژینگەيەى تىدا دەژين دە گوپت، جا لە ھەر ژینگەو ئاو ھەوايەكا بىت گەيشتە جولاندنى ھەزو ئارەزووەكانى دەبىت پۆشاكى ئىسلامى لەبەر بكات، يان بەواتايەكى تر گەيشتە سالى

بېنویژی (الحیض) ئەو کاتە پێویستە دایکان و باوکان و بە خێوکەری
منداڵان فیزیان بکەن لەسەر پۆشینى پۆشاکی شەرعى ئەگەر
دایکان و باوکان و بە خێوکەری منداڵان ئەو هەولە یان لەگەڵ ئەدان
گوناح بارن.

سە ١٤م: باشتەین ڕیگا بۆ ڕاهێنان و پەرورە کردنى کچان لە سەر
پۆشینى پۆشاکی ئیسلام ئەوەیە کە دایک و خوشکە گەرەکانیان
خۆیان دەست پێش خەری بکەن بۆ ئەوەی ئەوانیش چاروان
لێبکەن، سەد ڕەحمەت لە قەبرى کوردەواى بیٲ کە فەرمویان (گيا
لە سەر بنجى خۆى ئەپۆیتەوه)، یان گەرە ئا و ئەپۆیتە بچوکیش
پێى لێدە خشینى، دایک چۆن بى کچەکەش وایە کەواتە ئەبیٲ کچان
لە تەمەنى خەوت سالى یەو لە سەر ئەمانەى خوارەو ڕابەینریت.

١- لەبەر کردنى ئایەت و فەرمودەکانى پێغەمبەر (صلى الله عليه
وسلم) کەلەبارەى پۆشاکی شەرعیەو دە دوین.

٢- شیکردنەو و پون کردنەو سەود و قازانجەکانى پۆشاکی
شەرعى لە هەموو ڕووەکانى سیاسى و ئابوورى و کۆمەلایەتیەتى و
تەندروستى و ئابوریەو.

٣- ئەبیٲ کچان لە زیانەکانى پوت و قوتى و خۆ پوتکردنەو و
تیکەلنى پیاوان و شیار بکړنەو، چونکە سەرپێچى کردنى
فەرمانەکانى خوا و پێغەمبەر ڕەق هەستانى خواوە سەرەنجامیش
چوونە ئا و ئاگرى دۆزەخە، پێویستە ئەو ئایەت و فەرمودانەیان بۆ
بخوینریتەو کە هەرکاتیک کە حىبابەکەى فەریدا خوا و پێغەمبەر
لێى ئەپەنجین.

۴- پیویسته زیان و مەترسیەکانی مادەکانی خو جوان کردن و ئارایشت کردنیان لەپەری شەری و تەندروستی یەو بو رۆنکریتهو.

۵- هەروەها پیویسته لەمەندالیەو لەمەترسی تیکەل بوونی ناشەریانەو لە گەل کوپان و پیاوانی بیگانی نامەحرەم وریا بکریتهو، هەموو زیانەکانی ئەو تیکەل بوونەیان بو پون بکریتهو، وە تێبگەیهنریت کە مانەوێ و تیکەلی نیرۆمی بە تەنها (الخلوۃ) حەرەم و چەندین فیتنەو بەلا پویان داو کەواتە سەرەنجام پیویسته هەموممان بەدایکان و باوکان و گەرەو بچوکهو ئەو راستیە بزانی کەدینی ئسلام ئاینی خێرو بەرکەت و چاکە گوزاری یە بو هەموو مەوقایەتی سەرپوی زەوی، وە پێشبینی ئیتمە بەگەرەو بچوکهو پۆشاکى ئیسلامیان پۆشیو و کێژۆلکانیشیان هەر لە مەندالیەو لەسەر لە بەر کردنی جل و بەرگی حەیا و شەری پامیناوە، کەچی بە داخووە ئیستە خوشکان و دایکان نەك هەر کێژۆلە ساوا کانیاں بەلکو بو خوشیان پۆشاکى حەیا و حورمەتی شەریان فرێداو و پۆشاکى ناموسلمانانەیان لە بەرکردوو و لاسای کافرەکان ئەکەنەو، بو یە پیغەمبەری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرموویەتی ((لتتبعن سنن من کان من قبلکم شیراً بشیر ذراعاً بذراع، حتی لء دخلوا جحر ضب لتبعتموهم: قالوا: انیہود والنصارى؟ قال فمن؟) هەروەها لە فرمودەیهکی ترا فرموویەتی (عن ابی ہریرۃ (رضی اللہ عنہ) عن النبی (صلی اللہ علیہ وسلم) قال: (لاتقوم ساعۃ حتی تأخذ أمتی بأخذ القرن قبلها، شیراً بسیر و ذراعاً بذراع)، فقیل:

یارسو الله، كفار من و الروم ؟ فقال: (و من الناس إلا أو لك)^۳. واته:
 پوژی دواي نایهت ههتاوهك و موسلمانان بست به بست و پیبهپی
 دواي داب و نه ریتو خوی گهلانی پیش خوتان دهکون ووتیان نهی
 پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) مه بهستت له فارس و
 پومه کانه، فهرمووی بهلی نهی له وان به و لاوه کهسی تر ههیه؟ و تیان
 نهی خوشه ویستی خوا مه بهستت جوله کهو گا وره کانه فهرمووی
 بهلی. بۆ یه خوشه ویستان ئیسته ئه بینین بی با وهران و دوژمنانی
 دینی خوا ئه یانه ریت مندالان له مندالیه وه فیری داب و نه ریت به
 گهنه کان کهن و ههول نه دهن ره وشت و رهفتاری خویان له ناو دل و
 دهرونیانا پروینن، ئه یانه ویت جل و بهرگی نا شهرعی له بهری منداله
 بچوکه کانیانیا بکهن که نامو ناشایسته یه به دینه که مان و هم
 به میلهت و نه ته وه که مان. جل و بهرگی که ئه صلن داپوشهر نیه
 هه مو و پان و له شیان به ده ره وه یه، وه هر له مندالیه وه فیری مادهی
 خو جوان کردن و ماکیا جی بی شهرعیانه یان ده کهن و دهم و پرومهت
 و پیلوی چاو لیویانی پیسه وزو سور شین نه کهن، وه لاهی له
 ئیستاره نه و منداله پیست ناسکانه گوناچه ده مو چاویان ده رمان و
 مادهی کیمیاوی یه کانی لی بدن! ئیسته هر له قوناغی مندال
 بوونه وه که ههفته ی یه که می ده روات به سهر له دایک بونیا له بری
 (الله اکبر) و بانگ و قامهت دان به گوینی راست و چه پیدا بدن، نه چن
 گورانی و موسیقایان به گوینا نه دهن، له هه مو ئه وان ههش خراپتر

^۳ مختصر صحیح البخاری ل. ۷۲۲

كارىگەر تر ئەۋەتەنە كە بە دايىك و باۋكى ئەۋەندالانە ئە ئى ي لە
 مندالېۋە مندالە كانت راپېننە لە سەر پۇشاكى شەرى و بەرگى
 شەرموۋ ھەيا لە ۋەلاما ئەلېن: جارى ئەۋان مندالان و چى تېدايە
 ۋابن، يان ئەللى كە گەرەبەۋون خۇيان چاك ئەبن ئېمەش كاتى خۇي
 ئەۋە جەلانەمان لەبەر كەردۈۋە ۋ ھېچ زىيانىكى نېۋە دۈايش لەسەر
 جەل و بەرگى تر راھاتىن، ئەۋانېش دۈاى كە گەرەبەۋون خۇيان
 فېرئەبن. نە خېر خوشكى بەرېزم دايىكى خوشەۋىستەم بە شېۋەيەكى
 شەرىيەنە پەرۋەردى مندالەكەت بىكە چۈنكە لەسەر ھەر شەتەك
 راھات كە گەرەبەۋون ۋازى پى لېناھېنرېت. كوزد ۋتەنى: (دار بە
 نەمامى راست نە كرايەۋە بەگەرەۋىش راست نايىتەۋە). بۇ يە
 ئامۇزگارى بۇ ھەموو مۇسلماننىك بەتايىبەتى خوشكان و دايىكانى
 بەرېز كە ھەر لە سەرەتاۋە كچە كانىان فېرى پۇشاكى شەرى و
 پەرۋەشتەبەرەكانى ئىسلام بىكەن، چۈنكە كە گەرەبەۋون لە دەست
 دەر ئە چن و خەلكانى خراپ و بى باۋەر جەلەۋى مندالەكەت لە
 دەست دەر دېنن، بۇيە لەسەرت پېۋىستە كۆرەكانىش و كچەكانىشت
 لە سەر پۇشاكى ئىسلامى و پەرۋەشتى بەرزى ئىسلام پەرۋەردە بىكە،
 بۇ ئەۋەى لە دۈاۋۇزا ھېچ ھۆكارىكى دەرەكى كارىان تېنەكات و
 كەسايەتەكى بەھىزو پتەريان ھەبېت و ھېچ پەشەبايەك نەيان
 ھەزىنېت.

بەشى سىيىھ

لەقىي يەكەم: خۇ جوان كىردى ۋە خۇپازاندە ۋە (التبرج): -

۱- لە رەۋى شەرىئە ۋە:

(الماوردى) بەم جۇرەي خوارە ۋە پىئاسەي خۇجوان كوردى ۋە
خۇپازاندە ۋە مان بۇ ئەكەت ۋە ئەلىت: بىرىتە لە ۋە مادە
جوانىانەي كە ئافرىت لە خۇ جوان كوردى ۋە خۇپازاندە ۋە دا بە
كارىان دىنىت ۋەك:

۱- جل ۋە بەرگ ۋە پۇشاك كە لەبەريان دەكەت.

۲- چەند مادەيەكى ترى خۇ جوان كوردى لە شى خۇي بەكارى
دىنىت ۋەك خۇش ۋە خۇ خال ۋە خەنە ۋە سەمە (سوراۋ سىپاۋ
بۇيەي لىۋ چاۋ نىنۇك.....).

۳- ھەروەھا بە مەبەستى خۇ جوانكردى بىرۇبارىك كوردى ۋە بۇن
خۇشى ۋە دەم چاۋ ھەلگرتنىش ئەكەت. بەيارمەتى خۇ ئەم سى
خالەي سەرەۋە بە دىرىژى پوون ئەكەنەۋە.

۱- جل ۋە بەرگ ۋە پۇشاك:

جل ۋە بەرگ لە كۇمەلگا سەرەتايەكانى مەۋۋە دا بۇ مەبەستى
خۇداپۇشىن ۋە پاراستنى لەشى بوۋە لە ھەمىو مەترسىيەكى
دەرەكى كە توشى لەشى مەۋۋە دەبىت لە ھەر بەركەۋتنيك ۋە

ھېرشەكەنى سەرماو سۆلەو كەش و ھەوا، بەلام بە تېپەپىۋىنى كات و ھەنگاۋنانى پەرەۋەھى مېژۇى ژيانى مۇق و بەرەۋەپىش چۈنى شارىستانىيەتى مۇق و ژيانى كۆمەلەيتى مەبەستىكى تىرىشى بە خۇيەۋە گىرت. چۈنكە سىروشتى مۇق-ۋايە كە ھەرگىز چاۋى تېرنايىت ئەۋىش ئەۋەبۈۋ كەۋپىراي خۇ داپۇشىن و خۇپاراستن ، بۇ خۇ رازاندنەۋە خۇ جوان كىردن بەكارى ھىناۋە ، مۇق بە كارىشى دىنى تا دونيا دونيايە. جا با بزانين ھەلۋىستى ئىسلام لەو خۇ جوانكىردن و خۇپازاندنەۋەيەدا چىيە؟

ئافرىقان سىروشتى خۇ پىسكى خۇيان ۋايە كە زۆر ھەزىيان لە خۇ جوانكىردن و خۇپازاندنەۋەيە، جابەھەرشىۋەيەك بەدەستى بىنن، دىيارە خۇ جوانكىرن و خۇپازاندنەۋە مافى خۇيانەۋ ئاينى پىرۋى ئىسلام دىنى ئەم ھەلۋىستە ناۋەستىتەۋە لە بەردەمىشەپا ئاستەنگ دروست ناكات. بەمەرجى ئەو خۇ جوان كىردن و خۇپازاندنەۋەيە لە چۈار چىۋە شەرىيەتى ئىسلام دەرەچىت . ئەۋەتە ئىسلام دىنى ئەم خۇ جوان كىردن و خۇپازاندنەۋەيە پىك دەخات و سنۈرۈ چۈار چىۋى بۇ دا ئەنىت نەۋەك و لە ئەنجامدا زىادە پۇى تىيا بىكىرت و بىيىتە ھۇى بىلۋىۋنەۋەيە فەسادو خراپە كارى لە ناۋ كۆمەلگەي مۇسلىماندا ، بەلى ئىسلام پىكەي بە ئافرىقا داۋە كە چۈنى دەۋى ئاۋا خۇى پىرا زىنىتەۋە چ لە پۇشاك و چ لەجل و بەرگ دا چ لەبۇنى خۇش و ئارايشت كىردن و خۇ بۇن كىردن و خۇپازاندنەۋە چ لە خۇش و خالدا، بەلام بە مەرجىك لەسنۈرى شەرىيەتى ئىسلام تىنە پەزىت لە گەل ئەو خالانەي كە لەپىرىدودا باسما كىرد، واتە ئەم خۇ جوان

كردن و خوۋپازاندنەھەشى تەنھا بۇ مېردى خۇى بىت و نابىت بۇ پياوانى بېگانە بىت. خۇاى گەورەش لە پۆشاك دا دوو ئامانجى بۇ مروۋف داناوە بۇ خۇداپۆشىن و بۇ خۇپازاندنەھە ھەروەك لەم ئايەتە پېرۇزەيا دەر ئەكەوئە ((يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَىٰ ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ))^{۲۱} واتە مروۋفەكان جل و بەرگمان بۇ ئىو ھىناوۋەتە كاىەو بۇ ئەوھى عەرەت و لەشى خۇتانى پى داپوشن خۇتانى پى برازىنەو

۲- مادەكانى خۇجوانکردنى لەش وەك و خشل و خرخال؛

بەلى ئافرەت بۇى ھەيە خۇى بە زىرو زىو گەوھەرو مەرجان و خەنەو ھەموو مادەو شتە كانى ترى ئارايشت برازىنئىتەو و خۇى پى جوان بكات بەلام لە چوار چىوھى قورئان و سونەتى پېغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم)

وئپراى ئەمانەى باسمان كرد ئاينى پېرۇزى ئىسلام رېگەى داوہ بە ئافرەت لە خۇپازاندنەو و لەخۇ بۇن خوشكرنەو بۇ ژنانى مېرد كردو بەلام دەبىت ئەم خۇ جوان كردن و خۇپازاندنەو ھە تەنھا لەبەر دەم مېردەكانيان دا بىت و بەس نيازى خۇ جوان كردنەكەى تەنھا بۇ ئەو بىت، چونكە ئاينى ئىسلام فەرمان بە ئافرەتان دەكا كە ئەوئەندەى بۇى دەكرىت دە بىت خۇى بۇ

^{۲۱} سورة العراف ۲۸.

مىردەكەى بىرلەشكەنلەر خۇي بۇ جوان و ئارايشت بىكات و
 ھەمىشە سەر و پوخۇش بىت لەگەلدا، لە كاتىك دا ئە گەر دل
 تەنگ و كىشەشى ھەبىت دەبىت ھەل بىكات لەبەردەم
 ھاسەرەكەى بىشارىتەو خۇي وانىشان بىكات كە پو و خۇش و
 دل خۇشە و ھىچ كىشەيەكى نى بۇ ئەوئەى مىردەكەى دل خۇش
 بىكات، جا دە فەرموى ئەگەر ئىواران مىردەكەى لە كارو كاسپى
 پۇژانە ھاتەو بەلبەردەركاى مال بەپىرەو بچىت و بەسەر و
 پوئەكى گەش و پارا و خۇشەو بەخىر ھاتەوئەى بىكات.
 لەبەرامبەر ئەمەش خۇي گەورە پاداشتىكى زورى ئەھداتەو،
 سەر پاي ئەوئەش پەيوئەندى خۇشەويستى لە نىوانيان دا بە ھىز
 تەدەكات و ژيانىكى بەختەوئەرانەش بەسەر دەبەن، ئەو
 مىندالانەش كە لەداوئىنى پاكى و شەرعىانەيانەو دەكەنەو لە
 سەر ھەمان پىباز پەروئە دەبەن و سەرەنجام خىزانىكى
 سەرەكەوتو بەختەوئە دواترىش كۆمەلگە سەرەكەوتو و
 سەرفرازى بەگوئىرەى بەرنامە قورئان و سونەتيانەى لى دروست
 دەبىت و خۇي گەورەش لىيان رازى دەبىت.

۳: مادەكانى خۇ جوان كەردن وەگە ئارايشت و سورا و سپىاو؛
 خۇشەويستان ئەوئەى خۇي گەورە لەئافرىقانى موسلمانى
 قەدەغەكەردوئە ئەوئەى كە ئەم خۇ جوان كەردن و خۇپازانەئەوئەى
 بۇ پىاوى نامەھرەم نەبىت، بەلكو تەنھا بۇ مىردەكانى خۇيان
 بىت و بەس. بەلام بەداخەوئە ئەوئەى ئەمرو ئە بىنرى ئەوئەى

كەڭ ئان بۇ مېردەكانى خۇيان خۇيان ئارازىنەۋە، نەك ھەر ئەۋ ئافرىقىتەنى كە شويان كىردۈۋە بەلكو ئەۋ كچانەشە كە گەنج و ھەرزەكارن و ئەۋ ئافرىقىتەنىش كەپىرن و چۈنەتە تەمەئەۋە بە جۈانتىرن خۇپازاندەۋە ئارايشتەۋە دەچنە بازارو كۆپو كۆپۈنەۋەكان و ناو قەرمانگەۋ دەرگاكانەۋە خۇيان نىشانى كوپانى گەنج و لاۋەكان ئەدەن. بە بۇنى خۇش و جل و بەرگىكى ئالا و والاپۇش و سەرپۇش فېردان و قىرپوت كىردن و نىگرۇو قىزول كىردن و سوراو سىپاۋ كىردن و كولم سوركىردن و لى و نىنوۋ سوركىردن و لەبەركىردنى پانتۇلى تەسكى سىمت دەر پەرىن و تەنورەۋى كورتى سەر چۆكان و تەنورەۋى تەنگەبەرۈ مېنى جۇب و سىرتىچ و شانتۇل و چى و چى يەۋە..... ھەموو ئەمانە پاي دەكىشن بۇ دەرخستنى قاچ و بەلەك تا پىشت ئەزىنۇيان دەر ئەخەن كاتىك كە لەمال دەچنە دەرەۋە بۇ بازارو دام و دەرگاكان و بۇ دەۋام كىردن و ناو كۆپ و كۆپۈنەۋەكان كەچى كەھاتنە مال ھەرچى دەرمان و سوراو سىپاۋ و ئارايشت ھەيە دەۋى سېرنەۋە جلە جوان و ئالاۋ والاكانىان كە لەبەريان كىردۈون فېرى دەدەن و ھى تر دەكەنە بەريان بە شېۋلەيەۋە خۇيان نىشانى مېردەكانىان دەدەن، كچانىش ھەروان بۇ سەرنج پاكىشانى گەنجان و ھەرزەكارەكان وادەكەن تابىان خۈازن و داۋاكارىان ھەبىت و ھاۋسەرى ژيانىان دەست بىكەۋىت، گۈايە ئەگەر وانەكەن

مىردىيان دەست ناكەۋىت بەلەم بىناگان لەۋەى كە خۋاى پەرۋەرد
 گار لە خۋىيان دەرەنجىن و كورانىش نايان خۋازن.
 مامۇستا ئەھمەد مىرزا پۇستەمى لە كىتەبى (پۇشاكى ئىسلامى
 مايەى خۇش بەختى تاك و كۆمەلە)^{۳۳} دەلىت لەم سالانەى
 رابردودا ھەرچەندە من بۇ خۇم نەم دىۋە بەلەم برادەرەكانم بۇيان
 گىپراۋمەۋە و ووتيان: لە يەككى لە تەلە فىزىۋنەكانى شارى
 سىلمانى نازانم ھىي كام لايەن بوو، پۇژىكىيان مايكروڧونى ئەو
 تەلە فىزۋنە دەچىتە ناو بازارو لەخەلكى سادەى ناو بازارو
 شەقامەكان بەژن و پىاۋەۋە بە كوپر كچەرە دەپرسى سەبارەت بە
 ئارايشت و خۇ جوان كردنى ئافرىتان، لەۋەلەم دا ھەندىك خەلك
 لايەنگىرى ئەو ئارايشت و خۇ جوان كردنىيان كرسۋە، ھەندىكى
 تىرىشيان بەتوندى دژى ۋەستاۋنەتەۋە يەككى لە پىرسىارەكان كە
 لە پىاۋىك دەكرىت و پىيى دەلەن پات چۈنە سەبارەت بەو
 ئارايشت و خۇ جوان كردنى ئافرىتان بۇدەرەۋە دەيكەن، لە ۋەلەم
 دا دەلىت. ۋەلەمى من بەش بەھالى خۇم پىيى پارىنىم و
 بەكرەۋەيەكى خراب و ناشەرى دەزانم پىشكەشكارى
 بەرنامەكە دەلىت بۇ؟! كابرار دەلىت: ۋەلەم من ھەر بەژنەكەى
 خۇما ئەزانم خرابە، چونكە ھەر كاتىك كە دە چىتە بازار بۇشت

^{۳۳} مامۇستا ئەھمەد مىرزا پۇستەمى (پۇشاكى ئىسلامى مايەى خۇشەختى تاك و كۆمەلە). ج.

كېرىن يان دە چېتە دەوام خۇي تاس و لوس دەدات و دەم و چاوى
 دە نەخشىتى و خۇي بەتەواوى لە سوراو سىپاۋ شە لال
 دەكاتى، تەنورەي كورت و تا سەر ئەژنۇ لەبەر دەكات و دەپواتە
 دەرەو، كەچى كەھاتەو مالى خىرا خۇي ئە گۆپى و جلى شېرو
 شۆر لەبەر ئەكات و جوان جوان ئەو ئارايشت و سوراو سىپاۋ
 ئەشواتەو كەچى كە ھاتە مائەو ش خۇي بۆم وەك و پىرىژن لى
 ئەكات، واتە ديارە ئەوئەي پىشوى بۆ پياۋى بېگانەيەو بۆ منى
 نىيە ئەوئەي بۆ مە ئەوئەيە كە ھاتە مائەو دەم و چاوى چىچ و
 لۆچ و قز ئالۇسكا و بۆن عەرەق و سىرو پىيازى لى دى ئاخىر پىم
 ئالىي دلى چىم بەو ئارايشتە ساختەيە خوش بىت كەبۇ دەرەو
 ئەيكات ھەرەھا لە پىكرىنى پىلاۋىك كەسەرنجى پىاۋان رادە
 كىشىت كە ئەوئەش نادروسىت و جەرەمە، ھەرەك و ئەو پىلاۋ
 قۇندەرە بن بەرزانەي كە تەقەتەق دارن بەلام وەك و ھۆكارىكى
 راگەياندىن و ئاگادار كىرەنەو لەدوورەو ھاۋار دەكات و دەلىت،
 گەنج و لاۋەكان، ئەي كۆمەلى پىاۋان (يا معشر الرجال و
 الشباب) و رىبابنەو واھاتە ھەموتان سەيرم كەن!! لە زەمانى
 جاھىلى دا ئافرىتان خېخالىيان لە قاچ كىرەو، لە جىاتى ئەوئەي
 لە دەسى كەن لە قاچيان كىرەو بەلام كاتىك كە پۇيشتون
 بەرنگادا قاچيان بە ئىزەكەيادەو تەقەي ھاتوۋە سەرنجى
 پىاۋانىيان بۆ لاي خۇيان پاكىشاۋە بۆيە خۇاي گەرە لە ديارە
 ئاشرىنە بە جەزەتى جىرايلا ئەم ئايەتەي ناردە خوارەو بۆ

پېغەمبەر كە ئەفرەموی : (وَلَا يَضُرُّنَ بِأَرْجُلَيْهِ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِيَنَّ مِنْ زِينَتِهِنَّ) ئەى پېغەمبەرى خوا پىيان بلى نابى ئافرەتەنى ئيماندار بە تەعبىرى ئەم ئايەتە قورئانىيە پىلاوى بن بەرز لە پىكەن و كاتى كە ئدەپۆن تەقەى بى و يەكسەر پىاو بزانى كە ئەو ئافرەتە و ئاوپى بۆ بداتەو، ئەبى خوشكان زۆر وريابن نەشكىن، چونكە ئىسلام پىزى زۆرى لە ئافرەت گرتەو پېغەمبەرى خوشەويست (صلى الله عليه وسلم) ئەفرەمويىت "إياكم القوارير) ئافرەتان وەك و شوشە ناسك و نازدارن ئەبى زۆر ورياي خويان بن نەشكىن، چونكە خوانەكرده كە شوشە شكا شوينى خوى ناگرتەو، جا خوشكى بەپىزم زۆر وريابە نەشكىنى و بە چاوى گورگانەو سەير نەكرىت چونكە خەلكانىك هەيە دليان نەخوشە و حەزيان لە شكاندنى شوشەيەو چاويان بەپوناكى و پۆشناي هەلنايەت.

٤: مادەكانى خۇ جوان كردن وەك (بىرۇبارىك كردنەو و گۆپىنى برۆو برۆنگەكان نىنۆكە كان)؛

خوشەويستان ئاينى ئىسلام هىچ بوارىك لەبوارەكانى ژيانى مروقايەتى فەروامۆش نەكردووە بۆيە هەر حالەتەو بۆ هەربوارىكى ژيان پۆپەسم و پىگا چارەى كىشەكانى ژيانى مروقى بەنىرو ميبەو پىك خستەو، بۆ ئەوئەى مروقە هەركىز نەكەويەتە گىزۆوى لادان و سەر لىشىواويەو، بىجگە لەوئەش زۆر

ژىرانە و ھەكىمانە پەوتى ژيانى مۇقايەتى پىك خىستوۋە بۇ
ئەۋەى لە دونىاو لە قىيامەت دا بە ژيانىكى خۇش بژى و دورپى
لە ھەموو ھەلەو پەلەيەك، لەم بەشەى باسەكەشماندا بە
پىشتىوان و كەرەمى خۋاى پەرۋەردگار باسى خۇ جوان كردن و
خۇپازاندىنەۋە لەپوانگەى شەرىعەتى پىرۋى ئىسلامەۋە
دەخەينە بەر چاۋى خۋىنەرەن كە دىنى پاك و بىگەردى خوا
داۋاى لە مۇقان كىرۋە خۋىان جوان و پىك و پىك و بۇن خۇش
بەكەن، لەم بوارەشدا داۋاى لە ئافرىتان كىرۋە لە پوانگەى
شەرىعەتى پىرۋى ئىسلامەۋە دەخەينە بەر چاۋى خۋىنەرەن كە
دىنى پاك و بىگەردى خوا داۋاى لە مۇقان كىرۋە خۋىان
جوان و پىك و پىك و بۇن خۇش بەكەن، لەم بوارەشدا داۋاى لە ئافرىتان
كىرۋە كە بەسيفتە سىروشتىەكان (خىصال الفگىرە) خۋىان
بىرازىگەۋە، كە لەم خالانەى خوارەۋەدا زىاتىر پونىان دەكەينەۋە.

يەكەم؛ نىنۈك كىرەن و پىك خىستىيان بە پىچەۋانەى ئەۋەى ئىستە
ئافرىتانى مۇسلمان دەيكەن، كە نىنۈكە كانىيان ناكەن تا درىژ
دەبى كە مەن نازام چۇن بەۋ نىنۈكە درىژانەۋە خۋىان پاك
دەكەنەۋە، لەكاتىك دا خۋاى پەرۋەردگار داۋاى لەژن و پىاۋى
مۇسلمان كىرۋە كە نىنۈكە كانىيان بەكەن و پاكواۋ خاۋىنى
خۋىان پابگىرەن كە بەپراى زۆرىەى زانايانى ئىسلامىش ئەم نىنۈك
كىرەنە سۈنەتە، چۈنكە يەككىكە لە سۈنەتە سىروشتىەكانە، كە لە
فەرمودەى پىغەمبەرى خۋادا (صلى الله عليه وسلم) ھاتوۋە.

ھەرۈھە نىنۇك كىردىن بەلەي زۆرىيە زانايان سونەتە بەلام ئىسلام كاتىيان بۇ دانەناۋە دەفەرموون ھەرۈھەختى كاتى نىنۇك كىردىن ھات پىيۈستە بىكەيت، سەرەپاي ئەۋەش چاك وايە ئەۋ نىنۇك كىردىن لەپۇژى جىمە دا بىت و پىش نوپۇدا بىرى بە بەلگەي ھەدىسى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) كە ئەبۇ ھىرە صحابەي بەرپۇزۇ خۇشەۋىستى پىغەمبەرى خوا گىپراۋىيەتەۋە بۇ مان و دە فەرمۇي (كان نبى (صلى الله عليه وسلم) يقص شاربه و يَـقْلُمُ أَظْفِيرُهُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ أَنْ يَرْوَحَ إِلَى الصَّلَاةِ)) اخرجه البهيقي والبرزاز و الطبرانى في الأوسط) دە فەرمۇي پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) لە پۇژى جىمە دابەر سىملى دەكىردى نىنۇكىشى دەكىردى پىش ئەۋەي بچىت بۇ نوپۇكىردىن، چاكىش وايە ئەۋ نىنۇكەي ۋەك پىز گىرتى لە ئەندامەكانى مۇۋە و بىرىتە ژىرگەۋە. بە راستى خۇشەۋىستان ئەۋانەي كە بەناۋى پىش كەۋتن و علمەۋە نىنۇكىيان دەھىلنەۋە حاشا ئەۋە پىچەۋانەي عىلم و پىشكەۋتنە ۋە بىتە ھۇي كۆبۇنەۋەي پىسى و پۇخلى لە ژىرى دا، بە داخەۋە ھەندى لە ئافرىقى مۇسلمانىش توشى ئەم بەلەيە بۇۋە بەناۋى پىشكەۋتن و پۇشنىرىۋە نىنۇكىيان دەھىلنەۋە ئەۋەلەن لەپۇۋى زانستىۋە دىتۇرە بەرپۇزەكان بەشىكى ناتەندروستى دا دونىن و پىسى لەش دىتە دەرەۋە.

دووهم؛ ئاینی پیروزی ئیسلام داوا له ئافره‌تانی موسلمان ده‌کات کهوا قرژی سهریان به‌ریده‌نه‌وه و هیچی لینه‌ناشن و کورتی نه‌که‌نه‌وه ته‌نها له حاله‌تی پیویستا نه‌بیټ، "شیخ محمدی کوپی شیخ ابراهیمی آل‌الشیخ" ی موفتی دیارو ناسراوی سعودیه "ره‌حمه‌تی خوالی لیبیټ" فهرموویه‌تی دروست نیه ئافره‌تی موسلمان قرژی سهری بتاشی ته‌نها له حاله‌تی ناچاریدا نه‌بیټ به به‌لگه‌ی ئهو فهرمووده‌یه‌ی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فهرموویه‌تی ((دروست نیه ئافره‌تی موسلمان قرژی سهری خوی بتاشیت)) واته حرامه به مهرجی ئهو ئافره‌ته هیچ به‌لگه‌یه‌کی شرعی و زانستی نه‌بیټ. هه‌روه‌ها ماموستا علی قاری له‌کتیبی (مرقناه المشکات) دا ده‌فهرموئ (حرامه ئافره‌ت قرژی سهری بتاشی) چونکه قرژی سهر بۆ ئافره‌ت وه‌ک و ریش وایه بۆ پیاو به‌لام ئافره‌تی‌ک وه‌ک پیویست نه‌یتوانیټ خزمه‌تی بکات واته پاک و خاوینی پابگری و له‌بری بیزاربیټ ده‌توانیټ کورتی بکاته‌وه، هه‌روه‌ک و خیزانه به‌ریزه‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له دوا‌ی وه‌فاتی خوشه‌ویسته‌وه قرژیان کورت ده‌کرده‌وه چونکه پیغه‌مبه‌ر نه‌ما بوو تا خۆیانی بۆ جوان بکه‌ن و خۆیانی بۆ بپرازانی‌نه‌وه به‌لام ئه‌گه‌ر ئافره‌تان مه‌به‌ستیان له کورت کرنه‌وه‌ی قرژیان بۆ ئه‌وه‌بی به‌ناوی مۆدیلاته‌وه و لاسای ئافره‌تانی ئه‌مریکا و ئه‌وروپا بکه‌نه‌وه یان مه‌به‌ستیان خۆ جوان کردن بی ئه‌وه دروست نیه و حرامه به‌لام لی‌ره دا پرسیا‌ریک

دروست دەبى ئەۋىش ئەۋەيە كە ھەندى لە ئافرەتان قزىيان كورت ئەكەنەۋە و دەلىن: (ان ازواج النبى (صلى الله عليه وسلم) ياخذن من رؤسهن حتى تكون الالفرة) واتە خىزانەكانى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) قزىيان كورت كردۇتەۋە تا سەر گويىيەكانى بەلەم لە ۋەلەم دا دەلىم خوينەرى بەرپىز خوشكى ئازىزم راستە خىزانەكانى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ئەو كارەيان كردوۋە بەلەم لە دوۋاى ۋەفاتى خوشەويستى خوا كردوۋىانەچونكە لەدوۋاى ۋەفاتى پىغەمبەرى خوا (صلى الله على وسلم) خىزانە بەرپىزەكانى خوشەويستى خوا حوكمى تايىبەت، خۇيان ھەبوۋە، كە ھىچ ئافرەتتىكى تىرى سەر ئەم گۆى زەۋىيە ئەو حوكمەيان نەبوۋە، ھەربۇيە دروست نەبوۋە خىزانەكانى پىغەمبەر دوۋاى مردنى پىغەمبەر (صلى الله على وسلم) شوبكەنەۋە، ويستى خۇاى پەرۋەردگارىش وابوۋە ۋەك ۋەموو ئافرەتتىكى عىدە دار كەوتونەتە عىدەيەكى شەرعى ھەمىشەيىيەۋە، بۇ يە خۇاى پەرۋەردگار لەسورەتى (ئەحزاب) دا ئايەتى (۵۳) دا دەفەرمۇي (وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا زُجَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا) دەفەرمۇي ئيمان داران بە ھىچ شىۋەيەك ئازارى دل ۋەدرونى پىغەمبەر مەدەن و دروستىش نىيە بۇتان خىزانەكانى خوشەويستى خوا مارە بکەنەۋە چونكە ئەوانە دايكى ئىۋەن، كەۋاتە ھەرامە خىزانەكانى پىغەمبەر (صلى الله على وسلم)

شۈبكىگەنەۋە. ھەر ئەمەش ھۆكۈرى ئەۋە بوو كە خىزانەكانى
 پىغەمبەر قىزى سەريان كۆرت كەنەۋە ئەۋ ھۆكەش تايىبەت
 بەۋانەۋە ھىچ ئافرىقىكى تر ئاگرىتەۋە، كەۋاتە دروست نىيە
 ئافرىقى موسلمان قىزى بېرى بەلكو پىۋىستە خىزمەتى بىكات و
 پارىزگارى لى بىكات. ھەرۋەما دروستىش نىيە خېرى بىكاتەۋە لە
 سەر سەرى خۇي يان لە سەر پىشتى مىلى دايبىنى بە يىلگەي ئەم
 فرمىۋ دەيەي پىغەمبەر (ﷺ) كە ھەزرىتى
 ئەبو ھزىرە گىپراۋىمەۋە و دەفرمىۋ پىغەمبەر (ﷺ) كە
 (وسلم) دەفرمىۋ ((صنفان من اهل النار لم ارحما بعد: قوم معهم
 سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس، ونساء كاسيات
 عاريات، مائلات مميلات رؤسهن كأسنة البخت المائلة، لا
 يدخلن الجنة ولا يجيدن ريحها، و ان ريحها ليوجد من مسيرة
 كذا و كذا))^{۲۲} دەفرمىۋ، دوو كۆمەل ھەيە لە ئەھلى ئاگرى
 دۆزەخن من ئەم بىيئىون :

يەكەم: ئەۋانەن كە قامچى و كىيىلىيان پىيە ۋەك و كىكى مانكاۋايە
 ئازارى خەلكى پىدەنەن.

دوۋەم: ئافرىقىنىكىن لە ئومەتەكەم كە بېروالەت جل و بېرگيان لە
 بېردايە بەلام پوۋتن كە بېرىگا دا دېۋن لەنجو لار دىكەن بۇ
 ئەۋەي سەرنجى پىۋان بۇ لاي خۇيان پاكىشن، يان قىزىيان لە

^{۲۲} صحيح مسلم ۲۴۸

سەر پىشتى سەرى خۇيان كۆدە كەنەۋە دەيكەن بە تۆپەلە يەك
 ۋەك و سەر كۆپانى ووشترۋايە. ئەفەرمىۋى ئەم دوو كۆمەلە لە
 ئومەتەكەم ناچنە بەھەشتەۋە و ۋە بۇنى بە ھەشتىش ناكەن كە
 بۇنى بەھەشت چەندەھا سالتەپرى دەپرات. ھەندى لە زانايان
 "پەزاي، خويان لەسەر بى" (مائلات مەيلات) يان بەۋە
 شىكرىدۆتەۋە كە قىزىيان پىچاۋ پىچ و لول دەكەن، كە ئەمە
 شىۋازى قىزى ئافرىقى فرەنسىيەكانە. ھەروەھا يەككە لەو شتەنەي
 كە ئەمپرو ئافرىقتان بەكارى دەھىنەن و دەيكەنە سەريان ئەۋىش
 قىزى دەست كرىدە (الشعر الصناعى) كە لە زەمانى پەروانى
 كوردى خۇماندا ھەموو ئەو كىتەبەنەي من خويىندوۋمەتەۋە پىنى
 دەلەين (بارۇكە) ئەمەشيان لە دىدى ئىسلامەۋە ھەرامە و
 زانايانى شەرىعەتى پىروۋى ئىسلام لە كۆنەۋە قەسەيان تىدا
 كرىدوۋە، سىبحان اللہ ئەو زەمانانەي كە زانايان باسيان كرىدوۋە
 زەمانىا، بوۋە كە ئافرىقتان قىزىيان داپۇشىۋە ۋەك و ئەم سەردەمە
 خەك قىزى ئافرىقى نەبىنىۋە، ئەي ئەگەر ئەم سەردەمانە بوایە
 كە ئافرىقتان ئەو موۋانەيان بۇ جوانى بەكار دەھىنەي، كە ئىستە
 سەدان كارگەر كۆمپانىا بۇ بازىرگانی ئەو كارە دەكەن. دەپى
 چىيان بوتايە. زىنك ھاتە خىزمەتى پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم)
 ۋوتى: (يارسول اللہ إن لی ابنة (عریسا) اصابتها حصبة فتمرق
 شعرها افاصله؟ فقال: لعن اللہ الواصلة و المستوصلة) (اخرجة
 الشیخان و النسائی). ۋوتى ئەي پىغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ

وسلم) من كچىك ھەيە تازە شۇدەكات بەلام نەخۇشى زىپكەو ئاولەي ھەيە و ھەم مۇھەككىنى سەرى پۇتاونەتەو، ئايا دروستە موى تر بەسەرىيەو بەگەم، خۇشەوئىست فەرمووى: نەخىر بەھىچ شىۋەيەك موى بەسەرىيەو مەكە چۈنكە نەفرەتى خوا لەو ئافرىتانەيە كە موى بەسەرى خۇيانەو دەكەن و لەو كەسانەش كە ئەو كارەيان بۇ دەكەن، ھەزەرتى بخارى لە ھەزەرتى عائىشەي دايكى ئىماندارانەو دىگىزىتەو (پەزەي خويان لە سەرىيەت) دەفەرموئىت: كەنەزەيەكى ئەنصارى شەي كەرد بەلام بە ھۇي نەخۇشىيەو موى سەرى پۇتاپۇو كەس و كارەكەي ھاتنە خەزەتى خۇشەوئىستى خوا ووتيان: ئەي پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) ئىمە ھەز دەكەين قەزى تر بۇ كچەكەمان دابىننەو، پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرمووى: (لعن الله الواصلة والمستوصلة)^{۲۰} نەفرەتى خوا لەو ئافرىتانەيە كە موى بەسەرى خۇيانەو دەنەين و لەوانەش كە ئەو كارەيان بۇ دەكەن. بۇچى چۈنكە بەراستى ئەمە جۇرىكە لەغەش كەردن و ھەلخەتاندن، غەشىش بە ھەموى جۇرەكانىيەو ھەرامە پىغەمبەرى ئىسلام فەرموئەتى (من غشنا فليس منا) ئەوئى غەش بكا لە ھەرىشتىكەبى و خەلكى فرىوبدا لە ئومەتى من نىيە واتە لە بازەي ئىسلام دەچىتە دەرەو، بەلام ئەگەر ئافرىتەكە بە ھۇي خورىيەكەو يان دەرۋو ئەو جۇرە شتانە مۇھەكەيان گەياند بەيەكەو ئەو بەر ئەو نەفرىنە ناكەوئى ھەروەك سەئىدى كوپى خۇبەير "پەزەي خويى لەسەرىيەت"

^{۲۰} ھەموى ئەو فەرمۇدانە بخارى لە كىتەبى (اللباس) دا دىگىزىتەو لە صەھىھە كەيدە.

فهرمویه‌تی (لاباسَ بالتوصیل)^{۳۶} هیچ شتیکی تیانیه نه‌گهر
 ئافره‌ت قرژی خوئی به‌هوئی دهرزی ئاوریشمی و خوری و ئه
 شتانه‌وه به‌یه‌که‌وه گه‌یاند. هه‌روه‌ها ایمامی (احمد) یش
 "په‌زای خوا له‌سه‌ر خوئی و ایمامی هه‌ر چوار مه‌زه‌به‌که‌بی" پای
 وایه له‌سه‌ر دروستی ئه‌و حاله‌ته. به‌لام غه‌یری ئه‌وانه خه‌رامه
 هه‌روه‌کو ئه‌وه‌ی که (مسلم بخاری) پریوایه‌تیان کردووه که
 (معاویه) (په‌زای خوای له‌سه‌ریئت) هاته شاری مه‌دینه‌و
 وتاریکی بو خه‌لکه‌که‌ی خوینده‌وه، توپه‌ل قرژیکی دهر هیناو
 فهرمووی پاتان چیه به‌رامبه‌ر خیزانه‌کانتان که ئه‌م جوړه قرژه له
 سه‌ر ده‌که‌ن. وه‌لامی به‌م گوئیانه‌ی خوّم گویم له‌خوشه‌ویستی
 خوا بوره که ده‌یفه‌رموو (ما من امرأه تجمل فی راسها شعراً غیر
 إلا کان زوراً) ئه‌و قرژه ده‌ست کرده‌ی که ئافره‌تان له‌سه‌ری ده‌که‌ن
 ساخته‌یه و فپو فیله‌و دروست نیه. ئه‌نجا ده‌فه‌رموی ولامی
 پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی (إنما اهلکت بنو
 إسرائيل حین اتخذ هذه نسائهم) فهرمووی خوای په‌روه‌ردگار
 جوله‌که‌و به‌نی ئیسرائیلی یه‌کانی به‌هوئی ئه‌م کاره‌وه له‌ناو برد.
 سییه‌م؛ خه‌رامه ئافره‌تی موسلمان موی برۆکانی بکات و
 هه‌ندیکی لابیات و باریکی بکاته‌وه جابه‌هوئی داو دهرمان بیئت
 یان مور هه‌لکیش بیئت پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) نه‌فره‌تی

^{۳۶} له فتح البارء، فهرموویه‌تی ابوداود به‌سه‌نه‌دیکس صحیح افراجی کردووه .

لهو ئافرهتانه کردوو که مووی برۆکانی هل دهگری جابه هل
 کیشان بیت یان به تاشین و داو دهرمان بیت. ابن مسعود
 صحابهی به ریزی خوشه ویستی خوا ده فرموی پیغه مبهری خوا
 (صلى الله عليه وسلم) فرموویته ((لَعَنَ (صلى الله عليه وسلم)
 النامصة و المتنمصة))^{۳۷} نه فرتهی خوا لهو ئافرهتانه بیت که
 مووی برۆکانیان هل دهگری بۆ مه بهستی جوانی لهو
 ئافرهتانهش بیت که مووی برۆکانیان بۆ هل دهگریته. ابن کبیر
 له تهفسیره کهی خویدا له (۳۵۲/۲) دا چاپی (دار الاندلس) له
 بارهی برۆ باریک کردنه وه ده فرموی به داخه وه زۆربهی ئافرهتان
 نه مپۆ توشی به لای برۆ باریک کردن و دهم و چاو هه لگرتن بوون و
 به داخه وه بۆته پیداو یستی کهی پۆژانه یان و به هیچ شیوه یکه
 ناتوانن دهست بهرداری بن، ههروه ها ده فرموی: ناتوانی
 ئافرهت له سه ر په زامه ندی میرده کهشی برۆکانی باریک بکاته وه
 نه گه ر فره مانیشی به ژنه کهی کرد لهو کاته دا نابی ئافره ته که
 گوپرایه لی میرده کهی بکات چونکه نه مه سه رپیچی خوای
 تیدا یه و نابیت به قسه ی مه خلوقی خوا سه رپیچی خالق که
 بکری که (الله) یه. به لام هه ندی له زانایانی هه نابیله " په حمه تی
 خوایان لی بیت " ده فرموون: نه گه ر میرد پی خوش بیت

^{۳۷} ده لاو حرام له نیساندا ل ۹۰.

ئەنكەي بىر ئايال بىت ئەنكەشى تەنھا مەبەستى پەزىلەتلىرى
 مېرەكەي بىت لەو ھالە تەدا دەتوانىت بىر ئايال بىر بىر بىر
 موى دەموو چاوى لايىقەت ئارايشت بىر بىر بەلەم بە داخەم
 نۆرىي نۆرى ئەو ئافرىقىيە كە ئەمەل بىر ئايال بىر بىر
 شويان نەكردە بىر دەروە دەيگەن ئەو ھەم ھەم ھەم ھەم
 مەبەستىيە پەزىلەتلىرى مېرەكەي نىيە بىر بىر ھەم ھەم ھەم
 زانىستىيە بىر بىر بىر ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 (ئىسحاق) دەيگەن ئەو دە فەرموئە ئافرىقىيە چوۋە خەمەتى
 دايىكى ئىمانداران ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 ئەي دايىكى ئىمانداران مە ئافرىقىيە تازە شوم كەردە ھەم ھەم
 چاۋم موى زىيادەي پىۋەيە ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 بىت ئايال ئەتەم لاي ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 ئازارى بىر ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 جوان بىر ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 (سەم) كە نەفرىنى لەو ئافرىقىيە كەردە ھەم ھەم ھەم ھەم
 دەكەنە ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 ئەو ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 نەفرىنى لەو ئافرىقىيە كەردە ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم
 ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم ھەم

بکات وە بۆ مەبەستی میژدەکە ی نیه. **إِنْ شَاءَ اللَّهُ** ئەو ئافرەتانهی
 کە بۆ پەزنامەنی میژدەکانیان دەی کەن بەر ئەو ئەفرینەیی
 خوشەویست ناکەون (والله أعلم).

چوارەم: حەرەمە ئافرەتی موسڵمان خالّ لە سەر جەستەیی خۆی
 بکوژی پیڤەمبەری سەرور (صلی الله علیه وسلم) ئەفرەتی
 کردوووە لەو ئافرەتانهش کە خالّ دەکوژن و ئەوانەش کە بۆ یان
 دەکوژن، شوینی کوتانەکەش بە لای ئیمامی شافعیەو دەبێت لا
 بپریت ئەگەر مەترسی گەورەیی بەدوایا ئەدەهات. وەکو لە دەست
 دانسی ئەندامی لاشەیی یان پەلە و نیشانەییەکی ناشرین کە
 بکەوێتە لاشەییەو ئەو کاتە واجب نیە خالەکە لاببات لە
 فەرموودەیی "صحیح" ی ابن مسعود هاوێلی خوشەویستی خوا
 دە فەرموی (لَعَنَ "صلي الله عليه وسلم" الواشمة والمستوشمة)
 دە فەرموی پیڤەمبەری اکرم (صلی الله علیه وسلم) ئە فرەتی
 کردوووە لەو ئافرەتانهی کە خالّ لە سەر لاشەیی خۆیان دەکوژن و
 لەوانەش کە خالیان بۆ دەکوژن. لە زەمانی جاھیلیەتی پیش
 ئیسلام دا عەرەبەکان زۆربەیی لاشەیان بە خالّ نەخش کردوووە
 تەنانت وینەیی خواوەندو شاعیرو زاناکانیان لەسەر لاشەیان بە
 خالّ کێشاووە هەرەک چۆن دەبینن وینەیی خاچو مەسیحیان
 لەسەر لاشەیان دەکێشن وە سەرە پرای ئەو کەسانە ئازاریکی
 زۆریان پێدەگات بە داخەووە لە سەر دەمی کرانەووەی دونیای
 عەولەمەدا ئەم نەریتە جاھیلی و ئەقامیانە زیندرو بونەتەووە و

زور جاریش ته له فیزیۆن و پوژنامه و گوڤار سه ته لایته کان و که ناله کانی پراگه یانندن به ناوی پیشکه وتنه وه بازار پی ئه م جوړه نه ریته نه فامیانه په و اج پیده ده ن.

پینجه م: حه رامه نافرمتی موسلمان دانه کانی شاش و واش بکات بو جوانی به واتایه کی تر جیهازو نامیری پیشکه وتوی لیبدات و له م لا و لایان بگریت تاوه ک و بو شاییه کی که میان ده که ریته بهینه وه نه وه ش بو دوو مه به ست یان بو جوانی یان بو نه وه ی بلین گه نجه، نه مه ش دروست نیه چونکه فریودان و خه له تاندنی تیدایه هه رکاریکیش فریودان و خه له تاندنی تیداییت حه رامه هه روه ندو له هه رموده ی ابن مسعود دا هاتوه که بزمان ده گیریته وه و ده هه رموی پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هه رمویه تی (لعن الله النامصات و المتنامصات و المنفلجات للحسن و المتغیرات للحسن) واته: نه فرمتی خوا له و نافرمتانه ی که دانیان شاش و واش ده که ن ته نه اش به مه به ستی جوانی، وه نه و که سانه ش که نه و کاره یان بو ده که ن هه روه ک خوی په روه رد گاریش له سوره تی (حشر) نایه تی (۷) دا ده هه رموی (وَمَا آتَاكُم الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) نه وه ی پیغه مبه ری خوا بو ی هی ناو و هری گرن و جینه جینی که ن دوریش که ونه وه له وه ی هه ده غه ی کردو وه لی تان هه رکه سیکیش گوپرایه لی خوا و پیغه مبه ری نه کات خوا سزای توندی ده دات. که واته به هه رموده ی خوشه ویستی خوا حه رامه

ئافره‌ت دانه‌کانی شاش و واش بکات بۆ جوانی تهنه‌ئا
 ئافره‌تانه نه‌بیٔ که به‌شیوه‌یه‌کی سروشتی دانه‌کانیان خوارو
 خێج بۆ ناوه‌وه‌یان بۆ ده‌روه‌ ده‌ر په‌ریوه و پیو‌یستیان به‌کاری
 نه‌شته‌ر گه‌ری هه‌یه بۆ راست کردنه‌وه‌یان یان کلۆر بوون و
 پیو‌یستیان به‌پرکردنه‌وه هه‌یه هیچ مه به‌ستیکی جوانی و پۆز
 پیوه‌ لێدانیان نیه‌ ئه‌وه دروسته به‌لام ئه‌حمده‌ کاکه محمود له
 کتێبه‌که‌ی خۆیدا به‌ناوی (ژنان و کاروباری ژنان له ئیسلام دا)
 ده‌فه‌رموی له به‌ر ئه‌وه‌ی دینی ئیسلام گ‌رنگی ته‌واوی داوه به
 مرو‌ف و مه سه‌له‌ی خو جوان کردن له به‌ر ئه‌وه حه‌لله بۆ ژن و
 پیاو که نه‌شته‌ر گه‌ری جوان کاری بکا به به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی له کاتی
 پو داویک دا (عرفه‌ جه‌ی کۆری سه‌عد) لوتی پر‌بوو پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمانی پیکرد بجیت له ئالتون لوتی
 دروست بکاته‌وه ، ئیمامی (ختابیش) له ته‌فسیری ئه‌م فه‌رموده‌یه‌دا
 ده‌فه‌رموی: ژن و پیاو ئه‌توانیٔ ئه‌ندا زه‌یه‌کی که‌م له زی‌ر به‌کار بیٔ
 بۆ ئه‌و جو‌ره شتانه هه‌روه‌ها له کتێبی (المجموع)^{٢٨} دا هاتوه که
 ده‌لیٔ (يجوز لهن ذهاب أنفهن أو سنهن أو نعلتهن أن يتخذن مكانهن ذهاباً
 سواءاً أمكنه فضة و غيرها أم لا) ده‌فه‌رموی: دروسته مرو‌ف
 ده‌سکاری ده‌م و چاو و لوت و گو‌ی و هه‌ر ئه‌ندامیکی تری لاشه‌ی
 بکات و حه‌لله له شه‌ریعه‌تی پیرو‌زی ئیسلامدا به (تغیر خلق الله)
 دانانریت.

^{٢٨} ژنان و کاروباری ژنان له ئیسلامدا احمد کاکه محمود چاپس یه‌که‌م ل. ٢١١

ششم: یه کینگ لهو شتانهی که شمېرؤ بۆته عادهت و زۆربهی نافرتهی موسلمان دهیکات نهویه که نافرته دهست و پهنجه و کولم و چاو و لیوهکانی بۆ یه دهکات لهم بارهیه شهوه زانایانی ئیسلام ده فرموون حهرامه نافرتهی موسلمان پیلوی چاوی سهر و ژیری، کولم و لیوهکانی نارایشت بدات بهلام همدیکی تر له زانایان دهفرموون دروسته نافرتهیک که میردی خوی هبیت خوی بۆ نارایشت بدات مهبستیش لهو کارهی تهنها خر جراس کردن بیت بۆ میردهکهی، چونکه خوشهویستی زیاد دهکات. بهلام لهو نافرتهانهی که شمېرؤ وهك عادهت دهیکه شویان نهکردوه یان بۆ دهرهوه دهیکه دروست نیه و حهرامه بهلام بۆ یهکردنی نینۆکه کان دروسته بۆ نافرتهی میرد دلو که فیمامی نهوهوی له (المجمع) دا له لاپهړه (۳۲۴) بهرگی (۱) دا باسی لهو فرمودهیه ده کات که حهزرتی ابو هریره هاولی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دهی گیریتسهوه ده فرمووی یهکینگ لهخیزانه بهرینه کانی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) فرمووی من حهزم لهبۆیه کردنی پهنجهی دهست و قاچهکانم نیه چونکه خوشهویستهکم که پیغمبری خواجه (صلی الله علیه وسلم) رقی له بۆنهکهی ده بیتسه بهلام نهی خوشکی بهرینم بۆ پهنجهی دهست و قاچت لهخه ناگریت که حهزرتی عائیشهی دایکی ئیمانداران دهفرمووی: پۆژنکیان نافرتهیک هات بۆ عالمان و باسی حال و گوزهرانی خوی کرد و لهبارهی خۆیهوه نامهیهکی

پى بوۋ دەستى دريژكرد نامەكە بدات بە پېغەمبەرى خوا (صلى
 الله عليه وسلم) كېشەكەى بو چارە سەركات خوشەويست
 دەستى دريژكرد نامەكەى ليۋەرگريّت فەرموى: (ما ادرى ايد
 رجل ام يد إمراة) ئەى عائىشە ئەرى ئەۋە دەستى پىاو بوو يان
 ئافرەت فەرموى: مى ئافرەت بوو فەرموى: (لو كنت إمراة
 لغيرته (ظافرك) فەرموى: ئەگەر ئافرەتى چاك بوايە دەبوو
 پەنجەكانى خەنەى پىۋە بوايە. خوشەويستان بو يەى نىنۆكە
 كان دەبىت بۆيەۋ دەرمانىك نەبىت كە چەوربىت تويژالېك لە سەر
 نىنۆكە كان دروست بكات يان لە سەر پېستەكەى دروست بكات
 چونكە ئەۋ كاتە نايەلېت ئاۋ بگاتە ژيەر نىنۆكە كە يان ژيەر
 پېستەكەۋ پاك نابىتەۋە بەراستى ئەم جورە بۆيانە نەك بو
 ئافرەت بو پىاويش حەرامە.

حەۋتەم: ھەرۋەھا حەلال نىيە بو ئافرەتى مۇسلمان قژى سەرى بو
 يە بكات بەلام ئەگەر پىر بوو بوو چوبوۋە تەمەنەۋە دروستە بە
 مەرچىك بەرەنگى رەش بۆيەى نەكات. حەزەرەتى ئەبوۋ بەكرى
 صديق (رەزاي خۋاي لە سەر بىت) باۋكى ناۋى (ئەبى قەفاحە)
 بوو لە فەتى مەكدا ھىنايە خزمەتى پېغەمبەرى خوا (صلى الله
 عليه وسلم) كە خوشەويستى خۋاي بىنى ھەموو مۇھەككىنى سەرى
 سىپى بوۋە، فەرموى ئەم رەنگە بگۆپن بەۋ مەرچەى رەنگى رەش
 نەبىت، لەمەۋە زانايان (رەحەتى خۋايان لە سەر بىت) دەفەرموون
 حەرامە ئىنسانى پىر موى سەرو رېش و سىمىلى رەش بكاتەۋە

(الزهرى) ده فهرموى ئهو كاته هې كه ئيمه گهنج بووين سهرو
 پيش و سميلىان پرهش ده كرده وه، كاتيكنيش ده چوينه ته مهنه وه
 وازمان ليده هينا هه نديك له صاحابه كانيش (پرهزاي خويان له
 سهريئت) پريگايان داوه به پرهش كرده وه قزى سهر و پيش و
 سميل به پرهنگي پرهش وهك (سعدى قورى وه قاس، عقيهى كوپى
 عامر، هه سهن و حسينى كوپى نيمامى على و كچهزاي
 پيغه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) ههروه ها بوخارى له ئه بو
 هريره هه وه لى پيغه مبهري خوا دهى گيړيته وه ده فهرموى
 پيغه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمويه تى (ان اليهود و
 النصارى لا يصبغون فخالقوهم) جوله كه و گاوره كان سهرو
 پيشيان بويه ناكه نه وه ئيو به پيچه وانه هې ئه وانه وه پرهشى
 بكه نه وه بو يه (هه زره تى ئه بوبكر و عمر و هه نديكى تر
 له صاحابه كان ئه م كارهيان كرده وه.

به لام هه نديكى تر له زانايان فهرمويانه: دروست نيه موسلمان
 سهرو پيش و سميلى پرهش بكاته وه ته نها له حاله تى جهنگ و
 تيكونشان دا نه بيت به مه به ستي ترساندن دوزمن تاوه كو بلين
 سهريزه كانى نيسلام هه مويان گهنج و لاون. ههروهك و ئه
 فهرموده يه (ابو پور) دهى گيړيته وه ده فهرمويه تى پيغه مبهري
 خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمويه تى (اِنْ أَحْسَنَ مَا غَيْرُكُمْ بِهِ
 الشُّسْبُ الْحَنَاءُ الْكَتَمُ) چاكترين شتى كه پرهنگى سپى پى بگوین
 پرهنگى خه نه و كه ته مه، هه رچه نده خه نه پرهنگى سوره به لام

(که ته م) پروه کی که له ولاتی یه مهن ده پوی و پهنگی پهش ده دهکات و زیاتر به لای مورا ده پوانیت. هه روه ها (شیخ صالح الفوزان) له م باره یه وه ده فهرموی دروست نیه موسلمان موی سهرو پيشی پهش بکاته وه چونکه پهنگی پهش زینه ت و جوانی تیدایه و دهرونی مروفیش هزی پیده کات.

هه شته م: دروسته نافرته موسلمان له سنوری خو ی دا جل و بهرگی جوان و خاوین له بهرکات، خوی په روه رد گار له نایه تی سی و دووی سوره تی اعراف دا ده فهرموی: (قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ) ئه ی پیغه مبه ری خوشه ویست به ئومه ته که ت پابگه ی نه که هیچ که سی بوی نیه پی له پاک و خاوینی و خو جوان کردنی موسلمانان بگری، ئه ونده ی ئاینی ئیسلام گرنگی به پاک و خاوینی و خو جوان کردن داوه هیچ بهرنامه و پروگرامی کی سهر ئه م زهوی یه گرنگی پی نه داوه، زوربه ی زانایانی ئیسلام ده فهرموون: دروسته نافرته موسلمان زیرو زیوو خشل به کار بی نی، به تایبه ت نافرته میردار بهو مهرجه ی ئه و زیرو زیوو خو جوان کردنه ی بو پیاوانی نامه حرم نه بی ت، چونکه حرامه پیاوی موسلمان گوئی له دهنگی خشل و خرخال و زیرو زیوو دوگمه و دولاب و گو بهر وک و ئه وان به ی، ته نانه ت ئه و نافرته تانه ی له ژیر عه با و شتی وا شه وه له بهری دهکات ده بی ت زور هه ول بدات

دەنگى خرىنەى لىۋە نايەت. خوشەويستان ئافرىقى تان بە
 شىۋەيەكى سىروشتى ھەزىيان لە خىشل و زىپرو زىۋە لەو بارەشەۋە
 خىۋى پەروەردىگار لە ئايەتى ھەقىدەى سىروشتى زىخرف دا
 دەفەرمىۋى (أَوَمَنْ يُنَشَأُ فِي الْحُلِيِّ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ)
 دەفەرمىۋى دروستە زىپرو زىۋ ئاورىشم بۇ ئافرىقى تان بەلام ھەرامە
 بۇ پىۋان، پىغەمبەرىش (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمىۋى (حرم
 لباس الحرير و الزمب على ذكور أمتي وأحل لأناهم) ھەرامە
 پىۋى مۇسلمان جىل و بەرگى ئاورىشم لەبەر كات، ئەم فەرمودەيە
 ئىمامى تەرمىزى گىپراۋىيەتەۋە. ئەگەر بەوردى و واقى سەيرى
 پىكھاتەى ئافرىقى بىكەين دەبىنن ئافرىقى تان بە سىروشتى خىۋى
 ھەزى لەزىپرو زىۋو خۇجوان كەرنە، ئىتر ھەر پىلەو پاىيەكى
 سىياسى و كۆمەلايەتى پۇشنىبىرى ھەبىت، تەننەت جىۋانى
 شىۋىن و جۇگرافىيەش ئەو ھەزىيان ناگۇپى بۇ يە دەبىنى
 ئافرىقى دىكتۇرا يان فۇقى دىكتۇراى ھەبى لەگەل ئافرىقى تىكى
 نەخۇندەۋارا ۋەك و يەك ھەزىيان لەزىپرو زىۋو خۇپازاندەۋەيە
 بەمەبەستى ئەۋەى شىن بن لاي پىۋان. كەۋاتە ئەو ئافرىقى تانەى
 كە خۇيان پىۋوت دەكەنەۋە ئەۋەيە خۇيان لە دلى پىۋان دا جى
 بىكەنەۋە.

ب- لەپرووی تەندروستی یەوە :-

دیاره شتیکی بەلگە نەویست و حاشا هەل نەگرە ، که ئافرهتی ئیماندار حیجابی شەری دەپۆشییت ، لەترسی نەخۆشی یە کوشنده کان نیە بەلکو تەنها لە ترسی خۆیەو دەبی فەرمانی خۆی گەورە جی بەجی بکات ، که خۆی گەورە لە قورئانی پیرۆزدا ئەمری بە ئافرهتان کردووە که پۆشاکی شەرم و حەیا لەبەر بکات و جوانی و پازاوهیی خۆی بو پیاوانی نامەحرەم دەر نەخات ، تەنها هاوسەری حەلالی خۆی نەبییت ، ئەوجا مەبەستی دووەمیش ئەوەی که ئافرهتی ئیماندار پۆشاکی شەری لەبەر دەکات بو خۆپاریزی یە لە نەخۆشی ، کهواتە لیڤرەو خۆینەرانی بەرپێز و خۆشەویستم بە پشیتیوانی خۆی پەرەردگار ئیستا باسی زیانەکانی ڕووتی و قوتی دەخەینە بەر دەستی ئیوەی بەرپێز بەئومێدی ئەوەی هەموولایەک بە تاییبەتی خوشکان و دایکانی ئازیز سودی لیۆەرگرن .

یەکەم : زیانەکانی ڕووتی و قوتی (سفوری) :-

گۆشاری (B,M,J) که گۆشاریکی بەناوبانگی جیهانیە ژمارە یەکی ئەم گۆشارە لەبەر واری ١٩٧٢/١/١٥ دا دەرچوووە لەلایەپرە (١٢٠) دا دەلیت : نەخۆشی شیرپەنجە (الميلانو الخبيثة) (Malignat melanoma) زۆر بەپاشکاوی دەلیت : لە پابردودا ئەم نەخۆشی سرگانە زۆر کەم بوو بەلام ئیستا بەپی ی ئامارە پزیشکی یەکان لە پەرەسەندنی بەردەوام دایە ، ئەمەش بەزۆری توشی ئەو ئافرهتانه

دەبىئەت كە قاچ و قولیان پووتەو بەدریژای سال گەرماو سەرماو
تیشكى خۆرلى ی دەدات. جا خوینەرى بەرپز بە ویدی سەیركە ئەم
گوڤارەكە باسی سالەكانى حەفتا و هەشتاكانى سەدەى پابردو
دەكات . ئەى ئەبى ئەمپۇ ئامارە پزیشكى يەكان بلىن چى كە ئەمپۇ
بەهۆى كرانهوہى زیاترى دونیا بەپوى يەكترى دا بەهۆى سیستەمى
عەولەمەرە كە دونیا وەك و گوندیكى بچوكى لیھاتووہ ئافرەتان
بەهۆى فلیم و كەنالەكانى سەتەلایتەوہ زیاتر ستریج و كۆلۆن و
گۆرەوى دریژ لەپى دەكەن، لەوانەشە زۆربەى خوشكان ئەو پرسیارە
بكەن و بلىن ئەمپۇ ئافرەتان پانتۆلى كابوومینى جۆبى تەسك و
سى چارەك لەپى دەكەن لەولامى ئەو پرسیارەشدا دەلىلین: الحمدالله
ئەمپۇ زانستى پزیشكى ئەو پاستى يە زانستى يەشى سەلماندووہ
كە جلى تەنگ و تەسك كاریگەرى زۆرى ھەيە لەسر توشبونى ئافرەت
بەنەخۆشى يە جۆراو جۆرەكان .

دووہم: زیانەكانى ئارایشە لەسەر پىئست:

دكتۆرە (وەبە احمد حسن) مامۆستای كۆلیجى
پزیشكى يە لەزانكۆى ئەسكەندەریەى مصر ئەلیت:
ئارایشەكانى ئافرەت وەك و سوراو سپیاو كاریگەرى زۆر
خراپیان لەسەر پىئستى ئافرەت ھەيە چونكە ئەو مادانەى كە
ئارایشەكانى لیډرۆست دەكریت پىكھاتووہ :-

- ١- لەمادەى كانزای قورس وەك قورقوشم و جیوہ
- ٢- پىكھاتووہ لە مادە چەورى يەكانى وەك و زەیت .

۲- پيکها تووه له بهر و بوو مه په توولی يه کان

به پيلى پيغمبايي يه زاناستی يه کانيش نه مانه هه مووی زيان به پيستی نافرهت دهگه يه نيټ، چونکه کانيش که نافرهت نارايشت دهکات پيستی له ريگه کوييله کانهوه هه مووی نه و ماده زيان به خشايه هل دهوژيټ و دواجار دهبيته هووی هه وکردهی لهش و توشبون به نه خووشی يه هه سته وهريه کان . به واتايه کی تر نافرهت که قوشی هه ساسيهت دهبيټ، نه مهش راستی يه کی زاناستی يه نه بيټ خوشکان و دايکان ليی ناگاداربن. نه گهر وازنه هيټن و بهر دهوام بن له سهری کاریگهري زور خراپی بوسه ربه شه کاني خوین و گور چيله کان دهبيټ .

هه روه ها دکتور (حسن الحنفواي) که يه کيکه له و دکتوره به ناوبانگه کاني پيستی له جيهان دا دهليټ: نه خووشی يه کاني په لهی پيستی به زوری له ناو نه و نافرهتانه دا بلاو دهبيته وه که زياده رهوی دهکن له به کارهينانی جوړه کاني نارايشت وه و کریم و مهرهم و قه له می ليو و نينو و عه تره کان، هه روه ها دکتور (يعقوب سليمان) نه ویش يه کيکه له دکتوره به ناوبانگه کاني پيستی له شاری موصل دهليټ: تويزينه وه پزيشکی يه کان له سهرتاسهري جيهان نه و راستيهيان سه لماندوه که زور بهی نه خووشی يه کاني پيستی له ناو نافرهتانه دا له نه جامی به کارهينانی ده رمانه کاني نارايشته وه يه چونکه نه و بهر هه مانه چه ندين جوړی مادهی کيمایي جياوازی تيډايه که

پېستى لەش دەسوتىنىتەو و ھەندى جار كەسەكە توشى نەخۇشى بىرۇ دەكات ، باوەرتان ھەبىت من بۇخۇم پياوئىك دەناسم كە لەسالى (۲۰۰۰ - ۲۰۰۲) خەنەى ھىندى بۇ رەشكردنەو موى سىملى بەكارى دەھىنا بەلام لەدواى ئەوہى چەند جارىك بەكارى ھىنا، پېستى توشى ھەساسىيەت بوو ئىستاشى لەگەلدا بىت، پېستى توشى بىرۇ بوو و چەند جار سەردانى دىكتورى پىسپورى پېستى لە شارى سلىمانى كردو و چارەسەرى نەبوو و پىيان ووتوو توشى بىرۇ بوو، ئەمەى كە باسەم كەرد پياو ئەى ئەبى حالى ئەو ئافرىتەنە چۆن بىت كە بەردەوام پۆزانە بۇ بازار بۇ دائىرە بۇ سەردان ئارايشت و سوراو سپاى دەكاو مەلەم و كرىم بەكاردەھىنى پىسپورە بەناوبانگە جىھانىەكانى پىست لە زانكوى (كالىفۇرنىا) لە سان فرانىسكوى ئەمريكا ئەوہيان پوون كەردۆتەو كە بەكارھىنانى ئارايشت و كرىم و بەرھەمەكانى ترى خۇ جوان كەردن لەكاتى پىر بوون دا دەبىتە ھوى زو پىر بوون و دەرکەوتنى چىچ و لۆچى پىست .

ج- لە پووى ئابورى يەو :-

بى گومان لەوولاتە دواكەوتەكاندا ئافرىتان زياتر بايەخ بە جل و بەرگ و خۇ پازاندەو دەدەن لە چا و ئافرىتان لەولاتە پىش كەوتووكاندا، بەداخەو ئامارىكى راست و دروستەم لەبەر دەستدا نىە بزانم ژمارەى ئارايشتگا و سەنتەرەكانى لەش جوانى

و خۇپازاندنەۋە چەندە لە وولاتانى ئىسلامى دا ، بەلام بۇ
 نەۋرە تەنھا لە شارى سەلىمانى دا سالى (۲۰۰۲) چوارسەد و
 پەنجا ھالون بەرەسمى اجازەيان لەلايەن خگومەتەۋە پىدراۋە ،
 ھەروەھا لە سالى (۲۰۰۹) ھەشت سەدو پەنجا ھالون
 اجازەيان پى بەخشاۋە ، ئەمە بىجگە لە ھەموو سەنتەرانەش
 كە خەرىكى عەمەلىياتى جوانكارى لەش و لارو لىچ و لىۋو دەم و
 ددانەكانن، گوشت لەلەشى دەگرن و لىۋى بۇ ئەستور دەكەن و
 سىگى بۇ گەرە دەكەن و چاۋى عەدەسەى جوانى بۇ دادەنن
 چاۋى بۇ پەش دەكەن و بۇى شىن دەكەن واتە: ھەزى لە چ
 پەنگىكە ئەو جۆرە عەدەسەى بۇ دادەنن . بەراستى ئەگەر
 بەدىدىكى ئابورىيەنەۋە سەيرى ئەم مەسەلەيە بگەين ، ئەم ھەموو
 پارەيە كە لەم شتانەدا سەرف دەكرىت بۇخۇى بۇجەيەكى
 زەبەلاحە ، ۋەلاھى ئەگەر نىۋەى ئەم پارەيە بەشىۋەيەكى
 خىرخواى كۆبكرىتەۋە دەيان قوتابخانە و نەخۇشخانەى پى
 دەكرىتەۋە ، يان دەيان سەنتەرى زانستى و پزىشكى پى
 دەكرىتەۋە ، بەو ھۆيەشەۋە دەتوانرىت دەيان نەخۇشى ھەژارى
 پى چارە سەربكرىت كە شەۋانە لە شاشەى تەلەفزيۇنەكانەۋە
 دەيان بىنن ۱. بەلام بەداخەۋە ئەۋەندەى ھالون و سەنتەرى خۇ
 جوان كردن و ئاراشتگامان ھەيە ، نىۋ ئەۋەندە سەنتەرى زانستى و
 بەردى گورچىلەۋ قەستەرى دلمان نىە ، من نالىم با ئافرىت گرنكى
 بەلايەنى خۇ جوانكردن و پازاندنەۋەى خۇى نەدا ؟ نەخىر بەلام من

ئىبرەدا مەبەستەم ئەۋەيە ئەۋەندەي ئافرىقى شەرقى و ۋىلاتانى
ئىسلامى پارە پۇلى خۇيان بۇ ئارايشت و سوراو سىپاۋ ماكىاژ
بەكار دەھىنن ، بەنىۋەي ئەۋ پارەيە دەيان و سەدان پىرۋەي ئابورى
لەم ۋىلاتانە دا پىي بەرھەم دەھىنرىت ، يعنى ھەرواي لىھاتۋە ئافرىت
بەناۋى مۇدىلاتەۋە ئەبى سوراۋ پىلاۋ قاتەكەشى يەك رەنگ بى بە
ۋاتايەكى تر كاتى ئافرىتەك دەچىت بۇ بازار سوراۋى بىرىت بە
ناچارى ئەبى پىلاۋىكىشى بۇ بىرى دواتر چاكەت و كراسىكىشى بۇ
بىرى چۈنكە مۇدىلەكەي ۋايە ئەبى ھەموۋى لەيەك رەنگ بىت ، بۇيە
ھەندى ئەۋ خوشكە بەرپىزانەي لە دائىرەكانا مامۇستايە يان مۇظە فە
لەگەل حورمەتەم بۇ ئەۋ پىشانە كەھەموۋى پىشەي پىرۋىن بەلام
بەداخەۋە مۇچەكەي ھەربەشى ئارايشتەكانى ناكات ، خوشكى
ۋاھەيە معاشەكەي چوارسەد ھەزارە بەلام مانگانە پىۋىستى بە پىنج
سەد ھەزار دىنارە بۇ پىۋىستى يەكانى سوراۋ سىپاۋ و عطىر و
عطور، بۇ نمونە پۇژىك گۇقارى كەپىرم خۇيىندەۋە لە لاپەرە (۱۳) دا
باسى بابەتەك دەكات بەناۋى ئارايشتەكاي ژنان و ۋەرگرتنى پارەي
خەيالى !!! ئەلەيت زۇرجار خاۋەن ئارايشتەكان لەيەك بۇيەكردنى
نىنۋەك و مىش كىردن و ماكىاژدا پارەيەكى خەيالى ۋەردە گىرن ،
جارى ۋاھەيە لە جوانكارى بوكىك دا (۴۰۰) دۆلارى ئەمىرىكى
ۋەردەگىرن ھەندى جارېش يەك جار جوانكارى بۇ ئافرىتان بە (۱۰۰)
(ھەزار دىنار دەكەن ۋاتە ئەگەر خوشكىك مانگى پىنج جار بچىتە
ئارايشتەگەيەك معاشەكەي لەسەرى قەرزار دەبىتەۋە ؟!)

بەشى چوارەم

يەكەم : بۇن خوشى ئافرەتان (الطيبُ النساء)

خوشەويستان بەكار ھېنانى بۇن خوشى بۇ ئافرەتانى موسلمان
كارىكى شىياو (مستحب)ە، ھەزرىتى عائشە دەفەرموى (كُنْتُ
أطيبُ) (رسول الله بأطيب مايجد حتى أجد و بيص الطيب
في شعره و الحيته)^{۳۹} پېغەمبەرم بينى (صلى الله عليه وسلم)
بە خوشترين بۇن خوى بۇن خوش دەکرد بەشىۋەك دەم بينى
موۋەكانى پىشى بريسكەيان دەھات. ئەبو سەئىدى خۇدرى "
پەھمەتى خۋاى لى بىت" دەفەرموئت باسى ژنىكىيان کرد گۋايە
ئەنگۈستىلەكەى بەمىسك ناۋەخن کردوۋە فەرموى (و هو أطيبُ
الطيب) فەرموى با بەكارى بىنى چونكە مىسك لە ھەموو
بۇنەكان خوشترە، كەواتە بۇن خوشى بۇ ئافرەتانىش ھەلآلە
بەلام بۇنى پىياۋان جىاۋازە لە بۇنى ئافرەتان ، بۇنى پىياۋانىش
ئەۋەيە كە پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى
(طيبُ الرجال مظهرَ رِيحه و خَفَى لونه) بۇنى ھەيە ۋەرەنگى نىە
ۋەك ۋەكۋاۋ ھى ئافرەتانىش ئەۋەيە (طيبُ النساء مظهرَ لونه

^{۳۹} اساس البخارى ئەم ھدىثە ى كىراۋەتەۋە

وَحَفَى رِيحَهُ) ^{٤١} بۆنى فىەو رەنگى ھەيە. ھەك زەغفەزان واتە: بۆنەكەى بەس-بۆ خۆيەتى و بۆنەورو بەرى بىلۆ نابيەتەو سەرئىجى خەلەك بۆ لای خۆى پاناكىشى، محمدى شوكانى دەفەر موى: لەفەر مودەى پيغەمبەردا (صلى الله عليه وسلم) ھاتو ھە ئافرەتەى كە بەناو كۆپو كۆمەل و بازارو شوپنە گشتيەكاندا دەروات و بۆنى خۆشى ئەچى بەسەر خەلەك بە زيناكار دانراو، بەلگەشمان ئەم فەر مودەيە كە پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەر مويەتى ((عن أبي موسى (رضي الله عنه) عن النبي (صلى الله عليه وسلم) قال: كُلُّ عَيْنٍ زَانِيَةٌ، وَ الْمَرَأَةُ إِذَا اسْتَعْطَرَتْ، فَمَرَّتْ بِالْمَجْلِسِ كَذَا وَ كَذَا ، يَعْنِي زَانِيَةٌ..... رواه أبو داود و الترمذى و قال حديث حسن صحيح . رواه النسائي و ابن خزيمة و ابن حبان في صحيحه ، و لفظهم : قال النبی (صلي الله عليه وسلم) أيما امرأة استعطرت، فمرة على قوم ليجدوا ريحها فهي زانية و كُلُّ عَيْنٍ زَانِيَةٌ . رواه الحاكم ايضاً و قال صحيح الأسناد.....) ھەر ژنيەك خۆى پرازينيەتەو بۆنى خۆش لە خۆى بدات و پاشان بچيتە ناو بازارو شوپنى كۆپ و كۆبونەوكان بە مەبەستى ئەو ھى سەرئىجى خەلەك بۆ لای خۆى پاكيشى پەنا بەخوا ئەو ئافرەت، گوناھ بارەو ئەتوانریت پيى بوترى زيناكار بەواتاى ھەموو چاوى زينا دەكات و زيناى چاويش تەماشاكردنى

^{٤١} رواه النسائي والترمذى عن أبي هريرة قال: الترمذى حديث حسن احكام النساء لإمام احمد.

ئافرهتی نامه حرمه ههروهه حهزهتی ئه بو هریره (پهزای خوای له سه ریئت) بۆمان دهگیریتوه دهفرمووی: پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرموویهتی (ابی هریره رضی الله عنه) و عن موسی بن یسار (رضی الله عنه) قال: مَرَّتْ بِأَبِي هُرَيْرَةَ إِمْرَأَةً وَ رِيحُهَا تَعْصِفُ، فَقَالَ لَهَا: أَيْنَ تَرِيدِينَ يَا أُمَةَ الْجَبَارِ؟ قَالَتْ: إِلَى الْمَسْجِدِ قَالَ: وَ تَطْيِبْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ قَالَ: فَارْجِعِي فَاغْتَسِلِي فَأَنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) يَقُولُ: لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْ إِمْرَأَةٍ صَلَاةَ خَرَجَتْ إِلَى الْمَسْجِدِ وَ رِيحُهَا تَعْصِفُ حَتَّى يَرْجِعَ فَتَغْتَسِلَ) ^{٤١} ئافرهتیک به لای ابو هریره دا تی پهری و بۆن و بهرامه کهی به سهرو لوتیا هل چوو ئه بو هریره ش بانگی کردوو فرمووی دهچیت بۆ مزگهوتیش و ئه م هه مو بۆنهت له خۆت داوه وتی: به لای. فرمووی: زهحهت نه بی جاری بجۆ مائی و خۆت بشۆ و ئینجا وهروه بۆ مزگهوت چونکه من به م گوئیانهی خۆم له ده می پیغه مبهرم بیستوه (صلی الله علیه وسلم) که فرموویهتی خوای گه وه نوێژی ئه و ئافرهته قبول ناکات که دهچنه مزگهوت و بۆنی خوشیان له خۆیان داوه به مه بهستی پراکیشانی سه رنجی پیاوان بۆ لای خۆیان. هه تاوه ک و ئه و بۆن و بهرامه له خۆیان نه که نه وه ئه گه ر به وردی سه یری فرموده که ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بکه ین ده بینین خوشه ویست

^{٤١} رواه ابن خزيمة في صحيحه ورواه ابن داود وابن ماجه عن طريق عاصم بن

وشەى مزگەوتى بەكار ھېناۋە كە لىرەدا وشەى-مزگەوت گىشتىە و
 ھەموو شوئىنىك دەگىرىتەۋە كەۋاتە: پىۋىستە ھەموو ئەو
 خوشك و دايكە بەرپىزانەى كەشان بەشانى براكانيان
 پوله مزگەوتەكان دەكەن بۇ بەجى ھېنانى دروشمى جومعه و
 بۇنەو جەژنەكان بە ھىچ جۇرىك ئەو بۇنانە لە خۇيان نەدەن كە
 بۇن و بەرامەكەى دەپرات.

دووم: ھۇكارەكانى روتى و قوتى و (سفورى)

خۇشەۋىستان پوت و قوتى و خۇ دانەپۇشىن سىماى ژيانى
 سەرەتاي مرقۇقايەتتە ھەركەسى تۇزىك شارەزايى لە مېژوۋى
 مرقۇقايەتتە ھەبىت دەزانى كەيەكەمجار ژيانى مرقۇ لە سەر ئەم
 زەۋىيە پوت بوۋە كاتىك كە مرقۇ ژيانى لە ناۋ ئەشكەوت و
 شاخەكان بوۋە پوت بوۋە دۋاى كە ھاتە ناۋ دەشتەكان و خانو و
 بىناى دروست كرد تۇزى پىشكەوت ئىنجا گەلۇ گۈلى درەخت و
 پىستە و كەۋلى ئازەلەكانى ھېناۋ ەۋرەتى خۇى پىداپۇشى بە
 واتايەكى ترىەكەمجار كە خەلك دۋاكەوتو بوۋە پوت بوۋە دۋاى
 كە پىشكەوتو خانو و بىناى دروست كرد خۇى داپۇشى كەۋاتە
 خۇ داپۇشىن نىشانەى پىشكەوتن و شارستانىتە بۇ يە لەمېژوۋى
 زىپىنى ئىسلام دا مۇسلمانان ھەلگىرى ئالاي پىشكەوتن و
 شارستانىتە بوۋن ئەمەش ۋاى كىردوۋە دوژمنانى ئىسلام لە
 ھەموو لايەكەۋە بىكەۋنە پوخاندنى قەلای ئىسلام و لە ھەموو

لایەكەو بەدوای كۆن و كەلەبەرىك دا بگەرین و تا دەرگایەك
پەنجەرەيەك بدۆزەو و خۆیان بگەن بەناو ئەو قەلایەداو لەناوی
بەرن لە راستیدا نەینی ئەم کارەیان دۆزیەو و زانیان ئەم چۆنە
ژۆرەو و یان لەدەرگا دەلاقەي ئافرەتەو زۆر کایگەر و ئاسانە
بەلگەشمان بۆ ئەو راستی ئەو قەسەيەي (گلاجستۆن) ی سەرۆك
و هێزانی بەریتانیایە كە لە كۆنفرانسییكى گەرەداوتی: ()
هەتاو ك و ئەو قورئانە لە دەستی موسلماناندا بیست ئەوروپا
ناتوانیت بەسەر ولاتانی ئیسلامیدا زالبیت و بەر بوومی خۆیان
پۆ خۆیان بخۆن یەكێك لە ئەندامانی كۆنفرانسیەكە گارێك بوو
هەستا قورئانیكى دێری وتی ئیمە بەم شیوەيە دەتوانین قورئان
نەهێلین (گلاجستۆن) وتی: ئەزانی خراپترین پێگا كە ئیمە
بیگیرینە بەر ئەو یە بە ئاشكرا قورئان بدەین چۆنكە رقی
موسلمانان زیاتر دەكات و تیان ئەي چى بكەین؟ وتی پێویستە
نەخشەيەكی ورد و دوور مەودا دا بنێن بۆ ئەو ی موسلمانەكان
كار بەو قورئانە نەكەن یەكەم هەنگاویشمان بۆ ئەو كارە دەبیست
لەناو بردنی حیجاب و پۆشاکی شەری موسلمانان بیست
(گلاجستۆن) دەرژەي بە قەسەكانی داو و وتی: ئیمە ناتوانین
دەست بەسەر هەموو بوارە سیاسی و كۆمەلایەتی و پۆشنیری و
ئابورییەكانی ولاتانی ئیسلامیی دا بگرین هەتاو ك پۆشاکی
شەری لە بەر ی ئافرەتی موسلمان نەكەینەو بە راستی ئەم پلانی
ژەهراویە ی گلاجستۆن یەكەم پلان و دوایەمین پلانیشت نابیت كە

لہ دژى موسلمانان و ئيسلام دارىژراييت. ههروهك و) ئانا مليجان دهلى (هيچ پڙگايهكى ئاسان ترو كروت تر نيه له بهردهم ئه وروپادا باشتربى بۆپوخاندنى كۆمه لگه ئيسلامى له پوت كردنه وهى ئافرهتى موسلمان ههروهها (مورو بيجهر) كه جوله كهيهكى ئه مريكيه له كتيبه كهى خويدا (العالم العربى اليوم) دهلى: نزيك ترين پڙگا كه ئيمهى جوله كهى جيهان بيگرينه بهر بۆ هه لوه شانده وهى قه لای ئيسلام پوت كردنه وهى ئافرهتى موسلمانان! دياره ئهم نه خشه ژه هراويانه ميژويهكى دوورو دريژيان ههيه و له سهردهمى پيغه مبهروه بهردهوامه، له زهمانى پيغه مبهرى خوادا (صلى الله عليه وسلم) ئافرهتيك له بازاړى شارى مهدينه ئالتون و پيويستى خوى دهكړى ئاله و كاتهيا جوله كهيهك په لامارى دا ويستى جبه كهى له بهرا داكهنى و پروتى بكاته وه چونكه جوله كه به دريژاى ميژوو ئاواتيان ئه وه بووه ئافرهت پروت بكه نه وه، ئافره ته كه قيرژاندئ و هاواري كرد صحابه يهك په لامارى جوله كه كه يى داو كوشتى، جوله كه كانيش هاتن صحابه كه يان كوشته وه، له و كاته وه جوله كه كان هه زاران نه خشه يان به كارهيئاوه بۆ پروت كردنه وهى ئافرهتى ئيماندار، ههروه كه يهكى له مسته شرقه كان دهلى (لا يصلح حال الشرق لنا إلا بعد أن تنزع حجاب المسلمات تخطية القرآن) ئيمه ناتوانيين دهست به سهه حالى سياسى و كۆمه لايهتى و فرههنگى و ئابورى شەرقى ئه وسه تا بگريه هتا له چكى سهه ئافرهت ليئه كهينه وه و

لە قورئانەكەيەۋە ئەئالەينىن، بەداخەۋە ئىستە ئىمەۋاين ئافرىقەكە
 منالى دەبى قورئانەكەيان ھىناۋە بە پارچەكەيەك پەرۋ
 پىچاۋيانەتەۋە لە پىشتى سەرىۋە دايان ناۋە نايى كەس
 بىكاتاۋە. (لويىسى نۆيەم) ھەشتەيەمىن سەركردەي خاچ
 پەرسىتەكان لە شەرىكا لەلايەن مۇسلمانەكانەۋە بەدىل گىراۋ
 دواتر لە ئەسكەندەرىيە مىصر ئازاد كرا، كاتىك كە گەيشتەۋە
 ئەۋروپا ۋوتى: ۋەلاھى گەۋرەترىن شتىك كەمن لەم گىرانەم دا
 فىرى بوم ئەۋەيە ئىمە ناتۋانىن بەسەر مۇسلمانەكان دا زال بىن
 ۋ خىرو بىريان بۇ خۇمان بەرىن تاۋەكو ئافرىقەكانيان پۈۋت
 ئەكەينەۋە، ئەگىنا بەكار ھىنانى ئاگرو ئاسن ھىچ سودىكى نىيە،
 ۋەپىۋىستە ھەموۋ ۋلاتانى ئەۋروپا ۋ ئەمىرىكا سىياسەتى
 ەسكەرى خۇيان بگۇپن بۇ پۈۋت كىردنەۋەي ئافرىقى مۇسلمان.
 چۈنكە ئافرىقىكى پۈۋتى بى شەرم لە سەد راجىمە ۋ تۆپ ۋ
 تەيارە كاريگەرى زۆرتەرە، ھەروەھا جارىكى تر ئەۋروپىيەكان لە
 كۆيۈنەۋەيەك دا كە لە ۋولاتى سويد كرا ۋوتيان ئەيىت ئاۋا ئاۋا
 ئىسلام لەناۋبەرىن ئالەۋ كاتەدا مستىشرىقىكى گاۋرەكان ھەستائ
 ۋتى: (كاس غانۋىة تفعلات بتحطيم امة محمدية مالا تفعلاوا مدافع
 ۋ سوارىخ) پەرداخىك ەرمق ۋ ئافرىقىكى پۈۋت لە دەيان تۆپ ۋ
 ساروخ باشتەرە بۇ پۈۋخانى قەلاى ئىسلام.
 ۋوتى: بەساروخ ۋ تۆماھۆك ۋ فېرۆكەي بى پەنجاۋ دوۋ لە
 مۇسلمانەكان دەي بەقەد ئافرىقىكى پۈۋتى لەش فرۇش

كلريكه رى نيه له سهر دىمن و دلى مولى ماكان بۇيىش بىناوى
 چوڭلار چوڭلار بىناوى، نازادى و پيشىكە قىلەنە، پۇڭجە پۇڭ
 ھەر سالى بىنا شىۋە يەك چەن سىناقى سەرتىكە چەكەننى چوڭلار
 دەكەنە، تەنە نۇرەكەي، تەنە سەرتىكە نۇرەكەي (گىرىستىز
 ئاندرىس) چىرۋىكىكى زۇر جۈمھان بۇ دەگىرىتە ۋە دەلىت دىن
 خەياتى دەست بىر و فىل باۋ لەگەل پۇرما بۇ ھەم بەرگ دىرەكەن
 كەپشە، بەرگ دىرۋى ھەيە پيشە يەكەي بەرگە ۋە ۋە ۋە بەرگ
 دىرۋە دەچنە شارىكە ۋە سەيرىان كىرە پاشاى ئەو شەزە زۇر
 ساۋىلەكە بۇ ھەم ھىۋايەكە ئەۋە شەتتىكى ھەيىت و خەكە
 نەيىت، پۇڭى دىرۋە بەرگ دىرۋەكە چۈنە لاي پاشا و وتيان ئىمە
 بەرگ دىرۋەكە بەناۋ باتكى جىھانىن و باشتىن چىل و بەرگ
 ئەدۋىر، ھاتۋىنە تە خەمەتى جەنابت ھەز ئەكەين چىل و
 بەرگىكى جۈمھان بۇ دىرۋىن، كەتە ئىستەكەس لەبەرى
 نەكەرىت، زۇرباشە بەلام ئەو چىل و بەرگەي ئىۋە ئەي دىرۋىن
 چىە و وتيان قوربان قوماشەكەي زىۋە تالەكەي بە
 دىرۋى ئالتونى ئەدۋىت بەلام ھەركەشەكە ھەلەل زانە نەيىت
 ناي بىنىت بە واتايەكى تىرەس ئەۋە ھەرام زانە بىنىت دىن
 بىنىت، پاشا وتى: بە چەند تەۋا دىرۋىت، وتيان: بەرگەكە كىلۇ
 ئالتون تەۋا دىرۋىت. پاشا وتى: جا ئەۋە چىە! سەد كىلۇ
 ئالتونىان بىدەن، دىرۋىكى گەۋرەشەيان بۇ بەكەنە ۋە ھەم
 شەتتىكىان بىخەنە بەردەست، ئەۋانىش مەمەلىكى گەۋرەيان بۇ

كردنەۋە كاتىك كە چۈنە ناۋ مەعمەلەكەۋە زۆر لىزانانە دەستيان دەجولان ۋە خۇيان خەرىك دەرگىد بەشىۋەيەكى ۋا ھەركەسى نەيزانىيە دەپوت: بەخۋا ئەم بەرگ درۋانە ئازان شەۋ ۋ پۇژيان خىستۋتە سەرىك بۇ ئەۋەى جەلەكانى پاشا تەۋاۋ كەن، پاشا چەند پۇژىك پاشا سەرۋك ۋەزىرو بەردەستەكانى نارد ۋوتى: بچن بزانن جەلەكانم زۆرى ماۋە، كاتىك كە سەرۋك ۋەزىران چۈنە ناۋ كارگەكەۋە ھىچيان نەبىنى بەس بىنى بەرگ درۋەكان دەستيان دەجولان بەلام سەرۋك ۋەزىران لە ترسى ئەۋەى پىي نەلەن ھەرام زادەيە، كاتىك كە گەپايەۋە ۋتى: جەنابى پاشا جەلەكانت زۆرى نەماۋە، ھەر شايانى ئەۋەيە جەنابتان لەبەرى كەن. پاشا ئەۋەى پاشا چەند كەسى ترى نارد بۇ سەيرى جەلەكانى ئەۋانەش كە چۈن ھىچيان نەبىنى بەلام لە ترسى ئەۋەى پىيان نەلەن ھەرام زادەن گەپانەۋە ۋتيان: جەنابى پاشا جلى ۋا كەس نەبىنىۋە ۋ ھەر شىرىنە سەير كەى ۋ ۋالە تەۋاۋ بوونايە، دۋاى چەند پۇژىك بەرگ درۋەكان ناردىان بە دۋاى پاشايا ۋ ۋتيان ۋەرە قوربان جەلەكانت تەۋاۋ بوۋە، پاشاكە ھات لە راستىدا ھىچى نەبىنى ۋتيان ئەۋە شەپۋالەكەيەتى ۋ ئەۋەش عەباكەيەتى ۋ ئەۋەش چاكەتەكەيەتى ۋ ئەۋەش تاجەكەيەتى، پاشا لە دلى خۇيدا ۋتى: بەخۋا ۋا ديارە ئەۋان ھەموۋى جەلال زادەن بۇيە دەيبىنن بەس بەخۋا لەۋانەيە من ھەرام زادە بىم بۇيە ناي بىنم، ئەۋەندەم مالى ئەۋە مىلەتە خۋاردۋە ۋ ئەۋەندەم

زولم لە خەلك كىردووہ بۇيە نايىيىنم جالەبەر ئەوہ خەلك پىيى
 نەلەين پاشا ھەرام زادەيە ھىچى نەوتو ووتى دەستان خوش بىت
 بۇ ئەم جلانەى دورىوتانە وتيان فەرموو ئىستە لە ژورىكا
 لەبەرىكە، پاشا چووہ ژورەكە خۇى گۆپرى و ھاتە دەرەو و تيان
 با جلەكانى پاشا پىس نەبىت لە دواوہ عەباكەى بۇ ھەلگىر دەر
 پىاويش چەمانەوہ و بە ھىسابى خۇيان عەباى پاشايان
 ھەلگىرتووہ ھىچىشيان بەدەستەوہ نيە پاشاش بە پروت و قوتى
 بەناو خەلكەكەدا دەرپۇشت كەسىش نەيدەوئرا بلى خۇ پاشا
 پروت و قوتە چونكە دەيان ووت ئەوانە ھەرام زادەن بۇيە
 نايىيىن، بەكوردى پاشايان بە پروت و قوتى بەناو خەلكە
 دەسپورانەوہ و دەيان ووت: ماشااللە لەو جلە جوانانەى
 لەبەريايەتى ، لەوكاتەيا لە ناو ئاپۇپراى جەماوەرەكەيا منالەيكى
 بچوكى دەرەون پاك بەباوہشى دايكەوہ بوو ھاوارى كرد كوپرە
 خۇپاشا پروتە، دايكەكەش دەمى منالەكەى گىرت و ووتى: ووس
 بە نەوہكو پۇلە گيان پىمان بلىن: ئەو منالە ھەرام زادەيە و
 دايكى زىناى كىردووہ. ھەموو خەلك دەيان زانى پاشا پروتەو
 ھىچى لەبەرانىە بەلام نەيان دەوئرا لەترسى ئەوہى پىيان نەلەين
 ئەوان ھەرام زادەن. وەلاھى زۆر پاستە ئەم پۇش بەناوى ترسى
 ئەوہى خەلك نەلەين دواكەوتووہ و شىت بوو، ئەو ھەموو ئافرىتە
 موسلمانە دىكتورىشە مامۇستاشە ئەندازيارىشە پروت
 كراوہتەوہ و كەسىش ناوئىرىت قسە بكات نەوہكو پىيى بلىن

دواكەوتوۋە، سىياسەتتىكى ئەمىر ۋى كۆمپانىيا زەبەلاھەكانى
 دۇنياش ھەر وايە ئەى نابىنى ھەر سالى ھى بەناۋى مۇدىلاتىكەۋە
 چەند ساننى مەترىك كورتى دەكەنەۋە كەسىش ناۋىرى قسە
 بىكات. واتە: دۇرئەننى ئىسلام بۇ سەركەۋەتنى پىلانەكەيان
 كەۋەتنە ھەلپىشتىنى فرمىسكى تىمساحيانە بۇ ئافرىقى
 مۇسلمانان و وتيان: ئافرىقى مۇسلمان كۆت و زنجىر كراۋە و
 لەناۋە بايەكى پەش خراۋە ۋەك و ژورە تارىكەكانى بەندى
 خانە پەشپۇش كراۋە و ھەمو جۆرە ماف و ئازادىيەكى لىزەۋت
 كراۋە، بەم شىۋەيە ووردە وردە ئافرىقى مۇسلمانان لەناۋ
 قەلاى بەرگەۋ شەرم و ھەيا دەرھىناۋ پووتيان كىردەۋە،
 دواترىش بەناۋى يەكسانى يەۋە تىكەل بە پىياۋى نامەھرەمىيان
 كىرد، ئەۋەتە (محمد طالب حرب) لەبارەى ئەۋرۇپىيەكانەۋە دەلى:
 ھەر لەدىرەمانەۋە پوت كىردەۋەى ئافرىقى مۇسلمان و تىكەل
 كىردى بە پىياۋى نامەھرەم بەناۋى يەكسانى يەۋە يەككە بوۋە لە
 ھىۋاۋ ئاۋاتە ھەرە گەرەكانى ئەۋرۇپىيەكان بۇ مەبەستى گەيشتن
 بەھىۋاۋ ئاۋاتە كانى خۇيان، بەتايبەتەش لەدۋاى جەنگى
 جىھانى يەكەم و پوخاندنى خەلافەتى عىسمانىيەۋە ئەۋرۇپاۋ
 ئەمىرىكا تۋانىيان لە پىگەى ھەلقە لە گۈيكانىيانەۋە دەستيان كىرد
 بە داپىشتىنى كۆمەلىك ياسا تا ۋەكو لە پىگەى ياساۋ قانۇنەۋە
 پىگىرى بىكەن لەپۇشاكى ئىسلامى بۇ نەۋنە (كمال ئەتا تۈرك)
 بەرەگەز جۈلەكە كاتى دەۋلەتى عەلمانى تۈركى دامەزئان

چەندىن ياساى دانالەدژى ئافرهتى بالا پۇش، ئەمەش تارادەيەكى زۆر كاريگەرى خۆى ھەبوو لەسەر پروت كوردنەوھى ئافرهتى موسلمان بەتايبەتیش كاتىك كە پىيان نەدا ھىچ ئافرهتلىكى بالا پۇشى مەجەبە لە زانكۆكان بخوینى، بۇ نموونە كچىكى بالا پۇش ئاخىر سالى خویندىنى دكتوراى بوو ووتيان: يان ئەبىت لە چكەكەت فريبىدەيت يان دەبىت واز لە خویندىنەكەت بىنى ووتى: وەلا لە چكەكەم فربىنەم تا شەھادەكەم بەنى ووتى: زۆر بە شانازىوھە واز لە شەھادەى دكتوراكەم دىنم، بۇ ئەوھى شەھادەى (لاإله إلاالله) كەم نەدۆپىنم. بە داخوھە زۆرن ئەوانەى شەھادەى دكتورا بەدەست دىنن بەلام شەھادەى (لاإله إلاالله) دە دۆپىنن، ئەو ئافرهتە بەگرياس پويشتەوھە بۇ مالمەوھە، باوكى وتى: پۆلە گيان بۇ دەگريت خۇ تۇ بكالۆريۇس و ماجستىرت ھەيە، ووتى: باوكە گيان بۇ شەھادەكەم ناگريم بۇ زەلىلى موسلمانان دەگريم كە ئەم ھەموو مشك پەرسەت و مار پەرسەتە ھەيە و پىزيان لى دەگيرى بەلام موسلمانان لە ولاتى خەلافەتى ئىسلامياو لە مالى خۇيا زەلىل دەكرى! وەلا بۇ زەلىلى موسلمانان دەگريم بۇ شەھادەكەم ناگريم ، تەنانەت سزاي ئەو كەسانەشيان داوھ كە سەرپىچى ئەو قانونە دەكەن، بەزەبرى كوتەك و قامچى سەر پۇش و حىجابيان لەسەرى ئافرهت كىرەتەوھە بەلام الحمد لله دواى نەوھە سال لە حوكمى كەمالىەت لە توركىيا تازە بەتازە لە ناو بازارو

قوتابخانە زانكۆكان و ئاۋەندەكانى تىرى ئىيان دەتۋانى مومارەسەى بالغا پۇشى بىكات ئەۋىش لە دۋاى دەرچۈنى ھىزىبى داد و گەشە پىداندەۋە ئافرىقى موسلمان دەتۋانى بەلەچكەۋە لە زانكۆكان بخوئىنىت. ئەىنا ئەۋە ئىران لە سەردەمى پەزاشاى ئەلقە لەگوئى ئىنگلىزبە ئاشكرا دژاىەتى ھىجاب دەکرد لە سالى ۱۹۶۲ پىرىارى دا لە سەرتاسەرى ئىراندا پۇشاكى شەرىقى قەدەغە بىت، شا ژنەكەى خۇشى يەكەمىن ئافرىقى بوو كە لەناو ئاھەنگىكى گەۋرەدا جىلو بەرگە شەرىقىكەى فرىداو ووتى باۋى نەماۋە، دۋاىش وتىان ھەركەسى سەرىپچىر ئەم پىرىارە بكا بەتۈندى سزادەدرى، گەلىك ئافرىقى كە بەىانىان بە جلى شەرىقىۋە دەچۈنە دەرۋەئىۋارى بە سفورى دەگەپرانەۋە چۈنكە پۇلىس بە زۆر سەرىپۇشەكەى فېرى دەداو عەباكەشىان لى دەسەند، ھەروەھا نەىان دەھىشت ئافرىقى بە داپۇشراۋى بچىتە قوتابخانە زانكۆكان و پەىمانگاكان. ھەروەھا ولاتانى تىرى ئىسلامىش ھالىان لە توركىا و ئىران باشتىر نەبوو ولاتى جەزائىر ئەو ولاتەى يەك مىيۇن شەھىدى لە پىگەى بىرو باۋەرى ئىسلامىا بە خشى تىكۇشا دژى إستعمارى جىھانى سەرنەجامىش شۇرپە ئىسلامىەكەى سەركەۋت بەلام بە داخەۋە خوانەناسان و خۇفروشان سەرنەخونىان كىردەۋە!، بۆنمۈنە (أحمد بن بىلا) كۆمەلى ياساى زۆر تۈندى دانا بۇ فرىدانى سەرىپۇش و جىلو بەرگى شەرىقى ووتى جاران فەرنەسا داۋاى لى دەكرىن

ئافرەتانی داپۇشراو حېجابەکیان فرېدەن بەلام ئیستا لە پیناوی ئازادی ئافرەت من داوا لە ئافرەتانی جەزایر دەکەم حېجابەکیان فرېدەن. هەرەها ئەفغانستان لە سەردەمی (احمد امان) هەموو یاساو پێسا شەریعیەکانی لەو ولاتەیا گۆپی و یاسای عەلمانی لە شوینیان دانا تەنانەت بە مەبەستی ئازاد کردنی ئافرەت بریاری دا کە دەبی ئافرەتانی ئەفغانی سەرپۆش و حېجابەکیان فرېدەن، میصر بە حوکمی گەرنگی شوینە جوگرافی یە کە لە کۆنەو هەولیان داوہ ئافرەتی موسلمان لە بەرگو پۆشاکی شەریعیدا دەر بینن، وەیکەم ولاتی ئیسلامی بوو کە یانە ی دژی ئیسلامی کردەوہ (جیہان سادات) بە ئاشکرا دە ی ووت ئافرەتی محەجەبە منالە کانمان دە ترسینن و حېجاب لە گەل پێش کەوتنی جیہاندا ناگونجی. بۆ یە بەو پەری سوت بەرزیهوہ دە ی ووت من وەک مامۆستایەکی زانکۆ هەرکچی بە حېجابەوہ بێتە دەرسەکەمەوہ دەیکەمە دەروہ نایەلم تا سەری سال بێتە دەرسەکەمەوہ. هەرەها سەدان ئافرەتی داوین پاکیان لە زیندان توند دەکرد بەس لە سەر ئەوہی داپۇشراو بوون بۆ نمونە (زەینەب غەزالی) ئافرەتیکی محەجەبە ی میصری بوو سالی ۱۹۹۵ دا کۆچی دوا یی کرد لە شەستەکاندا ئافرەتانی فییری قورشان خویندن و بالاً پۆشی دەکرد، بەلام بە داخوہ لە لایەن جەلادەکانی جمال عبدالناصری گۆربە گۆرەوہ گیراو خرایە زیندانەوہ، بۆ خو ی بۆمان دەگیریتەوہ دەلیت

ئازارو ئەشكەنجەيەكى زۆر يان دام تاوۋەك و لە بالا پۆشپەكەم
 پەشيمان بىمەو، بەلام بەو پەرى جورئەتەو پىم وتن ئەم
 سەرپۆشە فەرزى خوايە ئايەتى خوايە ئايەتى قورئانە بە ھىچ
 جورىك فرى نادەم ئەلى كە زانپان پۆشاكەكەم فرى نادەم پۆرىك
 دوو جەلادى زۆر بەھىز بۆم ھاتنە دەرەو وە بۆ ئەوھى كە ئىشى
 داوین پىسىم لە گەلدا بىكەن، دوايش لە سەر پوپەرى پۆرئامەو
 گوڭقارەكان بلاوى بىكەنەو و بلىن ئەوئە نافرەتە داپۆشراوۋەكە
 زىناى كردوۋە، ئەلى منىش زۆر گىرام ھىچ دەسەلاتىكم نەماو
 پووم لەخوای خۆم كردوۋە بەچاۋى پىر فرمىسكەو ھەردو
 دەستەكانم بەرزكردەو و تم خوايە خۆت ئاگادارىت بە پەنھانى
 ناو دلەكان كەمن لە سەر دىنەكەى تۆ ئەيانەوئە دەست درىژىم
 بىكەنە سەر خوايە يارمەتىم بدەيت و پزگارىم كەى ئەلىت يەكپان
 لىم نرىك بۆۋە بۆ ئەوھى دەست درىژىم بىكاتە سەر وەلاھى
 قەپىكم بە شادەمارى مليا كرد پىچراندەم توشى نەزىف بوو ھەر
 لەويا مرد، جەلادەكەى تىرشپان كەئەوھى بىنى ترساو پايكردە
 دەرەو ئەلى لە دواى ئە وەشەو خواى گەورە عىزەتلىكى واى
 دابومى يەك جەلاد نەى دەوئىرا لىم نرىك بىكەوئەو، زۆر پاستە
 خواى پەرۋەردگار سام و ھەبەتلىكى زۆرى داو بە نافرەتى
 موسلمان و ناوى ناوە قەل ئەگەر خۆى سوكى نەكا بە ھەزاران
 پىاۋى ئازاو بە جەرگ ناگىرى ھەربۆيە لە كوردەوارىدا باسى
 نافرەتى بەحەيا كراو ووتوپانە نافرەت قەلەيەكى سەختەو وا بە

ئاسانی ناگیری، زهینه‌ب غه‌زالی ده‌لی: هر ئه‌وه‌نده که جه‌لاده‌کان زانیان خۆم ناده‌م به ده‌سته‌وه ووتیان با له برسان بیکوژین و نان و خواردنی مه‌ده‌نی، ماوه‌ی هه‌فته‌یه‌ک هیچیان نه‌دامی زۆر بی‌هیزوو لاوازیووم تاشه‌ویکیان به‌خزمه‌تی هه‌زهره‌تی پیغه‌مبه‌رو هه‌زهره‌تی ئه‌بویه‌کر و عمر کو‌مه‌لی له صحابه‌گه‌یشتم ووتم ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له سه‌ر دینی خوا ئه‌یان‌ه‌وی ده‌ست درێژی بکه‌نه سه‌رم و به برسی‌تی بمکوژن تخوا شتی‌کم به‌ری زۆرم برسی یه ئه‌لی له خه‌وه‌که‌مدا پیغه‌مبه‌ر شتیکی دامی و فه‌رمووی بیخۆ ئه‌وه به‌شت ده‌کات و خه‌مت نه‌بی‌ت، ئه‌لی که خواردم یرسی‌تی‌که‌م نه‌ما، وه‌لا‌هی هه‌رجاری‌کیش به برسی‌تی ته‌عزیبان ده‌دام له‌خه‌ودا به‌خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر ده‌گه‌یشتم ئه‌و شته‌ی ده‌دامی و برسی‌تی‌که‌م نه‌ده‌ما، زۆر پاسته هه‌ر ئافره‌تیکی ئیماندار له به‌ر په‌زامه‌ندی خوا خۆی داپۆشی‌ خۆی گه‌وره یارمه‌تی ده‌دات و سه‌ر به‌رزی دونیاو قیامه‌تی ده‌کات.

خۆشه‌ویستان هه‌روه‌ها پڕی‌می عی‌راق بوو کاتی خۆی داوای له‌ئافره‌تانی موس‌لمان ده‌کرد چ له‌ بازارو چ له‌ قوتابخانه‌و چ له‌ زانکۆ دام و ده‌زگا ره‌سمی و نا‌ره‌سمیه‌کان جل و به‌رگه شه‌ریه‌که‌یان فری‌ ده‌ن و خۆیان پووت که‌نه‌وه له‌وه‌ش زیاتر خۆ پووت کردنه‌وه‌یان به‌ پیش که‌وتن ده‌زانی و له‌وه‌ش خراپ تر ئه‌و ئافره‌تانه‌ی که خۆیان پووت نه‌ده‌کرده‌وه و سو‌راو سپاو

میکیا جیان نەدە کرد بە نەزان و دواکەوتویان دەزانی، هەر بەمەشەو نەوستان لە ڕیگای وەزارەتی پەرەدەو پڕیاریندا، کەنابی ئافرەتی داپۆشراو لەناوەندی حکومەتەکاندا دا بەزیندریت گواپە حیجاب لەگەڵ پەرەوپی پێشکەوتن دا ناگونجی، خۆنەرانی بەرپز ئیستە با بێنە سەر باسی کوردستانی خۆمان، بە داخەو کە دینە سەر باسی کوردستانی خوشمان حالمان گەلیک لەو ولاتانە خراپترە، بە تاییبەتی شاری سلیمانی کە هیشتا شەریکە مۆنۆ پۆلە ئەوروپی و ئەمریکی یەکان نەخشەکیان نەکیشاو مۆدیلهکی لە کوردستان لەبەرکراو لە سەر شەقامەکان ئافرەتی ئیمە خۆی پێو پادەو شینی و پۆزی پێو لێدەدات، لەو ش زیاتر دەزگاکانی ڕاگەیانندن، بە ناوی ڕیکلام و نوێخواریەو کاریکی وایان کردووە، کە ئافرەتی داماد فریای ئەو هەموو مۆدیله ناکەوی لەبەریان بکات تا مۆدیلیکیان لەبەردەکات ئەوێ تریان باوی نەماوە مۆدیلیکی تازە هاتۆتە بازارە کەنەو، زۆر بەداخیشەو موسلمانانیش بە شیوەیەکی گشتی بە پێو گەنجەو بەخویندەوارو نەخویندەوارەو بە هەژارو دەولە مەندەو بە دەم بانگەوازی چەواشە کارانە ی کەنالهکانی ڕاگەیانندن کەوتوون، کەخۆشیان پووت دەکەنەو بەمەبەستی ئەو یە کە خۆیان خوشەویست بکەن بەلام ئافرەتان بەپووت و قوتی خوشەویست نابن لە دلی پیاواندا بەلکو بە خۆداپۆشین و پەوشتی بەرز

خوښه ويست ده بن هره کو خوا له ټايه تي بيست و شه شي
 سوره تي " اعراف " دا داوا له ژن و پياوي ټيمان دار ده کات که
 خويان داپوشن چونکه جل و بهرگ نيشانه ي پړزو
 حورمه ته وپړي ټه ده ن (يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا
 أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوَاتِهِمَا إِنَّهُ
 يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ
 لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ) ده فرموي ټه ي نه وه کاني به ني ټا ده م جل و
 بهرگمان بو ټي وه نار دو وه تا وه کو لاشه و داو يني خو ټاني
 پيدا پوشن و خو ټاني پيريز دار و سه نگين که ن، هره ها له
 ټايه تي بست و هوتي هه مان سوره ت دا ده فرموي ((وَإِذَا فَعَلُوا
 فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَأْمُرُ
 بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ)) ټه ي مو رقه کان وريا
 بن زور ټاگاتان له خو ټان بيت شهيتان فريوتان نه داو ټاشوب
 نه خاته به ي ټاتانه وه هره وه کو چو ن دايک و باوکه ټا ده م و هه وای
 له به هه شته وه ده رنا جل و بهرگ و پو شاکي لي داملين که
 داو يني خويان پيدا پو شى بو، ټيمان داراني به پړز له م ټايه تانه دا
 خوا داوا له هه موو باوه رداران ده کات که خويان داپوشن و دور
 بکه ونه وه له سفوري و پووت و قوتي دواي نه خشه ي
 خوانه ناسان نه که ون، به داخه وه گه ليک پو شنبير و ټه ديب و
 نوسه رو هونه رمه د به قه له م و شعره کانينان که وتنه لو مه و

سهرزهنشت كردنى ئهو ئافرهتانهى كه پوڭشاكى شهريان له بهردايه و جاريك به دوا كه وتو و كوڤنه پهرستيان له قهلهه ددهن و جاريكيش به وهى كه نه خوڤشى سيلى پيڤويه و جاريكى تريش به وهى كه دهيان ووت: جل و بهرگى عهره بى و دوژمنانه، هه وره كو ماموستانى هونه رى ناودارى كورد (بيكهس) دهلى:

نه‌سرين ده‌ميگه داخت له دالمه
گيرۆده‌ي به‌ندي ، زيانت زولمه
هه‌سته تيّكۆشه تا خويئت گهرمه
سه‌رپۆش فرۆي ده‌ چ واده‌ي شه‌رمه

نه مړې زه مانې عيلمو عيرفانه
 عالم شه و پوځ وا له فرمانه
 فهرقي نړيو مې نيه بيزانه
 هه سته ټيكلو شه تا خوښت كه ركه
 سه رپوڅ فريده چ واده ي شه رمه

هیتده دانیشتی پشتت چه ماوه
زه ردو و لاواز بویت هیزت نه ماوه
گچی بیگانهت خو له به رچاوه
هسته تیگوشه تا خوینت گهره
سه ریوش فریده که ی واده ی شه ره

له‌م شعره‌دا شاعیر به‌ئاشکرا ده‌ری ده‌خا که ده‌میکه داخی له‌دله بۆ نه‌سرین، چونکه خۆی داپۆشیوه و پۆشاکێ شه‌رعی و سه‌ره‌رزی له‌به‌رایه‌و سه‌رو ژیری نابینی، بۆیه داوای لێده‌کات پۆشاک و سه‌ره‌پۆشه‌که‌ی فرییدات و بیته مه‌یدان و تیکه‌لی پیاوان بیته و داوای لێده‌کات که فی‌ری زانست و زانیاری بیته و ده‌لی: جیاوازی له‌ به‌ینی نی‌ر و می‌ دا نه‌یه، شاعیری به‌ریز و ده‌زانی ئه‌و پۆشاکه شه‌رعیه‌ی ری له‌ئافره‌تی موسولمان گرتوه، که ناییت فی‌ری زانست و زانیاری بیته، زۆر به‌داخه‌وه هونه‌رمه‌ندی به‌ریز به‌ پیچه‌وانه‌وه له‌ دینی خوا تیگه‌یشتوه، و دیاره هیچ خویندنه‌وه و مقاله‌یه‌کی سه‌ره‌تایشی نه‌یه بۆ زانسته شه‌رعی و دینی‌کان و بی‌ ناگایه له‌ودی که پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموی: (من سلك طريقا يبتغي فيه علماً سهل الله له طريقاً إلى الجنة، وإن الملائكة لقضع أجنحتها لطالب العلم رضا بما يصنع، وإن عالم لا يستغفر له من في السموات و من في الأرض حتي الحيتان في الماء و حصل العالم على العابد كفضل القمر على سائر الكوكب، و إن العلماء و رثة الأنبياء إن الأنبياء لم يورثوا ديناراً و لا درهماً و إنما يورثوا العلم، فمن أخذهُ أخذ بحظ وافر))^{٢٢} رواه ابوداود (١٣٨٨) صحيح: رواه ابوداود (٣١٧/٢) ژماره (٣٦٤١)(٣٦٤٢)، الترمذی (٤٨/٥) ژماره (٢٦٨٢) ده‌فه‌رموی هه‌رکه‌سی ژن بی‌ یان پیاو بچوک بی‌ یان گه‌وره به‌ داوای فی‌ریوونی زانست و زانیاریدا بگه‌ری بۆ ئه‌وه‌ی خزمه‌تی دین و میله‌تی پێبکات، فریشته‌کانی خوا بآلی په‌حمه‌تی بۆ راده‌خه‌ن بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و که‌سه موسلمانیه‌ی به‌سه‌را به‌روات، هه‌موومان بیستومه‌نه کاتی‌ک که سه‌روک

^{٢٢} رواه ابوداود ١٣٨٨ صحيح: رواه ابوداود ٣١٧/٢ ژماره ٣٦٤٢، ٣٦٤١، ترمذی ٤٨/٥ ژماره ٢٦٨٢

كۆمارەكان يان رەئىس وزەراي ولاتى دەچن بۆ ولاتىكى تر ئە گەر
 پىزى زۆرى لىبگرن فەرشى سورى بۆ پادەخەن، كاتىك كە لە
 تەيارەكە دابەزى فەرشى سورى بۆ پاخراو و حىمايەش ئەم لاو لاي
 دەگرن، كە ئەو نىشانەى ئەو يە پىزى زۆرى لىگىراو، ولاهى
 ھەركەسى ژن بى يان پياو كاتىك كە خەرىكى فېربوونى زانست و
 زانىارى دەبىت، جا علمو زانىارى شەرى ئىسلامى بىت يان علمو
 زانىارى دونياى بىت واتە: كەسى دەيەوئىت بىت بە دكتورىك ئە
 ندازيارىك مامۇستايەك داد وەرىك..... ھتە. ئەو فرىشتانە بالى
 خۆيانى بۆ پادەخەن. ھەروەھا چەندىن فەرمودەى قورئان و
 ھەدىسمان لەو بارەيەو ھەيە كە دەفەرموى: ئەو كەسەى كە
 خەرىكى فېربوونى عىلم و زانىارى يە ھەموو زىندەو ھەركانى سەر
 زەوى بە وشكانى و تەپايىيەو ھەتا ماسى ناو دەرياكەن و مېروى ناو
 كونەكان دوعاى خېرى بۆ دەكەن، چونكە ئىنسانى زانا زەرەرى بۆ
 كەس نىيە ئازارى مېروىيەكەش نادا، وەلاھى ھېچ بەرنامەيەك پىز
 حورمەتى مروقى وانە گرتوو. ھەروەھا (شىخ نورى شىخ صالح)
 دەلىت: ئافرەت نىوہى كۆمەلە كە چى بە داخەو بەھوى زولم و
 ستەمى كۆنە پەرستانەو ئەم نىوہى كۆمەلە لەخوئىندن و كاركردن
 بىبەش كراون، ئەو ھەتا دەلى: ((زولمى ئەم مەلەونە بوو حوكمى
 مساواتى نەھىشت)) واتە: بە ئاشكرا پۆشاكى ئىسلامى بە (ملعون)
 ناو دەبات، كە بىگومان خوا ئەم پۆشاكەى داناو و لەسورەتى نورا
 لەسەر ئافرەتەنى فەرز كەردوو، وادىارە ئەو یش بە فەرمانى خوا
 پازى نىيە بەلگەشمان بۆ ئەم قەسەيەمان ئەم چەند دېرە لە شىعەرەكەى
 دەلىت؟

گویم لە نالینى كچى بوو دوينى ئەيلاوانەو
 وا بە تەئسیرۆ بەسۆز ئەيووت دلى ئەتەزانەو
 ئەيووت ئەم پوو پۆشە تەنها پوى نەپۆشيوين و بەس
 پوو بەپووى خۆمان حقوقى ئاينه ناو ئنسانەو
 ئەوئو ئاخىر خەتای ئەم پوو پەشەى پوو پۆشەبوو
 بو بە مانيعمان بچينه كۆپى پياوانەو
 قەت نەيووت پۆژى بە سەر بەستى حەقىى داوا بكەين
 بۆ حقوقى و حەقى خۆمان بێينه ناو مەيدانەو
 داىگرن توخوا فرێدەن بىخەنە ناو تەندورەو
 حەيفە پۆژى پوون ئەينىنە ناو شەوى دەيجورەو
 زولمى ئەم مەلعونەبوو حوكمى مساواتى نەهێشت
 جنسى ئيمەى خستە حالتيكى لە پياو پارانەو
 بۆ بەشى ئيمە كفن بى ھەر لە دونياو ئاخىرەت
 ليرە پەش لەو لا سپى بېرى بە بالامانەو
 حەز ئەكەى بېرسە لە پيران و پيشينانى خۆت
 كى پە چەى ديوە بەپووى خاتونى كوردستانەو
 كەى پەچە بۆتە سەبەب بۆ عىفەتى جنسى لە تيف
 كافىر دل تيرە دەخلى كوا بەسەر ئيمانەو
 داىگرن، بىگرنە ناو خۆتان و دەورى لێدەن
 بەلك و ببينم بە چاوى خۆم بەپوچ كێشانەو
 داىگرن تو خوا فرێدەن بىخە ناو تەندورەو
 حەيفە پۆژى پوون ئەينىنە ناو شەوى دەيجورەو^{٤٣}

^{٤٣} جەلالى، مصلح، «ديوانى شېخ نورى شېخ صالح، بەغداد ١٩٩٩؟»

بە داحەۋە پۇشنىپىرو شاعىرو ھونەرمەندى بەناۋ مۇدىرن
ئەۋەندەيان پىق لە پۇشاك و سەرىپۇشى ئىسلامى دەپىتەۋە، لە
دلىاندا بۆتە چىيائى قەندىل و پىرە مەگرون، بۆتە دوزمنى باۋە
كوشتەيان خەزىدەكەن پوحى بەبەرا بىكەن، پاشان بە خەنجەر
پارچە پارچەى كەن و دواتر گازى ژەھراۋى پىيابىكەن و
بىسونىنن و پاشان تەرمەكەشى بە چەپلە پىزان و گۇرانى
ووتنەۋە بىبەن لە ششۋىننىكى چۆلا بىننىژن، تاۋەك و بە خەياتى
چاۋيان پىيى نەكەۋىتەۋە، بەلام بە دلىنياهۋە ئەۋ پۇشاكە غەرزى
خۋايە پۇژ بەپۇژ دۇستان و عاشقانى لە سەرتاسەرى جىهان دا
پوو لە زىاد بوون دەكەن ((مۇئوا بىغىضكم)) ئەبى بەۋ داخ و
خەسرەتەۋە بىمرن و بىچنە ژىر ئەۋ گلەۋە، زۇرىشن ئەۋ
كەسانەى كە بەم داخەۋە سەريان ناۋەتەۋە لە راپۇرتىكى
ۋەزارەتى ناۋخۇى فەرەنسى دا ھاتوۋە كە پۇژانە دەيان ئافرىتى
فەرەنسى مۇسلمان دەبن بەۋ پەپرى شانازىيەۋە جىل و بەرگى
شەرىى لەبەر دەكەن (مارى) كچى پىياۋىكى كۆمۇنىستە دۋاى
تەۋاۋ بۋنى نۆيژى مزگەۋتى (لىون) لەبەردەم مامۇستائى
مزگەۋتەكە دا شاىەتومانى ھىناۋ بو بەمۇسلمان، مارى دەلىت:
ئىمە زۇرمان پەخنە لەئىسلام دەگرت لەۋەى كەگۋايە بالپۇشى
دژى ئافرىتانە، بەلام دۋاى بۇ مان دەرکەۋت كەۋانىيە و ئىسلام لە
ھەموۋ بەرنامەۋ پىرۇگرامەكان زىاتر پىزى لەئافرىت گىرتوۋە،

قورئان بەتەۋاۋى جەختى كىرگۈتە سەر يەكسانى لەنىۋان ژن و پىاۋدا ئەئەرك و ماف دا^{۱۱} ھەروھە بە پىي پاپىسىيەكى ئەمىرىكى كە لە سالى ۲۰۰۹ دا كراۋە دەلىت: لە سەدا ھەشتاي ئافرىقى ئەمىرىكى ھەزەكەن بگەپنەۋە بۆسەر پەۋشتى بەرزى بالا پۆشى و لە سەدا شەستى ئافرىقى تانىش ھەزەكەن كچەكانيان ھۆرىيەتى خۇپووت كىرگەۋە تەۋاۋيان ھەبىت! بەلام ئەي بۆچى زۆرىيە ئافرىقى ئىمە ھەزەكەن لە خۇپووت كىرگەۋە، بە پىشتىۋانى خوا چەند خالىيى تىرىشتان بۆ باسەكەم:

۱- چاۋ لىكەرى:

بەپراستى يەكەك لە ھۆكەرەكانى پووت و قوتى لەۋلاتى خۇمانا چاۋ لىكەرى كۆپرانەيە، كە بەداخەۋە ژيان لەۋلاتانى ئىمە و زۆرىيە ۋلاتانى ئىسلامى لەسەر چاۋ لىكەرى دەرۋات، زۆر خوشكى بەپىزمان ھەيە كاتى كە لە لادىۋە چۆتە ناۋشار، يەكسەر جىل و بەرگە جۈنەكەي خۇي فېرداۋە، پانتۇلىك و سىرتىجىكى تەسكى لەپىكەدۈۋە، كە لىي دەرپىسى خوشكەكەم تۆ ھىچت زىادى نەكردۈۋە بۆ خۇت لىگۈپراۋە دەلىت ۋەلا مۇدىيەتى، چۈنكە دۈۋ پەقىقى خۇي بىنى خۇيان پوت كىرگۈتەۋە ئەمىش يەكسەر حىجابەكەي فېرى دەدات لاساى دىكاتەۋە يان دەتۋانين بلىن: دىزىگانى راگەياندىن كارىگەرى گەرەيان ھەيە بەتايىبەتى فلىمە دۆبلازكراۋە بىيانىەكان.

^{۱۱} بەرەۋ نىسلاھ ئەندازىار ھوسمان چاپى دۈۋەم ۲۰۰۶.

۲- دەزگاكانى راگەيانندن:

راگەيانندن بەھەموو جۆرەكانى بىنراو و بىستراوۋە پۇلى گەورەيان ھەيە لەسەر ئەۋەى كە ئافرىقى موسلمان داپۇشراو جل و بەرگەكەى خۇى فېرېداۋە جل و بەرگى تەنك و تەسك و پوت لەبەر كات، جارى وا ھەيە راگەيانندن پەسمى ئافرىقى پوت و سفور بەجوان نىشانى خەلك دەدات و ئافرىقى داپۇشراۋىش بە ئاشرىن نىشانى خەلك دەدات، ھەربۇيە جارى واھەيە ئافرىقىك ھەلەيەك دەكات بەس لەبەر ئەۋەى مەجەبەيە گەورەى دەكەن و دەلېن ئەمە ئافرىقى نوپۇزكەر و داپۇشراۋەكەيە، تەنھا بۇ ئەۋەش جل و بەرگى شەرىى ئاشرىن كەن، تەلەفېزىۋن نىعمەتلىكى گەورەيە ئەگەر مۇۋق بە جوانى بە كارى بەيىنى، لە ئەمريكائو ئەۋروپاۋ و لاتە پېش كەۋتوۋەكان دا تەلەفېزۋنەكان باشتىرىن بەرنامەى خۇيان سەر لەئىۋارە پېشكەش دەكەن چۈنكە خەلك ھىلاك و ماندوۋە زوۋ دەخەۋىت كەچى كەنالا تەلەفېزۋنىيەكانى ئىمە بەرنامەكانى خۇيان سەعات دەۋ يانزەى شەۋ پەخش دەكەن و زۆربەى بەرنامەكانىشىيان بۇ پوت كەرنەۋەى ئافرىقان و تىكدانى بىرو باۋەپى گەنج و لاۋەكانمانە، يان زۆربەى جار كە فلىيمان بۇدەكەن پەسمى غەرق خۇر و مەشروب خۇرەكە بەجوان و پېشكەۋتوۋ ۋەصف دەكات، نوپۇزكەر و حاجىكەش بە ئاشرىن وينا دەكەن.

۳- ترسان لەئۆمەلى خەلگى :

زۆربەلى، خەلگى ئۆمەلى ئەمىر بۇ خەلگى ئەزى دەتوانم بۆلیم: ئەمىر
 خەلگى، بە ئىن و پىياو بچوك و گەرەمانەو بۇ خۇمان ئازىن بۇ
 خەلگى دەزىن ئەوئەندى خەمى لۆمەلى خەلگىمانە ئەوئەندە لە خوا
 بترساينايە بەسمان بوو، كابرا جل لەبەردەكات دەبىت بزانى
 خەلگى كام جلەلى بەلاو جوانە ئافرىقى جل لەبەردەكات دەبىت
 بزانى كام جل ئەمىر مۆدىللىتە يەئەنى ئەوئەندەلى خەمى ترسى
 خەلگى يەتەلى خەمى خۇلى نىيە ئەوئەش سەر لىشېواوى خەلگە،
 مەبدەئىكمان نىيە لەسەرى بژىن، ئەو بى مەبدەئەش ژيانى وئىران
 كىر دووین ھەموو ژيانمان بۆتە چا و لىكەرى زۆربەلى ئافرىقى
 ئۆمەلى لە مانگى رەمەزانى پىرۇزدا لەچك دەكات و قەناعەتە
 تەواوى پىيەتە بەلام لەدواى رەمەزان دای دەنئەت لى بىپىرسە
 بۇ چى خوشكەكەم دای دەنئەت و دەخەتە بۆفەكەتەو! دەلى:
 وەلا لەبەر تانە و تەشەرى خەلگى و بەخوا دواى پىم دەلئىن بوو
 بە ئىسلامى. ئەو تانەو تەشەرانە خەلگى سارد دەكاتەو بۆيە
 بەو پەرى دل سۆزى يەو بە خوشكانى ئىماندار دەلئىم ئەو
 ئافرىقى لەبەر تانەو تەشەرى خەلگى لە چەكەكەلى فېرى دەدات
 دلئابە ئەو باش لە دىنەكەلى تى نەگەشتوو و با بزانى كە
 پىغەمبەرى خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دەفەرموئەت: ھەر كەسىك
 بىوئەت خوالە خۇلى تۆپە كات بۇ ئەوئەلى خەلگى لى پازى بىت؟
 سەرەنجام ھەم خوالى لىدە رەنجى و ھەم خەلگىشى لى پازى

ئايىت، بەلام ھەركەسى خۇا لە خۇي پازى كات و فەرمانەكانى جىبەجى بىكات، سەرەنجام خۇاي لىپازى دەبىت و خەلكىشى لى پازى دەبىت.

۴- لە ھۆكارەكانى پوت و قوتى لە وولاتى خۇمان دا ھەندى لە ئافرىتان ئەو ئەلىت: من بۇيە سەرپۇش ناكەم چۈنكە لىم نايەت بەلام لە راستىدا ھەرۈەكو چۈن دروست نىە بۇ ھىچ كەسى بلى وەلا من نويژم لىنايەت پۇژوم لىنايەت! بەھەمان شىۋەش دروست نىە بلى بالاپۇشىم لىنايەت، چۈن نويژو پۇژوو فەرزى خۇايە حىجابىش فەرزى خۇايە ((وما كان المؤمن ولا مؤمنة إذا قضى الله ورسوله أمراً أن يكون له مغفرة)) خۇا دەفەرموئىت: مۇڤ بىياو بىت يان ژن ئەگەر خۇا پىغەمبەركەى شىتىكىان فەرمو بۇي نىە ئەملاو ئەولا بىكات و بلى من بالا پۇشىم لىنايەت، ولاھى چۈن نويژ بە ئايەتى قورئان فەرز كراو چۈن پۇژوكان بە ئايەتى قورئان فەرز كراو ئاواش حىجاب بە ئايەتى قورئان فەرز كراو.

۵- ھۆكاي پىنجەمى پوت و قوتى لەولاتى خۇمانا ئەوئەيە كە ھەندىكى تر لە ئافرىتان دەلىن بۇيە من خۇم داناپۇشم چۈنكە ئافرىتىكى پوت خۇش و كراو، ھەزناكەم ئەو جۇرە جلا بەرگە لەبەربەكەم و خۇم رەق و تەق و شك كەم وەلا بالا پۇشى نىشانەى خەمۇكى و بى تاقەتيە يەئنى تىكەلى كەس نەبى و كەس تىكەلت نەبىت و قسە لەگەل كەس نەكەى و كەس قسەت لە

گەل' نەکات، نەخێر خوشکە بەرێزەکەم ئەو پێچەوانەى دینی ئیسلامە و ئەگەر ئافرەتیکیش ت ئاوا بینێوە ئەو خراپ لە دین گەیشتوو، بەلام خوشکی ئازیزم تۆ هەولبەدە نمونەیهکی جوانی ئافرەتس موسلمان نیشانی خەلک بدەیت! ئەگەر کەسیکیش تان دی وایە ئەو سڕوشتی خوێ وایە یەو هیچ پەيوەندیەکی بە جل و بەرگ و حیجابەکەیهو نیه، خەتای ئیسلام و قورئان نیه، ئەگەر شەوانە سەیری زنجیرە فلیمەکانی کەنالی سەحەر بکەین، دەبینی شانۆکارانی بەشی سینەمای ئێران لەهەموو دونیا سەیری فلیمەکانیان دەکرێت بەلکو جاری وا هەیه بۆ سەر زۆریک لە زمانە بیانیەکان وەر دەگیرێت، هەموشیان ئافرەتەکانیان جل و بەرگی شەریان لەبەردایەو لە بورای سینەماو کاری دۆبلاژ کردنیشا پلەى بالایان لە دونیادا بەدەست هیئەو بۆ نمونە فلیمی (اصحاب الکەف) لە سەر شتیکی زۆر بچوک کە شیایى باس کردن نیه نەیتوانی خەلاتی جیهانی وەرگری، بگرە فلیمەکانیان بۆ سەر زۆریەى زمانەکانی تورکی عەرەبی ئینگلیزی تەرجمەکراون، خو وەکو ئەوانەى خوێمان نین کە نازانن ئەسای بیگانهش بکەنەو.

۷- یەکیکی تر لەهۆکارەکانی پووت و قوتی لە ولاتی خوێماندا ئەوەیه کە هەندێ خەلکی نەفام و نەشارەزا دەلێن حیجاب جل و بەرگی عەرەبییه کاکە خو ئیمە کوردین و کلتوری ئیمە جیاوازه لە کلتوری عەرەب ئیتەر بۆچی جلی عەرەب لە بەرکەین لە کاتیک

دا حیجاب جل و بەگئیکى ئىسلامى يە ئەك عەرەبى ئەنجا كەباسى
 جل و بەرگى شەرى دەكرىت زۆركەس وادەزانى مەبەستمان
 تەنھا حیجاب و جبەيەكە و بەس بەلام نەخیر شەرى دەفەرەموى
 گرنگ ئە وە يە ئەو جل و بەرگە مەرجه شەرىەكانى تىدابی،
 مامۇستائەحمەد میرزا پۇستەمى لە كتیبەكەى خوى دا (پۇشاكى
 ئىسلامى مایەى خوش بەختى تاك و كۆمەلە) دەلیت سالى
 ۱۹۸۰ كۆنفرانسىكى گەرە لە زانكوى بەغداد دەربارەى جل و
 بەرگى شەرى ئافرەتان بەسترا، يەكى لە زاناکان كە ئامادەى
 كۆن فرانسەكەبوو ووتى جل و بەرگى كوردى باشتىن جل و بەگە
 كە مەرجه شەرىەكانى تىدابی بەس ئەم جل و بەرگە كوردیە نا
 كە ئەمپۇ ئافرەتان لەبەرى دەكەن بەتایبەتەى ئەو ئافرەتانەى كە
 بۇ شای و ھەلپەركى و كلیپى گۆرانیهكان لەبەرى دەكەن و لاھى
 ئەو بەس ناوى جلى كوردیە و مەرجهكانى جلى كوردى لە
 دەست داوہ جل و بەرگى جارەن پان و پۆپ و فراوان و ئەستور
 بوو، وەلا ئەوانەى ئیستا ھەيای جل و بەرگى كوردى
 پەسەنیشیان بردووہ ھەمویان كردۆتە سەر شیوہى شانتۆلو
 پانتۆل و سترىچ، باشە ئەو كەسانەى كە وادەزانن حیجاب جلى
 عەرەبى يە خەمى میلەتى كوردیانە ئەى بۇ چى تا ناویكى
 ئینگلیز و فەرەنسى وەستابى خواردنگە و ئوتیل و بەنزىن
 خانەكانتان ناویكى كوردى لىنانىن، خوشەویستم ھەرەكو
 وتمان جل و بەگى شەرى جل و بەرگىكى ئىسلامى جیھانى يە و

ئافرهتلىكى عەرەبى و ئافرهتلىكى ئەمىرىكى و پاكىستانى و ماليزى
 ۋەكو يەك لەبەرى دەكەن هېچ پەيوەندىيەكى بەزمان و نەتەۋەى
 عەرەبەۋە نىيە، ھەرۋەكو چۆن خۇتەن دەلىن چاكەت و پانتۇل
 جلىكى جىھانىيە كەمن دەتوانم بۆتى بسەلمىنم كە، جل و بەرگىلىكى
 ئەۋروپى يە.

۸- يەكلىكى تر لە ھۆكەرى پوت و قوتى چەۋاشە كەردنى بى
 بنەمايە ھەندىك خەلىكى تر دەلىن: خوشكى خۇم ئەگەر لەچكت
 لە سەردابىت كەس سەيرت ناكات و گران فىر دەبىت، فىرى
 دەرس و دەور نابىت و ناتوانىت ۋەك و پىۋىست زانست و
 زانىارى ۋەرگىرىت، بەراستى ئەمەزۇر دوورە لەراستى و بنەماي
 زانستى يەۋە چۈنكە ئەمرو بە ھەزاران ئافرهتى بالا پۇش
 لەسەرتا سەرى جىھاندا ھەيە و پروانامەى دكتوراى لەزانستە
 كانى فىزىاۋ كىمىاۋ زانستەكانى تر دا بەدەست ھىناۋە.

۹- يەكلىكى تر لە ھۆكەرەكانى پوت و قوتى ئەۋەيە كە ھەندىك
 لە ئافرهتەن دەلىن كە ھىشتا گەنجەم باپىرىم كە شوم كەرد ئەنجا
 خۇم دا دەپۇشم، زۇر ئافرهت ھەيە دەلىت ئەگەر خۇم داپۇشم،
 داۋاكەرم نابىت، لە ۋەلامى ئەۋ خوشكە بەرپزانە شا دەلىن
 پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى (إِنَّ الْعَبْدَ
 لِيَحْرَمَ الرِّزْقَ بِذَنْبٍ يُصِيبُهُ) زۇر جار مروقتىن بىت يان پىاۋ خوا
 لە پزىلىكى ھەلال بى بەشى دەكات بە ھوى تاۋانىكەۋە، خوشكى
 بەرپزم تۇش خۇت داناپۇشى دەلىى بارىگىرى شو كەردنم لى

نه‌کات؟ به‌لام له‌وانه‌یه به‌هۆی ئه‌و گوناچه‌وه که خۆ دانه‌پۆشینه خوا بێ به‌شت بکات له‌ هه‌وسه‌ری ژیان، یان توشت بکات به‌ پیاویکه‌وه سه‌د خۆزگه‌ بخوازی که شوت نه‌کردایه که‌وابیته له‌وانه‌یه خوا به‌هۆی ئه‌و گوناچه‌وه خوا بێ به‌شت بکات له‌ پیاویکی موسلمانێ به‌ په‌وشت نه‌ک به‌ هۆی خۆداپۆشینه‌وه. که‌واته‌ خوشکانی ئازیز ئاگاداری حیجاب و خۆ داپۆشینێ خۆتان بن، ته‌ماشای ئافره‌ته‌ موسلمانه‌کانی سه‌له‌فی صالحی ئه‌م ئومه‌تی ئیسلامه‌ بکه‌ن (عطای کوپی ئه‌بی رباح) ئه‌فه‌رموی پوژیکیان عبدالله کوپی عباس (په‌زای خوای له‌ سه‌ربیت) بانگی کردم و فه‌رمووی (اَلَا اُرِيكَ اِمْرَاَتٌ مِّنْ اَهْلِ الْجَنَّةِ؟!) وه‌ره‌ با ئافره‌تیکی به‌ هه‌شتیت نیشان بده‌م؟! منیش ووتم ئاده‌ی بفه‌رموو، فه‌رمووی (هَذِهِ الْمَرْأَةُ السُّودَاءُ اَتَتْ النَّبِيَّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَتْ اِنِّي اصْرَعُ وَاِنِّي اَتَكْشَفُ فَادْعُ اللهَ لِي) فه‌رمووی ئه‌م ئافره‌ته‌ په‌شه‌ کاتی خۆی هاته‌ خزمه‌تی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ووتی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا من فیم لیدی و له‌و کاته‌یا که فییه‌که‌م لیدیته‌، ئاگام له‌ خۆم نامینی و جل و به‌رگ به‌به‌ر خۆمه‌وه‌ ناهیلیم، جا هاتومه‌ته‌ خزمه‌تت بو ئه‌وه‌ی له‌ خوا بپاړیته‌وه‌ بۆم که چاکم بکاته‌وه‌و له‌م نه‌خۆشیه‌ پرزگارم بێ پیغه‌مبه‌ری خواش (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمووی (اِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ وَلَكَ الْجَنَّةُ وَاِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ اللهَ اَنْ يُعَا فَيْكَ) فه‌رمووی ئه‌گه‌ر چه‌زده‌که‌یت ئارام بگره‌ له‌سه‌ر ئه‌و ئی لیها ته‌نه‌ت و

خوای گه وره به بههشت پاداشت ئەداته وه و له قیامه تیشدا ئە چیتە بههشته وه، ئەگەر چهزیش ئەکە ی له خوای گه وره نه پاریمه وه بۆت که چاکت بکاته وه و شیفات بۆ بنیری و جاریکی تر توشی ئی لیها تن نه بیت ، ئافره ته کهش وتی: ئە ی پیغه مبهری خوا هر چهنده بههوی ئە و ئی لیها تنه وه زۆر ناره حهت دهم و ئازاری زۆر ده چیژم و جاری واهیه خه لک گالته م پی ئە کەن و به شیتم ئەزانن، به لام بههشت ئە وهنده خوش و نه براوه یه ئارام ده گرم قهیناکه با چاک نه بمه وه. به لام ئە ی پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) ، ئە وهنده هیه (إِنِّي أَتَكْشَفُ فَاذْعُ اللَّهُ لِي أَنْ لَا أَتَكْشَفَ) من کاتی فیم لیدی ئاگام له خۆم نامینی و جل و بهرگ له بهر خۆم ده که مه وه لاشم به دهر ئە که ویت. به لکو نخوا بۆ ئە مه یان له خوا بیاریته وه بۆم که له کاتی ئی یه که م دا خۆم پروت نه که مه وه و له شم دهر نه که وی !! پیغه مبهری خواش (صلی الله علیه وسلم) دوعای بۆ کرد که له کاتی ئی لیها تنه که ی دا جل و بهرگ له خۆی دانه که نی وجهسته ی دهر نه که ویت^{۶۱} ئە مهش به لگه یه کی ئاشکرایه چونکه دیاره به لای که مه وه ئافره ته که دهم و چاوی دیار بووه ئە گینا چۆن زانرا ئە و ئافره ته ره شه و به (هذه المرأة السوداء) وه سف کراوه.

جا ته ماشاکه ن چۆن ئە و ئافره ته داوا له پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده کات که دوعای ئە مه ی بۆ بکات که له کاتی ئی لیها تنه کهیدا که له دهره وه ی ویست و ئیراده ی خۆی یه تی، خۆی پروت نه کاته وه و لاشه ی دهر نه که ویت، که چی به داخه وه ئە مپۆ زۆرن ئە و

^{۶۱} ئە م فەرهودیه امامی احمد ربوایه تن کردوووه.

ژىن و كچانەنى بەشويىن فرسەتتەك دا ئە گەرپىن بۆ ئىوھى بچنە ناو
ئاهەنگ و بۆنە و ھەقلەيەكەوھ و لەوى دا خۇيان پووت بىكەنەوھ و
سەماو رەقس بىكەن و ئەو ھەموو گورگە چاۋ بىرسىەش تەماشائى
بىكەن!!

ئەي داۋىن پاكى چىيى لىھات؟! بۆ يە خوشكانى بەرپىزم ولاھى
كۆمەلگا موحتاجى بالاپۇشى تۆيە، ھىجاب تەنھا بۆ خۇت نىيە و
بەس، بەلكو بۆ تاك بە تاكى كۆمەلگايە تا داۋىن پاكى بلاۋ بىتتەوھ،
چونكە كە ھىجاب زۆرىيىت داۋىن پاكى زىاد دىكات! بەلگە نەويستە
مىش و مەگەز لە شىرىنيەك و چەورىەك دەدا كە داپۇشراۋ نىيە، مىش
ھەزى. لە شىۋىنىكە كە بەرپەستى پاكى پىۋە نەپپىچراۋە! زۆر
پىۋىستە خوشكى بەرپىزم شانازى بە ھىجابەكەتەوھ بىكەيت، چونكە
ھەمو شىتىكى گەورەو خاۋەن قەدر لەم كەۋنەدا بالا پۇشە، ئەۋەتا
زەۋى كە بىشكەي ژيانەو لانەي ھىمنى ئىنسانەكان و گىياندارو
بىگانە، بە بەرگە ھەۋا دەۋرە دراۋە، خۇ ئەگەر يەك درزى بچوك
بىكەۋىتە ئەو بەرگە ھەۋايە ۋە ئەۋا ژيان لەسەر زەۋىدا نامىنى!
سەدان ۋەھزاران بەردو نەيزەك ئەم زەۋىيە ويران دىكات بۆنمۇنە لە
سالى ۱۹۰۸ بەردىكى زۆرگەۋرە لە ولاتى سىبىريا لە يەكپەيتى
سۇڧىتى جاران لە ئاسمانەۋە كەۋتە خوارەۋە ۳۰۰ مەتر ئەبۇر
زانايان دەللىن كىشى تەقىنەۋەكەي ۱۰۰ مىگا تەن بوو، ۷۰۰ مىل
زەۋى تەخت و خاپور كرد نىزىكەي روبرى ۷۰۰۰۰ مەتر زەۋى
لەناۋبرد، زۆر ولاتى ئەۋروپاي پوناك كىردەۋە. زانايان دەللىن پۇژانە
ھەزاران بەردى ئاۋا گەۋرە و نەيزەك لە ئاسمانەۋە دىتە خوارەۋە

بہ لّام بہ هوّی ئہو بہرگہ ہواہیہی کہ خوای پەرہردگار بوّی دروست
 کردوہ ئہم زہویہ دہپاریزیت بوّ ئہوہی ژیان بہردہوام بیت ئہینا
 بہچہند بہردیک ژیان لہم سہر زہویہ تیک دہچوو کہواتہ ئینسان بہ
 وردی بیر بکاتہوہ ئہو بہرگہ بوّتہ سہبہبی سہلامہتی ژیان
 مروّشایہتی لہسہر زہوی بوّیہ پیویستہ خوشکان و دایکانی بہرین
 شانازی بہ حیجاب و بالّا پوشیہکہیانہوہ بکہن یان ئہو میوانہی کہ
 پوژانہ بوّ خواردن بہرکاریان دینّی، تہماشاکن ئہوانہی کہ بالّا
 پوشن پاکترو خوشترن ئہوہتا مؤز پرتہقالّ و ہہنار چہند جوان و
 پاکن، چونکہ بہ بہرگیکی شایستہ بالّاپوش کراون بہراستی
 خوشکانی داپوشراو بالّاپوش قہلایہکی بہہینز و ہہرگیز چاو
 برسیان و تہبیعت گورگان ناتوانی بہکہس بلّی سہیرم مہکہ چونکہ
 خوڤوت کردنہوہ تہنہا بوّ تہماشاکردنہ!! کہواتہ خوشکانی نازین
 پاکی کومہلگا بہستراوہ بہئیوہوہ، چونکہ شہرم و حہیا بہ سروشتی
 لہ نافرہتا زیاترہ لہ پیاو، تہماشای قورئانی پیروژ بکہن و بہ وردی
 سہرنجی بدن کاتی کہ خوای گہورہ باسی زینا دہکات و
 دہفہرمویت: (الزانیۃ و الزانی) ژنی زینا کارو پیای
 زیناکار، ژنہکہی پیش پیاوہکہ باسکردوہ، لہبہر ئہوہی ئہگہر
 نافرہت پوو نہداتہ پیاو، ہہرگیز پیاو ذاتی ئہوہ ناکات بہ چای
 خیانت تہماشای نافرہت بکات، بہلّام کہ باسی دزی دہکات
 دہفہرمویت ((السارق و السارقة)) دزی پیاو دزی ژن دہبی دہستیان
 بپری، لیژہدا پیای پیش خست چونکہ زوربہی دزی پیاو دہیکات
 نہک نافرہت.

خۆشەویستان پۈت و قوتى يەككىگە لە نیشانەکانى ھاتنى قیامت بۆ
 يە لە کاتى پۈچ کیشانداندا ھەزەرەتى جبریل ھاتە خزمەتى پىغەمبەرى
 خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)، ھەرموى: ئەگەر ھەزەرەكەيت خوا
 ئەمانەتى پۈوحت لیوھەرگىتەوھ، ئەگەر ھەزىش دەكەيت تا قیامت
 بە زىندوى بمىنیتەوھ پىغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) ھەرموى: (بلى
 الرفیق الاعلى) دەمەوى بگەریمەوھ بۆلای خواو ژيانى ھەتا ھەتای
 دونیام ناوى بەلام ھەرموى ئەى ھەزەرەتى جبریل لە دواى مردنى من
 تۆ جارێكى تر دەگەرپیتەوھ سەرزەوى، ھەزەرەتى جبریل ھەرموى:
 ئەى خۆشەویستم (محمد) كە تۆ مردى، وھى خوا كۆتای دیت
 واتە: خوا دینەكەى خۆى تەواو كرد هیچ كەم و كۆپى بەسەرا نایەت
 بەلام من دە جارى تر دەگەرپیمەوھ بۆ سەر زەوى بەلام دەشتى گرنگ
 و بە نرخ لەم سەرزەویەدا ھەل دەگرمەوھ:

یەكەم: ھەرموى (أرفع بركة في الأرض) بەرەكەتى زەوى نایەلم
 ھەرچەندە ھەول و تىكۆشان بكەى زەوى بەرەكەتى نامىنى بۆ نمونە
 جاران كابرایەكى جوتیارى خۇمان تەنەكەيەك گەنمى بە جوتى گا
 دەكرد كە چى بەرەكەتى تىدابوو بەلام ئیستە دوسى ھەردە گەنم
 دەكات جار واھەيە بە ھەلا ھەلا بنە تۆوھكەى دەست دەكەویتەوھ.

دووم: ھەرموى (خۆشەویستى لە ناو دلى خەلكا دەردىنم كەس
 لەبەر خاترى خوا كەسى خۆش ناوێت زۆربەى خۆشەویستىەكان
 بەرژەودندى دونیای پىكیانەوھ دەبەستیتەوھ وەلاھى زۆرىك لە
 خەلكى واى لیھاتوھ كە ئیشىكى پیت نەبیت تۆى ناوێت.

سپییه‌م: فهرموی: سۆزو به‌زه‌یی له دلی خه‌لکا ده‌ردینم تاوای لی دی برا له‌گه‌ل برا خزم له‌گه‌ل خزم په‌فیک له‌گه‌ل په‌فیکا سۆزی نامینی خه‌لک براکه‌ی خوی فه‌قیری ده‌لی: خویرییه مه‌رحه‌بای ناکه‌م ئه‌گه‌ر پیاو بوایه پاره‌ی ده‌بوو، که ئه‌مپۆ زۆربه‌ی رایه‌له‌کانی خزمایه‌تی و دۆستایه‌تی پاره دروستی کردوو، خوشه‌ویستی نه‌ما! به‌زه‌ی نه‌ما! سۆز نه‌ما!

چوارهم: فهرموی دادگه‌ری له‌دلی کاربه‌ده‌سته‌کاندا ده‌ردینم واته دادگه‌ری له‌سه‌ر زه‌ویدا نامینی، جیاوازی چینایه‌تی و گه‌نده‌لی پاشا گه‌ردانی زیاد ده‌بی‌ت هه‌رچی دیته سه‌رحوکم چونکه دینی نیه خه‌لک سه‌د خۆزگه به‌وه‌ی پیشوتر ده‌خوات. ده‌لی‌ت خۆزگه لایان نه‌بردایه. پینجه‌م: فهرمی (أَرْفَعُ الْحَيَاءَ مِنَ النِّسَاءِ) شه‌رم و حه‌یا له‌ناو ئافره‌تان هه‌ل ددگرم، ئه‌ی نازانی جاران ئه‌و خوشکه به‌پریزه‌ی له‌سه‌ری کۆلانیکه‌وه پیاویکی ببینیایه‌ خیرا په‌لاماری له‌چکه‌که‌ی ده‌دات به‌داخه‌ره ئیسته پیی عه‌یبه له‌سه‌ری بکات یان له‌سه‌ری ده‌کات به‌لام نیوه‌ی قژی به‌دیاره‌وه‌یه! وه‌لاهی جاری واهیه ده‌چی بۆ مالی خزمیکت براده‌ریکت ئه‌وه‌نده ئافره‌ته‌کانیان پووتن سه‌د خۆزگه ده‌خوازی نه‌چویتایه له‌وه‌ش سه‌یرتر ئه‌وه‌یه که ئه‌و ئافره‌تانه ئه‌و خۆ پووت کردنه‌وانه به‌پیش که‌وتن و ئازادی ده‌زانی؟!.

شه‌شه‌م: فهرموی صبرو ئارام له‌دلی فقیرا ناهیلیم.

هه‌هه‌مه‌م: فهرموی: (أَرْفَعُ الْوَرَعَ وَالزَّهْرَ مِنَ الْعُلَمَاءِ) زانایانی ئه‌م دینه دونیا په‌رست و پاره په‌رست ده‌بن وار و دونیا نه‌ویست نابن هه‌زه‌تی جبریل فهرموی وه‌رع و دونیا په‌رستی و بی ته‌ماعی له‌دلی

زاناو عالمه‌کان دهر دینم به داخوه بۆ یه ئه‌مڕۆ هه‌ندی به‌ناو زانایان و هه‌لگرانی په‌یامی خوا دونیا په‌رستن و دینه‌که‌یان به‌ دونیا گۆڕیوه‌ته‌وه.

هه‌شته‌م: فه‌رموی: سه‌خاوه‌ت له‌ دلی ده‌وله‌مه‌نده‌کاندا دهر دینم، تاوای لیدیت ده‌وله‌مه‌ند به‌ هه‌موو دونیا تیر ناخوات، واته‌ هه‌موو دونیای هه‌بیت هه‌شتا قه‌ناعه‌تی پێی نیه‌ و ده‌لی: به‌ خوا له‌وانه‌یه‌ له‌ برسا بمرم.

نۆیسه‌م: فه‌رموی: که‌ناخر جاریش هاته‌ سه‌رزه‌وی قورئانی هه‌لده‌گر مه‌وه‌ به‌یانی که‌ خه‌لک له‌ خه‌و هه‌لده‌ستن سه‌یر ده‌که‌ن قورئانه‌که‌ یه‌ک حه‌رفی تیا نه‌ماوه‌ هه‌مووی هه‌ل گیراوه‌ته‌وه‌ و چۆته‌وه‌ به‌ره‌و ئاسمان لاپه‌ره‌کان به‌ سپیته‌ی ماوه‌ته‌وه‌.

ده‌یه‌م: (أرفع الایمان) فه‌رموی: جاری ده‌یه‌م و کوئای که‌ هاته‌وه‌ سه‌رزه‌وی پێش هاتنی قیامه‌ت، ئه‌مجاره‌یان ئیمان هه‌لده‌گر مه‌وه‌، ئه‌وه‌ی که‌ مسقاله‌ زه‌ره‌یه‌ک ئیمان له‌ دلایه‌ت ئیمانه‌که‌ی هه‌ل ده‌گر مه‌وه‌، یه‌ک ئیماندار له‌ سه‌ر زه‌ویدا نامینی، قیامه‌ت به‌ سه‌ر کافرا دیت، و لا‌هی ئه‌م فه‌رمودانه‌ی که‌ حه‌زه‌تی جبریل له‌ خزمه‌تی پیغه‌مبه‌را (صلی الله علیه وسلم) باسی کردن هه‌مویان هاتونه‌ته‌ دی ته‌نها هه‌ل گرتنه‌وه‌ی قورئان و ئیمان نه‌بیته‌. فه‌رموی: حیجاب و بالا پۆتسی که‌ نیشه‌انه‌ی شه‌رم و حه‌یایی ئافره‌ته‌ نامینی فه‌رموی: شه‌رم و حه‌یا له‌ دلی ئافره‌تی ئیماندارا نامینی بۆ نمونه‌ له‌ کاتی نویسنی ئه‌م باسه‌دا له‌ یه‌کی له‌ پۆژنامه‌کانی کوردستانی خۆماندا نوسراویکم خۆینده‌وه‌ باسی کچیکێ میصری ده‌کات که‌ خۆیندکاری

زانکۆی ئەمریکی لە قاهرە دەلی: لە داخی ئیسلامیاکان کە بانگەواز
 بۆ حیجاب و بالاپۆشی ئافەرەتان دەکەن وینە ی خۆی بە پروتی
 لە سەر پەنجی توپی کۆمەلایەتی فەیس بووک بلۆ کردووە هەر وەها
 ئەم کچە کەناوی (علیا ماجیدە مەهدی) تەمەن بیس سألە وینە یەکی
 دیکەشی بلۆ کردووە کە بە پروتی وەستاوە و قاچی خستۆتە سەر
 سەرپۆشیک کە بە هیما ی کۆیلایەتی ژنان ناوی بردووە ئەمەش لە
 داخی ئەوەی کە بە پیی ئەو ئامارانە ی لە دوا ی پروخانی پژی می گوێ
 بە گوێ (حسنی مبارک) هکەو لە بەردەست دان ژمارە ی ئافەرەتانی
 محەجەبە پۆژ بە پۆژ لە زیاد بوندان بە تایبەتیش لە دوا ی
 پروخانی پژی مەکە ی حوسنی موبارە کەو، ژمارە یەکی زۆری
 ئیسلامیەکان لە سعودیە و لاتانی تری عەرەبی و ئەوروپی و
 ئەمریکی یەو هەراو نەتەو بۆ میصر کە لە پێشتەدا لە سەر بیری
 ئیسلامەتی دەرکراون. بۆ یە حەزەرەتی جبریل فەرموی: شەرم و
 حەیا لە دلی ئافەرەت نامینی، ئەمڕۆ شەرم و حەیا نەما و پێژ و
 ئەدەب نەما هەمووی باری کرد هەمو ی بزبوو، زۆربە ی خەلکیش
 تانەو تەشەر لە بالاپۆشی و حیجاب دەدات و دەلی: خۆداپۆشین
 نیشانە ی دواکەوتوی و گەرانەو یە بۆ سەردەمی سەدە
 تاریکەکانی پابردو و ئیمەش لە وەلامدا بەدڵسۆزیەو بە هەموو
 ئەو کەسانە ی کە بیرو بۆ چونیان وایە دەلیین: هەرکەسی توژی
 لە میژودا شارە زایی هەبیّت ئەزان ی کە پوت و قوتی نیشانە ی
 دواکەوتوی و گەرانەو یە بۆ سەردەمە تاریکەکانی پابردو، نەک

بالا پۆشی چونکه یه‌که‌م جار سه‌ره‌تای ژییانی مروڤایه‌تی که له ئەشکه‌وت و شاخه‌کاندا بوو، پووت بوو؟! دوا‌ی ورده ورده ئەو شتانه‌ی که پراوی ده‌کرد پێسته‌که‌یانی بو‌و خو‌و داپۆشین به‌ کار ده‌هینا ئەنجا هاته‌ پێده‌شته‌کان و خانوی دروست کرد و تو‌ژی پێشکه‌وت. واته‌ به‌ پرێزه‌که‌م ئە‌ی ئە‌و که‌سه‌ی که زۆر خو‌ت به‌ پۆشنیرو پێش که‌وتوو ده‌زانی، یه‌که‌مجار که خه‌لک دواکه‌وتو بوو پووت بوو دوا‌یی که پێشکه‌وت شارستانی و ژییانی په‌یدا کرد خو‌ی داپۆشی و چه‌ندین کارگه‌ی جل و به‌رگ دروست کردن په‌یدا بوو، خو‌و ئە‌گه‌ر پێشکه‌وتن و پۆشنیبری به‌ پووتی بوا‌یه ده‌بوا‌یه ئە‌فریقا له‌ پێش ئە‌وروپا و ئە‌مریکا بوا‌یه خو‌و ئە‌گه‌ر به‌ پووتی بوا‌یه حه‌یوان له‌ مرو‌ڤ پێشکه‌وتوتر نه‌بوو.

خۆشه‌ویستان خوا‌ی په‌روه‌ردگار له‌ قورئانی پیرو‌زا ده‌فه‌رمو‌ی: (و لا تتبعوا‌ خط‌وات الشیطان.....) شو‌ین هه‌نگاوه‌کانی شه‌یتان مه‌که‌ون خو‌و شه‌یتان راسته‌وخو‌ پێت نالێت له‌ چه‌که‌ته‌ فێده‌، حیجابه‌که‌ته‌ فێی ده‌ هه‌نگاو به‌ هه‌نگاو ورده به‌ ورده دێته‌ پێشه‌وه‌ و یه‌که‌مجار ده‌لێت: با له‌ چکته‌ له‌ به‌رابێت به‌س با تو‌زێکی قز‌ت به‌ دیاره‌وه‌ بێت، ئە‌گه‌ر به‌ قسه‌ته‌ کرد، جاریکی تر له‌ حه‌فه‌ی برا‌که‌ته‌ ده‌لێ کۆپه‌ خو‌و هه‌مو پو‌ژی برا‌که‌ته‌ یان کۆپه‌که‌ته‌ ژن ناهێنی، قه‌یچی‌که‌ له‌ شاییه‌که‌ی دا له‌ چه‌که‌ته‌ فێی ده‌، که ئە‌وه‌شت به‌ قسه‌کرد، ئە‌لێ وه‌کو خه‌لک ته‌نوره‌ له‌ پێ ده‌وایش ده‌لێت قه‌ یچی‌که‌ با ته‌نوره‌که‌شت دوو فه‌تحه‌ی له‌

پیشه‌وه و دواوه تیابی تا ورده ورده پووتت دهکاته‌وه هه
ههست به هیچ ناکه‌ی هه به خوشت نازانی، چه‌زهرتی عائیشه
دایکی ئمانداران (په‌زای خوای له‌سه‌ربیت) ده‌فه‌رموی: کاتی‌ک که
پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) وه‌فاتی کرد له ژوره‌که‌ی
منا نیژرا دوا‌ی ئه‌ویش چه‌زهرتی ئه‌بو بکری باوکیشم وه‌فاتی
کردوه له‌پال پیغه‌مبه‌را نیژرا، ده‌فه‌رموی: هه‌مو جارێک که
ده‌چومه ژوره‌وه سه‌رپۆشم له‌سه‌ر نه‌ده‌کرد چونکه ئه‌وه‌یان
پیغه‌مبه‌ری خوایه و هاوسه‌ری ژیا‌مه ئه‌وه‌شیان باوکمه. به‌لام
کاتی که چه‌زهرتی عمری کو‌ری خه‌تاب کو‌چی دوا‌یی کرد له‌ پال
پیغه‌مبه‌ر و باوکمه‌وه نیژرا ده‌فه‌رموی: ولا‌هی هه‌تا له‌چکم له‌سه‌ر
نه‌کردایه نه‌ده‌چومه ژوره‌وه چونکه ئیستا چه‌زهرتی عمریان له
گه‌لایه‌و نامه‌حره‌مه. هه‌زار په‌حمه‌ت و به‌زه‌یی خوا له‌سه‌ر ئه‌و
دایکه به‌پێزه بی له‌قه‌بریشا شه‌رمی لی‌کردوه؟! خوشکی به‌پێزم
تۆش ئه‌گه‌ر ده‌ته‌وی شوین که‌وته‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ببیت
شوینی عائیشه‌و فاته‌وه‌و خه‌دیجه بی شانازی به‌حیجا به‌که‌ته‌وه
بکه ئه‌وه ناسنامه‌ی تو‌ی ئیمانداره. ئاینی پی‌روزی ئیسلام
گرنگی زۆری به‌جل و به‌رگ داوه، ایمامی علی (په‌زای خوای له
سه‌ربیت) ده‌فه‌رموی: به‌گو‌یی خۆم گو‌یم لی‌بوو، پیغه‌مبه‌ری خوا
(صلی الله علیه وسلم) ده‌یفه‌رموو: سوپاس و ستایشی بی پایان
بو خوای په‌روه‌ردگار له‌سه‌ر ئه‌و پۆشاکه‌ی که به‌وره‌تی خۆمی
پی‌دا ده‌پۆشم و به‌هۆیه‌وه له‌پرووم دیت بچمه ناو خه‌لکه‌وه،

هه‌رچه‌نده له زه‌مانی جاهیلیه‌تی پێش ئیسلام دا خه‌لکی خۆیان به‌ ئایز، په‌روه‌رده‌زانی به‌لام به‌رووتی ته‌وافی که‌عبه‌یان ده‌کرد، به‌لام که‌دینی ئیسلام هات ئهو نه‌ریته‌ خراپه‌ی گۆپری فه‌رمووی ژن و پیاو فه‌رقی نیه‌ ئه‌بێ هه‌ردوکیان إحرام ته‌واو ببه‌ستن ئه‌نجا ته‌واف بکه‌ن نابێ به‌رووتی ته‌واف بکه‌ن، فه‌رمووی ده‌بی ئافره‌تانیش خۆیان داپۆشن ئه‌نجا ته‌واف بکه‌ن، بۆیه‌ پیاو جل و به‌رگی له‌به‌رابێت نیشانه‌ نیه‌ له‌ سه‌ر دین داری و خواناسی چه‌زی ده‌کا جوانترین و باشت‌ترین جل و به‌رگت له‌به‌را ده‌بوو که‌س نازانی موسلمانان یان نا نوێژکه‌ری یان نا به‌لام ئافره‌ت وانیه‌، ئهو جل و به‌رگه‌ی له‌به‌ری ده‌کا نیشانه‌ی دینداری و خواناسیه‌تی، که‌ ئافره‌تیکی داپۆشراو ده‌بینی یه‌کسه‌ر ئهو به‌میشکته‌دای که‌ ئه‌م ئافره‌ته‌ خواناس و نوێژکه‌رو دینداره‌ که‌واته‌ حیجاب ناسنامه‌ی ئافره‌تی ئیمانداره‌. له‌گه‌وره‌ی حیجابه‌ که‌خو! ناوی ئافره‌تی دا پۆشراوی له‌ گه‌ل خه‌زان و کچه‌ به‌پێزه‌کانی پێغه‌مبه‌ر هه‌یناوه‌، ئه‌وه‌ش حورمه‌ت و پێزه‌ بۆ ئافره‌ت که‌ خۆشه‌ویست ده‌فه‌رموی باشت‌ترین که‌س ئه‌وه‌یه‌ که‌ چاوت پێکه‌وت خوات بیر ده‌که‌وێته‌وه‌. قیامه‌تت بیر ده‌که‌وێته‌وه‌ داوین پاکیت بیرت ده‌که‌وێته‌وه‌، شه‌رم و حه‌یات بیر ده‌که‌وێته‌وه‌. بۆیه‌ زۆرجار برای سایه‌ق ته‌کسی ووتوویه‌تی که‌ ئافره‌تیکی داپۆشراو سه‌رکه‌وتوو له‌ گه‌لما و لا‌هی له‌ئاوینه‌که‌شه‌وه‌ له‌ پووم نه‌هاتوو سه‌یری بکه‌م، شه‌رم لێکردوو به‌لام که‌ ئافره‌تیکی

پووت و قووت سەرکەوتوو لەگەڵ بە ئارەززی خۆم سەیرم کردوو، چاوت لێیە چەند فەرقیان هەیە ئەمیان چەند گەورەییە و ئەوان چەند بچوکه بۆیە خواى پەرورەدگار دەفەرموو ((ذلک أن يعرفن)) ئەو خۆ داپۆشینە نیشانەى عیزەت و سەربەرزى ئافەرەتی ئیماندارە، هەرچەندە ئەو ئافەرەتانەى کە خۆیان دادەپۆشن لەوانەى لە لایەن هەندى خەڵکەو لەو سەرزەنشت بکری، بەلام بەدەنیایى ئەو لە لایەن زۆربەى کۆمەڵەو بە چاوى پێزو حورمەتەو سەیر دەکری بێجگە لەوێش پاداشتیکی گەورەیان بۆ هەیە لە لایەن خواوە هەر وەکو خوشەوێستمان حەزەرەتى محمد (صلی الله علیه وسلم) دەفەرموی: ((من وراءکم زمان صبر)) پوژى دیت بەسەر ئومەتەکەم دا، پوژى صەبرو ئارام گرتنە ((للمتمسک فیہ أجر خمسين شهیداً منکم)) هەرکەسى لە ژنو پیاوی موسلمان دەست بەم ئیسلامەو بگرى ئەجرو پاداشتی پەنجا شهیدی هەیەو دە چیتە پێزی حەزەرەتى عائیشەو خدیجەو فاتمەو مەریەمەو ئافەرەتانى بەهەشتى یەو.

بەشى پىنچەم

خۇندىن وبالا پۇشى (ھىجاب)

خۇشەويستان ئاينى پىرۋى ئىسلام بە ھىچ جۇرى لارى نىە
ئافرىقىش فېرى زانست و زىارى بىت، بەك و پىويست و
واجبىشە لەسەرى كە فېرى كاروبارى دىنە كەى بى دىارە فېرى
كاروبارى دىنەكەشى ناىت ھەتاو كە فېرى زانست و زىارى
نەبىت پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دوفەرموى ((طلب
العلم فريضة على كل مسلم و مسلمة))^{۴۷} فېرېوونى زانست و
زانىارى واجبە لەسەر ھەموو نىرو مېيەك فەرقى كور و كچ نىە
بەلام ئەوئەندە ھىە دايك و باوكى ئىماندار كە كچەكەت ناردە
قوتابخانە توخوا با داپۇشراو بىت ئەگىنا وەلاھى واجبىكى
شەرىعە كە دكتورى ئافرىتمان ھەبىت ئەندازىارى ئافرىتمان
ھەبىت مامۇستاي ئافرىتمان ھەبىت كچان و كىرژۆلكانمان بۇ
پىبگەيەنن، دواتر پىويستە شەرىعەكانمان بۇ پىرېكەنەو،
چەندىن جار لە لايەن ئەو برايانەى كە دكتورن پىرسىارمان
لىكراو مامۇستا ئىمە چىبىكەين كە شەوانە خەفەرىن لە

^{۴۷} اسنادہ ضعیف، وانا بەرەى زۆرەى زانايانى فەرموودەناس ئەم فەرموودەيە بىتھزە

نەخۇشخانىھان و خەفەرى ئافرىقىمىن نىھ ئىبىت ئىمە دەرىزى لىھ
ئافرىقىمىن بەدىن، چەند خۇشە ئافرىقىمىن تايىبەت بىن بە كارو بارى
ئافرىقىمىن بە تايىبەتى كە ئىستە الحمدللە سەدان دىكتور سالانە
خویندن تەواو دەكەن. جىگەى خۇيەتى ھوكمەتى ھەرىمى
كوردستان بىر لەم مەسەلەنە بىكەتەو. چۈنكە ئەو مىلەتە
موسلمانەو بە غەيرى موسلمانىش پازى نىھ، كەواتە پىئويستە
دىكتورى ئافرىقىمىن و ئەندازىار و مامۇستى و ھەموو پىشەكانى
ترمان ھەبىت بەلەم با بە جىل و بەرگى شەرىعەو، بوخوینن، بە
داخەو دوزمىنانى خوا و ئەلقە لە گوى يەكانى ئەوورپا و
ئەمىرىكا دەلىن ئىسلام زولمى لە ئافرىقىمىن كىردو، چۈنكە ئىسلام
داواى كىردو، كە ئافرىقىمىن خۇى داپۇشى و جىل و بەرگى شەرىعە
لەبەر بىكەت، ئىمەلە چەند شوئىنىكى ئەم كىتەبەدا باسى ئەم
بابەتەمان كىردو، ئىسلام زور پىزى لەفېربووتى زانست و
زانىارى گىرتو، بە بى جىاوازى ژن و پىياو بو ئەو كارە پىرۆزە
ھانىداو، ھەروەك لەئايەتى ژمارە يانزەى سورەتى مجادەلەدا
دەفەرموى: ((فَانْشُرُوا لِلّٰهِ الَّذِيْنَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِيْنَ أُوتُوا
الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ)) ئەمەو چەندىن ئايەت و
ھەدىسى تىركە خوا و پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)
بە بى جىاوازى ژن و پىياو موسلمان ھان دەدات بو فېربوونى
زانست و زانىارى جا زانست و زانىارى شەرىعە ئىسلامى بىت

یان زانست و زانیاری دونیای و به‌پێوه‌بردنی کاروباری دنیا‌یی بێت، واته كه سێك بیه‌وێت بیه‌وێت به‌دكتۆرێك ئەندازبارێك داد وهرێك مامۆستایه‌ك..... كه ژيان به‌ بێ ئەمانه‌ ناروات به‌پێوه، ئەوه كارێكی پێرۆزه‌و هیچ شهرمو و حه‌یای ناوێت چونكه‌ پێویسته‌یه‌کی شهرعیه‌ و هیچ شهرم کردنیکی تیدا نیه‌، به‌ئكو پێویسته‌یشه‌ له‌سه‌ری كه‌دوایی هه‌ستیت به‌فیرکردن و شاره‌زاکردنی كچان و ئافره‌تانی هاو په‌گه‌زی خوشی، حه‌زه‌تی عایشه‌ی دایکی ئیمانداران (په‌زای خوای نه‌سه‌رییت) بۆ مان ده‌گێڕێته‌وه‌و ده‌فه‌رموێت (نعم النساء الانصار لم یکن یمنعن حیاء أن یتفقن فی الدین)^{١٨} باشتین ئافره‌تان ئافره‌تانی پشتیوانان (الانصار) كه‌ شهرمو حه‌یا رێگر نیه‌ له‌به‌رده‌م یاندا بۆ شاره‌ زاوون و پرسیارکردن له‌ دینه‌كه‌یان، وه‌لیڤه‌دا نمونه‌ی ئەو ئافره‌ته‌ ده‌هینینه‌وه‌ كه‌ هاته‌ خزمه‌تی پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) پرسیارێ چۆنیه‌تی خۆپاك کردنه‌وه‌ی ئافره‌تی كرد له‌ کاتی بێنویژیدا ئەمه‌ش به‌لگه‌یه‌کی به‌هێزه‌ له‌سه‌ر ئەوه‌ی كه‌وا ئافره‌تانی موسلمان پێویسته‌ له‌سه‌ریان كه‌هه‌وی شاره‌زاوونی دینه‌كه‌یان بده‌ن، هه‌ر حه‌زه‌تی عایشه‌ی دایکی ئیمانداران (په‌زای خوای له‌سه‌رییت) بۆ مان ده‌گێڕێته‌وه‌و ده‌فه‌رموێ ژنێك هاته‌ خزمه‌تی پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و پرسیارێ خۆپاك کردنه‌وه‌ی له‌ بێنویژێ لی‌کرد، كه‌ چۆن خۆیان پاك بکه‌نه‌وه‌ ؟ فه‌رمووی: (خذی فرصة من مس فتطهري بها، قالت کیف

^{١٨} صحیح مسلم کتاب حیض، باب استحباب استعمال مغتسلات و وضع فرصة من مسک فی

موضع الدم ج١ ص: ٢٦١ جزء من حدیث رقم ٦١

أَتَطْهَرُ؟ قال: تطهري بها. قالت: كيف؟ قال: سبحا الله، تطهري: (فاجتذِ بئها إلي، قالت: تتبعني أثر الدَّم)^{٢٩} واته: پارچە يەك پەرقى پاك بىنە و خوتى پىپاك بىكەرە و ئافرىقىسى و تى: چۆن چۆنى خوتى پى پاك بىكەرە و؟ فەرەموى: خوتى پىبىسپەرە و، و تى: ئاخىر چۆن؟ فەرەموى: (سبحان الله) خوتى پىپاك بىكەرە و، حەزەرە تى عانىشە دەرەموىت: رام كىشا بۆ لای خوتى پىم و ت: پەرەكە بەشوتىنى خوتىنە كەدا بىنە و جوان بىسپەرە و پاك و پوختى بىكەرە و لە كاتى خوتىنە و ت دا لە رىوايە تىكى تردا دەرەموى: (ان رسول الله (صلى الله عليه وسلم) إستحيا فأعرض بوجهه)^{٣٠} پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) شەرمى كرديو پووى خوتى وەر گىپرا. و دەرەموى شەيتانى بوون واتە خەوبىننن (الإحتلام) . ام سلمەى دايكى ئىمانداران (پەرەزى خوتى لە سەرىپىت) بۆ مان دەرەموىتە و دەرەموى: پۇژىك چومە خزمەتى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) و تى: (يارسو الله إن الله لا يستحي من الجف، هل على المرأة من غسل إذا هي إحتلمت؟ فقال رسول الله (صلى الله عليه وسلم) وسلم : نعم إذا رأيت الماء)^{٣١} ئەى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) خوتى

^{٢٩} صحيح البخاري كتاب الحيض، باب ذاك المرأة نفسها إذا تطهرت من الحيض، كيف

تختصل؟ وتأخذ فرصة مسكة أثر الدم ج ١ ص ١١٩ رقم حديث ٣٠٨

^{٣٠} هه مان سەرچا و ئمارە فەرەموى ٣٠٨

^{٣١} صحيح البخاري، الغسل، باب إذا إحتلمت المرأة ص ١٠٨ رقم الحديث ٢٧٨.

گەرەھ لى ئاستى ھەقدا شەرم ناكات ئايا ئافرىقى ئىگەر ئىحتلام بوو واتە: لى خەودا شەيتانى بوو خەوى بىنى غوسلى دەكەوئىتە سەرودەبى خوى بشوات؟ قەرموى: بەلى ئىگەر لى خەو ھەستا ھەستى بەخوى كرد كە لەش و جەلەكانى تەرەو ئاوى بىنى، بۇ يە وچا كە چ ئافرىقى و چ پىياو كە لى خەو ھەستا دەستىك بەداوئىن و جەلەكانى داوئىنى خوى دا بىنى ئىگەر بىنى جەلەكانى تەرەبوو، دەبى خوى بشواو غوسلى دەكەوئىتە سەر، دەبى بشزانى ئىم ئاوە يان تەرەبوونى جەلەكانى دوو جورى ئاوە ھەيە يە كىكىان پىنى دەلئىن (مذى) و كە ئاوىكى پوون و لىنچە ئاوە لەشى پى پىس نابى تەنھا جەلەكانى و شوئىنەكەى دەشورئىتەو، بەلام ئاوە ئاوەى كە لەشى پى پىس دەبى رەنگى سىپىو بە خەست و خولىو بە فىچقە دىتە دەرەو و لەشى مرؤفە رادەچەنىت ئاوە لەش پىس دەكات و دەبىت خوى بشورئىت^{۵۲}

بەلى خۆشەوئىستان ئىستا تىگەئىشتىن كە، ئاينى پىرۋى ئىسلام ھانى ھەردو پەرگەزى ئىرومى، كچ و كوپ، ژن و پىياو ئەدا بۇ فىرەبونى زانىست و زانىارى بە داخەو جىگەى ئەسەفە تووى مۇسلمان واتى بگەى كچەكەت بەپووتى نەپواتە دەرەو فىرى علم نابى وازانى ئىگەر قاچى پووت نەبى و قولى پووت نەبى و قزى پووت نەبى فىرى عىلم نابى، الحمدلله واقع ئاوەى

^{۵۲} احمد ميرزا روستەمى (پۇشاكى ئىسلامى مائەسى خۆشەختى تاكو كۆمەلە ۱۷۱۰، ۱۷۱۰)

به دروختوتوه ، ئه وه تا له ماوهی ئه م بیست ساله ی ئه زمونی حکمرانی کوردی دا هه ندی سال یه که مه کان و دووه مه کان و سی یه مه کان و عه شره ئه وائیلیه کانی ئه م هه ری می کوردستانه ی خۆمان له کچه داپۆشراو موحه جه به کائن له وانه که قورئان خوین و ئه هلی مزگه وتن ، چونکه ئیمه مه بده ئیکمان هه یه و بۆ شتی که ده ژین زۆر گه وره تره له ژیا نی ها که زایی دونیا ی و قیا مه تمان چا ولی یه . له بهر ئه وه خۆشه ویستانم دایکان و باوکانی به پێز به وه ی که چه که ت و کو په که ت له غه ربیه ک و ئه وروپییه ک بجی به پروتی و قوتی پیش نا که وی چونکه ئه و به پروتی و قوتی دهستی به سه ر دنیا دا نه گرتوه ، ئه و به علم و زانیاری گه یشته سه رمانگ و مه ریخ ، په حمه تی خوا له دکتۆر محمد إقبال لاهوری بی که له شعریکی دا زۆرجوان ئه مه ی باس کردوه که ته رجه مه کوردی یه که ی ئه مه یه که من بۆتانی ده خوینمه وه و زۆرجوان ئامۆزگاریان ده کاو ده لیت

خه لکینه وریا بن شه رق که لاسای غه ربی کرده وه
وایزانی گره وی ژیا نی ————— کرده وه
پیش که وتنی غه رب نه نا ————— و ره نه ساز
نه ره قص و سه مه ای کچی جه نه ————— ساز
نه جادی ژن و نه خ ————— آلی ره وه

له كۆشكى پیاوه دهوله مهندهكان و له بانقهكانى حكومهت دا بگهڕێن لهو شوێنانه دا پاره زۆرهو دهیدۆزنهوه له زانست و زانیاریان پرسى ئه‌ی علم و زانیاری ئه‌گه‌ر تۆ بزبویى له کویدا بۆت بگه‌ڕێن؟ ووتى: له خویندنگا سه‌ره‌تایى و ناوه‌ندیى یه‌كان دا له‌زانکۆو دانیشگاكاندا بگه‌ڕێن له‌ویدا علم و زانیاری زۆره وه‌ دهیدۆزنه‌وه، له‌ئه‌خلاق و په‌هوشتیان پرسى ئه‌ی ئه‌خلاق و په‌هوشت ئه‌گه‌ر تۆ بزبویى له‌ کویدا بۆت بگه‌ڕێن ووتى یه‌كه زه‌په‌ بۆم مه‌گه‌ڕێن ووتیا بۆچى؟ ووتى: چونكه ئه‌خلاق و شه‌رم و حه‌یا كه‌پۆیشت تازه‌ ده‌ست ناكه‌وێته‌وه به‌لام علم و زانیاری وانیه ئه‌گه‌ر قوتابى یه‌كه سالیكیش ده‌رنه‌چى ده‌توانى سالى دووهم و سالاىكى تر قه‌ره‌به‌وى بكاته‌وه به‌لام شه‌رم و حه‌یا وانیه هه‌ر له‌به‌ر گه‌وره‌ی په‌هوشت و ئه‌خلاقه له‌ وڵاته ئیسلامى یه‌كان دا ئه‌و وه‌زاره‌ته‌ی كه‌ تایبه‌ت كراوه به‌خویندن پێى ده‌وترى (الوزارة التربیة والتعليم) وه‌زاره‌تى په‌روه‌رده‌و فێركردن ئه‌ها په‌روه‌رده له‌پیش علمه‌وه‌یه. بۆیه پوو له‌هه‌موو دڵسۆزان مامۆستاىانى به‌پێزى ئه‌م كوردستانه ده‌كه‌م، كه له‌داناى سیسته‌مى خویندن دا سه‌یرى دین و ژینى ئه‌م میلله‌ته بکه‌ن و سیستمیك دابنێن كه له‌گه‌ڵ دین و كلتور و میژوى ئه‌م میلله‌ته دا یه‌كه بگرتیه‌وه، به‌خوا واقعى وڵاتانى دونیا ئه‌م پاستى یه‌ی سه‌لماندوه، ئه‌وه‌تا دكتور (داركونان) دكتوریكى ئه‌مريكى یه‌ و پسپۆره له‌بوارى په‌روه‌رده‌ی دا ده‌لیت :

پەرۋەردەۋ فېركردن كالاۋ كەل و پەل نىيە لە ۋلاتانى دەرۋە
 بېھىنى بەلكو پېرۇسەيەكە ئەيىت لەناۋ خۇي خۇتا ھەلبۇقۇلى
 ئەلئىت: ئىمە ۋەك و گەلى ئەمىرىكا چەند سالىك سىستەمى
 بەرىتانيامان ھىنا لە ئەمىرىكا جى بەجىمان دەكرد ھەموو
 خۇيىندكارو قوتابى يەكانمان فاشل بوون ، چونكە بىرمان كىردەۋە
 كە ئەو سىستەمەى بەرىتانيەكان بۇ ۋولاتى ئەمىرىكا نابىت ، جا
 ۋەرە پسپۇرپانى بوارى پەرۋەردەيى و پۇشنىبران و دلسۇزانى
 بنىات نەرى نەۋەى نوئى ئەم كوردستانە ئەمىرىكاۋ بەرىتانيا
 دوو ۋلاتى مەسىحىن دوو ۋولاتى ھاۋپەيمانن لەدىر زەمانەۋە
 دوو ۋولاتن لەپۇرى جوگرافىيەۋە دراۋسى و نىزىكىن لەيەك دوو
 ۋولاتن زۆربەى ئەمىرىكى يەكانىش كاتى خۇي لە بەرىتانياۋە
 چۈنەتە ئەمەرىكاۋ تائىستاش پەيۋەندى خىزمەتەتى لە
 بەينىاندا ھەرمائە دوو ۋولاتن بەيەك زمان قسە دەكەن، كەچى
 يەك سىستەم بۇو دوو ۋولاتە ناخوات. بۇيە دىكتور داركۇنان
 دىلئىت ئىمە بەخۇماندا چۈينەۋە و بېيارماندا سىستەمىكى
 پەرۋەردەى ناۋ واقىى گەلى ئەمىرىكا دابىئىن فەلەن كە
 سىستەمەكەشمان دانا خۇيىندكارەكانمان سەرگەتوبوون جا
 ۋەرن دلسۇزانى دىن و ۋولات بەراۋردىك لە بەينى كوردستان و
 سوید و نەروىجىا بىكەين لە پۇرى دىن و جىرگرافى و مېژوى
 ئاستى پۇشنىبرى يەۋە بزانە ئاسمان و پېسمانى فەرقە يان
 نا؟. سوید كە بەھەياتى كارەباى نابېرى و سايەقىك لەھىلى

سورى ترافىك لايتىك تى ئاپەرى و كوپى سەرك وەزىران لەگەل
كوپى ھەژارىك دا لەبەردەم ياسا دا ھىچ جىاوازىەكىان نىە بزانە
ئەم دوو وولاتە چەندىان فەرقە. بۆيە پشتىوانى خۆم بۆھەموو
خوينكار و قوتايىيە ناوەندى و دواناوەندى يەكان دەردەبەرم كە
نارەزايىان دەربەرى و دەيان ووت: ئىمە ژيانمان ئەفرىقى يەو
سىستەممان سویدی يە .

بەشى شەشەم

ئەو نەخۇشيانەى بەھۇى زىناو داوین پىسىيەو توشى مەۋە دەبن.
 لەبەر ئەوەى پەيوەندىەكى بەھىز لە نىۋان ئەو نەخۇشيانەو
 بابەتەكەى ئىمەدا ھەيە بۆ يە پىم باش بوو لەم بەشەى
 باسەكەمان دا باسىكى ئەو نەخۇشيانە بىكەم كە بەھۇى زىناو
 پروتى و قوتىەوە بلاو دەبىتەو. چۈنكە ئەم نەخۇشيانە بەھۇى
 تىكەلاو بونى نىرو مىو، فېردانى پۇشاكى شەرىى يەو
 دروست دەبى چۈنكە لە ئەنجامى خۇ پروت كەرنەوەى ئافرىتان
 و تىكەلاو بوونىان بە پىاوانى نامەحرەم و جوت بونى
 ناشەرىەوە دروست دەبىت ئەمەش دەبىتە ھۇى بلاو بونەوەى
 چەندىن نەخۇشى كوشندە و نالەبار كەخوای پەروەردگار وەو
 سزايەك چەندىن نەخۇشى بۆ ئەو كەسانە دەنېرى كە خەرىكى
 بەرەلاى و داوین پىسىن، پەنا بەخو ھەركەسىكىش توشى ئەو
 نەخۇشيانە بىت سەرەنجام دەمرىت، بۆ يە پىم خۇش بوو
 كورتەيەك لەو نەخۇشيانە بىكەم بە بەشىكى كىتەبەكەم و باسى
 بىكەم.

خۇشەو ىستان ئەو نەخۇشيانەى توشى كۆ ئەندامى زاو زىى
 ژن و پىاوا دەبن كە خەرىكى داوین پىسى و زىناكەرن،

پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده‌فرمویت ((یامعشر المهاجرین: خمس خصال إذا ابتلיתیم بهن ۛ أعوذ بالله ان تدركوهن، لم تظهر الفاحشه فی قوم قط حتی یعلنوا بها الا فشافیهم الطاعون و الأوجاع التي لم تكن مضت فی أسلافهم الذین مضوا.....))^{۹۲} ده‌فرموی: ئە‌ی کۆمه‌لی کۆ چه‌رانی صحابه، ئە‌ی ئە‌ر که‌سانه‌ی که‌ له‌به‌ر خاتری خوا مال‌ومندال و نیشتمانی خۆتان به‌ جیه‌یشتوووه‌ له‌به‌ر په‌زامه‌ندی خوا له‌ مه‌که‌وه‌کۆ چتان کردوود بۆ شاری مه‌دینه، پینچ سیف‌ه‌ت هه‌ن داواکارم له‌ خوای په‌روه‌ردگار که‌ نه‌یان بینن‌وله‌ ناوتانا ده‌ر نه‌که‌وی، ئە‌و یش داوین پیسی و زینا کردنه‌ چونکه‌ له‌ ناو هه‌ر گه‌ن و میلله‌ تیکدا به‌ ئاشکرا ده‌ر که‌وی و خه‌لک هه‌موی سه‌ری تیپکا و نه‌گه‌رپته‌وه ئە‌وه‌ خوای گه‌وره ئە‌و که‌سانه به‌شیویه‌ک توشی نه‌خوشی تاعون و ئایدزو نه‌خوشی جوړاو جوړو و ئە‌شکه‌نجه و ئازار و برسیتی و ترسان ده‌کات که‌ له‌ ناو میلله‌تانی پینش خۆتان دا نه‌ بووه‌ هه‌ر بۆ یه‌ خوای په‌روه‌ردگار پینگه‌ له‌ داوین پیسی زینا ده‌گریت و، له‌ هه‌مو شه‌ریعه‌ته‌ ئاسمانی یه‌کانی خۆی دا چه‌ندین یاسای به‌رزو جوانی بۆ دا‌رشتوووه‌ و به‌ هه‌موو شیویه‌ک ده‌ یه‌ویت مروّف له‌ کاری به‌ره‌لای و داوین پیسی دوربخاته‌وه، وه‌ به‌ چه‌ندین فه‌رموده‌ش کاری سیکسیش بۆ پیک خستوین، جا

^{۹۲} رواه ابن ماجه، وصححه الالبانی (۱۰۶) فی السلسلة الصحیحة.

خۆش بەختى بۆ ھەموو ئەو كەسانەى دەس بە ياسا و پىساي
خواوە دەگرن، بە تايبەتیش لەدىنى پىرۆزى ئىسلام دا كەوا وەك
و دوا پەيامى خۆى ناردوويەتى بۆ ئومەتى محمد المصطفى
(صلى الله عليه وسلم) و ھانى گەنج و لاوەكان دەدات بۆ زوو ژن
ھىنان و شوگردن چونكە ھۆكارىكى گەورەىە بۆ پىگىرى كردن لە
زىنا و داوین پىسى ھەرھا بە چەند فەرمودەى تر پىگىرى لە
تێكەلاو بوونى ژن و پىاوى نامەحرەم دەگریت چونكە ولاھى لە
ئەنجامى تێكەلاو بون دا، چاوەكان بەرەلا دەبن پاشان نەزەر
كردن زۆر دەبیت دواتر زىناى چا و ئاسان دەبیت. سەرەنجام ئەو
ىن و دلدارى و ھەزلىکردن زۆر دەبیت و دوا جارىش زىنا و
داوین پىسى بلاو دەبیتەو، بە كورتى تێكەلاو بوون و نەزەر
كردن يەكەم ھەنگاوى بەرەو زىنا و داوین پىسى چوونە ھەرەكو
لە كۆنەو و تراو:

كُلُّ الْحَوَادِثِ مَبْدَءُهَا مِنَ النَّظَرِ وَمَعْظَمُهُمُ النَّارُ مِنْ مُسْتَصْفَرِ
الشَّرِّ

واتە: ھەمووئەو كەسانەى توشى ئاپرەو چوون و داوین پىسى
دەبن، سەرەتاكەى لە تەماشاكردن و نەزەر كردنەو دروست
دەبیت، ھەرەكو چۆن گەورەترین ئاگر لە پىریشكىكى بچوكەو
دروست دەبیت، شاعىرىكى تر زۆر بە جوانى فەرمووەتى:

نَظْرَةٌ فَاِبْتِسَامَةٌ فَسَلَامٌ فَكَلَامٌ فَمَوْعِدٌ فَلِقَاءٌ

واته: مروؤف كه توشى زيناو داوین پيس دهبى، يه كه م جار له وه وه دهست پيډه كات كه كوپو كچه كه ته ماشاى يه كترى ده كه ن، دواتر شهرميان له يه كترى نامينيټ نه نجا به دم يه كتره وه پيډه كه نن، پاشان هر كات توشى يه كترى بوون سه لام له يه كترى ده كه ن و نه حوال پرسی و چاك و چوڼى له گهل يه كتريدا ده كه ن، پاشان مه و عید و چاو پيځه وتن له نيوانياندا پروو ده دات، كه واته نه گهر له يه كه م جار له ته ماشا كړدنه كه خوځيان بپاريږن هه نگاوه كانى ترى به دوا دا نايه ت، بو يه پرسىار له پيځه مبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) كرا، دهر باره ي چاو پيځه وتن يه كه م جار كه پياوړي چاوى به نافرته تيك ده كه ويټ، يان به پيځه وانه وه نافرته تيك چاوى به پياوړي ده كه ويټ، كه نه مه پيى ده وتري ته ماشا كړدنى كت و پر، پيځه مبهرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فهرمووى: ((اَصْرِفْ بَصْرَكَ))^{۵۴} جارى يه كه م نه وه به ده سى خوت نه بوو نافرته تيك هاته بهر چاوت، به لام فهرمووى له جارى نووهم دا چاوت دابخه و به رده وام مبه له ته ماشا كړدنى چونكه زينا له ته ماشا كړدنه وه دروست ده بيټ. له بهر نه وه مروؤفى مو سلمان ده بى زور ناگاي له خوځى بى كه به رده وام نه بى له سهر نه زهر كړدن چونكه نه گهر له يه كه م نه زهر وه فرياي خوت نه كه وي ده وروژيټ و نه وهش رات ده كيښى بو هه نگاوه كانى

^{۵۴} رواه المسلم

تر، هه‌نگاوی یه‌که‌میش که ته‌ماشا کردن و نازهر کردنه‌که‌یه، رات ده کی‌شی بو هه‌نگاوی دووهم که زهرده خه‌نه و شه‌ره چاویکه، پاشانیش گفتوگوو یه‌کتر بینینه، تا سه‌ره‌نجام که‌وتنه ناو کاره‌ساتی زینای لی ده‌که‌ویته‌وه، هه‌ربویه خوای گه‌وره‌که باسی زینا ده‌کات نافه‌رموی: زینا مه‌که‌ن، به‌لکو ده‌فه‌رموی ((و لا تقربوا الزینا)) نزیک‌ی زینا مه‌که‌ون، چونکه مروّه پاسته و خو ناکه‌ویته ناو زینا‌که‌وه، به‌لکو زینا پی‌شه‌کی زوره، که به‌داخه‌وه شه‌مرو له‌م ولاتانه‌ی ئیمه‌دا زینا و داوین پی‌سی پی‌شه‌کی زوری هه‌یه، که واته: پی‌ویسته مروّه له یه‌که‌م هه‌نگ‌ودا ته‌وبه‌ی لی بکات، ئیسته که‌ه‌ز کردن له ناخت دا هه‌یه و ده ته‌وی په‌یوه‌ندی له گه‌ل ئافره‌تی‌ک دا یان ئافره‌تی‌ک له گه‌ل پیاویک دا په‌یدا بکات یان شه‌ره چاویکت گو‌پیه‌ته‌وه له گه‌ل یه کیکی تردا، له گه‌ل ره‌فیق‌یکت دا یان هاو پۆلیکتدا، ئیستا ته‌وبه‌ی لی بکه‌وئه و په‌یوه‌ندیه بی‌چرینه و یه‌کسه‌ر وازی لی‌بیننه، نه‌ک بلّی ورده ورده وازی لی‌دینم و دوا‌ی ته‌رکی ده‌که‌م نه‌ک بلّی ی بو یه من ته‌وقه له‌گه‌ل ئافره‌تی نامه‌هره‌ما ده‌که‌م تا خه‌لکی وانه‌زانی مروّی‌کی وشک و دوا که‌وتوو به‌لام نه‌خیر به‌وه پیش که‌و توو نابی، ئه‌بی ئه‌وه‌ی لاتو گ‌رنگ بی‌ت سه‌لامه‌تی دینه‌که‌ت بی، چونکه ئیمه‌ی موسلمان له قورئانه‌که‌مانه‌وه چاکه‌و خراپه له یه‌کتری جیا ده‌که‌ینه‌وه دینه‌که‌مان پیمان ده‌لی کامه‌ه‌رامه‌و کامه‌ه‌لاله کامه‌باشه‌و کامه‌خراپه، زور به‌داخه‌وه خه‌لکانیک

هەيە لە سەر پووپەرى پۆژنامەو گۆقارو شاشەى
 تەلفىزىيۆنەكانەو بە راشكاوى دەلى ئىمە بۆيە دواكەوتوين
 خەتاي دىنى ئىسلامە و ئەمريكاو ئەوروپاش بۆيە پىش
 كەوتوون چونكە ئافرەتيان پووت و قوتە وازيان لە دىن و لە
 هەموو پىرۆزىيەكانى ئەخلاقى و ئىنسانى هيناو، بۆيە ئىستە
 كۆمەلگەيەكى ئاسودەو بە ختەوهرن بىجگە لەوهرش بونەتە
 شوينىك بۆ ئەوهرى وولاتانى ترى دونيا شوين هەنگاوە كانيان
 بكەون و واز لە هەموو پىرۆزىيە ئەخلاقى و دىنى يەكانى خۆيان
 بىنن، بەلام بى ئاگايە لە مېژوى ئەو رووپا كە هەر نزيكەى دوو
 سەد سالىك لەمەو بەر، هەر لەو ئەوروپايە ئافرە تيان دەرپىي
 ئاسنيان لە پىدەكرا بە تايبەتى كاتى كە دەيان ويست
 سەفەرىكى چەند مانگى بكەن، لەلايەن مېردەكانيشيانەو قفل لە
 دەرپىي ئاسنەكەيان دەدراو كليلە كەيان لە گەل خۆيان دەبرد لە
 ترسى ئەوهرى ژنەكانيان خيانەتى هاوسەرى يان لى ئەكەن!! لە
 هەموو مېژوى ئىسلاما شتىكى ئاوانىه؟ كام پياو دلى زۆر پيسە
 شتى وای بەرامبەر ژنەكەى نەكردووه! وە ئەو كەسانەشى كە
 وادەزانى پىش كەوتنە تەكنەلۆجى و زانستىيەكەيەى ئەوروپا،
 هى ئەوهرى كە بى پەوشتى تىدا ئازادە، ئەوانەى زۆر نە
 خویندەوارو نەزان و ساويلەكەن؟! ئەوانە خەلكانى زۆر لاسايى
 كەرن، هەربۆيە دەبينى زۆرىك لەوانەوهرى كە دەچنە ئەوروپاو
 ئەمريكا و پاشان دەگەرپنەوهرى بۆ ولاتى خۆيان بە داخوهرە هەموو

دىيارىيەكيان بۇ ئەم ولاتە ويرانە و ميللەتە چە و ساوہ مەزلۇمە
 بریتى يە لە ناردنى شىرىتىكى فیدیوی كە گۆرانى بىژىكى
 ئافرەت رەقس و سەما بىكات و ناوكى بەدەرەوہ بیت!! بۇ
 بەیانیش خەلکانىكى بى دین و دین لاواز لاسای دەكاتەوہ،
 دواترىش بە پىش كەوتنى دەزانى دەيكات بە مۇدىل لە بازاردا،
 بە بى ئەوہى سەرچاوەى ئەم مۇدىل بازىە بزانى لە كوی وە ھاتوہ
 ھەرەك و دكتور كەمال مەزھەر لە كىتبى مېژوودا دە يگىرېتەوہ و
 دەلىت لەسەر دەمى لوىسى چوارم دا، شەويكىان لە كۆشكى پاشا
 ئاھەنگىك دەبى، لەو كاتەدا ناو ھۆلى كۆشك جەمەدىت و ھەموو
 خەلكى چاوەپوانى پاشا دەكەن و دەیانەوېت بزەن چى لەبەردايە،
 بەلام پىش ھاتنى پاشا بۇ ناو كۆشك، دەبىتە باران و ئىتر مەراى
 كەران و ماستا و چىەكان دەكەونە ھەلەكەسەما نەوہك و جەنابى
 خاوەن شكۆ بارانى بەركەوې، بۇ يە يەككىك پەلامارى چەتر دەدات
 يەككىكى تر خاولى و يەككىكى تر گولۇ، ژمارەيەكىشيان پانتۆلەكەى
 بەرېكى بۇ ھەل دەكەن بۇ ئەوہى پرىشكى قوپو چل پاو بەر
 پانتۆلەكەى خاوەن شكۆ نەكەوې، كە دەگەنە ناو كۆشكى پاشايەتى
 ئەوانەى كە پانتۆلەكەيان بۇ ھەلكرەوہ، بىريان دەچىت پانتۆلەكەى
 بۇ دادەنەوہ دوايش كە لە ناو ئاپۇراى جەماوہردا بىريان دەكەوېتەوہ
 پىيان عەيبە تازە لە بەرچاوى ئەو خەلكە پاشا راگرن و پانتۆلەكەى بۇ
 وەك خوى لىكەنەوہ، ئىتر خەلكى دەكەونە مقۇ مقۇ دەلېن:

بە خو؛ پاشا مۇدىلىكى تازەى لە بەرايە، ھەربۇيە بۇ پۇژى دواى
 ھەريەكە لەو خەلكە پوو دەكاتە بەرگ دروى يەك تا دەستوبرد

پانتۇلىكى كۆلى قەراغ ھەلكرائى ۋەك پانتۇلەكەى دۈيىنى شەۋى
پاشاى بۇ بدورىت..... ئىتر ئەمە بوبە مۇدو ھەر ئەو مۇدەيەى
كەس نەيزانى چۆن پەيدابوو، ھىتلەر بەو ھەمو زەبرو زەنگەى بۇ
لە ناو نەبرا.

خۇشەويستان ئەوانەى كە دەلئىن: ئەوروپا بە ھەشتى سەرزەويە
بى ئاگان لەۋەى كەسالى (۱۳۴۷) تا سالى (۱۳۵۰) زايىنى
تاعونىك لەۋ ئەو روپايەدا بلۇ بۆۋە، ھەشتا مليۇن مروقى
كۈشت، پۇژى ھەشت سەد كەس تەنھا لە پارىس پايتەختى
فەرەنسا دەمرد. مەشھورە بەۋەى كە ($\frac{1}{3}$) ى ئەوروپا فەۋتا!! دە
ولاهى ئىستاش نەخۇشى ئايدز لەۋ تاعونەى ئەو كاتە مەترسى
زىاترە نەك تەنھا لەسەر ئەو روپا بەلكو لەسەر ئەمريكاو
ئەفەريقاو ھەموو دونياش. خوينەرانى بەپىز دەزانى ئايدز چيەو
كەى ئەم نەخۇشىە ترسناكە سەرى ھەلدا، ئايدز (AIDS) برىتيە
لە كورت كراۋەى پىتەكانى (Acquired Immune Deficiency Syndrome)
ۋاتە ئەم ئايدزە برىتيە لە دوو پىكھاتەى سادە كە دە چىتە ناو
خپۇكەى سىپى خوينەۋە، خپۇكەى سىپىش دوو جۆرن لە ناو
خويندا، ۋە ختېك مروقىك شوينىكى برىن دار دەبى، يەكسەر
كۆمەلېك مىكرۇب پوو دەكەنە شوينى ئەو برىنە، لەۋ كاتە دا
كۆمەلېك خپۇكەى سىپى دىن ۋەكو پىشمەرگەى قىداكار بۇ
ئەۋەى ئەو مىكرۇبە لە ناو بەرى، ئەو كۆمەلە خپۇكە سىپە ئەۋە
پىشمەرگە كانى ئەۋەلن، دەستەى يەكەمنو دىنە پىشمەرە بۇ

دېفاع، ئەي ئەو خېۋكە سىپىيە چىيان لەسەرە؟! ئىشىيان ئەۋەيە بەرگىرى لەو مىكرۇبەنە دەكەن كە لەرېگای ئەو برىنەۋە دەيەۋىت بېتە ناۋ لەشى مەۋقەكەۋە. پاش ئەۋەي خېۋكە سىپىيەكان خېرا دەچنە بەردەمى برىنەكەۋە نايەلى مىكرۇب بېتە ناۋ لەشى مەۋقەكەۋە، يەكسەر بەدۋاي خېۋكە سىپىيەكەشەۋە خەپلەيەكى گەۋرە تر دىن و لە دەمى برىنەكەدا مىكرۇبەكە دەكوژن. لەم كاتەشدا، قايرۇسى ئايدىز خۇي دەدزىتەۋە و دە چى لەناۋ خېۋكە سىپىيەكاندا گەرا دا دەنى بە شىۋەيك كەسى نەخۇش تاماۋەي حەۋت سال بۇ دەسال ھەست بەۋە ناكات نە خۇشى ئايدىز لە لەشايەتى ھەتا ۋاي لىدېت ھەموو خانەكانى لەشى ئەم مەۋقە توشى دەبى ئەگەر بە قەبارەي شۋىنى نوکە قەلەمىك ۋەرگىرىن لە لەشى نەخۇشەكە كە شۋىنى يەك نوکە قەلەم زۆر بچوكە، تەسەۋرەكە ئەو شۋىنە يەك ملىۋن قايرۇسى ئايدىزى تىدايە، سبحان الله ئەم كەسەي قايرۇسەكەي ھەل گرتوۋە، ھەر بە خۇشى نازانى كە ھەلى گرتوۋە چۈنكە ھېچ شۋىنەۋارىكى لە سەرلاشەي نەخۇشەكە بە جى نە ھىشتوۋە بەلام كاتى كە لىي دەركەۋت لە ماۋەي شانزە مانگدا يان لەماۋەي دوو بۇسى سالدان يان لە ماۋەي پىنج سالدان زۆر بە زەلىلى دەيكورى.

بەريزان: ئەم نەخۇشى ئايدىزە، لە رېگاي زىنار داۋىن پىسىيەۋە توشى مەۋقە دەبىت، يان لە رېگاي چۈنە لاي ئافرەت لە پىشتەۋە، يان بە ھۆي نىر بازىيەۋە توشى مەۋقە دەبىت، سەر چاۋە مېژۋىيەكان

دەلێن: یەكەم جار ئەم نەخۆشیە لە سالی (١٩٧٩) دا یەكەم حالەتی
لە ئەمریکا دۆزرایەو واته لە هەموو جیهاندا یەك كەس توش
بووبوو، دواي سالیك واته سالی (١٩٨٠) بو بە شەست كەس لە
سالی (١٩٨١) ژماری ئەو كەسانەي توشی نەخۆشی ئایدز بوون بوو
بە هەشتاو یەك هەزار و چوار سەد و سی و سی كەس. هەر لەو سالە
دا ئەمریکا پرایگەیان لە ولاتەكەیدا، پەنجاو نوۆ هەزارو شەست و نوۆ
كەس توشی بوو، تە ماشاكە چەند بە خیرای بلاو دەبیتهو بە
جوړی لە ماوهی یەك سالدا لە ئەمریکا لە شەست كەسەو بوو بە
هەشتاو یەك هەزارو چوار سەد و سی و سی كەس!!

فەرموون ئیستا با بزانی ئەم نەخۆشیە بە هوێ چیهو دە گوازیتهو
لە كەسیكى توش بوو بوو بۆ كەسیكى تر؟! لە م پێگایانەي خوارو
كە باسیان دەكەین

یەكەم: جوت بونی ژن و پیاو یان پیاو و پیاو كە یەكێکیان هەنگری
قایروسی ئایدز بیّت، ئیستا (ئیسرائیل) ئەو ئافرەتانەي كە توشی
ئایدز بوون بۆ پاراستنی ئاسایشی نەتەوێ خۆی، وەك و چەكێکی
كوشندە دەیان نیڕی بۆ سەر ولاتانی تر بە تاییبەتی ولاتانی
ئیسلامی و دەورووبەری لە جیاتی تۆپ و تەیارە و چەكی كوۆ كوژ
ئافرەتیکی داوین پیسی توش بوو بە ئایدز دە نیڕیته ئەو ولاتەي
رقی لییهتی، بۆ ئەوێ لە پێگای زیناو بە سەدان خەلك لە ناوبەری.
چونكە هەر بەیەك جار زینا كردن لە گەل كەسیكى توش بوو، كە
سە توش نەبووكان توش دەبی، هەر بۆنمونه ئافرەتیکی گەپۆکی
ئیسرائیلی، لە ئەسكەندەریەي میصر، چاو لە گەنجیكى میصری دا

ده‌گری و ده‌بیاته‌وه بۆ ئوتیله‌که‌ی و شه‌و له‌گه‌لی دا جوت ده‌ییت، به یانی زو ئافره‌ته‌که کارتیکی بۆ به جی‌دی‌لی و لای پشتیه‌که‌ی ژیر سه‌ری یه‌وه بۆی داده‌نی، که لیی نوسراوه (اهلاً و سهلاً فی نادى الايدز العالمى) ئه‌وه جه‌ناب‌یشت بوی به ئه‌ندامی یانه‌ی ئایدزی جیهانی! ئیتز کۆره تا زه له ناو چوو، ژیانى کۆتای هات، ده‌بی بۆ خۆی هه‌ر قور بپیوی

دووم؛ دووم پێگا بۆ گواستنه‌وه‌ی ئایدز، له پێگای ماچ کردن و لیکی ده‌می نه‌خۆشه‌که‌وه‌یه! ته‌نها به‌یه‌ک ماچ کردن، یان تیکه‌ل‌او بوونی لیکی ناو ده‌می نه‌خۆشه‌که، مرو‌فه توش نه‌بووه‌که‌ش توش ده‌بی، با زیناشی له گه‌ل نه‌کردبی.

سێهه‌م؛ به‌هۆی به‌کار هێنای ده‌رزیه‌وه، ئه‌و یش به‌هۆی ئه‌و که‌سانه‌ی که ماده بۆ هۆشکه‌ره‌کان (المُخدرات) به‌کار دینن توشی حاله‌تیکی نه‌فسی واده‌بن که ده‌رزیه‌ک ده‌کړی له وانه‌یه چهند که‌س پێشتر هه‌ر به‌و ده‌رزى یه له خۆیان دابی، جا ئه‌گه‌ر ئه‌کیک له‌و که‌سانه نه‌خۆشی ئایدزی له گه‌ل بووبی، که ده‌رزیه‌که چوو له شیه‌وه یه‌ک سه‌ره ده‌رزى، یه‌ک ملیۆن قایرۆس ده‌گوازیته‌وه!! کاتى له که‌سیکی تری ساغ درا ئه‌وه به‌یه‌ک جار یه‌ک ملیۆن قایرۆسی ئایدز ده‌ چیته له شیه‌وه‌و توشی ده‌بی له سه‌دا (۱۲-۲۰)ی توش بوون به ئایدز به هۆی به‌کار هێنانی ده‌رزى ماده بپه‌وش که‌ره‌کانه‌وه‌یه.

چواره‌م؛ بۆ گواستنه‌وه‌ی قایرۆسی ئایدز، له پێگه‌ی تیکردنی خۆینه‌وه‌یه که یه‌ک ملیم خوین ده‌توانی سه‌د هه‌زار قایرۆسی ئایدز بگوازیته‌وه بۆ یه‌کیکی تر. له ساڵی ۱۹۸۶ دا له سه‌عودیه،

مندالێکی شەش سالان کە پێویستی بە خوێن بوو، خوێنیان تێکرد، کە خوێنەکە لەشاری (سانفرانسیسکو)ی ئەمریکاوە هاتبوو، مندالەکە لەو خوێنەوە توشی ئایدز بوو، چونکە ئەو کەسە ی خوێنەکە ی لێگیرابوو نەخۆشی ئایدزی هەبوو. پاشان لە سالی (١٩٨٩) دا دوو کەسی تر هەر لە پێگای تێکردنی خوێنەوە توش بوون، کە یە کێکیان نەشتەرگەری گورچیلە ی بۆ کرابوو، ئەو ی تریشیان نەشتەرگەری سیهکانی، وە خەتی خوێنیان تێکرد توشی ئایدز کە بوو، چونکە خاوەنی هەردوو خوێنەکە ی هەلگری قايرۆسی ئایدز بوون، لە سەدا (٢-٤) ی توش بوون بە ھۆی خوێنەوھێ.

خۆشەو یستان لە مانگی دە ی سالی (١٩٩٧) دا کۆنگرە ی چوارەمی نیو دەولەتی بۆ بەرگری کردن لە بلاو بونەوھ ی ئایدز لە شاری (مانیلا) ی پایتەختی (فلیپین) بەسترا، کە لەو کۆنگرە یەدا سی ھەزا پەسپۆری شارەزا لە (٦٥) ولاتی جیھانەو بە شداریان تێدا کرد، کە لە کۆتای کۆنگرە کەدا بە رێوھ بەری کۆنگرە کە کە ناوی (بیکەر بیوت) بوو، کە نوێنەری نەتەوھ یەگرتووھکان بوو لە کۆنگرە کەدا پای گە یاندا کە : ژمارە ی توش بوان بە نەخۆشی ئایدز لە سالی ١٩٩٦ دا گە یشتۆتە بیست و سی ملیۆن کەس!! کە چوار دە ملیۆنی تەنھا لە باشوری بیابانی ئەفریقا دا بوو ھەوت ملیۆنیشی لە ئاسیادا بوو، کە پێنج ملیۆن تەنھا لە (ھندا) دەر کەوتوو. وە سەرۆکی کۆنگرە

کە داواى کرد کە پێو شوینی توندو تۆل بگریته بەر بۆ پوو
بەپوو بونەوہی ئایدز لە ئاسیادا، کە ووتی: توش بوون بە ئایدز
لە ئاسیادا دە توانی ناو ببرى بە (الکاثرة التاريخية
للأسيويين) کارەساتى میژووی بۆ ئاسیاییەکان ھەرەوہا لە
کۆنگرە کەدا راگەییەنرا کە ھەلگرانی میکروبی ئایدز لە ناو
مندالاندا لە کۆتای سالی (١٩٩٧) دا گەیسشتە یەک ملیۆن
مندال!! یەک ملیۆن مندالی بیتاوان لە سەرەتای بەھاری
ژیانیاندا، گۆلی ژیانیان ھەل دەوهری، بە ھۆی چیهوہ؟بەھۆی
زیناوہ لەسەدا (٩٠) ئەو مندالانەى کە توشی ئایدز دەبن بە ھۆی
دایکە کانیاوەوہی، ئەو ڤایرۆسی ئایدزە لە پێگای دایکەوہ دە
گوازیتهو بۆ مندالە کانیاو لە کاتیکدا لە ناو سکی دایکی دایە،
یان لەکاتی لە دایک بوون دا لەپێگەى خوینەوہ یان لە پێگەى
شیر پێدانەوہ مندالەکە لە دایکیەوہ ئایدزەکەى توش دەبیت.

بەپێزان: ئەوہى زیاتر مەترسی نەخۆشى ئایدز دەر دەخات
ئەوہیە کە ئەوہندە زوو دەگواستریتهوہ کەس ناتوانی لە کەسى
توش بوو نزیک بێتەوہ، تەنانت دواى مردنى ئەو کەسانەى بەر
پرسن لە شارەدەوہى مردوو دەستى لێنادەن، پزیشکە کان
دەست کیش لە دەست دەکەن لە کاتی چارە سەرداو دواى
لێبوونەوہ دەست کیشەکان دەسوتین! ھەرەوہا ئایدز دەردیکە
کە چارە سەرکردنى یەک نەخۆش (پەنجا بۆ سەد) ھەزار دۆلارى

ئەمىرىكى دەۋىت، درىژترىن تەمەنى ئەو نەخۇشپەش دواى توش
بوون (۲-۳) سالە.

كەواتە: ھەرۈەك و ژىيانى كەسەكە لە ناو دەبات سەرۈەت و
سامانى نەك خۆى بەلكو بىنەمالەو حكومەتەكەش لە ناو دەبات!
ھەر بۆيە مروقى دلسۆز بە خۆى و كۆمەلگاكەى و حكومەتەكەى و
گەل و ولاتەكەى، ئەو كەسەيە كە داوین پاكە، نەك ھەر
ئەۋەندەش، بەلكو ۈەك و خۆى داوین پاكە، ھەۋلپش ئەدا كە
خەلكانى تىرىش ھەمويان داوین پاك بن، ۈە ھەۋو مروققەكان لە
بەد رەۋىشتى و زىناۈە دوربن، لەبەر ئەۋەى ئەگەر ھەندى خەلكى
حالى ئەبوو لە دىن و ژىن دەلى خۆكەس ناچىتە قەبرى
كەسەۈە، بىز بە پىيى خۆى ھەل دەۋاسرىۋ، مەر بە پىيى خۆى،
ۋاتە: خۆت چاك و پاك بەۈ حەقى كەست نەبى، بەلام ئەى ئەۋە
چى لىدەكەن كە ۈەكو باسمان كرد بە مليۇن خەلكى بى ئاگا،
يان بى تاۋان ۈەك و مندال، بەھۆى چەند كەسىكى داوین پىسو
بى دىنەۈە توشى ئايدىز دەبن! ئاخىر ئەمانە ھەر لەدونىادا خەلكى
دەخەند ئەۋ قەبرەۈەى كە خۇيان تىي چون!
ھەرۈەھا زىناۋ داوین پىسى جگە لە ئايدىز نەخۇشى يە
كۆنەكانى تىرىشى پىۋەيە:

يەككەم: نەخۇشى زەھرى (السفلس): -

ئەم نەخۇشىيە نەخۇشىيەكى سارىيە و لە ئەنجامى كارى جوت
 بوونى ئاشەر عىيەو سەرى ھەل دەدات، ئەم نەخۇشىيە پاستەو
 خۇ دەر ئاگەوى بەلكو بە چەند قۇناغىك دەر دەكەوئىت و لە ناو
 لەشى درۇقدا بلاو دەيىتەو، سەرەتا لە شىوھى چەند زىپكەيەك
 لەسەر پىستى مروقەكە پەيدا دەيىت و بە تايبەتى لەسەر كىسى
 گون و نەروھە بەدەورى كۆم و بە دەورى دەم دا دەر دەكەوئىت،
 مەترسى ئەم نەخۇشىيەش ئەوھىيە بە خىراى بە ھەموو
 ئەندامەكانى لەش دا بلاو دەيىتەو و ئەگەر لە قۇناغى
 سەرەتاي و يەكەم دا دەست نىشان نەكرىت، لەپەر تەشەنە نەكات
 و بلاو دەيىتەو، دواتر بە خىراى خۇى دەگەيەنئىتە جگەر و دە
 ئاوسى و دەيىتە ھوى نەخۇشى شىر پەنجە و دواترىش پەل
 دەھاوئىت بۇ بىرپەرى پىشت و دەيىتە ئەگەرى ئىفلىجى، ھەروھە
 ئەم نەخۇشىيە پەل دەھاوئىت بۇ دەمارەكان و بۇ سىيەكان و دل، لە
 كۇتايد، ئەو مروقانەى توشى ئەم جۆرە نەخۇشىيە دەبن شىوھيان
 دەگۆپى و سەرەنجام گيان لە دەست دەدەن و دەمرن، ئىستە
 زياتر لە پەنجا مليون كەس لە جىھان دا توشى ئەم نەخۇشىيە
 بوون.

دووم: نەخۇشى سەيلان (السيلان): -

ئەم نەخۇشىيەش وەكو جۆرەكەى پىشوو سارىيە واتە: زۆر زو
 لەكەسى نەخۇشەو دەگۆيزىتەو بۇ كەسىكى ساغ، ئەم

نه‌خوشیه زۆر زوو له ناو داوین پیس وزینا که ره‌کاندا بلاو ده‌بیته‌وه، به شیوه‌یه‌ک هه‌ندی له زانایان و پزیشکه دیاره‌کانی جیهان پیی ده‌لیبن نه‌خوشی دووباره (الرده) چونکه ئەم نه‌خوشیه دووباره و سیباره و چه‌ند باره ده‌بیته‌وه له‌و که‌سانه‌ی که به‌رده‌وامن له‌سه‌ر ئەم کاری زینا و داوین پیسی یه، وه‌خوا‌ی گه‌وره و د‌ک و سزایه‌کی خوا‌ی و ئاسمانی ئەم نه‌خوشیه توشی کۆ ئەندامی میزوو زاو زی‌ی ژن و پیاو ده‌کات. له‌وانیشه‌وه قایرۆسه‌که ده‌گوازیته‌وه له‌که‌سیکی توش بوو بۆ که‌سیکی ساغ، له‌ پێگای نێر بازیه‌وه (اللواط) ده‌گوازیته‌وه و له‌کاتی زینا کردنیش دا ده‌گوازیته‌وه بۆ ئافره‌ت له‌و یشه‌وه بۆ که‌سیکی تری زیناکه‌ر ده‌گوازیته‌وه، ئەم نه‌خوشیه له‌ ئافره‌ت دا ده‌ر ناکه‌وێت واته‌: ئافره‌ت زوو هه‌ستی پێناکات ئەمدش به‌ هۆی پێک هاته‌ی جه‌سته‌ی ئافره‌ته‌وه به‌ هۆی حاله‌تی بێ‌نویژێ و ده‌رهاویشه‌کانی زی‌ی و ده‌رگای په‌حمه‌وه، به‌لام پیاو زوو هه‌ستی پێده‌کات، په‌ نابه‌خوا ئەو پیاوه‌ی توشی ئەم نه‌خوشیه بێت زوو هه‌ست به‌ سوتانه‌وه‌ی ئەندامی نێرینه‌ی ده‌کات که‌ بۆنیکی زۆر ناخوشی هه‌یه، وه‌ئه‌گه‌ر به‌زویی ئەم نه‌خوشیه چاره‌سه‌ر نه‌کری‌ت و ئەو که‌سه ته‌وبه‌ نه‌کات و واز له‌و کاره‌ حه‌رامه‌که نه‌هێنی، به‌خیرای نه‌خۆشه‌که زاو زی‌ی ده‌کات و پاشان ده‌گوازیته‌وه بۆ بۆریه‌کانی میزو میزه‌لدان و کۆ ئەندامی زاو و زی‌ی، که‌ له‌وانه‌یه نه‌خوشیه‌که پێویستی به‌چه‌ندین نه‌شته‌ر

گەرى ھەيىت كە ئەگەر بەناو بانگىرىن و پېشكەوتو ترين
 نەخۇشخانەى پېشكەوتو ترين ولاتى ئەم جىھانەى بۇ بىكرىت و
 سەرکەوتنىش بە دەست نەھىنى. سەرە راى ئەووش ئەو
 مىدالەى لەو پىاوە دروست دەيىت توشى ئەو نەخۇشىيە دەيىت،
 ھەروەما ئەم نەخۇشىيە توشى ھىلکەدان و پەخمى ئافرىت دەيىت
 و پاشانىش دەيىتە ھوى نەزۇكى ئافرىتە توش بورەكە،
 دواترىش توشى چەندىن نەخۇشى ترى جۇراو جۇر دەيىت بە
 جۇرى ئەگەر نەخۇشەكە بە زوى واز نەھىنى و چارە سەرى بۇ
 نەكرى دەمرى، ئەم نەخۇشىيە زۇر بلاۋە لە جىھانداو سالانە
 (۸۰-۲۰۰) بلىۋن دۇلارى دەوى بۇ چارە سەركردنى، سالانە
 (۲۵۰) مىلۋن كەس توشى ئەم نەخۇشىيە دەبن!.

سىيەم : ھەرىز (ھەرىز جىنتا لى) يان (ھەرىس الجەنىس) :-

ئەم نەخۇشىيە لەرىگەى زىناو نىربازىيەو بلاۋ دەيىتەو و يەكىكە
 لەو نەخۇشىيانەى لەرىگەى جوت بونى ناشەرى يەو. پەيدا
 دەيىت بەتايىبەتى توشى كۆئەندامى زاۋزى و ئەندامى نىرىنە
 دەيىت لە پىاۋ داو توشى زى و دەرىگەى پەخمىش دەيىت
 لەئافرىت دا واتە: بەشىۋەيەكى تايىبەتى لە سەر كۆئەندامى زاو
 زى نىرىنە و مىيى يەنە دەيىت و ئازارىكى زۇرى ھەيە، ئىستى
 زىاترە (۲۰) مىلۋن كەس توش بوو بەم نەخۇشىيە، كە تەنھا لە
 ولاتە يەگرتوۋە كانى ئەمىرىكا سالانە نىومىلۋن كەس زىاد دەكات.

خوښه ويستان نه وهی پښتو لاهو لافاوی فه ساده ده گری و ده
 مان پاريزيت ته نه دینی پيړوزی ئيسلامه، وه هيچ چاره
 سه ريکيش نيه له ئيسلام دا ته نه خو پاراستنه له کاری زيناو
 داوین پيسی وه و و تراوه (الوقایة خير من العلاج) خو پاراستن
 باشتين چاره سه ره! يا (درهم في الوقایة، خير من قنطار في
 العلاج) مروؤ نه گهر بتوانی به (۱۰۰) دينار خو پياريزی،
 باشته له وهی که دواي ده هزار دينار بداته وه به چاره
 سه رکردن. که واته: پيويسته هه موومان شانازی به دینه که مانه وه
 بکهين که دینی ته ندروستيه دینی پاکي و بی گهر ديبه دینی
 علم و پيشکه و تنه وه پيويسته ترسی خوا له دلماندا بیّت و له
 هه موو کارو کرده وه یه کی به د ره و شتی و داوین پيسی
 دورکه وينه وه و دهستی نزاو پارانه وه له خواي په روه ردگار
 به رزکهينه وه که خو مان و مال و مندا ل و ميلله ت و مرو قايه تی
 پياريزيت.

بەشى جەوتەم

جنس

بەكەم: جنس لەروانگەس علمانیەتەو

سەرەتا جەزەدەكەم جنس لە دیدو بۆ چونی فرۆیدەو بەس بەكەم
هەرەكو مامۆستا مەلا (حمد شارەزووری) (پەحمەتیخوای لیبت)
لە کتیبەكەى خۆیدا بەناوی (فرۆید لە تەرازووی ژیری) دا،
پەچاوی کردوو، بەجۆرێك كە فرۆید هەموو ژيانى خۆى بۆ
جنس تەرخان کردبوو، سەرەپای ئەوەش فرۆید پێشەواو
پێشەنگى علمانیەتە، كە ئالای جنسى بەدەستەو گرت بوو بۆ
گەياندننى پەيامەكەى كە پەيمانى علمانیەت بوو بە هەموو
جیهان. فرۆید دیدو بۆچونى وایە كە جنس سەرچاوەى
بیرکردنەوێ مەوێ مەوێ، سەرلەبەرى ژيانیشى داپۆشیوێ بۆیە
فرۆید پێى وایە هەرچى پێش كەوتنى بواری سیاسى و ئابورى
و هونەرى و ئەدەبى و پۆشنیری یە بەرەمى جنسن، فرۆید
بۆچونى وایە مەوێ هەر لەوكاتەى كە چاوى بە دنیا هەل هیناوێ و
دیتە سەر ئەم زەوى یە جنس لەگەڵیدا تەواوەتەو، بەجۆرێك
چۆن منداڵ هەست بە برسییتی سكى دەكات، ئاواش هەست بە
برسییتی ئارەزوێكانى دەكات، لەبەر ئەوەیە كە فرۆید بەو پەرى
دنیای خۆیەو دەلى: كاتى كەكوپ مەمكى دایكى دەمژیت،

لایه‌نی جنسی یه‌که‌یه‌تی، زیاتر له‌سه‌ر قسه‌ نازانستی یه‌کانی ده‌رواو ده‌لی کاتی که منداڵ خۆی ده‌لکینی به‌سنگ و ئامیزی دایکی یه‌وه‌ خۆنوساندنه‌که‌ی هۆکاریکی جنسیه‌ نه‌ک برسیتی (سبحان الله) له‌م فکره‌ نازانستی و شیگانیه ، به‌ کوردی خۆمان پیتانی رابگه‌یه‌نم و لیقان نه‌شارمه‌وه ، فرۆید ده‌یه‌وی پیمان بلی کور هه‌ر له‌سه‌ره‌تای له‌ دایک بوونیه‌وه ، چه‌زی له‌ دایکیه‌تی ، به‌لام باوکی لی دایگر کردووه‌ و رینگه‌ له‌به‌رده‌می به‌هه‌مان شیوه‌ی کورپه‌که‌ش کچیش چه‌ز له‌ باوکی ده‌کات به‌لام دایکی رینگه‌ له‌به‌رده‌می داو لی دایگر کردووه‌ په‌نا به‌خوا ئه‌م بیرو بۆ چونه‌ زۆر دووره‌ له‌هه‌موو پێوه‌ریکی دینی و زانستی یه‌وه‌ له‌گه‌ل فگه‌رتی سلیمی انسان دا ناگونجی ، ده‌توانین به‌ نمونه‌یه‌کی زۆر ساده‌و ساکاری خۆمان وه‌لامی ئه‌م چه‌واشه‌کاری یه‌ی فرۆید و هه‌وادارانێ بده‌ینه‌وه‌ و بلین باشه‌ واپرومان کرد که کور له‌به‌ر چه‌زو ئاره‌زوی جنسی مه‌مکی دایکی ده‌مژیت به‌لام ئه‌ی کچ بۆچی ؟! له‌وه‌ش زیاتر فرۆید درێژه‌ به‌ قسه‌ نازانستی یه‌کانی ده‌دات و ده‌لیت پێویسته‌ له‌سه‌ر دایکان و باوکان که زۆر گه‌مه‌و یاری له‌گه‌ل منداڵه‌کانیان نه‌که‌ن ، چونکه‌ ئه‌وه‌ ده‌بیته‌ هۆی زوو پێگه‌یشتنی چه‌زو ئاره‌زوی جنسی ، لی‌ره‌وه‌ جارێکه‌ فرۆید ده‌یه‌ویت به‌ ته‌واوی شیرازه‌ی خیزان لی‌که‌ه‌ل بوه‌شینی که به‌ردی بناغه‌ی کۆمه‌لگه‌یه‌ هه‌روه‌ها فرۆید چۆن

لای وایه کوپ و کچ حەز لە دایک و باوکیان دەکەن ئاواش دایک و باوک حەز لە کوپو کچی خۆیان دەکەن ، هەر لەبەر ئەوەیە کاتی کە دایک کوپە کۆرپەکەى لەباوەش دەگرێ و بە سنگ و ئامیزى خۆیەوه دەنى و دەیگوشى ئەو لەحەزوو ئارەزووی جنسى یەوہیە نەک لە سۆزو خوشەویستی جگەرگۆشەیی یەوہ، مەرۆهە دەلى باوکەکش بەهەمان شیوہ کە کچە بچکۆلانەکەى خوی ماچ دەکاو لە باوەشى دەگرێ کەواتە علمانیەت لە هەركات و زەمینە و سەردەمیکدا بى بە بیانوی پرۆپوچ و دور لە زانستی یەوہ ، دەیهوی ئەخلاق و بەها بەرزەکانی مرقایەتی بشیوینی و لە پێرەوی راستەقینەى مرقایەتی خوی لایدا کە خزمەت کردنە مرقایەتی خزمەت کردنى زیاترە بە ئاوەدان کردنەوہى وولات و سەرزەوى ، بۆ خزمەت کردن بە دینی خوا ، بۆیە لە بۆچوونی عەلمانیەتەوہ ژن و پیاو هەر چەند زیاناکارو داوین پیس بن پێیان ناوترى زیناکار و داوین پیس ، تاوہکو لەم پێگا چەوتەوہ ئیسلامى جوان ناشرین بکەن و مسولمان لە راستە شەقامى ئیسلامى و گۆپینی بیروباوەرى مسولمان لابەدن هەولێ بە علمانى کردنى پزێمە فەرمان پەرەواکانى جیهان و وولاتانى ئیسلامى بە تايبەتى بگرنەبەر . بۆیە پیم خوشە لەم بەشەى دواترمان دا باسى جنس بکەین لە پوانگەى ئیسلامەوہ .

دووەم: جنس لەروانگەن ئیسلامەوه:

لەپراستیدا ئەم باسەم واتە: (جنس) م بۆیە لەم بەشە ی کۆتای کتیبە کە ما هەڵبژارد، چونکە زۆر کەس وا دەزانێ جل و بەرگی شەری کە خوای پەروردگار لەسەر ئافرەتی ئیماندارێ فەزکردووە، مەبەستی نەهێشتنی، حەزو ئارەزووی جنس یە، بەلام بە پشتیوانی خوا ئیستا پوونی دەکەمەوه کە بە هیچ شیوەیە ک خوای گەورە مەبەستی ئەوە نیە. بەلکو مەبەستی ئەوەیە کە ئیسلام وەکو دینیکی ئاسمانی دەستکاری نەکراو وەکو ئاخەر پەيامی خوا هاتوووە غەریزە ی جنسی و سەرچەم بوارەکانی تری کۆمەلگا پێک بخات و لە هەموو شیوازیکی نازانستی و ناپراستی دوور بخاتەوه، تاوەکو لەو پێگایەوه کۆمەلگە بەرەو فەساد و لێک ترازان نەپوات، چونکە مێژوو ئەو پراستیە ی بۆ سەلماندووی، کە چەندین میلەت و حەچارەت لە ناوچوون و فەوتاون، بەهۆی خراپ بەکارهێنانی جنس و ئارەزووە سیکیسی یەکان بەشیوازیکی ناپێک و پێک. بۆیە خوای گەورە کە خولقینەری مەوقایەتی یە لەقەیرانی پیرۆزدا دەفەرموێ مەوق خاوەنی کۆمەلی غەریزە یە، خاوەنی کۆمەلی غەریزە ی سروشتی یە لە ناخی خۆیدا و ئەو غەریزانەش شیرین کراون لەبەرچاوی هەموو کەسیکدا، خوای پەروردگار لە قورئانی پیرۆزدا ئاماژە بەم پراستیە دەکات و دەفەرموێت: ﴿زین للناس حبّ الشهوات مِنَ النساءِ والبنین والقنطَرِ المقنطرة مِنَ

الذهب وافضة والخيل المسؤمة والحرث والأنعام ذلك حياة متاع
الحياة الدنيا والله عنده حسن المآب ﴿٥٥٥﴾ خۆای پەرەردگار ئەم
شتانەى لەبەرچاوى انسان جوان کردوو، واتە انسانى
والیکردوو هەولیان بۆ بدات و تیکۆشانیان بۆ بکات و لە
پێگەیهکی شەرعى و جوانەوه هەقى خۆیان پێ بدات

یەکەم: ئافرەت واتە: خێزان بەنسبەت ئافرەتیشەوه پیاو. ئەمە
غەریزهیهکە و خۆای گەوره لەناو ناخى انسان دا
پواندویهتى. هەر لەگەڵ باڵغ بوون و جولانی غەریزهى جنسى
دا، مڕۆڤ عەودالى دەبیّت و هەولێ دەست کەوتنیان دەدات .

دووم: بونی ئەولادی باش و صالح

سێیەم: بونی زیڤو زیو واتە دینارو دۆلار .

چوارەم: (والخيل المسومه) بوونی وەسائیلی هاتووچۆو سەیارەى
باش .

پێنجەم: ((والأنعام والحرث)) بوونی مەپو مالآت و زراعت و
فەلاحەت .

خۆای گەوره دەفەرمووی: ئەمانەم لەبەرچاوى انسان شیرین
کردوو (ذلك الحياة الدنيا) ئەمانە خوشی ژيانن، واتە حەرام
نیە انسان ئەمانەى هەبێ جا انسان کە ئەمانەى لەبەرچاو
شیرین کراوه، بەحەرامى بێ و بەحەلّای بێ هەولێ بەدەست

ھېنانىيان دەدات، بەلام خىۋى گەورە دەيەۋىت ئىنسان بە
پىڭايەكى شەرى ھەۋلىيان بۇ بدات. بەلام ئىنسانىك كە بىر لە
خودا نەكاتەۋە بەھەلەل ۋە بەھەرام ھەۋلى بەدەست ھېنانىيان
دەدات. ئىتر چۆن بە دەستى دىنى گىرنگ نىيە بەلەيەۋە. كەۋاتە
خوئەرانى خۇشەۋىست ئاينى پىرۋى ئىسلام بەھىچ شىۋەيەك
غەرىزەى جنسى پەت نەكردۋەۋە ، بەلكو ھاتوۋە ئەم غەرىزە
پىرۋە پىك بخت. لە زىناۋ لەداۋىن پىسى دوورى بختەۋە،
چونكە ئەگەر مەۋق بەشىۋازە تەندروسىتەكەى مەۋەسەى ھەزە
ئارەزە سىكىسى يەكانى نەكات سەرنەجام خۇى ۋە مىللەتى لە
ناۋ دەبات ، قورئانى پىرۋىش ئەۋ پاستى يەى بۇ
تۆمەركىزىدۋىن كە چەندىن گەل ۋە مىللەت لە ناۋچوون ۋە فەۋتان
بەھۋى زىناۋ كارى بەدەۋىشتى يەۋە

بەلى خۇشەۋىستان غەرىزەى جنسى ئەۋەندە پىرۋە پىغەمبەرى
سەرۋەردمان (صلى الله عليه وسلم) بەخۇشتىن لەزەتى دۇنيا
ناۋى بىردۋە دەفەرمۇى ﴿الدنيا متاع وخير متاعها المرأة
الصالحة﴾^{۵۶} خۇشتىن ۋە شىرىنتر خۇشەۋەكانى دۇنيا ئافرىتە ،
بەنىسبەت ئافرىتەشەۋە پىۋاۋىكى دىلۋىز ۋە بەۋەفايە ، بۇيە
پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) پۋو لەگەنج ۋە لاۋەكانمان
دەكات ۋە دەفەرمۇى ﴿يا معشر الشباب من استطاع منكم البائة

^{۵۶} رواه البخارى

فليتزوج ﴿٥٧٦٢﴾ پۈۈ لەگەنج و لاۋەكانمان دەكات كە تويژىكى
 گەۋرەى كاريگەرن لە ناو كۆمەلگاداۋ دەفەرموى ھەركەسى
 تواناي ھەيە واتە تواناي مادی و جەستەى ھەيە باژن بىنى، بۇ
 ئەۋەى كچەكان بە قەيرەيى نەمىننەۋە و دواتر كىشە كۆمەلایەتى
 و ديارە دزیۋەكان سەر ھەل نەدەن. مەفھومی مخالفەى ئەم ھە
 دىشەى پىغەمبەر(صلی اللہ علیہ وسلم) ئەۋەيە ئەگەر
 گەنجەكانمان ژنيان نەھيئا سەرەنجام كچەكانىشمان شوناكەن
 بەمەش خىزان بەرەۋ داپوخان و ليك ھەلۋەشان دەچى، بۇيە
 خۆشەويستى خوا نورى چاۋمان ھەزەرەتى محمد المصطفى
 (صلی اللہ علیہ وسلم) داۋا لە گەنجەكان دەكات ژن بىنن و
 پىۋيستى كردۋە ھەموۋ لایەنە پەيۋەندى دارەكانىش پىگای
 ئەۋ سۈننەتە پىرۋزەيان بۇ ئاسان بکەن، كەۋاتە بە ھىچ شىۋەيەك
 ئاينى ئىسلام غەريزەى جنسى پەت نەكردۋتەۋە، بەلكۋ ھاتۋە
 پىكى بخات و خەلكى تى بگەيەنى كە غەريزەى جنسى
 غەريزەيەكى زۆر موبارەكەۋ خۋای گەۋرە لە ناخى ھەموۋ
 كەسيكدا بە ژن و پياۋەۋە خەلقى كردۋە ، ئينسان بە دەست
 كەۋتنىشى لە پىگايەكى شەرعیانەۋە ئەجروپاداىشتىشى دەست
 دەكەۋىت ، صحابەكان(رەزای خۋايان لەسەربى) غەريزان كرد
 ئەى خۆشەويستى خوا چۆن ئەجرو پاداىشتان لى دەست

دهكه ویت ، فهرمووی ئایه كه سیك له ئیوه ئاوی خوئی نگفهی
 خوئی بخاته په حمی نافرته تیکه وه به حهرامی، به زیناو داوین
 پیسی بوی حساب نیه ووتیان به لی فهرمووی دهی ههرکه سیکیش
 ئاوی خوئی بخاته په حمی نافرته تیکه وه به حه لالی که هاوسهری
 خوئی بی وهك نویرژو پوژو فریشته کانی خوا چاکه ی بو
 دنوسن، سهره پای ئه وهش پیکهینانی خیزان سوکنایه کی
 دهروونی یه، ئیستا دکتوره به ریزه کان ده لین : ئینسانی بی
 سیکس نه خووشه، بویه شیخ جنیدی به غدادی ده فهرمووی:
 (احتاج الى الجماع كما احتاج إلى القوت) وه لاهی چوڼ پیویستم
 به خواردن و خواردنه وهی باشه ئاواش پیویستم به ژنهینان و
 کاری ژن و میردایه تی هیه. سهیری کهن خوینه رانی به ریز نه م
 دینه ی ئیمه چهند له گهل فطره تی سه لیمی ئینساندا ده گونجی
 ئه گهر به راوردیکی دینی ئیسلام بکهین به دینی مه سیحی
 ده بینین له نه صرانیه تی کونا پیاو ژنی نه ده هیئا و کچ شوی
 نه ده کرد، وه ئیستاش ههرکه سیك بجیته وولاتی قاتیکانه وه نه م
 راستی یه ده بینیت که هه موو ژن و پیاویك که ده چیته ناو
 سنوری قاتیکانه وه ئیمزایه ک ده کات که نه ژن بینئ و نه شو بکات
 وه ههرکه سی ئه و کاره بکات ئه و سزا ده دریت، به پیچه وانه ی
 نه صرانیه کانیه شه وه، ئه وروپی و ئه مه ریکی یه کان ووتیان
 ئه وه مان ههر قبول نیه، ئیستا له ئه وروپا و ئه مریکا کاتی که کوپ
 ژن دینئ و کچ شوو ده کات، کوپو کچیک له سهر جاده له

داۋىرەيەكا لە شوۋىنىكا كە بەيەكەۋە ئىش دەكەن، كۆرەكە كچەكە دەخۋازى ۋ دەلى: ۋەرە با بەيەكەۋە بژىن تۆ شتىك بىنەۋ منىش شتىك تا دەبىن بە مالىك ھەركاتىكىش لىك بىزاربۈۈن ۋ ھەزىان لەيەك نەما بەيەك دەلىن شتەكەى خۆت بۆخۆت ۋ شتەكەى خۆم بۆخۆم ۋ ھەريەكەيان بەلەيكەدا دەپۇن ۋ سەرگەرمى كارى خۇيان دەبن، بەلام لە ئىسلامدا ژن ۋ مىردايەتى تەنھا تىركردنى غەرىزەى جنسى نىە بەلكو بەردەۋامى يە واتە: بەردەۋامى دانەبە ئيان ۋ خستەنەۋەى نەۋەيەكى نوۋ يە

خۆشەۋىستان لەبەر گەۋرەى غەرىزەى جنسىە ئەگەر كەسىك بىرسىت! ئايا گەۋرەترىن خۆشى دونيا كامەيە؟ لە ۋەلامدا دەلىن ئەۋەيەكە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمۇيت ﴿الدنيا متاع وخير متاعها المرأة الصالحة﴾ خۆشتىن ۋ شىرىنترىن خۆشەيكەنى ژيانى دونيا بىرىتى يە لە ئافرىتى چاك ۋ بۇ خوا صولحاۋ. بەپاستى ۋەكو شاگردى قوتابخانەكەى پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەلىن: (صدق رسول الله (صلى الله عليه وسلم) (نطق بالحق) بەپاستى وايە ھەموو خۆشەيكەنى دونيا بەستراۋە بە ژنى پىك ۋ پىك ۋ باشەرە، چونكە پىاۋ ھەرچەندە گەۋرەبىت، ھەرچەندە دەۋلەمەند بىت، ھەرچەندە خاۋەن قەۋم ۋ ەشىرەتى زۇر بىت، ھەرچەندە خاۋەن شەھادەى بەرزىت، ئەگەر ژنى نەبى، بەپاستى ناتەۋاۋە ھەموو ژيانى ژانەۋ ھىچ لەزەت ۋ خۆشى يەك ۋرناگرى

لەم ئىنە. جا ئەمەي كە باسماڭ كىرد، بۇ ئافرىقىدىكى ھەروايە واتە گەرەتتىن خۇشى ئىيان بۇ ئافرىقىدىكى پىياۋىكى دىندار و پەشت بەرزو بەدەفایە .

دكتور على شەرىعتى دەلىت: ھەموو مۇقىك وون بويەكى نىوئە واتە: نىوئە لى بىزىوۋە بۇ ئەوئە مۇقىكى كامىل و تەندىرستى لى دەرچى، دەبى بگەپى نىوئەكە تىرى خۇى بدۇزىتەو، تۆتە ماشاكە كاتى خۇاى گەرە ھەزەتتى ئادەمى دروست كىرد (سەلامى خۇاى لەسەرىپىت) لەبەھەشتى پان و بەرىندا داینا، ئەو بەھەشتەكى كە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرمۇى: ھەركەسى بەقەدەر بەقەدەر گۇچانىكى دەست كەوئىت لەھەموو دۇنيا بۇى باشتە، كەچى ھەزەتتى ئادەم لەو بەھەشتە خۇشەدا بەتەنیا ئۇقرەى نەگرت و ھەتا ئەو كاتەى كە خۇاى پەرەردگار لەپەرگەزى خۇى ئافرىقىكى بۇ دروست كىرد .واتە: ھەزەتتى ھەوای بۇ دروست كىرد ، كاتىكىش كە سەرىپىچى فەرمانەكانى خۇاىانكرد خۇاى گەرە ھەردووكيانى ھىنايە سەرزەوى و ھەرىكەيانى بەجىا لە ولاتىكى دۇر لەيەكا دانا ، ھەزەتتى ئادەمى لە ھىندىستان داناو ھەزەتتى ھەوای لە جەدى سەودىە دانا، جارىكى تر ھەزەتتى ئادەم ھەستى كىرد نىوئە لى ونبوۋە خۇشەويستەكە لى بىزىوۋە ، بۇيە شەو پۇژى خىستە سەرىك و چەندىن ولات و پووبەرى جوگرافى بىرى ھەتا گەيشتە سەودىەو لەشاخى ەرەفە

خەزەرتى ئادەمى دۆزىيەۋە بەدىدارى يەك شاد بۈۈنەۋە، سەر لەنۈي ژيانىكى تازەيان دەست پىكرەۋە، ھەتتا ئەۋكاتەي خۋاي گەۋرە ھەردۈكيانى بىردەۋە لقاي خۋى. كەۋاتە: ئىستا بۇمان پۈۈن بۇۋە كە ئىسلام بە ھىچ شىۋەيەك نافەرمۈي جنس شتىكى خراپ و پىسە، بەلكو بەپىچەۋانەۋە خەلات و بە خششىكى خۋاي گەۋرەيە بۇ مەبەستىكى بەرزو پىرۈزىش بە مۈۋقى بەخشىۋە، كە مەبەست لىي: يەكەم: خستەۋەي ۋەچە.

دوۋەم: بەردەۋامى دان بە ژيان، بۇيە ھەموو علمايانى ئىسلام) رەحمەتى خۋايان لىيىت (دەفەرمۈۈن: جنس غەرىزەيەكى خوا كىردەۋ خۋاي پەروەردگار لە ناۋ ناخى ھەموو كەسىكدا دروستى كىردۈۋە و قۇناغ بە قۇناغ لەگەل گەۋرەبۈنى دا گەشە دەكات . جارىك كىتبىكەم خۋىندەۋە كە ئىستا ناۋى كىتبەكەۋ نوسەرەكەيم لە بىر نەۋاۋە، ئەلى پىاۋىك ژنىكى ھەبوو زۇرى خۇش دەۋىست و بەبى ئەۋ ئىدارەي نەدەكرد، بەلام وىستى خۋاي گەۋرە ۋابوۋ ئەم ژنە ۋەفاتى كىردۈۋە مرد بەلام لە دۋاي خۋى كۈپىكى چاۋ گەشى بۇ ھاسەرەكەي بە جى ھىشت، پىاۋەكەش بەلەدەست دانى خىزانەكەي زۇر مەرزون ۋەفەتبار بو، ۋوتى: تازە مەن لەدۋاي خىزانەكەم ژيانم بۇ چى يە؟ ئەپۇم لەۋ شاخە لە ئەشكەۋتىكدا لە گەل كۈپەتاقانەكەمدا بەيەكەۋە دەژىن: ئەۋەي پىۋىست بىت لەگەل خۋيانا بىردى و پۈىشتن،

ھەموو سالىكىش سى چوار جار دەھاتەوہ ناو شار و کەل و پەل
و پىداوۈستى ژيان و خواردن و خواردنەوہو جل و بەرگى
دەكپى و دەگەپايەوہ بۇ ناو ئەشكەوتەكە ، بەلى سال ھات و
پۇى پياوہكە خۇى چوۈ تەمەنەوہو كوپرەكەشى پىگەيشت، تا
پۇژىكيان بە كوپرەكەى ووت وەرە پۇلە شرىنەكەم، من ھىچى كە
تاقتە وتوانام نەماوہ بچم شت بىنم لە ناو شار تۆ وەرە لەگەلم
با شارەزابى و لەمەودوا تۆبچى لە شارەكە شت بىنى، بەلى
پۇيشتن و گەيشتنە ناو شارەكەو كوپرەكەى چونكە ئەوہ
يەكەمجار بوو شتى دەبىنى يەكسەر دەستى دەكرد بە
پرسىارکردن ، ئەيوت: باوكە گيان ئەوہ چى يە ؟ باوكى ئەيوت:
پۇلەگىيات ئەوہ مروڤە . تۆزىكى ترى پى دەچوو شتى كى ترىان
دەبىنى زۆر بەلايەوہ سەيىر بوو دوبارە پرسىياري دەكردەوہ
باوكەگيان ئەوہ چى يە ؟ پۇلە ئەوہ خانوۈہ باوكە ئەى ئەوہ
چى يە ؟ پۇلە ئەوہ سەياريە باوكە ئەى ئەوہ چى يە ؟
پۇلەگيان ئەوہ تەياريە . ئەلى لە ئاخريا كۆمەلى كچى بىنى
ووتى : ئەى توخوا باوكەگيان ئەمانە چىن ؟ بەخوا ئەمانە زۆر
جوانن ! ووتى: پۇلە ئەوانە سۆنەى سەوزن، ووتى: توخوا
باوكەگيان دانەيەكم لەوانە بۇ بکپە و با لەگەل خۇمانا بىبەينەوہ
بۇ ناو ئەشكەوتەكە. سبحان الله ئەم كوپرە ھەرچەندە لەدورى
ئاوہدانى گەورە كرابوو وە يەكەمجارىشى بوو ئەو شتانەبىنى
كەچى زياد لەو ھەموو شتە داواى ئافرىقەتەكەى كرد. كەواتە

غەریزەى جنسى يەکیکە لەو غەریزە موبارەکانەى کە خۆای
 گەورە لەناو ناخى ھەموو مەوقییدا دروستى کردووہ جا فەرقي
 نە ژن بى يان پیاو وە پیاوستیشى کردووہ کە ھەر یەکەیان لە
 رینگای شەرعیەو ھەقى خۆی بداتى. کەواتە ژنھێنان و شوکردن
 جوابدانەو ھى ئەو بانگەوازەى کە خۆای گەورە لە دەروونی
 ھەموو مەوقییدا خەلقى کردووہ، چونکە ئینسان فەرھەتیکى
 ھەیە تۆتەماشا کە برسیت بوو، دەرونت پیت دەلیت برسیتە،
 تینوت بوو پیت دەلى: تینوتە، کە سەرما ت بوو، ماددەىەک
 لەلەشتدا ھاوار دەکات و پیت دەلى گەرمى بەکاربھینە، کە
 گەرما ت بوو کونیلەکانى لەشت دەکرینەو ھو میشتک پیت دەلى:
 ھاکە سیبەرى فریای ئاویکی سارد، بەرپانکەىەک مەریدەىەک
 سلیتیک بکەوہ، بەھەمان ئەو جۆرەش لە ناو ناخى انسان دا
 غەریزەىەک ھەیە پى دەوتریت غەریزەى جنسى یان غەریزەى
 سیکسى یان غەریزەى ئارەزووى جوت بوون ، ئەمەش خۆای
 پەرەردگار لە ناو ناخى مەوقا خەلقى کردووہ و غەریزەىەکی
 زۆر موبارەکە ، ئەگەر ئەم غەریزەىە نەوایە ژیان نەدەبوو بۆیە
 علما و دەفرمەون: ئەگەر ئارەزووى جنسى نەبوایە ، ھیچ پیاویک
 ئامادە نەبوو ژن بینى و ئەو بارەگرانەى ژن و مندال و زەحمەتى
 خیزان و بۆلە بۆلى ناو خیزان لە ئەستۆى خۆى بگرى ، وە
 ھیچ ئافەرەتیکیش ئەگەر ئەو غەریزە خۆای نەبوایە ئامادەنەبوو
 ، ئازارى مندال بوون بکیشى ئازارى مال و میوان و زەحمەتى

مال بکيشی ، به لام به هوئی نهو غه ریزه تونده وه ، خوای گه وره
 حیکمه تی وایه که در یژه به ژيانی مرو قایه تی بداو زوپیه ت
 زوربی به لی به هوئی غه ریزه جنسیه وه نه بویه قهت دایک ناماده
 نه بوو ژانی مندا ل بوون و شهو و شهونخونی و نو مانگ هل
 گرتنی مندا ل به پیستی سک هل بگری ، خوای گه وره له گهل
 نه م هه موو نار هه تیه دا ، چیژوو له زه تیشی تیا دروست کردوه ،
 که واته له پوانگه ی ئیسلام وه جنس خه لاتی خوایه ، به لام
 ئینسانی بی دین و خوانه ناس ناشرینی ده کهن ، هه روه ها
 به هوئی جنسیه وه یه که ژن و ژنخوازی له نیوان مرو قه کان دا
 دروست ده بیئت ، سه ره نجام به هوئی نهو ژن و ژن خوازی یه وه ،
 هوژو گهل و میلله ت دروست ده بیئت ، جاری واهیه هیچ تیره
 هوژیک یه کیان نه ناسیوه به لام به هوئی ژن و ژنخوازی یه وه
 بونه ته خزمی یه ک و خوینیان تی که ل به یه ک بووه و هکو کور دی
 خو مان فهرموویه تی : ((ریخوله یان تی که ل بووه))

به پریزان غه ریزه ی جنسی نه و نه ده غه ریزه یه کی موباره که قهت
 ئیسلام پیگه ی له ئینسان نه گرتوه ، که وا شاره زایی و
 پوشنیری جنسی نه بیئت ، به لام به مه رجیک له چوارچیوه ی
 ئیسلام و مه نطقا تی نه په پری ، به لکو به رنامه یه کی ریک و پیک و
 ته اویشی بو داناوه

خوینه رای به پریژ ناینی پیروزی ئیسلام کاری جنسی و کاری
 سیکسی به عیباده ت و خواناسی داناوه نه گهر نهو ژن و پیاوه

لەسەر قەرمودەى خواو پىغەمبەرى خوا بەيەك
 گەيشتىن، بەواتايەكى تر سەرەپراى چىژ وەرگرتنى پوحتى و
 دەرونى، مروقى مسولمان ئەجرو پاداشتىشى دەست دەكەوئت.
 واتە: بە پىچەوانەى ھەموو يىروباوەرەكانى دونيا كە جنس وەك
 ھۆكاريكى چىژ وەرگرتن سەير دەكەن. ئەبوزەپرى غەفارى پەزاي
 خواى لەسەر خوۋى و ھەموو صەحابە بەرپىزەكانى خوشەويست
 بى. بۆمان دەگىرپىتەو و دەفەرموى، پىغەمبەرى خوا فەرموى ﴿
 عَنْ أَبِي ذَرٍّ الْغَفَارِيِّ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ) قَالَ رَسُولُ اللَّهِ. ((فِي بَضِيعِ
 أَحَدِكُمْ صَدَقَةٌ)) يَارَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) أَيَأْتِي
 أَحَدُنَا شَهْوَتُهُ ، وَيَكُونُ لَهُ بِهَا أَجْرٌ ؟ قَالَ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) :
 أَرَأَيْتُمْ لَوْ وَضَعَهَا فِي حَرَامٍ أَكَانَ عَلَيْهِ وَزْرٌ ؟ فَكَذَلِكَ إِذَا وَضَعَهَا فِي
 الْحَلَالِ كَانَ لَهُ أَجْرٌ ۝^{۵۸} واتە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
 وسلم) بە صحابەكانى فەرموو: ھەر يەككى لە ئىوھ كە دەچىتە
 لای خىزانەكەى خوۋى و كارى سىكسى لەگەلا دەكات ،
 خىروپاداشتى لای خواى گەورە بۆ دەنوسرىت، بەسەر
 سوپمانەوھ صەبابەكان فەرموويان: ئەى خوشەويستى خوا ئىمە
 بۆ خۆمان چىژو خوشەويستى وەردەگرين لای خواش ئەجرو
 پاداشتمان بۆ دەنوسرىت؟! فەرموى: بەلى. وتيان چۆن
 فەرموى باشە ئەگەر ئىوھ ئاوى خۆتان، مەنى خۆتان بکەنە ناو

په حه‌می ئافره‌تیکه‌وه به‌حه‌رامی به‌زیناو گوناح بو‌تان
 نانوسری. ووتیان: به‌لی. فه‌رموی: ئاواش ئه‌گه‌ر بیکه‌نه
 شوینیکه‌ی حه‌ل‌اله‌وه ئه‌جروپا‌داشتی بو‌ده‌نوسری. ئه‌مه‌ش
 پیروزی و موباره‌کی جنس ده‌رده‌خات له‌ پوانگه‌ی ئیسلامه‌وه ،
 به‌لکو له‌وه‌ش زیاتر ئیسلامی پیروز گرنگی به‌کاری جنسی داوه،
 ته‌نانه‌ت له‌کاری سی‌کسی نیوان ژن و پیاودا، پ‌یگه‌ نادات هیچ
 یه‌کی له‌ ژن و پیاو که‌ زو‌لم و سته‌م له‌یه‌ک بکه‌ن و مافی ئه‌وی
 تریان پی شیل بکه‌ن، پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)
 ده‌فه‌رسوی: ﴿إِذَا جَامَعَ أَحَدُکُمْ اِھْلَهٗ، فَلِیَصْدَقْهَا ثُمَّ قَضٰی
 حَاجَتَہٗ قَبْلَ اَنْ تَقْضٰی حَاجَتَہَا فَلَا یُعْجِلْہَا حَتّٰی تَقْضٰی حَاجَتَہَا
 ۞ واته: هه‌ریه‌کیک له‌ ئیوه له‌گه‌ل ژنه‌که‌ی خوی دا ، کو‌بو‌وه
 کاری سه‌رجی ی کرد، کاتی که‌ پیاوه‌که‌ زوتر ته‌واو بوو ، به‌لام
 ژنه‌که‌ی هیشتا ته‌واو نه‌بوو بوو یعنی چیژی خوی وه‌رنه‌گرتبوو
 ، با په‌نه‌کا و هه‌لنه‌ستیته‌وه هه‌تا ژنه‌که‌شی ته‌واو ده‌بی‌ت و
 چیژی خوی وه‌رده‌گری‌ت ، سه‌یری که‌ هه‌زارو سی سهدو سی و
 سی سال زیاتر له‌مه‌وپیش له‌ سه‌ر زمانی پیغه‌مبه‌ره‌که‌مان
 حه‌زه‌تی محمد (صلی الله علیه وسلم) باس کراوه، که‌چی تازه
 به‌تازه خه‌ل‌کیک دی به‌ناوی پیشکه‌وتن و مؤدیرنه‌وه ده‌یه‌وی‌ت
 بلی دین کو‌نه‌په‌رستی و دواکه‌وتوی یه. پ‌وشنبیری سی‌کسی
 فی‌ری گه‌نج و لاوه‌کانمان بکه‌ین به‌لام بی ئاگا له‌وه‌ی که‌ ئیسلام
 له‌سه‌ر ده‌می‌کدا پیغه‌مبه‌ره‌که‌مان باسی کردووه، که‌ له‌ نیمچه

دورگەي غەربىي دا ئافرىقى نەك مافى سەرجىيان لى زەوت كرابوو ، بەلكو زىندەبەچالیش دەكران، بەداخەوہ لەم سەردەمەي خۆشمان دا، كاتى كە پوژنامەو گوڧارەكان دەخوینىنەوہ بەتايبەت ئەو پوژنامەو گوڧارانەي كە پەيوەندىان بەمەسەلە سىكسى يەكانەوہ ھەيە دەلین: بەپىي پاپرسىەكان لەم سەردەمەي خۆشماندا، زۆربەي ئافرىقىتان چىژلەكارى سەرجىي وەرنەگرن، بەھۆي مامەلەي خراپى پياوہكانيانەوہ لە كاتىكدا ئىسلام بەھەموو شىوہيەك رىگىرى لە توندوتىژى سىكسىش گىرتووہ، توخوا ئەگەر محمد (صلى الله عليه وسلم) پىغەمبەرى خوا نەبى چوون لەكۆمەلگەيەكى ژن كوژى بىابان نىشىنى وەك ئەوكاتەي شارى مەككەو مەدىنە باسى ئەوہي دەكرى؟! . لەوہش زياتر لە فەرمودەيەكى ترا، پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى: ﴿ لا ترموا على نساءكم بل إجلوا بينكم و بينهن روسلاً.... قبل وما الرسول يا رسول الله...؟ قال: القُبلة ﴾^{۹۹} فەرموى: لەپرەوشتى ئىماندار نىە ، كە وەك و ئازەل كارى سەرجىي لەگەل خىزانەكەي خۇيدا بكات بەلكو پىويستە قسەي خۆشى و يارى كردنىان لە بەينا ھەبى كە ھەم خۆشەويستى دروست دەكات ھەم ئامادەباشىش بۆوكارەدروست دەكات كە ئىستا زانايانى بوارى جنسى ئەم

^{۹۹} رواه امام مسلم / كتاب حيض باب استحباب استعمال مغتسله وضع فرصة من مسك في

موضع الدخا ص ۲۶۱

پراستىيەيان بۇ دەرکە وتووۋە دەفەرمون قىسەى خوش و يارى
 كردن كاريگەرى گەورەى ھەيە لەسەر ئامادەباشى ھەردولايان بە
 تايىبەتى ئافرەت !. ۋە زانايانى ئىسلامىش لەناۋ كىتیبە
 پىرۋزەكانى خۇياندا باسى پۇشنىپىرى سىڭكسىيان كىردووۋە. بۇ
 نمۇونە ئامى پازى (پەحمەتى خۋاى لىيىت) دەفەرموى: كارى
 سەرجىنى لەگەل خىزانەكەى خۇت دا مەكە ھەتاۋەكو گەمەى
 لەگەلدا نەكەى و يارى بە شوينە جنسى و ورۇژىنەرەكانى
 نەكەى، بەۋاتايەكى پوتتر ھەتا ماچى نەكەى و مەمكى نە گوشى
 و قىسەى خوشى بۇ نەكەى ، چونكە كە ئەمانەت نەكرد لەۋانەيە
 ساردى سىڭكسى پو لە ئافرەتەكە بكات، بەلام كە ئەمانەت كىرد
 ئەۋىش ئامادە دەبى و ئەۋكاتەش ئارەزوى لە نىۋچاۋانى
 دەرەكەۋىت لىرەشەۋە گەورەى و عەزەمەتى ئىسلامان بۇ
 دەرەكەۋىت كە چەند گىرنگى بە غەرىزەى جنسى داۋە،
 دەشپەۋىت ھەموو مۇۋقىكى مۇلمان پۇشنىپىرى يەكى دروست
 و زانستى ھەبىت لەسەر جنس و كارى ژن و مىردايەتى و
 ناسىنى ئەندامەكانى لەشى خۇى ، بەپراستى جىگەى
 خوشەۋىستى گەنج و لاۋەكانمانە زانىارى دروست و زانستيان
 ھەبى لەسەر مەسەلەى بالغ بوون دەرکەۋىتى موو خەۋىنن و
 دەرچونى خۋىنى بى نوپۇزى و پەيداۋونى موو ، مەمك و
 گىرپونى دەنگ و ھىچ شەرم كىردنىكى تىدا نىە ھەزەت
 عائىشەى دايكى ئيمانداران (پەزاي خۋاى لەسەر بىت) بۇمان

دەگپەرتەو دەفرەموی : پیغەمبەری خوا (صلی اللہ علیہ وسلم)
 دەفرەموی ﴿نعم النساءُ نساءُ الأنصار لم یکن بمنعینَ حیاءً ان
 یَتَفَقَّهَن فی الدین﴾ واتە چاکترین و باشترین ئافرەت ، ئافرەتانی
 ئەنصارین کە شەرمیان نەدەکرد لە پرسیارکردن بۆ شارەزابوون
 لە دینەکیان بۆ نمونە ئافرەتیک هاتە خزمەت پیغەمبەری خوا
 (صلی اللہ علیہ وسلم) پرسیارى چۆنیەتى خۆپاک کردنەوہی
 کاتی بی نوێژی لی کرد، دیارە ئەمەش بەلگەیەکی بەهیزە بۆ
 فێربوونی ئافرەتی مسوڵمان لەو مەسەلانەى پەيوەندیان بە
 ئافرەتانەوہ هەيە حەزرەتى عائیشە (پەزای خوای لیبیت)
 دەفرەموی لە خزمەت پیغەمبەرە دانیشتبووم ئافرەتیک هات
 پرسیارى دەربارەى خۆپاک کردنەوہ لە بی نوێژی کرد، کە چۆن
 خوی پاک بکاتەوہ ؟. پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فرەموی ﴿
 خزی فرصة من مسك فتطهري بها ، قال : کیف اتطهر ؟ قال
 تطهري بها قالت : کیف ؟ قال : سبحان الله تطهري !! فاتجز بتها
 إلى ، فقلتُ تتبعي اثر الدم﴾^{٦٦} فرەموی پارچەيەك پەپۆی پاک
 بەینە و خۆتى پى پاک بکەوہ. ئافرەتەکە ووتى : چۆن چۆنى
 خۆمى پى پاک بکەمەوہ، فرەموی خۆتى پى بسپەرەو ووتى :
 ئاخر چۆن ؟ فرەموی : سبحان الله خۆتى پى پاک بکەوہ.
 حەزرەتى عائیشە دەفرەموی : دەستى ئافرەتەکەم گرت و بۆلای

^{٦٦} صحیح البخاری کتاب حیض

خۇم پام كىشاو پىم ووت: بەشۈيىنى خويىنەكەتيا بەيىنە و جوان
جوان بىسپرەو پاك و پوختى بىكەوۋە لە كاتى خۇشتەنەوۋەت دا
لە فەرەموودەيەكى تىردا ھاتوۋە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
وسلم) دەفەرەموۋى ﴿ان رسول الله (صلى الله عليه وسلم)﴾
﴿استحيا فأعرض بوجهه﴾^{٦١٦٨} واتە: ئەو ئافرىقىتە پرسىيارى خۇ
پاك كىر، نەوۋەي لە پىغەمبەر كىرد (صلى الله عليه وسلم) شەرمى
كىردوۋ پىروۋى خۇۋى ۋەرگىپراۋ. بەكورتى دەگەرپىنەوۋە
سەرباسەكەي خۇمان كە پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم)
دەفەرەموۋى: پەرحمەتى خوا لە ئافرىقىتە ئەنصارىيەكان بىت كە
پرسىياريان دەكىرد، دەربارەي مەسەلەكانى ئافرىقىتان تا شەرەزەي
ۋ پۇشنىرىيەكى باشيان ھەبى، ۋە ئىمە ۋەك و مەسۇلمان
پىۋىستە ئەوۋە بىزانىن يەكى لەتايىبەتمەندى دىنەكەمان ئەوۋەيە
شتىك نىە باسى نەكىردى

خۇشەرىستان لىرەدا پرسىياريك دروست ئەبىت ئەوۋەش ئەوۋەيە
دەللىن: پىياۋ ۋ ژن ھەزى جىنسى و سىكىسيان ھەيە بەلام باشە
بۇچى پىياۋ ۋاجىب نىە لەسەرى كە قۇلى داپۇشى ۋ دەستى
داپۇشى ۋ قاچى داپۇشى، قەيچىكە با ئافرىقىتىش ھاوشانى
پىياۋبى، ھەرچەندە ئىستا لە ھاوشانى پىياۋ تى پەپىوۋە، ئىستا
پىياۋىك تۈزىك پانتۇلەكەي كورت بى بە خوا لە پىروۋى نايەت لە

^{٦١} ھەمان سەرجاۋەسى پىتخوۋو

پئی ی بکات ، توخوا پانتۆلهکەت یان شرەوالەکەت بیته سەر
 قوله پیئت که سونەتی پیغەمبەری خوایه (صلی الله علیه وسلم)
 لەبەری دەکە ی دەلی ی ئەبەخوا عەیبە ؟! کهچی بەداخەوه
 ئیستا ئافرەتانمان هەیه پانتۆلی لە پیدایە بەلام پانتۆلهکە ی
 نیوهی قاچی براوەتەوه وەلاهی تەکلیفیکی زۆر لە پیاویک بکە ی
 بلی بەم پانتۆلهوه بچۆره بازار ناچی ئەلی عەیبە ، کهچی
 ئافرەتەکە بە پیشکەوتنی دەزانی ، یەعنی ئافرەتان لە پیاوانیش
 تی پەری کردوووە ئەک هەر هاوشانی پیاوییت و وەکو ئەو پروت
 بی بەلکو زۆر لەو پروت ترە ئیستا پیاویک بنبالی بەدەرەوهیه
 یان فانیلهی عەلاگە ی لەبەرا بی لە ناو بازارا لەناو کوپو کۆمەل و
 کۆبوونەوهکاندا حەیا ی دەچی ، هەر من و تو لۆمە ی دەکەین ،
 کهچی ئەمڕۆ ئافرەت لەناو دائیرەو کوپو کۆمەل و بازارەکاندا
 نیوهی لەشی دیارە ئەگەر دەلی ی بۆچی وایە بۆچی حیجاب
 ناکە ی دەلی ئەری ئەمە هەر نەبرایەوه ئە ی بۆچی پیاو حیجابی
 لەسەر واجب نیە ئایا فەرقی ژن و پیاو هەیه لەوەلامدا دەلین:
 بەلی ئەگەر باوەرت بەخوا هەیه ئەمری خوا مناقەشە ی تیدا نیە
 و ئیمە وەکو مسولمان و ئیماندار دەلین: (سمعنا واطعنا)
 خوا بۆخوی زاناو کار بەجی یە فەرمانەکانی لەشوینی خۆیدان
 و هەمووی پڕن لەزانست و حیکمەتی گەورە گەورە بەلام من
 لیڕە دا دەمەویت بەشیوەیهکی زانستی و لەسەر قەسە ی یەکی لە
 مفکرە عەلمانیەکانی ئەم سەردەمەوه وەلامیان بەدەمەوه و پەدی

خۇيان بىدەمەۋە ئەۋىش (دىكتور ئەۋال سىداۋى) يەكە
 لەكتىيىكى دا بەناۋى (الرجل والجنس) لە لاپەرە سەدو ھەفتاۋ
 چۈارى ئەۋكتىيەدا كە بەزمانى ەرىبى نوسىۋىەتى و ئەم
 ئافرىتە دىكتورەيە كە يەككە لە چەپ گەرا توندەكانى دژ بە
 ئىسلام و زۆر دژايەتى ئىسلام دەكات و يەككىشە لە
 بانگەشەكەرانى بىرى فېمىنىزمى ئافرىتان كەبىرى فېمىنىزمە
 فېرەيەكە لە پۇژئاۋا و ئەۋرۈپاۋە ھاتۇتە ناۋ جىھانى ئىسلامى
 ، ۋە ئەم ئافرىتە دژ بە خۋاۋ پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه
 وسلم) قسە دەكات بەلام لەگەل ئەۋەش دا بە ۋىژدانەۋە قسە
 دەكات و دان بەۋ راستىەزانستى يەدا دەنىت و دەلىت: ھەرچى
 زانايانى بۋارى دەرۋون ناسى و پىسپۇرانى بۋارى لىكۇلىنەۋەن
 لە لايەنى سىكىسى و جنسى پىاۋ ئافرىتە، سەريان سۈرماۋە
 لەۋ جىاۋازى يە گەۋرەي كە لەنىۋان پىاۋ ئافرىتە دا ھەيە لە
 بۋارى ۋرۋاندىنى ھۆرمۇنە جنسى يەكانى كەلەناۋ لەشىاندا
 ھەيە، ۋوتيان: چۇن؟ ۋوتى : ئىمە لەپۋى زانستى
 يەۋەئەراستىەمان بۇدەركەۋتۋە پىاۋ بەس بە سەيركردنى
 ئافرىتە دەرۋرۋىت بەس بەدەركەۋتنى تۋزى لەقاچى بەس
 بەدەركەۋتنى بستى لەرانى ، بەس بەۋەي ۋىنەيەكى ببىنى ،
 بەس بەۋەي خەيالى لىبكەتەۋە بەس بەۋەي كە تۋزى بۇنى
 ئافرىتەك بى بەسەريا سبحان الله لە گەۋرەيى ئەم دىنەي ئىمە
 بۇيە پېغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرمۋى ﴿ والمرأة

إذا استعطرت ، فَمَدَّتْ بِالْمَجْلِسِ كَذَا وَكَذَا ، يَعْنِي الزَّانِيَةَ .. ﴿٦٢﴾
 فەرموى ھەر ژنىك خۇى پرازينىتەوہ و بۇنى خۇش لە خۇى بدا
 بۇ ئەودى كە چوۋە دەرەوہ كە چوۋە ناو بازار و دائىرە شويىنە
 گشتى يەكان مەبەستى ئەوہ بوو سەرنجى پياوان بۇلاى خۇى
 پاكىشى ، ئەوہ وەكو زىناكار وايە كە خۇى مەگر دەكات و خەلك
 بۇنى دەكەن ، دىكتۇرە نەوال دريژە بە قسەكانى دەداو دەلى: بە
 بۇنى ئافرەت بە جموجۇلى بەوہى پياويك گوى لە خشپەى
 پىلاوہكانى ئافرەتىك بى بەسەيركىردنى جل و بەرگەكەى،
 يەكسەر پياو ئارەزوى سىكسى و جنسى بۇ ئافرەت دەجولئ
 بەلام زانست ئەوہى بۇ دەرگەوتوۋە كە ئافرەت وانيە ، ژن
 بەمانەى باسماں كرد ھىچ تەئسىراتىكى نىە لەسەرى يعنى
 ئافرەت پياو بەپوتيش ببينئ زۆر تەئسىراتى تى ناكات ووتيان
 چۇن ؟ ووتى: ئافرەت بەدەست ليدان، بەتايىبەت لەپى دەستى كە
 شەرع دەفەرموى لەپى دەست شويىنى شكانى دەست نويژە،
 ئەلى ئەم لەپى دەستە وەكو سەحنىكى سەتەلايت وايە و ھەموو
 ھىزەكان بۇلاى خۇى پادەكىشى بۇيە ئىسلام قەدەغەى كردوۋە
 كوپو كچ ژن و پياوى نامەحرەم تەوقە لەگەل يەكدا بكەن .
 پىغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) دەفەرموى: ﴿لَا نَ
 يُطْعَنُ فِي رَأْسِ أَحَدِكُمْ بِمَخِيطٍ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرَ لَهُ مِنْ أَنْ يَمْسُنَ امْرَأَةً

٦٢ رواه ابو داود ، والترمذى ، وقال حديث حسن صحيح

لا تَحُلْ لَه ﴿٦٣﴾ فەر موی : ئەگەر بە ئاسنی نوک تیژ و تورس لەسەری یەکیک لە ئیو بەدری، هیشتا ئەو ی باشتەرە کە دەست بخاتە دەستی کەسیکەو کە بۆی حەلال نەبێت، دکتۆر نەوال ئەلیت : ئافەرەت بەس بە دەست لێدان و بە تەوقەکردن و بە باوەش پێداکردن. ئارەزووی جنسی دەوروزی، هەروەها بە باوەش پێداکردن و بە خویندنەو ی کتیب و بابەتە جنسی یەکان و هەروەها بە نەرم قسەکردنی پیاوان و عاتیفە جولاندنی ئافەرەت بەم شتانه ئارەزووی سیکی و جنسی دەجولێ و مەیلی دەپوات بۆلای پیاوان، بەلام بە پیچەوانە ی ئافەرەتەو پیاو بە بچوکترین جەستە ی ئافەرەت جنس و هۆرمۆنەکانی ئارەزووی دەجولێ! ئەمە قسە ی دکتۆرە نەوال سعداوی یە کە یەکیکە لە بانگەشەکرانی بیری فیمینزم لە هەلگرانی بیری چەپ گەرای دژ بە ئیسلامە، کەواتە دەلیین : خوای گەرە کە دروست کەر بە دیهینەری ئەم ەرۆق و بونەوەرە، جوانی فەرموە کە دەبێت ئافەرەت خۆی داپۆشی چونکە جەستە ی جیاوازه لە گەل پیاو دا. بەلێ ئیمە وەک و موسلمان دلمان خۆشە بە دینە کەمان چونکە هەتا زانست و زانیاری پیش بکەوێ دلیابن راستی و جوانی دینە کەمان زیاتر دەردە کەوێت وە تەنها ئیسلامیشە چارەسەری هەموو دەردە سیاسی و کۆمەلایەتی و ئابوری یەکانی جیهان دەکات بۆ نمونە ئەمڕۆ هەرچەندە زانستی پزیشکی پیش کەوتوو بەلام ناتوانی چارەسەری ئەم هەموو

^{٦٣} رواه التبرانی في الكبير وصححه الألبانی فی صحیح الجامع (٥٤٥)

نەخۆشبە بکات ، وەکو نەخۆشى ئایدز بەرۆکی مەوقایەتی گرتووە بەتایبەتی کیشوهری ئەفریقا و ئەوروپا و پوژئاوای گرتووە ، تەنھا پوناکی یەك مابێ ئیسلاھ! ئەوەتا جۆرج بۆش لە کۆبونەوهریەکی تایبەتی خۆی دا ، رەخنەى لیگرا کە لە لایەن چەند ئەندامیکی کۆنگرێس و پەرلەمانی ئەمریکاوە ووتیان تۆ سالانە بپرێارت داوہ و ئیمزات کردووە بە ملیارەھا دۆلار لە جەنگی عێراق و ئەفغانستان سەرف دەکەى ووتیان ئەى باشە بۆچی ئەو پاردیە لە ولاتەکەى خۆماندا سەرف ناکەى بۆ چارەسەرى نەخۆشى ئایدز. کە ئایدز بەهۆى بى رەوشتى و داوین پیسی یەوہ بلۆ دەبیئتەوہ و سالانە بەهەزارەھا خەلک لە ئەمەریکا دەکوژى ، خوا پەنامان بدا و لە میلیلەتمان بە دوور بیئت کە ئەو نەخۆشى یە زۆر ترسناکە و تائىستا چارەسەرى بۆ نەدۆزراوہتەوہ ، بەجۆرى نەخۆشەکە دەستى بەر ھەركەسىك بکەوئیت یان ماچى ھەركەسىك بکات یان خوینی لەگەل ھەركەسىك تیکەلۆ بیئت ھیچ دەرمانیک نیە چارەسەرى بکات ھەتا ھەموو لاشەى دەپزى و دەمرى. رەخنەیان لە جۆج بۆش گرت ووتیان: ئەى بۆچی بە ملیارەھا دۆلار سەرف ناکەى بۆ چارەسەرى ئایدز لە ئەمەریکادا، ئەویش بە راشکاوانە وەلامى دانەوہ و وتى: چارەسەرى ئایدز بە پارە ناکرى بە دۆلار ناکرى، ئەگەر ئەتانەوئى چارەسەرى ئایدز بکرى ئەبیئت ئەخلاق و رەوشت بۆ گەل ئەمریکا بگەریتەوہ، ھەرودختى ئافرهتى ئەمریکی وەك و ئافرهتى موسلمانەکان حەیاو حورمەتى ھەبوو و حیجابى لەبەرەبوو ئەوکاتە دانیابن ئایدز لە ئەمریکادا نامینى، ئەوہ قسەى پیاویکە کە

ولتەكەي سەرۆكى جىھانى ئەمروپىيە دانىشى بەرپا سىتە گەرەپىدە دا
دەنى و حېجاب بە گەرە دەزانى، جا خوشەوستان حېجاب تەنھا
پارچە قوماشىك نىيە و ئافرىقى بەسەرى دا بدات وەك و پراھىيەكانى
مەسىھى بەداخوۋە جارى واھىيە ئافرىقى بالاپوش و موھەجەبە
دەبىنم حېجابى لە بەزايە و لە حىيىكى لادىنى و ەلمانى دا
كاردەكات وا ئەزانم ئەو خوشكە بەرپىزەپىيوسى بەبەخۇداچونەو
ھىيە كە لەوانەيە لە حېجاب و واتاي بالاپوشى نەگەيشىتى.
پەھمەتى خوا لە شاعىرىك بىت كە بە ەق دەلى :

حېجاب تاجى
بە سەرى ھەم—و كەس ناشى
ئالاي دەولەتى پەوشىتە
نەك تەنھا پارچە قوماشى
چەكى بەرگىرى و شەرەفە
ئەسمى گىشت گورگ و دالاشى

كەواتە: خوشەوستان ئىستا بۇمان دەرگەوت كە ئىسلام پىزى
لە غەرىزەى جنسى گرتوۋە و بە غەرىزەيەكى مېارەكىشى
داناۋە! كاتى مىژۋى زىپىنى حېجابەكان بخوئىنەنەو ئەبىنن كە
ھەزەتى ەمرى كوپى خگاب (پەزاي خواى لەسەر بىت) شەو و
پۇژ بە ناو شار و مىللەتەكەيدا دەرگەرا و ھەولى چارەسەر كەردنى
كىشەى مۇسلمانانى دەدا. بۇ نمونە شەوئىك بە ناو كۆلەنەكانى
شارى مەدىنەدا دەرگەرا لە دواى نىۋەى شەۋەو گويى لە

ده‌نگی‌کی غه‌ریبی ناسک بوو ، که ورد ده‌بیته‌وه بو‌ی
 دهرده‌که‌وئیت ئه‌وه ده‌نگی نافره‌ته ، نافره‌تی‌که به ته‌نها له مائی
 خویدا دانیش‌توووه ده‌نالی‌نی و به شعر له‌گه‌ل ناخی خویدا
 ده‌دوئیت! ئیمامی عمر زیاتر گوئی به لای دهرگا‌که‌وه ده‌نی بزانی
 شه‌کوای حالی چیه؟ ته‌بعه‌ن نافره‌ته‌که می‌رده‌که‌ی له مال نیه و
 ئه‌ویش تازه بو‌که ، قه‌سیده‌یه‌کی دریژ‌ی به عه‌ره‌بی هه‌یه که
 ده‌لیت : خوژ‌گه ئه‌م شه‌وه ئه‌وه‌نده دریژ نه‌بوایه ، خوژ‌گه
 هاوسه‌ره‌که‌شم ئیستا لی‌ره‌بوایه ، وه‌ل‌های ئه‌وه‌نده‌ی حه‌ز له
 پیاوه‌که‌یه‌تی بو‌یه به ئاشکرا له شعره‌که‌یا ده‌لی وه‌ل‌های له
 ترسی خوا و خاتری می‌رده‌که‌م و حه‌یا و حورمه‌تی بنه‌ماله‌که‌م
 نه‌بوایه ، ئیستا پیاوی‌کی بی‌گانه‌م دینایه ماله‌وه له‌گه‌لما پراکشایه ،
 جا ئه‌م نافره‌ته ئیمانداره ئه‌م حه‌زه جنسیه‌ی خو‌ی به شعر
 دهرده‌ب‌ری ، واته نافره‌تی‌کی شاعیره ، یه‌کسه‌ر ئیمامی عمر
 زه‌پ‌بی‌ک له دهر‌گای ماله‌که‌یان ده‌دات ، به‌یانی نوینه‌ری خو‌ی
 ده‌نی‌ری تا بزانی ئه‌و ماله‌هی کییه و ئه‌و نافره‌ته کییه ؟
 نوینه‌ره‌که‌ی که هاته‌وه وتی : قوربان ئه‌وه ژنی مجاهدی‌کی "فی
 سبیل الله" یه می‌رده‌که‌ی پویش‌توووه بو‌ غه‌زا و نه‌گه‌پاوه‌ته‌وه ،
 حه‌زه‌تی عمر فه‌رموی هاوسه‌ره‌که‌ی چه‌ند پوژه پویش‌توووه
 وتیان وه‌ل‌ا شه‌ش حه‌وت مانگه ، ئیستا وا له جه‌به‌ه‌کانی عی‌راق
 و شه‌په‌ه‌کانی عی‌راقه و نه‌گه‌پاوه‌ته‌وه ، ئا له‌و کاته‌دا ئیمامی عمر
 چی ده‌کات ؟ چوو بو‌ لای حفصه‌ خانی کچی که‌خیزانی

پىغەمبەرى خاۋايە "صلى الله عليه وسلم" پەزا و پەحمەتى خوا
 لەسەر ھەموو خىزانەكانى خوشەويستى خوا بىت. فەرموى
 حفصە خان وەرە شتىكت لى دەپرسم شەرم مەكە و پىم بلى،
 فەرموى : باۋكە گيان چىيە ؟ فەرموى: پۆلەى شىرىنم توخوا
 راستم پى بلى ژن تا چەند بەبى مىردەكەى يان پونتر بلىن تا
 چەند بە بى كارى سەرجىيى لەگەل ھاوسەرەكەيدا ئىدارە
 دەكات؟ حفصە خان سەرى داخست و فەرموى باۋكە گيان چۆن
 پرسىياري ئاۋا لە من دەكەى، فەرموى كچى شىرىنم ئەم پرسىيارە
 ئىشى موسلمانانى پىۋە بەندە و منىش زۆم ئىش پىيەتى
 وەلام بەرەۋە ، فەرموى باۋكەگيان چۈر مانگ بۇ پىنچ مانگ ،
 حەزرىتى عمر تىگەشت ، يەكسەر مەرسومى جەمھورى دەرکرد
 و فەرموى لە عمرى كۆپى خگاب ئەمىرى موسلمانانەۋە بۇ
 ھەموو بەرەكانى شەپ لەمەو دوا نابى ھىچ سەربازىك لە بەرەى
 شەپدا لە سى مانگ زىاتر بىمىنىتەۋە ، ئەۋىش مانگىك بۇ
 پۇشتىنى پىگاي لەمىسەرەۋە مانگىكىش بۇ مانەۋەى ، ھەر ئەمىر
 و فەرمانپەرۋايەكىش ئەم فەرمانە جى بەجى نەكات خۇى
 بەرپرسىيارە، ئىتر با لەمەودوا سەربازەكان بە خىرايى بگەپىنەۋە
 ناۋ مال و مندالى خۇيان ، جا خوينەرى خوشەويست بە وردى
 سەرنجى ئەم باسە بدە، كەۋاتە كۆمەلگاي موسلمان
 كۆمەلگايەكى داخراۋ نىيە يەنى ھەموى دەست بە ئەژنۆ و
 دەست لە دونيا بەردار نەبوون ، ھەم پىاۋى دنيا بوون ھەم

پیاوی قیامهت بوون له هیچیان دابراو نه‌بوون چونکه به‌پراستی
 هاوه‌لی پیغه‌مبه‌ری خوا بوون "صلی الله علیه وسلم" ه‌روه‌ها
 نه‌و دهرسه‌شمان پی ده‌لیت: که چاره‌سه‌ری کی‌شهی جنسی
 لاوان له ئیسلام دایه، ئیسلام نه‌ها‌توو به قامچی له‌پشتی خه‌لک
 بدا و بلی تو بی‌هیا و بی‌حورمه‌تی ده‌بی کچ ه‌ه‌تا ماوه شوو
 نه‌کات و پرچی سپی به‌و‌نیت‌ه‌وه کوپ‌ژن نه‌هینی ه‌تا ماوه
 ره‌به‌ن بیت، نه‌خیر سه‌یرکه‌ن خوینه‌رانی به‌پ‌یز ئیمامی عمر به‌و
 ئافره‌ته‌ی نه‌وت تو بی‌ره‌وشت و بی‌ئاپروی، نه‌خیر نه‌و ئافره‌ته
 و ه‌موو مرو‌فیکیش که خوا دروستی کردوو مافی خو‌یه‌تی
 چو‌ن داوای خواردن و خو‌راک ده‌کات ئاواش داوای مافی جنسی
 بکات و پ‌یز له‌غهریزه جنسیه‌که‌ی بگری، جا خو‌شه‌ویستان
 لی‌ره‌دا کو‌تایی به‌م باسه‌گه‌وره و گرانه‌دینم، ان شه‌ الله له
 داوای نه‌م کتیب‌ه کتیب‌یکی تر ده‌نوسین به‌ناوی "غهریزه‌ی
 جنسی له‌نیوان دیدی ئیسلام و عه‌لمانیه‌ت دا" به‌ئومیدی
 نه‌وه‌ی گه‌نج و لاوه‌کانمان زیاتر شاره‌زای دینه‌که‌یان بن!

سه رچاوه کان

- ۱- قورناني پيرؤز
- ۲- الاخلاق والاسلامية للمسلمين عامة وللخطباء خاصة - بقلم سعد يوسف محمود أبو عزيز - الجزء الثالث .
- ۳- صحيح البخارى
للإمام أبي عبدالله محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة بن بردزبة الجعفي البخارى المتوفي سنة ۲۵۶ هـ
طبعة محققة على عدة نسخ و عن نسخة فتح البارى التي حقق أصولها و اجازها
الشيخ عبدالعزيز بن عبدالله بن باز
- ۴- صحيح مسلم
تأليف الإمام أبي الحسين مسلم بن الحجاج
شرحه الإمام النووي ترقيم و ترتيب
محمد فؤاد عبدالباقي
إعتني به و حققه على خمس مخطوطات
أبو عبدالرحمن عادل بن سعد
دار ابن الهيثم
القاهرة - ت و فاكس ۴۲۱۰۹۸۶
- ۵- نافرته و خيزان له سايدى شديعت دا - نوسينى -- مامؤستا على با پير
- ۶- نافرته و شه يرائى ناسنامه و مهيدا نخوازي يه كانى داهاتوو .
- ۷- نايدز پوخته يه ك درباردى نيشانه و شيوازه كانى خوپاراستن .
نوسينى : دكتور حسين الله مورادى
ومرگيران : مودريك على عارف

چاپى يەككەم : ۲۰۱۱

۸- ئايدىزۇ نەخۇشى يە گۈنۈزراۋەكان ئە رېڭاى سېكسەۋە .

كۆكۈردنەۋمو ئامادەكردنى د . فرېدون ابراهيم عبدالرحمن

۹- بەرمو بەختىيارى ئافرىت .

نوسىنى : جمال حبیب الله

چاپى يەككەم ۱۴۲ك - ۱۹۹۹ز .

۱۰- بالا پۇشى .

نوسىنى : بەيان نامق

چاپى دوۋم ۲۰۰۶

۱۱- بالا پۇشى : رېڭاىيەك بۇ بەختەۋمى .

نوسىنى : عبدالحميد البلالى

ۋىرگېرانى : ھىۋا محمود جاف

چاپى يەككەم : ۲۰۱۰ ز - ۱۴۳۱ ك

۱۲- پۇشاكى ئافرىت و كارىگەرى ئەسەر كۆمەل .

نوسىنى : محسن عبدالحميد

ۋىرگېرانى : ھەۋرامان محمدامىن

چاپى يەككەم : ۱۴۱۶ك - ۱۹۹۵ ز

۱۳- پۇشاكى بۇرۇئاۋاى ئە دادگاى عەقل و ئۆزىن دا .

ئامادەكردنى : لھۇن قادر

چاپى يەككەم : ۱۴۱۸ك - ۱۹۹۸ ز

۱۴- پۇشاكى ئىسلامى ماىەى خۇش بەختى تاك و كۆمەلە

نوسىنى : أحمد میرزا رۇستەمى ژىرو

سالى ۲۰۰۹

۱۵- تەۋرىمى جنس و ھەرىسى لاۋەكان .

نوسینی : مصطفى زمانى

ومرگيرانى : هيرش محمود سہنگہ سہرى

چاپى چوارم : ۲۰۱۰ ز

۱۶- حلال و حرام لہ نيسلام دا .

نوسینی : د. يوسف قہرزوى

ومرگيرانى : ماموستا ملا حمہ امين كريم

چاپى يہكہم : ۲۰۰۳ م

۱۷- دين و ژين لہ ژير روشنانى و سپاردهكانى (رب العالمين) .

نوسینی : فاتيح مہلا رسول شارسيتينى

چاپى يہكہم : ۱۴۲۶ ك - ۲۰۰۵ ز

۱۶- رموشتي نافرہت لہ نيسلام دا .

نوسینی : محمد رشدى عبيد

ومرگيرانى : غازى اسماعيل

چاپى دووم : ۱۴۳۱ ك - ۲۰۱۰ ز

۱۷- ژنان و كاروبارى ژنان لہ نيسلام دا

نوسینی : نہ حمہد و كاكہ محمود

چاپى يہكہم : ۱۴۳۰ ك - ۲۰۰۹ ز

۱۸- فيقہى نافرہتى موسلمان

نوسینی : ابراهيم احمد جمل

ومرگيرانى : ابوبكرى صديقى

چاپى يہكہم : ۱۴۱۹ ك - ۱۹۹۸ ز

۱۹- لاوان و ناستہنگہكانى سہردہم .

نوسینی : عبدالسلام مہدمنى

چاپى يہكہم : ۲۰۰۸ ز

۲۰- هیمهت بهرزی .

نوسینی : نه نذازیار عوسمان

چاپی یه کهم : ۲۰۰۷

۲۱- هاكا نیسلام گه رایه وه، توئزینه و میه کی کورت دهر باره ی داهاتوی نیسلام

نوسینی : نیکرام کهریم

چاپی یه کهم : ۲۰۰۹ ز

حیجاب تاجه

به سهری هموو کس ناشی
نالای ددولته تی رهوشته
نهک تهنها پارچه قوماشی
چهکی بهرگری و شه رهنه
نهمیت گشت گورگ و دالاشی